

ЕКОНОМІЧНА ОСВІТА І НАУКА В ШЕВЧЕНКОВОМУ УНІВЕРСИТЕТІ В ДИСКУРСІ МИНУВШИНИ, СУЧАСНОСТІ ТА МАЙБУТТЯ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ЕКОНОМІЧНА ОСВІТА І НАУКА В ШЕВЧЕНКОВОМУ УНІВЕРСИТЕТІ В ДИСКУРСІ МИНУВШИНИ, СУЧАСНОСТІ ТА МАЙБУТТЯ

Монографія

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ 2024

УДК 378.4.016(477.411):33
Е45

Авторський колектив:

В. А. Бугров (передмова), А. І. Ігнатюк (розд. 1, 2), В. Д. Базилевич (розд. 1, 2), Л. А. Анісімова (розд. 1, 2), С. Я. Боринець (розд. 9), В. В. Вірченко (розд. 11), Т. В. Гайдай (розд. 1), Е. В. Галицька (розд. 4), Л. П. Гацька (розд. 12), Н. В. Гончаренко (розд. 12), Н. І. Гражевська (розд. 1, 2, 3), О. А. Грішнова (розд. 5), І. О. Діденко (розд. 14), О. І. Жилінська (розд. 8), Б. А. Засадний (розд. 7), А. Б. Камінський (розд. 6), О. Л. Каніщенко (розд. 10), О. Я. Коваленко (розд. 1), Н. В. Ковтун (розд. 4), Г. І. Купалова (розд. 12), П. В. Кухта (розд. 8), О. В. Любкіна (розд. 1), І. О. Лютий (розд. 9), О. І. Ляшенко (розд. 6), Л. А. Мартинюк (розд. 5), Т. Г. Мельник (розд. 7), О. Ю. Мірошниченко (розд. 5), Т. В. Нагачевська (розд. 11), І. В. Назаров (розд. 2), О. П. Нестеренко (розд. 3), І. В. Олійник (розд. 14), З. О. Пальян (розд. 4), М. В. Петровський (розд. 14), О. Ю. Пригара (розд. 10), Н. В. Приказюк (розд. 13), Н. В. Руденко (розд. 10), Т. В. Свиридюк (розд. 14), Ю. В. Святюк (розд. 14), В. І. Середа (розд. 11), М. В. Ситницький (розд. 8), І. П. Склярук (розд. 7), А. О. Старостіна (розд. 10, 11), Д. Д. Третяк (розд. 13), І. К. Федоренко (розд. 6), Г. М. Филюк (розд. 5), О. В. Чеберяко (розд. 9), Г. О. Чорноус (розд. 6), С. О. Шибіріна (розд. 4), А. С. Шолойко (розд. 13)

Рекомендовано до друку вченою радою економічного факультету (протокол № 4 від 3 листопада 2023 року)

Е45 Економічна освіта і наука в Шевченковому університеті в дискурсі минувшини, сучасності та майбуття : монографія / В. А. Бугров, А. І. Ігнатюк, В. Д. Базилевич та ін. ; за заг. ред. А. І. Ігнатюк. – К. : ВПЦ "Київський університет", 2024. – 477 с.

ISBN 978-966-933-271-4

Висвітлено становлення економічної науки в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка (до 190-річчя Київського національного університету імені Тараса Шевченка та 80-річчя від дня заснування економічного факультету).

Для науковців, викладачів, аспірантів і студентів економічних спеціальностей закладів вищої освіти.

УДК 378.4.016(477.411):33

ISBN 978-966-933-271-4

© Бугров В. А., Ігнатюк А. І., Базилевич В. Д. та ін., 2024
© Київський національний університет імені Тараса Шевченка, ВПЦ "Київський університет", 2024

ЗМІСТ

Передмова 4

Розділ. 1. **Історія і сьогодення економічної освіти й науки в Київському університеті** 7

Розділ 2. **Славетні постаті деканів** 51

Розділ 3. **Економічна теорія – цариця економічних наук** 71

Розділ 4. **Статистика – мистецтво аналізу даних** 141

Розділ 5. **Формуємо бізнес-лідерів для розбудови європейської України** 169

Розділ 6. **Історія успіху кібернетичних ідей в економіці** 199

Розділ 7. **Обліково-аналітична освіта і наука в Київському університеті** 237

Розділ 8. **В авангарді підготовки нової генерації менеджерів і лідерів майбутнього** 269

Розділ 9. **Формуємо фінансову еліту України** 305

Розділ 10. **Підготовка професіоналів з управління національним і міжнародним бізнесом: навчання для успіху** 341

Розділ 11. **Підготовка висококваліфікованих фахівців у галузі міжнародної економіки** 373

Розділ 12. **Економіко-екологічна освіта на економічному факультеті – погляд у майбутнє** 399

Розділ 13. **Страхування, банківська справа та ризик-менеджмент на економічному факультеті Київського університету** 427

Розділ 14. **Іноземні мови в реалізації курсу України на інтеграцію у світовий науковий і культурний простір** 449

ПЕРЕДМОВА

З особливою приємністю та повагою адресую вітальне слово керівництву й потужному колективу економічного факультету з нагоди святкування в ювілейному 2024 році славного 80-річчя цього флагмана вітчизняної економічної освіти й науки, а у складі єдиної шевченківської університетської родини – з нагоди 190-річчя провідного дослідницького університету класичного типу – Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

До урочистого святкування 80-ї річниці економічного факультету авторським колективом було підготовлено ювілейне видання, присвячене визначним етапам історії та сьогоденню факультету червоноколонного університету.

Славетне 80-річчя стало слушним приводом для глибокого осмислення співробітниками факультету всього пройденого ним історичного шляху, набутого величезного й неоціненного досвіду, накопичених традицій, вагомих наукових і педагогічних здобутків, історичних і сучасних досягнень і звершень на ниві університетської економічної освіти й науки. Тому глибоко закономірним є той факт, що ця своєчасна, воістину спільна рефлексія у всій її глибині й повноті знайшла належне відображення в новій ювілейній книзі економічного факультету.

Принагідно хочу зазначити деякі важливі й навіть по-своєму глибоко символічні особливості цієї праці. По-перше, як відомо, економічний факультет як самостійний структурний підрозділ у Київському університеті було відкрито в далекому, ще воєнному, 1944 році. Події часів Другої світової війни навічно закарбувалися в пам'яті українського народу і, здавалося б, безповоротно належать історії. Проте повномасштабна війна на теренах України вдруге віроломно постукала в наше життя і наші душі. Сповнений драматичного символізму той факт, що це видання з нагоди знаменної віхи в історії економічного факультету писалося професорсько-викладацьким колективом в умовах воєнного стану, уведеного через повномасштабну збройну агресію фашистсько-імперських загарбників, з великим почуттям патріотизму, вірою в непорушність вибореної державної незалежності України й непереможність української політичної нації, з відданістю світлим ідеалам свободи й гідності, які так співзвучні величному університетському гаслу: "Користь, честь і слава!" (Utilitas, Honor et Gloria!).

По-друге, уже доброю традицією для університетських ювілейних праць є панування людиноцентрованого ракурсу подання і висвітлення

історії університету та його факультетів. Приємно зазначити, що не стало винятком і це видання. Історія становлення, розвитку й сучасної модернізації економічної освіти й науки в Київському університеті подана авторським колективом передусім як "олюднена" – через розкриття вагомих віх інтелектуальних біографій і пошанування освітньо-академічного спадку видатних учених і педагогів, які стояли біля витоків університетських економічних освітньо-наукових традицій у XIX – на початку XX ст., а також благоговійне висвітлення постатей славетних деканів – будівничих економічного факультету на різних відтинках історичного часу, і нарешті, через розкриття вагомих здобутків усього численного професорсько-викладацького колективу та співробітників факультету, які забезпечували його функціонування і розвиток на різних історичних етапах і продовжують це самовіддано робити в умовах сьогодення.

По-третє, зміст, текст і навіть контекст праці переконливо засвідчують нерозривну спадкоємність різних поколінь представників університетської та факультетської фахової економічної спільноти, просякнутість сучасності духом благоговійного плекання і продовження кращих традицій університетської економічної освіти й науки минулого, закладених історичними попередниками й розвинутими їхніми спадкоємцями.

І, по-четверте, ще одна важлива особливість цього видання полягає в тому, що тривалий історичний поступ економічного факультету, насичений визначними подіями і знаменними віховими звершеннями, подано не тільки інтегровано в цілісності та хронологічній послідовності, але й крізь призму докладного висвітлення становлення і розвитку його основних структурних освітньо-наукових підрозділів – кафедр, а також упровадження численних освітніх програм, факультетських наукових центрів, провідних наукових шкіл, студентського самоврядування, дослідницьких активностей і досягнень факультетської наукової молоді, і нарешті, різнобічного громадського й культурно-мистецького життя спільноти факультету.

На завершення хочу висловити щире сподівання, що в наступні десять, а може, і набагато більше років це ювілейне видання знайде своїх вдячних читачів і поціновувачів серед досвідчених учених і викладачів, студентської та наукової молоді, а також усіх тих, для кого важливою є духовна спадщина українського народу та його кращих представників у сфері університетської освітньої, наукової, виховної та просвітницької діяльності.

Володимир БУГРОВ,
ректор Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

Гімн економічного факультету

Слова Грохольської Людмили та Марчун Оксани
Музика Марчун Оксани

Червоним сяйвом в Києві величнім
Науки світоч – університет.
У ньому силу знань економічних
Освячує наш рідний факультет.
В натхненній, дружній і міцній родині
Пліч-о-пліч йдуть професор і студент;
На щастя, світлу долю України
Зроста економічний факультет.

Приспів:
Живи, наш факультет, на радість і на славу!
Хай впевнено веде до звершень кожен крок!
Ти юність поколінь, ти молодість держави
Веди вперед крізь терни до зірок!

У храмі знань квітучим і величнім,
Як сонце в вічнім оберті планет,
Хай сяє факультет економічний –
Юнацьких мрій і творчих звершень злет.
Червоним сяйвом в Києві величнім
Науки світоч – університет.
У ньому силу знань економічних
Освячує наш рідний факультет.

Приспів:
Живи, наш факультет, на радість і на славу!
Хай впевнено веде до звершень кожен крок!
Ти юність поколінь, ти молодість держави
Веди вперед крізь терни до зірок!
На ниві знань твоїй хай зерна проростають,
Хай світиться добром одвічний часу лет,
І щиро, від душі, сьогодні гімн співаєм
Тобі, економічний факультет!
(2004)

РОЗДІЛ 1

ІСТОРІЯ І СЬОГОДЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ Й НАУКИ В КИЇВСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Економічний факультет Київського національного університету імені Тараса Шевченка (далі Київський університет) є визнаним в Україні та світі центром економічної освіти й науки. 2024 року він святкує своє 80-річчя. Символізм цієї знаменної для нього дати додатково посилюється тим, що вона припадає на святкування 190-річчя Київського університету – класичного університету дослідницького типу, провідного навчально-наукового центру України.

Місія факультету – якість, професійність, конкурентоспроможність класичної університетської економічної освіти й науки.

Цінності:

- збереження та примноження традицій класичної університетської освіти;
- студентоцентрований підхід у наданні освітніх послуг;
- спрямованість на реалізацію стратегічних завдань розвитку університету;
- наукова й академічна доброчесність;
- нагромадження та ефективна реалізація інтелектуального потенціалу;
- сприяння академічній свободі й мобільності;
- міжкафедральна, міжфакультетська, міжуніверситетська співпраця;
- прозорість діяльності, однакові можливості для розвитку всіх кафедр і структурних підрозділів факультету.

Історія економічного факультету бере початок від 1944 року. Проте й до того часу для розвитку економічної освіти в Київському університеті вже існувало потужне підґрунтя – понад 100-річний досвід і глибокі традиції викладання як загальнотеоретичних, так і низки прикладних і галузевих економічних дисциплін.

Дорадянський період історії економічної освіти й науки в Київському університеті

Як відомо, історія економічної освіти й науки в Київському університеті веде свій відлік із 1842 року, коли в Київському імператорському університеті Святого Володимира (далі Університет св. Володимира) було засновано кафедру політичної економії та статистики. Викладання економічних дисциплін у стінах університету здійснювали такі видатні вчені-економісти, як І. В. Вернадський (1821–1884), М. Х. Бунге (1823–1895), Г. М. Цехановецький (1833–1898), М. І. Зібер (1844–1888), А. Я. Антонович (1848–1917), Д. І. Піхно (1853–1913), М. М. Цитович (1861–1919), В. Я. Желєзнов (1869–1933), С. М. Булгаков (1871–1944), О. Д. Білімович (1876–1963), К. Г. Воблий (1876–1947) та ін. Їхня творча спадщина по праву ввійшла до золотого фонду історії вітчизняної економічної науки. Проте повнокровне відновлення спадкоємності наукових генерацій і неперервності університетських освітніх і наукових традицій відбулося лише з набуттям Україною державної незалежності, коли економічний факультет отримав можливість вести підготовку фахівців з урахуванням історичних здобутків і найсучасніших досягнень світової і вітчизняної економічної науки.

На час відкриття (1834) у Києві Університету св. Володимира на теренах імперії функціонували п'ять університетів – Московський, Казанський, Харківський, Дерптський (Тартуський), Петербурзький, які вже мали власний досвід викладання економічних дисциплін – політичної економії, статистики, фінансів.

Однак на відміну від інших імперських освітніх закладів економічна освіта в Університеті св. Володимира була запроваджена не одразу з його відкриттям. На це була низка вагомих причин, серед яких – загальний низький стан розвитку економічної науки й освіти, а отже, і брак вітчизняних фахівців. Тому викладання економічних дисциплін в університеті почало впроваджуватись значно пізніше, лише з липня 1842 року, з уведенням у дію нового статуту і штатного розпису, згідно з якими збільшилась кількість кафедр, до яких додалась і нова кафедра економічного спрямування.

Історично першим структурним підрозділом економічного напряму в Університеті св. Володимира стала кафедра політичної економії та статистики, яку за статутом університету 1842 року було відкрито у складі історико-філологічного відділення (що офіційно називалося Першим відділенням) філософського факультету. Вона стала восьмою

поряд з іншими кафедрами цього відділення: філософії, грецької словесності та старожитності, римської словесності та старожитності, російської словесності та історії російської літератури, історії та літератури слов'янських говорів, загальної історії, російської історії та старожитності. Пізніше, упродовж 1863–1920 років, кафедра функціонувала при юридичному факультеті.

Згодом, в останній третині XIX – перших десятиліттях XX ст., викладання економічних дисциплін було диверсифіковане і здійснювалося викладачами університету також на кафедрі поліційного права.

На початку XX ст., з 1909 року до 1920-х років, викладання в університеті статистики почала забезпечувати окремо створена кафедра статистики, завдяки чому цей освітній напрям було виокремлено як самостійний.

Університет св. Володимира в XIX ст.

Проте спершу впровадження економічної освіти в Університеті св. Володимира наштовхнулось на природні труднощі через загальну малорозвиненість зазначеної теоретичної галузі та брак унаслідок цього постійних кваліфікованих викладацьких кадрів. Тому тривалий час, до 1846 року, новостворена кафедра політичної економії та статистики залишалася вакантною. Не дало результатів ні оголошення 1843 року радою університету конкурсу на заміщення вакансій, ні залучення до

викладання економічних дисциплін тимчасових лекторів, що докладніше висвітлюється у третьому розділі видання.

І. В. Вернадський

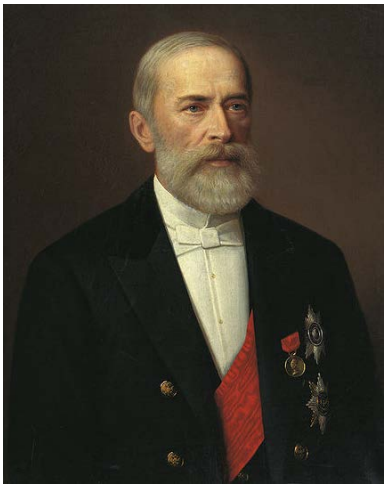
Вихід було знайдено протягом 1843–1846 років завдяки підготовці педагогічних кадрів для вакантних кафедр шляхом закордонного студіювання державним коштом кращих випускників у європейських університетах. Такою кандидатурою в економічній сфері став випускник університету **Іван Васильович Вернадський** (1821–1884), який пройшов трирічне закордонне стажування для вдосконалення в політичній економії та її історії, теоретичній і практичній статистиці. На цей період міністр народної освіти дозволив як вимушений захід призначати на кафедру тимчасових викладачів або залучати до викладання професуру з інших кафедр, проте через брак фахівців викладання економічних дисциплін 1845 року було тимчасово призупинено. Після повернення із закордонного студіювання І. В. Вернадського 1846 року було призначено на посаду ад'юнкта кафедри політичної економії та статистики. 1847 року він захистив магістерську дисертацію, а через два роки докторську. З його поверненням в університеті було відновлено викладання економічних дисциплін.

Власне, із цього періоду в Університеті св. Володимира розпочинається розвиток економічної освіти, а згодом і науки, який відбувався у нерозривному зв'язку з їхнім загальним розвитком у Харківському й Новоросійському університетах.

Наступником І. В. Вернадського на ниві економічної освіти та науки став **Микола Християнович Бунге** (1823–1895) – видатний учений-економіст, організатор і реформатор університетської освітньої сфери, державний і суспільний діяч. Науково-педагогічна діяльність М. Х. Бунге у стінах університету тривала майже три десятиріччя – упродовж 1850–1880-х років. З 1850 до 1869 року М. Х. Бунге очолював кафедру політичної економії та статистики: з 1850 – на посаді в. о. ад'юнкта, з 1852 – екстраординарного професора, з 1854 року – ординарного професора. Учений читав розроблені ним самим оригінальні курси лекцій із політичної економії, статистики, поліційного (адміністративного) права спочатку на історико-філологічному, а з 1863 року – на юридичному факультеті.

1869 року М. Х. Бунге залишив кафедру політичної економії та статистики й перейшов на кафедру поліційного права, де викладав економічні дисципліни й вів плідну наукову й науково-практичну діяльність до 1880 року. 1876 року за видатні заслуги удостоєний звання заслуженого ординарного професора, а 1880 року – почесного члена університету св. Володимира. М. Х. Бунге посів достойне місце у плеяді видатних університетських педагогів і науковців-економістів другої половини XIX ст.

Важливими рисами його педагогічної, організаторської, наукової та суспільної діяльності були високі просвітницькі ідеї, гуманізм, тісний зв'язок теорії з практикою. Сучасники, високо оцінюючи науково-педагогічну діяльність М. Х. Бунге, зазначали його гарячу любов до науки, уміння прищепити її слухачам. Завдяки Бунге та його учням і наступникам на науково-педагогічній ниві Університет св. Володимира поступово перетворювався на один із провідних центрів розвитку економічної науки.

М. Х. Бунге

Упродовж 1850–1870-х років М. Х. Бунге як ректор протягом трьох термінів очолював Університет св. Володимира. Початок його керівництва (1859–1862) припав на критичний час позбавлення університетів Російської імперії самоуправління (50–60-ті роки XIX ст.). Після повернення університетам права обирати керівництво його ще двічі обирали ректором – протягом 1871–1875 та 1878–1880 років. Цей факт є красномовним свідченням високого авторитету і визнання М. Х. Бунге його колегами. На посаді ректора він відігравав значну роль у розбудові системи університетської освіти, сприяв її реформуванню і демократизації, брав безпосередню участь у розробленні статуту 1863 року, яким було визначено нові умови діяльності кафедр та університету.

М. Х. Бунге успішно поєднував теоретичні дослідження з викладанням і господарською практикою. Упродовж 1859–1860 років як один із найдосвідченіших економістів і фінансистів Російської імперії та переконаний прихильник розкріпачення селян брав активну участь у розробленні фінансових основ селянської антикріпосницької реформи

1861 року, входив до складу комісії з розроблення викупних операцій. З 1865 року М. Х. Бунге також успішно поєднував викладання з практичною роботою на посаді керівника Київської контори Державного банку. Надалі, з початку 1880-х років і до кінця життя, він присвятив себе втіленню прогресивних ліберально-ринкових і державницьких ідей у реформаторській діяльності на вищих державних посадах – міністра фінансів (1881–1886) і голови Комітету міністрів Російської імперії (1887–1895).

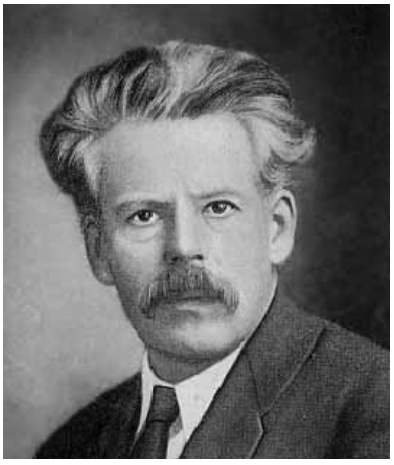
Плідна науково-педагогічна діяльність М. Х. Бунге в університеті тривала до 1880 року. Це була ціла епоха в історії розвитку як власне навчального закладу, так і університетської економічної науки. В останній третині XIX ст. в університеті в руслі новітньої на той час неокласичної парадигми було сформовано Київську реально-психологічну школу маржиналізму, засновником та ідейним натхненником якої став М. Х. Бунге. Цей фаховий науковий осередок талановитих учених утворився з учнів і послідовників М. Х. Бунге на тлі творчо-критичного сприйняття провідних напрямів тогочасної світової економічної теорії – класичної політекономії, історичного напряму й маржиналізму. Представниками наукової економічної школи були вчені Університету св. Володимира Д. І. Піхно, А. Я. Антонович, О. Д. Білімович, Є. Є. Слуцький. М. Х. Бунге прищеплював своїм учням творче і критичне ставлення до ідей закордонних учених. Як визначальну особливість київської школи варто зазначити її науковий пріоритет у сприйнятті, популяризації та подальшому розвитку на вітчизняних теренах новітніх ідей маржиналізму.

В останній третині XIX ст. вагомим складником економічної освіти в університеті стала активна наукова робота студентів. Створенню студентського наукового осередку сприяла підготовка та плідна науково-педагогічна діяльність власних висококваліфікованих педагогічних кадрів, залучення ними студентів до наукових досліджень і участі в наукових конкурсах. Серед вихованців університету, які надалі зробили потужний внесок у розвиток вітчизняної економічної науки, були ті, хто ще у студентстві виявили неординарні здібності й були удостоєні радою університету золотих медалей за наукові праці: І. В. Вернадський (1840), Г. Д. Сидоренко (1856), Д. І. Піхно (1873), М. М. Цитович (1882), Є. Є. Слуцький (1910).

Серед всесвітньо відомих економістів, які починали свій шлях в Університеті св. Володимира (1867–1871), варто назвати видатного науковця та суспільного діяча С. А. Подолинського (1850–1891). Ученому принесли визнання еколого-економічні відкриття світового значення щодо творчої діяльності людини в нагромадженні й перетворенні сонячної

енергії на земній поверхні на засоби задоволення фізичних і духовних потреб. У 20-х роках XX ст. це відкриття підштовхнуло видатного українського еколога В. І. Вернадського до створення теорії біосфери й ноосфери.

Вихованцем Університету св. Володимира був **Євген Євгенович Слуцький** (1880–1948), доктор фізико-математичних наук, учений зі світовим ім'ям, новаторський внесок якого в різні напрями економічної і математичної наук є незаперечним. Вступивши до університету 1905 року, майбутній всесвітньо відомий учений блискуче закінчив його 1911 року з дипломом I ступеня і золотою медаллю за конкурсну магістерську роботу "Теорія граничної корисності", виконану, як він пізніше писав, "під кутом зору математика, який вивчає політичну економію".

Є. Є. Слуцький

Науковому та професійно-викладацькому зростанню вчених-економістів університету сприяло також упровадження публічного захисту дисертацій. Учений ступінь магістра політичної економії і статистики в такий спосіб отримали п'ять осіб і ще дві особи – учений ступінь магістра поліційного права. Це були О. Ф. Гейсман (1849), Г. Д. Сидоренко (1858), Г. М. Цехановецький (1859), М. І. Зібер (1871), А. Я. Антонович (1877), І. Т. Тарасов (1875), Д. І. Піхно (1876). Значну роль у підготовці викладацьких кадрів також зіграло вперше введене 1863 року саме в Університеті св. Володимира стипендіатство для професорського звання. Лише через п'ять років це нововведення було запозичено іншими імперськими університетами.

Наприкінці XIX – на початку XX ст. університетська економічна освіта й наука збагатилися за рахунок упровадження нової галузі – історії народного господарства. Це сталося завдяки зусиллям істориків і економістів університету, видатних учених: В. Б. Антоновича, В. С. Іконникова, І. В. Лучицького, М. Ф. Володимирського-Буданова, М. В. Довнар-Запольського та ін. Їхні основні наукові праці свідчать про вагомий внесок у розроблення історії народного господарства України, Польщі, Німеччини, Франції та інших країн. Плідна діяльність учених університету в XIX – на початку XX ст. у цій та інших сферах економічної освіти й науки здійснювалась в умовах наукового плюралізму, існування

різних напрямів і шкіл вітчизняної економічної науки, що становило ґрунтовну основу для її подальшого розвитку.

Упродовж 1920–1933 років у житті університету відбувалися численні експерименти й реорганізації, які призвели до його фактичної ліквідації. Лише наприкінці 1932/33 н. р. його було відроджено; усе це, відповідно, позначилось на стані економічної освіти. У цей період викладався курс економічної політики СРСР, а подання політичної економії обмежувалося теорією капіталізму. Лише 1936 року зазначений курс було згорнуто й запроваджено широкий курс політичної економії. Однак напередодні Другої світової війни на кафедрі політичної економії працювали лише чотири викладачі.

Радянський період становлення і розвитку економічного факультету

Як самостійний структурний підрозділ університету економічний факультет, як уже згадувалось, було організовано 1944 року. Згідно з постановами уряду університет розпочав свою роботу в 1944/45 н. р. і налічував 13 факультетів замість 9 довоєнних. Було утворено такі нові факультети: економічний, філософський, міжнародних відносин, геолого-ґрунтознавчий. Кількість університетських кафедр зросла з 53 у довоєнний час до 81.

Історично економічний факультет Київського університету став у СРСР третім факультетом економічного спрямування після відкритих (1940, 1941) економічних факультетів Ленінградського та Московського університетів. До його заснування в Київському університеті викладання економічних дисциплін забезпечувала загальноуніверситетська кафедра політичної економії, що стала основою новоствореного факультету.

80-річна відстань історичного часу, яка відділяє нас від народження економічного факультету, дозволяє краще оцінити ту надзвичайно вагому роль, яку його заснування відіграло в інституціоналізації фундаментальної фахової економічної освітньо-наукової галузі в столичному класичному університеті України. Ідеться про створення і розвиток відповідних організаційних форм цієї галузі, їхню внутрішню структурно-функціональну диференціацію та спеціалізацію; формування системи цінностей і норм, що врегульовують функціонування освітньої і наукової сфер; відтворення інтеграції і кооперації економічної освіти й науки із загальним економічним і соціально-культурним середовищем

суспільства й держави. Утім, попри наявність низки публікацій, присвячених дослідженню становлення, функціонування і розвитку економічного факультету Київського університету, а також його окремих структурних підрозділів, зберігається нагальна потреба подальшого комплексного розроблення цього дослідницького напряму в різнобічних аспектах.

Створення економічного факультету було зумовлено вимогами відновлення та розвитку народного господарства, підготовки кваліфікованих економічних кадрів для фахової економічної освіти й управління економікою.

Профіль економічного факультету за радянської доби, тобто впродовж 1940–1980-х років, визначався підготовкою викладачів політичної економії для вищих і середніх спеціальних навчальних закладів України. У цей період він був фактично єдиним у республіці, де здійснювалась фундаментальна фахова політекономічна підготовка викладацьких кадрів.

Економічний факультет почав функціонувати у важкі воєнні й повоєнні роки як доволі скромний підрозділ. На час створення у його складі була лише одна кафедра політичної економії, а в 1944/45 н. р. на факультеті навчалися 67 студентів.

Перше повоєнне десятиріччя функціонування економічного факультету було ознаменоване початком становлення економічної освіти для підготовки викладачів, науковців і економічних кадрів з управління народним господарством, наданням цьому процесу системності й методичної організації.

У початковий період свого становлення економічний факультет очолювали декани – відомі вчені Б. Є. Радзіковський (1947–1949), А. Ю. Шевченко (1949–1952), О. Н. Голобородько (1953–1956), О. Т. Калачиков (1956–1959).

До відкриття економічного факультету викладання економічних дисциплін, як зазначалось, здійснювала кафедра політичної економії, яка функціонувала як загальноуніверситетська. Вона і стала основою новоствореного факультету. Упродовж 1944–1945 років завідувачем кафедри політичної економії був З. П. Шульга, протягом 1946–1947 років – Д. Ф. Вірник, у наступні роки кафедрою завідували О. О. Нестеренко (1947–1948) та А. Ю. Шевченко (1948–1953).

У перші післявоєнні роки реалізація навчально-методичної і наукової роботи на економічному факультеті стримувалась нестачею викладацьких кадрів, матеріальних і фінансових ресурсів. Наприклад, упродовж 1947/48 н. р. на кафедрі політичної економії з 13 викладачів 8 працювали за сумісництвом.

Реальне розгортання наукової і науково-методичної роботи розпочалося з 1950-х років. Цьому сприяли захисти викладачами факультету докторських дисертацій: 1951 року – О. О. Нестеренко, 1952 – Л. І. Кухаренко та З. П. Шульга, 1958 року – Й. М. Браславський, кандидатських дисертацій (близько 30); розширення участі викладачів у міжуніверситетських наукових конференціях; посилення ролі економічної науки в суспільстві тощо.

Реорганізація кафедри політичної економії протягом 1954/55 н. р. надала змогу створити дві нові кафедри: політичної економії економічного та юридичного факультетів (завідувач З. П. Шульга, 1954–1955) і політичної економії гуманітарних і природничих факультетів (завідувачка Л. І. Кухаренко, 1954–1955).

У цей період на факультеті було створено й кілька нових спеціалізованих кафедр, на яких викладали історико-економічні й конкретно-економічні дисципліни, а саме:

- 1944 року – історії народного господарства (завідувач Й. М. Браславський, канд. екон. наук, доц., 1944–1947);
- 1945 року – статистики (завідувач М. В. Птуха, д-р екон. наук, проф., 1945; в. о. завідувача П. І. Пустоход, канд. екон. наук, доц, 1946);
- 1947 року обидві кафедри було об'єднано у спільну кафедру історії народного господарства і статистики, з 1950 року – це кафедра історії народного господарства (завідувачі: Й. М. Браславський, канд. екон. наук, доц., 1947–1950; О. О. Нестеренко, канд. екон. наук, доц., 1950–1952; Б. Є. Радзіковський, канд. екон. наук, доц., 1953–1957; В. С. Жученко, д-р екон. наук, проф., 1958–1960);
- 1950/51 н. р. створено кафедру економіки та планування народного господарства (завідувач Ю. М. Шоломій, канд. екон. наук, доц.).

На базі кафедри політичної економії гуманітарних і природничих факультетів 1955 року було сформовано дві кафедри: політичної економії гуманітарних факультетів (завідувач А. В. Сухопалько, канд. екон. наук, доц.) і політичної економії природничих факультетів (завідувачка Л. І. Кухаренко, д-р екон. наук, проф.). У лютому 1956 року у процесі подальшої реорганізації відбулось об'єднання кафедр політичної економії природничих і гуманітарних факультетів і створення на їхній основі єдиної загальноуніверситетської кафедри політичної економії (завідувачка Л. І. Кухаренко, 1956–1963).

Упродовж 1959–1965 років викладання економічних дисциплін у Київському університеті здійснювалось економічним відділенням у складі на той час об'єднаного юридично-економічного факультету. З 1965 року економічний факультет функціонував уже як самостійний

підрозділ університету. Керівництво економічним відділенням, а згодом економічним факультетом (1963–1967), на цьому перехідному етапі здійснював М. С. Погорєлов, д-р екон. наук, проф.

1963 року для кращого врахування специфіки вивчення економічної теорії на різних за фахом факультетах на базі єдиної загальноуніверситетської кафедри політекономії було створено три нові спеціалізовані кафедри:

- політичної економії та економіки народного господарства, яка 1965 року змінила назву і стала кафедрою політичної економії, що забезпечувала навчальний процес із профільних економічних дисциплін на економічному факультеті;
- політичної економії природничих факультетів;
- політичної економії гуманітарних факультетів.

Кафедру політичної економії впродовж 1963–1971 років очолювала видатна організаторка вітчизняної економічної освіти й науки Л. І. Кухаренко. Як талановита вчена й керівниця, вона відіграла визначальну роль у розвитку кафедри й факультету в 50–60-х роках XX ст.: очолила підготовку молодих наукових кадрів найвищої кваліфікації для факультету й республіки, сприяла піднесенню фахової науково-дослідної роботи, зростанню авторитету і творчих зв'язків економістів університету з колегами в межах республіки та країни.

У наступні роки завідувачами кафедри були талановиті науковці й педагоги, відомі організатори економічної науки в країні, вихованці університету, доктори економічних наук, професори І. С. Ступницький (1971–1987), І. С. Ястремський (1987–1988), В. П. Нестеренко (1988–1998). Під їхнім керівництвом кафедра стала провідним навчальним і науковим центром економічного факультету, Київського університету, республіки та країни.

Кафедра політичної економії природничих факультетів упродовж 1960–1980-х років стала опорною для природничих факультетів вищих навчальних закладів України (завідувачі: М. П. Панченко, д-р екон. наук, проф., 1963–1975; М. С. Черненко, д-р екон. наук, проф., 1975–1988). З 1988 року – це кафедра економіки природничих факультетів (завідувач Ю. В. Ніколенко, д-р екон. наук, проф., 1988–1998).

Кафедру політичної економії гуманітарних факультетів понад двадцять років очолював видатний український учений, доктор економічних наук, професор, академік НАН України А. А. Чухно (1963–1998); з 1992 року – це кафедра економічної теорії та господарської практики.

Протягом 1965–1969 років на економічному факультеті функціонувала кафедра економічної кібернетики (завідувач К. І. Швецов,

канд. фіз.-мат. наук, проф.). Упродовж 1969–1988 років вона була у складі факультету кібернетики.

1967 року було відкрито кафедру економіки та планування народного господарства СРСР, яку впродовж майже двадцяти років очолював заслужений працівник вищої школи України І. С. Ястремський (1967–1984). 1984 року на базі реорганізації цієї кафедри було створено кафедру економіки народного господарства СРСР (завідувачі: професори І. С. Ястремський, 1984–1987; Д. М. Черваньов, 1987–1990) і кафедру управління і аналізу господарської діяльності підприємства, яку з 1985 року перейменовано на кафедру управління та економіки підприємства (завідувачі: професори Л. І. Воротіна, 1985–1992; М. М. Клименюк, 1992–1998).

С. Ступницький

Значний внесок у розвиток університетської економічної освіти та науки зробив випускник економічного факультету **Іван Степанович Ступницький** (1928–1995), який близько двох десятиріч очолював економічний факультет (1967–1985), суміщаючи цю посаду із завідуванням провідною кафедрою політичної економії (1971–1987).

Видатний учений, авторитетний керівник, заслужений працівник вищої школи, доктор економічних наук, професор І. С. Ступницький сприяв утвердженню і збагаченню кращих традицій факультету, перетворенню його на провідний центр підготовки науково-педагогічних кадрів країни, зміцненню зв'язку науки з виробництвом. Під керівництвом й за його особистою участю було виховано численну плеяду працівників вищої школи й вітчизняної економічної науки.

Зусиллями керівництва й викладацького колективу економічний факультет упродовж 1960–1980-х років став одним із провідних наукових центрів республіки та країни. Університетська наука отримала подальший розвиток у таких провідних для того періоду напрямах економіко-теоретичних досліджень:

• методологічні проблеми політичної економії, розвиток і вдосконалення господарського механізму економічних систем (академік А. А. Чухно);

• вплив науково-технічного прогресу на розвиток матеріально-технічної бази виробництва (професори М. С. Черненко, Ю. В. Ніколенко);

• закономірності суспільного відтворення (професори І. С. Ступницький, Л. І. Воротіна, В. П. Нестеренко);

• товарно-грошові відносини й розвиток госпрозрахункових відносин (професор І. С. Ястремський);

• еволюція основних напрямів світової економічної думки (професори Р. Х. Васильєва, А. І. Кредісов, П. М. Леоненко, В. Г. Бодров);

• міжнародні економічні відносини, інтеграційні процеси та світогосподарські економічні зв'язки (професори В. С. Будкін, Г. Н. Климко, А. П. Румянцев).

Розвиток факультету відбувався в нерозривному зв'язку з розвитком суспільства, так чи інакше відображаючи переломні історичні етапи, однак до кінця 1980-х років він здійснювався у межах незмінних за сутністю суспільно-економічної та освітньо-навчальної систем.

Період державної незалежності України в історії економічного факультету

Початок 1990-х років відкрив новий етап у розвитку економічного факультету в умовах набуття і подальшої розбудови державної незалежності України, здійснення системної трансформації та ринкового реформування її економіки. Організаційно-структурну перебудову факультету в цей період розпочав і очолив його колишній випускник **Василь Павлович Нестеренко**, який був деканом упродовж 1986–1992 років.

В. П. Нестеренко

На цьому етапі основні зусилля керівництва факультету та його професорсько-викладацького колективу були скеровані на докорінну трансформацію ідейного спрямування і змісту університетської економічної освіти в умовах зміни наукових і освітніх парадигм вищої школи. Під час реорганізації на факультеті радикально оновлювали навчальні

дисципліни, удосконалювали навчально-виховний процес і його науково-методичне забезпечення. Із цією метою були кардинально перероблені програми навчальних дисциплін, до оновлених навчальних планів уведені нові дисципліни, які ґрунтувалися на здобутках світової та вітчизняної економічної науки й освіти.

Також на початку 1990-х років були реорганізовані наявні кафедри і створені нові, уведені нові спеціальності, збільшився набір студентів.

З 1989 року до складу факультету знову ввійшла кафедра економічної кібернетики (завідувачі: професори О. І. Ястремський, 1989–1993; О. О. Карагодова, 1993–1996; О. І. Черняк, 1996–2020; О. І. Ляшенко, з 2020).

1990 року було створено кафедру обліку і аналізу господарської діяльності підприємств (завідувач М. О. Приходько, д-р екон. наук, проф., 1990–1994) і кафедру економіки та управління науковими дослідженнями та проєктуванням (завідувач професор Д. М. Черваньов, 1990–1992).

1992 року кафедру політичної економії економічного факультету було реорганізовано та перейменовано на кафедру економічної теорії та управління народним господарством (завідувач професор В. П. Нестеренко, 1988–1998).

1992 року деканом економічного факультету був обраний Д. М. Черваньов.

Д. М. Черваньов

Дмитро Миколайович Черваньов (1938–2013) – доктор економічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України; академік Академії економічних наук України, Академії технологічних наук України, Академії інформатики України, Академії економічної кібернетики України, Міжнародної кадрової академії; заслужений професор Київського університету. Упродовж 1987–1992 років – завідувач кафедри економіки народного господарства, 1992–2002 – кафедри менеджменту інноваційної та інвестиційної діяльності. Д. М. Черваньов очолював економічний факультет із 1992 до 2003 року.

На посаді декана він реалізував себе як відомий в Україні організатор системи вищої економічної освіти класичних університетів. 1996 року

Д. М. Черваньов очолив науково-методичну комісію з менеджменту Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України, 2002 року створив і очолив науково-методичну комісію з економіки та управління класичних університетів Міністерства освіти і науки України. Вагомим внеском у розбудову нової системи вищої економічної освіти у сфері навчально-методичної діяльності стала вперше розроблена й реалізована на факультеті методика інтегрованої економічної освіти, яку забезпечував факультет у межах класичного університету.

На рубежі 1990-х – 2000-х років було продовжено структурну реорганізацію факультету: відкрито нові економічні спеціальності, створено й укомплектовано кваліфікованими кадрами нові кафедри й підрозділи, зміцнено матеріально-технічну базу. На факультеті здійснювалась підготовка фахівців із восьми спеціальностей, усі кафедри стали випусковими.

1992 року було відкрито кафедру валютно-фінансових відносин (завідувач професор А. С. Гальчинський, 1992–1993), з 1993 року – це кафедра фінансів, грошового обігу та кредиту (завідувачі: професори О. Д. Василик, 1993–2003; І. О. Лютий, 2003–2009).

1992 року кафедру економіки та управління науковими дослідженнями й проєктуванням було перейменовано на кафедру інноваційного менеджменту та підприємництва, а 2001 – на кафедру менеджменту інноваційної та інвестиційної діяльності (завідувачі: професори Д. М. Черваньов, 1992–2003; В. А. Євтушевський, 2003–2011; О. І. Жилінська, 2011–2020; М. В. Ситницький, з 2020).

1994 року кафедру обліку і аналізу господарської діяльності було перейменовано на кафедру обліку та аудиту (завідувачі: професор В. Г. Швець, 1994–2011; доценти Б. А. Засадний, 2011–2015, 2019 – дотепер; Т. Г. Мельник, 2015–2018).

1998 року кафедру економічної теорії та управління народним господарством було реорганізовано в кафедру економічної теорії. До її складу ввійшла кафедра економічної теорії та господарської практики (завідувач академік А. А. Чухно). Кафедру економічної теорії очолювали професори П. С. Єщенко (1998–1999), П. М. Леоненко (1999–2003), В. Д. Базилевич (2003–2015).

1998 року завдяки об'єднанню і реорганізації двох кафедр – економіки природничих факультетів (завідувач професор Ю. В. Ніколенко, 1988–1998) і управління та економіки підприємства (завідувач професор М. М. Клименюк, 1992–1998) – було створено кафедру теоретичної та прикладної економіки (завідувач професор А. В. Шегда, 1998–2011).

1998 року у процесі реорганізації кафедри економічної теорії та управління народним господарством з неї було виокремлено як самостійну структуру кафедру міжнародної економіки (завідувачі: професори А. П. Румянцев, 1998–2002; А. О. Старостіна, 2002–2013).

2003 року на конкурсних засадах деканом економічного факультету й завідувачем кафедри економічної теорії було обрано випускника економічного факультету В. Д. Базилевича.

В. Д. Базилевич

Віктор Дмитрович Базилевич – доктор економічних наук, професор, член-кореспондент НАН України, заслужений діяч науки і техніки України; лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки та премії імені М. І. Туган-Барановського НАН України.

З лютого до грудня 2008 року він працював на посаді проректора з науково-педагогічної роботи. У грудні 2008 року його знову було обрано деканом економічного факультету, який він очолював до листопада 2017 року.

Нагальні потреби у кваліфікованих фахівцях в умовах ринкової трансформації економіки країни обумовили відкриття на факультеті нових спеціальностей, освітньо-наукових програм, наукових центрів і кафедр. Якщо 2004 року у його структурі функціонувало 7 кафедр, то у процесі структурної реорганізації (2009–2013) їхня кількість зросла до 12.

Безпосередніх зусиль В. Д. Базилевич доклав до розвитку кафедри економічної теорії. 2014 року її було перейменовано на кафедру економічної теорії, макро- і мікроекономіки. Упродовж 2015–2023 років кафедру очолювала професорка Н. І. Гражевська, а з 2023 року – професор А. О. Ходжаян.

2009 року з ініціативи декана В. Д. Базилевича на факультеті було відкрито нові кафедри:

• *підприємництва* – на основі реорганізації кафедри теоретичної та прикладної економіки (завідувачка професорка І. І. Мазур, 2009–2020);

• *екологічного менеджменту та підприємництва* – першу в Україні кафедру зі статусом українсько-німецької, яка на початковому етапі

мала двох завідувачів: з німецької сторони – доктор Д. Вальтер, 2009–2016 (на добровільних засадах), з української – професорка Г. І. Купалова (2009–2022);

• *статистики та демографії* (завідувачка професорка Н. В. Ковтун, 2009–2021);

• *фінансів* – на основі реорганізації кафедри фінансів, грошового обігу та кредиту (завідувач професор І. О. Лютий, з 2009);

• *страхування та ризик-менеджменту* – на потреби ринку фінансових послуг України на основі реорганізації кафедри фінансів, грошового обігу та кредиту (завідувачки: професорки Р. В. Пікус, 2009–2015; Н. В. Приказюк, 2016–2017).

2012 року на економічному факультеті відкрили кафедру іноземних мов, до якої ввійшли викладачі з різних кафедр Інституту філології (завідувачі: доценти М. В. Петровський, 2012–2023; І. О. Діденко, з 2023).

2012 року кафедру теоретичної та прикладної економіки перейменовано на кафедру економіки підприємства (завідувачка професорка Г. М. Филюк, з 2011).

2013 року кафедру міжнародної економіки було реорганізовано в кафедру міжнародної економіки та маркетингу (завідувачки: професорка А. О. Старостіна, 2013–2022; доцентка Н. В. Руденко, 2022–2023).

2017 року внаслідок реорганізації кафедри банківської справи відбулося розширення кафедри страхування та ризик-менеджменту, після чого кафедра отримала назву страхування, банківської справи та ризик-менеджменту (завідувачка професорка Н. В. Приказюк, з 2017).

Магістральним напрямом подальшого розвитку факультету стало піднесення на якісно новий рівень науково-дослідної роботи професорсько-викладацького колективу, аспірантів і студентів. За 2003–2017 роки на факультеті було захищено близько 50 докторських і понад 400 кандидатських дисертацій.

Доброю традицією стало щорічне проведення міжнародних і всеукраїнських наукових і науково-практичних конференцій, круглих столів тощо.

Зусиллями декана В. Д. Базилевича сформована наукова школа "Економіко-філософські проблеми історії економічних учень, макро- та мікроекономіки", де провідними стали проблеми парадигмальних засад історико-економічних досліджень, новітніх методологічних підходів у сферах макро- й мікроекономіки, закономірностей трансформації економічних систем в умовах невизначеності та ризику, теоретичних аспектів формування і розвитку ринку інтелектуальної власності тощо. В. Д. Базилевич – автор фундаментальних публікацій, організатор твор-

чих колективів і редактор наукових видань. Під його керівництвом захищено 15 докторських і 16 кандидатських дисертацій.

З метою системного втілення сучасних наукових здобутків у вітчизняну економічну освіту й навчальний процес з ініціативи В. Д. Базилевича та під його науковим керівництвом була започаткована серія фундаментальних підручників нового покоління "Класичний університетський підручник", зокрема з економічної теорії, історії економіки та економічної думки, мікро- й макроекономіки, теорії страхування, цінних паперів тощо. Ця серії отримала заслужене визнання серед викладачів закладів вищої освіти та студентства. 2006 року колектив авторів одного з видань серії – підручника "Історія економічних учень" – уперше в Україні за підготовку навчального економічного видання для вищої школи указом Президента України був відзначений Державною премією України в галузі науки і техніки.

2005 року з ініціативи В. Д. Базилевича також була заснована серія наукових видань "Славетні постаті", присвячена видатним ученим-економістам минулого, які уславили економічну науку в стінах Київського університету. У цій серії аналітично було відтворено біографії і наукові внески замовчуваних у радянський період видатних учених-економістів, чиї творчі шляхи були пов'язані з Київським університетом, – І. В. Вернадського, М. Х. Бунге, С. М. Булгакова, Є. Є. Слуцького. Фахівці економічного факультету подали сучасне комплексне наукове осмислення їхнього ідейно-теоретичного спадку в контексті визначальних наукових традицій та інтелектуальних трендів минулого й сьогодення вітчизняної та світової наукової економічної думки. За це унікальне видання колектив авторів на чолі з В. Д. Базилевичем 2012 року було удостоєно премії імені М. І. Туган-Барановського НАН України.

На факультеті також було створено сприятливі умови для дослідницької активності студентської молоді, її залучення до роботи в наукових студентських гуртках, масової участі й численних перемог на всеукраїнських і міжнародних конкурсах наукових робіт та олімпіадах. Подальший розвиток отримали органи студентського самоврядування.

В. Д. Базилевич особисто примножував соціальний капітал економічного факультету як член вченої ради Київського університету; голова вченої ради економічного факультету та спеціалізованої вченої ради Д 26.001.13 Київського університету, а також науково-методичної комісії Міністерства освіти і науки України з економіки та управління класичних університетів; член Міжгалузевої експертної ради з вищої освіти при Акредитаційній комісії Міністерства освіти і науки України; бюро від-

ділення економіки НАН України; редакційних колегій провідних вітчизняних періодичних видань "Економічна теорія", "Страхова справа", "Економіка підприємства", "Вища школа", "Фінанси України", "Вісник Одеського національного університету. Економіка", "Економічний вісник НТУУ КПІ", а також низки закордонних періодичних видань; головний редактор журналів "Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка" та "Банківська справа". Був заступником голови Державної акредитаційної комісії з економіки Міністерства освіти і науки України, членом Громадської ради експертів із внутрішньополітичних питань при Президентові України, вченим секретарем експертної ради Вищої атестаційної комісії України з економічних наук.

2005 року В. Д. Базилевича обрано академіком Академії наук вищої школи України, 2009 – членом-кореспондентом НАН України.

З ініціативи декана на факультеті посилилась співпраця з майбутніми роботодавцями, представниками реального й фінансового секторів економіки – провідними українськими та міжнародними компаніями. За їхньою участю на постійній основі проводяться ярмарки вакансій, зустрічі, воркшопи, регулярні науково-практичні заходи, що згодом дозволило факультету посісти лідерські позиції в Україні в рейтингу роботодавців за економічними спеціальностями.

Під керівництвом В. Д. Базилевича значно поліпшилася та зміцнилася матеріально-технічна база факультету як сучасного осередку університетської економічної освіти й науки. Це передусім утілилось у підвищенні його інформаційно-технологічного функціоналу, оснащенні навчальних аудиторій мультимедійною технікою – сучасними персональними комп'ютерами, стаціонарним і мобільним проєкційним обладнанням; створенні спеціалізованих комп'ютерних класів; забезпеченні бібліотечних фондів навчальною і науковою вітчизняною та закордонною літературою, фаховими періодичними виданнями тощо.

Усе це супроводжувалось потужною розбудовою і справжньою високохудожньою естетизацією людиноцентрованої інфраструктури факультету: з метою багатофункціонального використання було модернізовано актову залу, створено креативні зони відпочинку, художньо оформлено їдальню і кафе, упорядковано й оздоблено ландшафтним дизайном територію навколо факультету, яка стала справжньою квітучою оазою в урбаністиці Голосіївського району.

Зусиллями В. Д. Базилевича неухильно, з року в рік, цілеспрямовано й системно на факультеті створювались умови для виховання молоді в дусі патріотизму, вшанування української культури і традицій, дотри-

мання здорового способу життя, усього того, що сприяло формуванню університетської аури високої духовності, етичних норм та естетики, про яку декан часто нагадував викладацькій і студентській громаді. Також цьому слугувало регулярне проведення флешмобів до днів вишиванки, творчих конкурсів, спортивних змагань, мистецьких фестивалів, художніх виставок, поетичних вечорів тощо.

Значну увагу декан надавав дослідженню історії становлення і розвитку економічної науки та освіти в університеті та на економічному факультеті зокрема, дбайливому відродженню, збереженню і розвитку у викладацькому та студентському колективах кращих університетських традицій. Із цією метою 2014 року до 70-річчя економічного факультету було створено й урочисто відкрито меморіальну аудиторію-музей факультету, на експозиції якої виховуються покоління студентської молоді. Не забув він і про знаменне червоноколонне оздоблення фасаду корпусу факультету, яке здалеку нагадує відвідувачам про його приналежність до Київського університету.

З 2017 року естафета керівництва факультетом перейшла до його випускниці, учениці В. Д. Базилевича, його заступниці з наукової роботи **Анжели Іванівни Ігнатюк**, докторки економічних наук, професорки кафедри економічної теорії, макро- і мікроекономіки, яка протягом 2017–2018 років виконувала обов'язки деканки економічного факультету. 2019 року за високі фахові досягнення її було нагороджено почесним званням заслуженої економістки України.

А. І. Ігнатюк

2020 року для оптимізації організаційної структури факультету та підвищення якості навчального процесу кафедра підприємництва була приєднана до кафедри екологічного менеджменту (завідувачка професорка Г. І. Купалова, 2020–2022).

2021 року з метою розширення спектра фахової підготовки й формування додаткових компетентностей із володіння сучасними інформаційно-аналітичними системами оброблення й аналізу великих масивів даних кафедру статистики та демографії було реорганізовано в кафедру статистики, інформаційно-аналітичних систем і демографії (завідувачка професорка Н. В. Ковтун, з 2021).

2023 року на основі кафедри міжнародної економіки та маркетингу було створено дві нові кафедри – міжнародної економіки (завідувач професор В. В. Вірченко, з 2023) та маркетингу і бізнес-адміністрування (завідувачка доцентка Н. В. Руденко, з 2023).

Освітню підготовку студентів та інтенсивну науково-дослідну роботу на факультеті здійснюють співробітники таких кафедр: економічної теорії, макро- і мікроекономіки; екологічного менеджменту та підприємництва; економіки підприємства; економічної кібернетики; іноземних мов; менеджменту інноваційної та інвестиційної діяльності; міжнародної економіки; маркетингу та бізнес-адміністрування; обліку та аудиту; підприємництва; страхування, банківської справи та ризик-менеджменту; статистики та демографії; фінансів.

На факультеті готують економістів вищої кваліфікації. Гаранти якості навчального процесу – високопрофесійні науково-педагогічні кадри з великим досвідом практичної роботи в науковій, виробничій і фінансовій сферах. Тут працюють лауреати Державної премії України в галузі науки і техніки, Державної премії України в галузі освіти, премії імені М. І. Туган-Барановського НАН України, заслужені працівники освіти й заслужені економісти України.

А. І. Ігнатюк, 2022

В. Д. Базилевич, А. І. Ігнатюк, 2018

Науковці факультету – засновники та члени численних вітчизняних і міжнародних наукових асоціацій.

Викладачі кафедри економічної теорії –
лауреати Державної премії України в галузі науки і техніки –
на церемонії нагородження у Маріїнському палаці, 2006

Відкриття музею економічного факультету, 2014

На всіх етапах своєї історії економічний факультет славився серед вітчизняної і закордонної наукової спільноти як потужний осередок фундаментальних економічних досліджень, свідченням чого стали формування і подальший плідний розвиток низки наукових шкіл:

• **Економіко-математичне моделювання.** Наукова керівниця професорка О. І. Ляшенко. Школу було започатковано 1911 року, коли Є. Є. Слуцький написав роботу "Теорія граничної корисності", яку було відзначено золотою медаллю Університету св. Володимира, тобто засновник зазначеної школи професор Є. Є. Слуцький (1880–1948), учений зі світовим ім'ям, автор глибоких і оригінальних праць у сфері економічної теорії, економетрики, теорії імовірностей і математичної статистики, геофізики, праксеології тощо.

• **Розвиток і трансформація економічних систем.** Науковий керівник професор В. Л. Осецький. Школу було започатковано в 60-ті роки XX ст. на базі кафедри політичної економії гуманітарних факультетів Київського університету. Засновник академік А. А. Чухно.

Керівництво економічного факультету, 2023

• **Теоретико-методологічні проблеми розвитку історії економічних учень, макро- та мікроекономіки в контексті новітніх парадигмальних зрушень.** Засновник і науковий керівник професор

В. Д. Базилевич, координаторка від факультету професорка Н. І. Гражевська. Наукову школу було започатковано на початку 2000-х років на базі кафедри економічної теорії.

• **Формування інноваційно-інвестиційної політики та системи менеджменту її реалізації.** Наукова керівниця професорка А. О. Старостіна. Школу засновано 1987 року на базі кафедри економіки народного господарства. Засновник професор Д. М. Черваньов.

2022 року зареєстрована нова наукова школа "**Сучасна парадигма розбудови системи публічних фінансів і фінансова політика держави**". Науковий керівник професор І. О. Лютий.

Працівники факультету в Каневі, 2023

Результати науково-дослідної роботи викладачів факультету активно використовуються в розробленні проєктів законів, указів Президента України, інших нормативно-правових актів. Про авторитет, професійний рівень професорсько-викладацького колективу свідчить участь учених у підготовці щорічних доповідей Президента України з питань економіки,

розробленні програм діяльності Кабінету Міністрів України, господарської практики.

Відзначення подяками й грамотами колективу економічного факультету з нагоди його 75-річчя, 2019

У сучасних умовах на факультеті створені й активно функціонують освітні, науково-дослідні й навчально-виробничий центри: Німецько-український центр економіко-екологічної освіти, науки, підприємництва та культури; Навчально-виробничий центр страхового бізнесу; Центр фінансової освіти, науки та атестації фахівців у галузі фінансового ринку; науково-дослідний сектор "Центр наукових досліджень"; Українсько-норвезький центр із міжнародної освіти та досліджень у галузі економіки і фінансів державного сектору; Центр інформаційних технологій в економічній освіті.

За роки існування факультету підготовлено понад 21 000 економістів вищої кваліфікації. Його випускниками є перший Президент України Л. М. Кравчук, радники Президента України та голови Національного банку України, депутати Верховної Ради України, міністри, керівники підприємств, установ та організацій, викладачі закладів вищої освіти, провідні працівники науково-дослідних установ тощо.

Випуск магістрів, 2020

Випуск бакалаврів, 2021

Нині на факультеті здійснюється підготовка студентів освітніх ступенів "Бакалавр" (13 освітніх програм) і "Магістр" (16 освітніх програм) за спеціальностями "Економіка", "Облік, оподаткування і контроль", "Фінанси, банківська справа та страхування", "Менеджмент", "Маркетинг", "Підприємництво, торгівля та біржова діяльність".

Деканка та її заступниці, 2021

Відповідаючи на комплексний запит ринку праці, освітніх послуг, а також конкретних роботодавців, 2021 року на факультеті було відкрито освітньо-професійну програму "Бізнес-консалтинг". Унікальністю останньої є її дуальність – навчання в аудиторії і на робочому місці, тобто з навчанням поєднується офіційне працевлаштування у провідних відділах фінансового консалтингу, аудиту, податкового консалтингу в міжнародній компанії "Ернст енд Янг" ("Ernst & Young", EY).

На економічному факультеті навчаються близько 3000 студентів, з них більше 70 – іноземці.

Студенти економічного факультету, 2019

Посвята першокурсників, 2021

Студенти – рушії кожного навчального закладу, а студентський парламент – невід'ємна частина університетського життя. Студентський парламент економічного факультету містить 10 департаментів і об'єднує понад 250 талановитих і активних студентів.

Зустріч студентів із Борисом Джонсоном і Президентом України Володимиром Зеленським, 2023

Дні вишиванки, 2023

Головні цілі діяльності студентського парламенту – представлення, реалізація і захист прав та інтересів студентів, а також сприяння їхній навчальній, науковій і творчій діяльності. Щоб досягнути цього, студентський парламент розробляє і реалізує різні ініціативи для підвищення якості навчання й урізноманітнення позауніверситетського життя – офлайн-посвяти бакалаврів і магістрів, "Тиждень першокурсника", арт-фестиваль "Я – першокурсник", проєкти "Консультант абітурієнта", "Студентський куратор", "Школа лідерства", "Амбасадор ЕФ КНУ", "CareersEF", благодійні збори й акції для біженців і дитячих будинків, тиждень кар'єрних можливостей. І це лише наймасштабніші заходи, які були організовані за підтримки студентського парламенту.

Переможці
конкуру краси та інтелекту
"Містерія", 2019

Відкриття виставки картин студентів
і викладачів факультету, 2022

Вечорниці, 2009

Проєкт "Танці з викладачами", 2007

Благодійний бал
у Київській міській державній адміністрації, 2016

Спортивний ранок із деканом факультету, 2023

Турнір із шахів, 2008

Футбольний турнір, 2023

Зустріч із випускниками
на святкуванні 77-річчя факультету, 2021

До того ж студентський парламент сприяє розвитку творчих і спортивних здібностей студентів, організовує культурно-масові заходи,

спрямовані на зміцнення патріотичних, духовно-моральних і соціальних цінностей. Загалом студентський парламент економічного факультету – важлива ланка у системі самоврядування і самореалізації студентів, яка дозволяє їм активно долучатися до факультетського життя і впливати на його перебіг.

Дні кар'єри "ECONOMICS"
на економічному факультеті, 2019

Оскільки факультет активно співпрацює з роботодавцями, державними й бізнес-структурами, то двічі на рік відбувається День кар'єри "ECONOMICS", де ключові партнери проводять кар'єрні вебінари, ярмарки вакансій щодо пропозицій від компаній зі стажування і працевлаштування студентів і випускників, економічні квести, конкурси тощо. Опікується цим напрямом Центр кар'єри та працевлаштування. Регулярні зустрічі з працедавцями у форматі лекцій і воркшопів дають можливість студентам ознайомитися з компаніями й обрати майбутню професію ще до отримання диплома.

Зокрема, один із ключових партнерів факультету, кофаундингова ІТ-компанія "Дженесіс" ("Genesis"), не тільки долучається до зустрічей у форматі лекцій і воркшопів, але є активним учасником проєктів з оновлення навчальних матеріалів і робочих програм. 2019 року для студентів факультету за фінансової підтримки зазначеної компанії було відкрито мультимедійну аудиторію, яка стала центром для проведення додаткових освітніх заходів.

Перша лекція в новій аудиторії
співзасновника кофаундингової ІТ-компанії "Дженесіс"
Василя Ульянова, 2019

У рейтингах роботодавців, за версією українського журналу "Форбс" ("Forbes"), опублікованого у квітні 2021 року, економічний факультет є лідером за напрямом "Економіка". Така довіра до диплома економічного факультету дає гарантований квиток нашим випускникам до високооплачуваної роботи в кращих компаніях України та світу.

Завдяки спільному проєкту з партнерами-роботодавцями Міністерство цифрової трансформації України на базі факультету відкрило Центр підтримки підприємців "Дія. Бізнес у КНУ імені Тараса Шевченка", який нині активно розвивається. Головна його мета – розвиток підприємницьких і лідерських навичок, започаткування власної справи, налагодження співпраці студентів із представниками бізнесу та експертами ринку.

Центр надає можливість молодим людям вивчати інноваційні підходи до бізнесу. Тут є доступний коворкінг, навчальна аудиторія для проведення освітніх заходів, а також можливість випробувати свій продукт на спеціальній поп-ап локації. Крім того, зібрана чимала бізнес-бібліотека, де можна знайти багато корисної літератури. Щомісяця центр проводить різноманітні тренінги, майстер-класи, воркшопи й бізнес-ігри. Для цього запрошують спікерів, які розглядають найсучасніші тренди й проблеми бізнесу.

Відкриття Центру підтримки підприємців "Дія.
Бізнес у КНУ імені Тараса Шевченка", 2020

Центр підтримки підприємців "Дія. Бізнес у КНУ імені Тараса Шевченка" організовує безкоштовну двомісячну програму з розвитку навичок підприємництва "Бізнес-старт" ("Business Start"), що реалізується в межах проєкту Європейського інституту інновацій і технологій (European Institute of Innovation and Technology, EIT). Завдяки цьому проєкту учасники за допомогою бізнес-експертів дізнаються про те, що необхідно для подолання шляху від ідеї до стартапу або підприємства. Ментори діляться секретами, необхідними для запуску бізнесу: як знайти нове рішення на ринку, зібрати команду мрії, зрозуміти деталі функціонування бізнесу, презентувати, просувати та продавати майбутню продукцію.

Крім цього, спільно із Центром підтримки підприємців "Дія. Бізнес у КНУ імені Тараса Шевченка" і студентським парламентом факультету було запущено двомісячну програму "Школа лідерства". Цей проєкт спрямовано на розвиток софт скілз серед молоді з метою розкриття потенціалу майбутніх лідерів. Адже не кожен лідер може стати підприємцем, однак кожен підприємець зобов'язаний бути лідером. Програма дозволяє розвивати навички комунікації, роботи в команді,

управління і довіри; креативність, стратегічне мислення, планування, розв'язання проблем і прийняття рішень. Софт і лідершіп скілз – важливі складники будь-якого підприємця. Вони допомагають збільшити рівень обізнаності студентів щодо того, як розпочати власну справу, створювати й реалізовувати соціальні проєкти й благодійні ініціативи. Програма допомагає активній молоді зростати й розвиватися завдяки воркшопам, майстер-класам, бізнес-конференціям та освітнім заходам.

Факультет перейшов до викладання низки навчальних дисциплін іноземними мовами, деякі кафедри також започаткували нові освітні програми з викладанням англійською. Крім того, діють міжнародні програми з можливістю подвійного дипломування магістрів з Університетами Норд (Норвегія) і Мачерата (Італія).

Студентство факультету традиційно бере активну участь у вітчизняних і міжнародних студентських олімпіадах, наукових студентських конкурсах та інших фахових змаганнях і турнірах, виборюючи призові місця і нагороди.

Переможці всеукраїнських конкурсів студентських наукових робіт
та всеукраїнських олімпіад, 2018

Майбутня наукова зміна гартується у лавах наукового департаменту студентів та аспірантів факультету – самоврядної організації, яка активно сприяє розвитку студентської наукової діяльності, пропагує наукові цінності в молодіжному середовищі, організовує і проводить різноманітні молодіжні наукові заходи.

Команда факультету –
переможці Міжнародного студентського конкурсу
від Асоціації інвестиційних професіоналів "CFA Society Ukraine", 2018

Майбутні доктори філософії, 2016

На факультеті на всіх етапах його розвитку активно здійснюється підготовка фахівців вищої кваліфікації, успішно працюють докторантура й аспірантура. З 2016 року розпочато підготовку докторів філософії за спеціальностями "Економіка", "Облік та оподаткування", "Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок", "Менеджмент", "Маркетинг", "Підприємництво та торгівля".

Наукові здобутки вчених факультету надруковано в низці провідних вітчизняних і закордонних журналів, зокрема й у фахових виданнях самого факультету – "Віснику Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка", який входить до провідних міжнародних наукометричних баз даних, і збірнику наукових праць "Теоретичні та прикладні питання економіки".

Міжнародна науково-практична конференція
"Грудневі читання", 2008

На факультеті активно створюється і функціонує інфраструктура, яка дозволяє вивести наукові дослідження на якісно новий рівень, розширити коло партнерів, поліпшити практику дисемінації і координації наукового партнерства; проводяться міжнародні науково-практичні конференції, форуми, круглі столи. Давньою традицією факультету є організація та активна участь науково-педагогічного колективу в проведенні міжнародних науково-теоретичних і науково-практичних конференцій з актуальної проблематики, на яких докторанти й аспіранти мають змогу презентувати результати власних досліджень і вивчати здобутки учених різних країн, зокрема: Міжнародна науково-практична

конференція студентів, аспірантів і молодих вчених "Шевченківська весна"; Міжнародні науково-практичні конференції "Парадигмальні зрушення в економічній теорії XXI ст.", "Конкурентоспроможність національної економіки", "Грудневі читання", "Соціально-економічний добробут населення в умовах макроекономічної нестабільності", "Data Science та інформаційно-аналітичні системи: застосування в економіці та фінансах".

Міжнародна науково-практична конференція
"Статистика XXI століття: нові виклики, нові можливості", 2013

Міжнародна науково-практична конференція "Світові тенденції
та перспективи розвитку фінансової системи України", 2023

Міжнародна науково-практична конференція студентів, аспірантів і молодих учених "Шевченківська весна", 2016

Учені факультету є авторами відомих монографій, наукових статей, підручників і навчальних посібників. За останні п'ять років було опубліковано близько 300 монографій, понад 300 підручників, навчальних посібників. Науковці факультету постійно публікують статті у виданнях, що індексуються у "Веб оф Сайнс" ("Web of Science") за науковими напрямами.

У травні 2019 року за ініціативою і під керівництвом деканки А. І. Ігнатюк до 185-річчя Київського університету та 75-річчя економічного факультету було успішно проведено перший Міжнародний форум EFBM 2019 "Економіка. Фінанси. Бізнес. Управління: Глобальні економічні виклики та можливості у цифрову епоху" (далі Міжнародний форум EFBM 2019), а у вересні 2021 року – II Міжнародний форум EFBM 2021 "Економіка. Фінанси. Бізнес. Управління: Зміни. Адаптація. Нова економіка" (далі II Міжнародний форум EFBM 2021). Цими масштабними заходами нового формату було започатковано сучасну широку платформу поєднання знань, ідей і можливостей для забезпечення економічного розвитку й ефективного управління. Їхня цільова аудиторія – широка освітянська й наукова спільнота України і зарубіжжя, бізнес, органи державної влади й управління, громадські організації.

Відкриття Міжнародного форуму EFBM 2019

Учасники панельної дискусії "Синергія бізнесу і науки".
II Міжнародний форум EFBM 2021

Протягом своєї історії та на сучасному етапі економічний факультет постійно розвиває міжнародні контакти, активно і плідно співпрацює з провідними закордонними навчальними й науковими закладами.

А. І. Ігнатюк у складі делегації університету
в Китайській Народній Республіці, 2018

Основними напрямами міжнародного співробітництва є: участь у реалізації спільних проєктів, міжнародних конференціях, семінарах, літніх школах; навчання студентів і аспірантів, наукові стажування і читання лекцій за кордоном; підготовка спільних наукових і навчальних видань. Інтенсифікація міжнародних зв'язків сприяє підвищенню наукового потенціалу, зростанню кваліфікації та розширенню компетентності викладачів, аспірантів і студентів факультету.

Економічний факультет здійснює партнерську співпрацю на договірній основі з провідними закладами вищої освіти зарубіжжя, зокрема з Університетами прикладних наук Шмалькальдена та Вормса (Німеччина), Університетом Мачерата (Італія), Університетом Нурланда (Норвегія), Карловим університетом, Університетами Менделя та Масарика (Чехія), Краківським університетом економіки, Варшавським університетом і Варшавською школою менеджменту (Польща), Університетом ім. Лучіана Благи (Румунія), Середньосхідним технічним університетом (Туреччина), Економічним інститутом Університету м. Сучжоу (Китай)

та ін. Учені факультету регулярно беруть участь у міжнародних проєктах програми Темпус Європейського Союзу, Європейської асоціації маркетингу (ESOMAR), Консорціуму з удосконалення менеджмент-освіти (CEUME).

Представники факультету на Міжнародній науково-практичній конференції "Business in the Arctic", Норвегія, 2019

Отже, економічний факультет упевнено підійшов до свого 80-річного ювілею та 190-річчя Київського університету, маючи славетну історію і тяглість освітньо-наукових традицій, вагомі здобутки, потужний науково-педагогічний і дослідницький потенціал для підготовки висококваліфікованих фахівців-економістів і успішного виконання нових амбітних і перспективних завдань у сфері класичної університетської економічної освіти й науки.

РОЗДІЛ 2
СЛАВЕТНІ ПОСТАТІ ДЕКАНІВ

Борис Євгенович
РАДЗІКОВСЬКИЙ

15 липня 1894 – 2 жовтня 1955

кандидат економічних наук,
доцент

1917 року закінчив Університет св. Володимира за спеціальністю "Історія економіки". З 1921 року був викладачем навчальних закладів у м. Києві. З 1938 року працював у Київському університеті на посадах старшого викладача й доцента (до евакуації навчального закладу 1941 року). До роботи в університеті повернувся 1944 року, був в. о. декана економічного факультету; з 1946 року – доцент кафедри політекономії. 1947 року захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. Упродовж 1947–1949 років обіймав посаду декана економічного факультету. 1947 року – член вчених рад історичного й філософського факультетів, 1948 – вченої ради Інституту економіки АН УРСР. З 1950 року – завідувач кафедри історії давнього світу університету.

Основні праці: Політична економія, 1930 (у співавторстві).

Нагороди: медаль "За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.".

Антон Юхимович
ШЕВЧЕНКО

17 січня 1902 – 29 листопада 1983

кандидат економічних наук,
доцент

1932 року закінчив історико-економічний факультет Київського педагогічного інституту професійної освіти. 1936 року захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук на тему "Про резерви продуктивності праці в промисловості". Упродовж 1936–1941 років – заступник директора Інституту економіки АН УРСР, 1948–1953 років – завідувач кафедри політичної економії економічного факультету Київського університету. З 1949 до 1952 року – декан економічного факультету, упродовж 1954–1956 років – доцент кафедри політичної економії.

Був головою бюро економічної секції Республіканської спілки з поширення наукових і політичних знань, членом вченої ради Інституту економіки АН УРСР.

Автор близько 30 праць.

Основні праці: Народне господарство України, 1947 (у співавторстві); Производительность труда в угольной промышленности, 1948.

Нагороди: ордени Червоного Прапора, Трудового Червоного Прапора (два), Вітчизняної війни I ступеня, Червоної Зірки, а також медалі.

Олексій Никонович
ГОЛОБОРОДЬКО

1912 – дата смерті невідома

кандидат економічних наук,
доцент

1934 року закінчив Уманський педагогічний технікум. Упродовж 1951–1952 років був аспірантом кафедри політичної економії Київського університету. 1952 року захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук на тему "Робочий контроль у промисловості Харкова". З 1953 року працював на посаді викладача, а з 1954 – доцента кафедри політичної економії, яку обіймав до 1958 року. Упродовж 1953–1956 років був деканом економічного факультету.

Основні праці: Робітничий контроль на Україні.

Наукові записки Київського держуніверситету, 1956.

Олександр Тихонович
КАЛАЧИКОВ

8 вересня 1902 – 20 квітня 1982

кандидат сільськогосподарських наук,
старший науковий співробітник,
доцент

1928 року закінчив Київський сільськогосподарський інститут, 1930 – аспірантуру на кафедрі загального землеробства зазначеного інституту, того самого року захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук на тему "Біологічне вбирання кальцію, азоту та фосфору у ґрунті". 1930 року обіймав посаду директора Центральної агрохімічної лабораторії при Наркомземі УРСР, а впродовж 1931–1941 років – заступника директора, завідувача лабораторії Всеукраїнського НДІ сільськогосподарського ґрунтознавства та хімізації сільського господарства (з 1935 – Український НДІ соціалістичного землеробства).

Упродовж 1933–1941 років також викладав у навчальних закладах, зокрема в Київському міжобласному сільськогосподарському технікумі.

Протягом 1938–1940 років навчався на історичному, а 1944–1946 – на філософському факультеті Вечірнього університету марксизму-ленінізму при університеті.

1944 року працював заступником директора з наукової роботи Українського НДІ соціалістичного землеробства, а згодом – начальником сектору науково-дослідних установ Наркомзему УРСР.

Упродовж 1950–1954 років – доцент кафедри ґрунтознавства, 1955–1959 – кафедри економіки і планування народного господарства; 1956–1959 років – в. о. декана, декан економічного факультету. Після утво-

рення юридично-економічного факультету (1959–1965) – в. о. завідувача й доцент кафедри економіки і планування народного господарства. Після відновлення економічного факультету обіймав посаду доцента кафедри економіки і планування народного господарства (1965–1972).

Друкувався у "Віснику АН УРСР", Українській радянській енциклопедії, науковому щорічнику університету, журналах "Химизация социалистического земледелия", "Ґрунтознавство", "Сільське господарство України" та ін.

Автор понад 140 праць.

Основні праці: Найважливіші джерела підвищення економічної родючості ґрунтів УРСР, 1957; Агрономічна і економічна ефективність вапнування ґрунтів УРСР, 1957; Підвищення родючості ґрунтів України, 1963.

Нагороди: орден Трудового Червоного Прапора, медаль "За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.".

Микола Семенович
ПОГОРЄЛОВ

20 травня 1926 – 9 жовтня 1998

доктор економічних наук,
професор

1951 року закінчив економічний факультет Київського університету, упродовж 1951–1954 років навчався в аспірантурі зазначеного факультету. Захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук на тему "Питання економіки зернових радгоспів півдня України у повоєнний період (1949–1953). На прикладі зернових радгоспів Миколаївської та Херсонської областей".

З 1954 року – старший викладач, з 1959 – доцент кафедри політичної економії. Упродовж 1963–1965 років був деканом відділу політичної економії юридично-економічного факультету. 1965 року захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук на тему "Радгоспи у соціалістичній системі сільського господарства". Протягом 1965–1967 років обіймав посади декана економічного факультету, завідувача кафедри політичної економії (до 1971). З 1972 року – професор, упродовж 1975–1983 років – завідувач кафедри політичної економії Інституту підвищення кваліфікації викладачів суспільних наук при університеті. Протягом 1984–1986 років працював консультантом із суспільних наук у Міністерстві вищої освіти Республіки Куба. 1986 року повернувся до роботи на кафедрі політичної економії Інституту підвищення кваліфікації викладачів суспільних наук при університеті, де до 1987 року обіймав посаду завідувача, а упродовж 1987–1993 років –

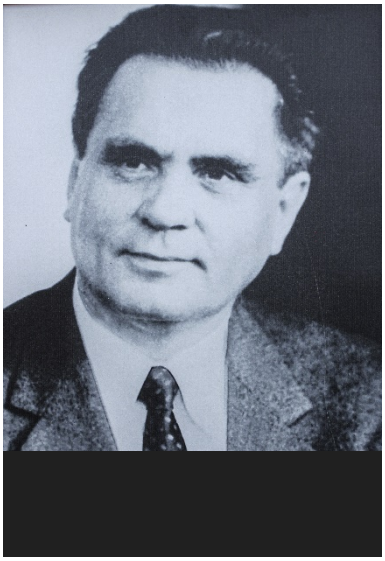
професора. Протягом 1993–1998 років – провідний науковий співробітник відділу теоретичних проблем Інституту світової економіки і міжнародних відносин АН УРСР.

1994 року на запрошення ООН виступав у Німеччині з доповіддю із проблем екології, народонаселення і продовольства.

Автор близько 200 праць.

Основні праці: Совхозы как высшая форма организации сельского хозяйства при социализме, 1958; Політична економія соціалізму, 1970; Розвиток соціалістичної власності та удосконалення виробничих відносин (Питання теорії та розвитку форм власності в сільському господарстві), 1971 (у співавторстві); Політична економія. Досоціалістичні способи виробництва, 1974 (у співавторстві); Аграрные отношения в СССР при развитом социалистическом обществе, 1979; Народонаселення і продовольство, 1979; Соціально-економічні відносини на селі, 1984.

Нагороди: почесні грамоти Міністерства вищої освіти УРСР.

Іван Степанович
СТУПНИЦЬКИЙ

7 серпня 1928 – 23 листопада 1995

доктор економічних наук,
професор

1953 року закінчив економічний факультет Київського університету, 1955 – аспірантуру на зазначеному факультеті. З 1956 року працював на загальноуніверситетській кафедрі політичної економії (з 1963 – кафедра політичної економії та економіки народного господарства, з 1965 – політичної економії економічного факультету). 1958 року захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук на тему "Продуктивність праці та шляхи її підвищення в промисловості".

Упродовж 1964–1965 років – старший науковий співробітник економічного факультету. 1965 року захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук на тему "Розвиток матеріального виробництва в процесі розширеного соціалістичного відтворення".

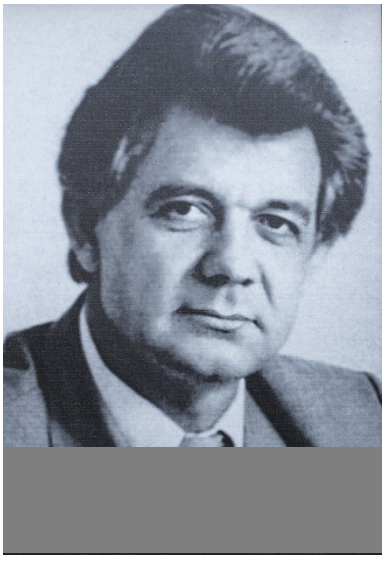
Протягом 1967–1985 років – декан, голова вченої ради економічного факультету. Під його керівництвом факультет перетворився на провідний центр підготовки науково-педагогічних кадрів України: з нього вийшли відомі науковці, практики, громадські діячі. Упродовж 1971–1987 років обіймав посаду завідувача кафедри політичної економії.

З 1969 до 1977 року був депутатом Київської міської ради депутатів трудящих, заступником голови комісії з держбюджету м. Києва.

Автор 276 праць.

Основні праці: Продуктивність праці та шляхи її зростання в промисловості, 1958; Розвиток матеріального виробництва в процесі розширеного соціалістичного відтворення, 1965; Економічні закони та розвиток соціалістичного виробництва, 1969; Структурний взаємозв'язок виробництва та споживання в умовах розвинутого соціалізму, 1974 (у співавторстві); Экономические основы социального развития СССР, 1987 (у співавторстві); Політична економія, 1992 (у співавторстві).

Нагороди: ордени Жовтневої революції, "Знак Пошани", Вітчизняної війни II ступеня; вісім медалей. Заслужений працівник вищої школи Української РСР (1978).

Василь Павлович
НЕСТЕРЕНКО

23 липня 1943 – 11 березня 1998

доктор економічних наук,
професор

Після закінчення середньої школи навчався в Самаркандському торговельно-економічному інституті; військову службу проходив у прикордонних військах на Памірі. 1965 року був зарахований на другий курс економічного факультету Київського університету, який закінчив 1969 року й упродовж 1969–1972 років навчався в аспірантурі на кафедрі політичної економії. 1973 року захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук на тему "Питання вдосконалення структурного взаємозв'язку виробництва і споживання в умовах розвинутого соціалізму".

Упродовж 1972–1974 років працював асистентом, 1974–1977 – старшим викладачем, 1977–1981 – доцентом, 1981–1983 – старшим науковим співробітником кафедри політичної економії. З 1986 до 1992 року обіймав посаду декана економічного факультету. 1987 року захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук на тему "Вища мета соціалістичного виробництва та вдосконалення механізму її реалізації на сучасному етапі", 1988 року отримав звання професора. Упродовж 1988–1998 років був завідувачем кафедри політичної економії (з 1992 – кафедри економічної теорії та управління народним господарством).

Протягом 1991–1992 років розпочав організаційно-структурну перебудову факультету, спрямовану на трансформацію змісту університетської економічної освіти в умовах зміни наукових і освітніх парадигм вищої школи. У ході реорганізації навчального процесу на факультеті здійснювалось докорінне оновлення навчальних дисциплін і науково-методичного забезпечення навчання, запровадження нових спеціальностей, відкриття нових кафедр, збільшення набору студентів.

1990 року був депутатом Київської міської ради народних депутатів, упродовж 1992–1994 років – її головою, одночасно перебуваючи на посаді завідувача кафедри економічної теорії та управління народним господарством Київського університету.

Державний службовець першого рангу (1994).

Автор близько 140 праць.

Основні праці: Структурний взаємозв'язок виробництва та споживання в умовах розвинутого соціалізму, 1974 (у співавторстві); Економічні закони і активізація особистого фактора виробництва, 1991; Структурна перебудова економіки: проблеми і перспективи, 1992; Основи економічної теорії. Політекономічний аспект, 1995 (у співавторстві).

Дмитро Миколайович
ЧЕРВАНЬОВ

8 січня 1938 – 11 квітня 2013

доктор економічних наук,
професор,
член-кореспондент НАПН України

1961 року закінчив механічний факультет Київського політехнічного інституту, 1967 – економічний факультет Вечірнього університету м. Києва. Протягом 1967–1970 років навчався в аспірантурі економічного факультету Київського університету. 1970 року захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук на тему "Спеціалізація міжгалузевих виробництв і технічний прогрес у машинобудуванні".

Упродовж 1975–1977 років – доцент кафедри економіки і планування народного господарства СРСР, 1977–1979 років – старший науковий співробітник науково-дослідної частини Київського університету. 1980 року захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук на тему "Економічні проблеми розвитку міжгалузевих виробництв". З 1979 до 1983 року працював на посадах доцента, професора кафедри економіки і планування народного господарства СРСР. Упродовж 1983–1986 років обіймав посаду проректора з наукової роботи Київського інституту народного господарства ім. Д. С. Коротченка. З 1986 року – професор, з 1987 до 1992 року – завідувач кафедри економіки народного господарства економічного факультету Київського університету. Протягом 1992–2003 років одночасно обіймав посади декана економічного факультету і завідувача кафедри інноваційного

менеджменту та підприємництва (нині – кафедра менеджменту інноваційної та інвестиційної діяльності), а впродовж 2003–2013 років був професором цієї кафедри. З 1993 до 2006 року – голова спеціалізованої вченої ради Д 26.001.12 Київського університету.

Перебуваючи на посаді декана економічного факультету, ініціював перебудову його структури щодо стандартів класичного університету. Зокрема, під його керівництвом було створено кафедру міжнародної економіки й кафедру економічної теорії на основі об'єднання трьох кафедр; реорганізовано кафедру теоретичної та прикладної економіки; створено умови для розвитку кафедри обліку і аудиту й кафедри фінансів, грошового обігу та кредиту; розроблено науково-методичні засади переведення кафедри економічної кібернетики на економічний факультет.

1996 року створив унікальний освітній заклад – Інститут менеджменту та фінансів при Київському університеті, який очолював до 2013 року. За період функціонування інституту було здійснено підготовку майже 2000 бакалаврів з економіки й менеджменту. Інститут надав можливість у скрутні часи зберегти трудовий колектив економічного факультету: у ньому працювали практично всі факультетські викладачі та провідні університетські професори з гуманітарних факультетів.

Започаткував новий науковий напрям – дослідження проблем розвитку міжгалузевих науково-виробничих комплексів, державної науково-технічної та інноваційної політики, на основі якого виникла наукова школа "Формування інноваційно-інвестиційної політики та системи менеджменту її реалізації". На базі цієї наукової школи було відкрито кафедру інноваційного менеджменту та підприємництва (з 2001 – менеджменту інноваційної та інвестиційної діяльності), лабораторію економічних методів управління науковими дослідженнями і розробками. За ініціативи Д. М. Черваньова було створено науково-методичну комісію з економіки й управління класичних університетів Міністерства освіти і науки України, розроблено стандарти підготовки магістрів економічних наук у класичних університетах. Він був консультантом комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти, а також міністра фінансів України.

Автор понад 250 праць, серед яких 17 монографій і 22 підручники й навчальні посібники.

Основні праці: Менеджмент інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств України, 1999 (у співавторстві); Менеджмент: терміни, тести, вправи, завдання, навчальні конкретні ситуації (кейси). Проблематика курсових, випускних, дисертаційних робіт, 2001; Менеджмент інвестиційної діяльності підприємств, 2003; Міждисциплінарний словник з менеджменту, 2011 (у співавторстві); Система інноваційного менеджменту: теорія і практика, 2012; Система інтерактивних технологій організації навчального процесу, 2012.

Нагороди: орден "За заслуги" ІІІ ступеня; почесна грамота Кабінету Міністрів України; медалі АПН України "Ушинський К. Д." та НАПН України "Григорій Сковорода". Заслужений діяч науки і техніки України, заслужений професор Київського університету, кращий викладач економічного факультету Київського університету (2007).

Віктор Дмитрович
БАЗИЛЕВИЧ

28 травня 1949

доктор економічних наук,
професор,
член-кореспондент НАН України

1968 року закінчив Дніпропетровський хіміко-механічний технікум. Після завершення служби в армії 1971 року вступив на економічний факультет Київського університету, який закінчив із відзнакою 1976 року. Упродовж 1976–1978 років навчався в аспірантурі економічного факультету. 1978 року захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук на тему "Закон соціалістичного нагромадження та механізм його використання".

З 1978 до 1983 року – асистент, з 1983 до 1986 – доцент кафедри політичної економії економічного факультету. Протягом 1986–2002 років працював у Київському національному торговельно-економічному університеті на посадах проректора з навчальної роботи, проректора з наукової роботи й завідувача кафедри економічної теорії. 1995 року йому було присвоєно вчене звання професора. 1999 року захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук на тему "Страховий ринок України: природа та особливості функціонування".

2002 року повернувся до роботи на економічному факультеті Київського університету, обіймав посаду професора кафедри економічної теорії. 2003 року на конкурсних засадах був обраний деканом факультету й завідувачем кафедри економічної теорії (2014 перейменована на кафедру економічної теорії, макро- і мікроекономіки). З лютого до грудня 2008 року – проректор із науково-педагогічної роботи. У грудні

2008 року був знову обраний деканом економічного факультету й очолював його до листопада 2017 року. Упродовж 2017–2021 років – професор кафедри економічної теорії, макро- і мікроекономіки.

Під його керівництвом на посаді декана упродовж 2009–2013 років на факультеті відбулася комплексна структурна реорганізація, унаслідок якої кількість факультетських кафедр зросла із 7 до 12. Факультет гнучко реагував на зміну потреб вітчизняного ринку праці у кваліфікованих фахівцях-економістах відкриттям нових освітньо-наукових програм, зокрема таких, як логістика та екологічне підприємництво, торгівля, підприємництво та біржова діяльність, прикладна економіка. Відкриття нових структурних підрозділів і освітніх програм супроводжувалося суттєвим розвитком матеріально-технічної бази факультету: значно поліпшилося комп'ютерне забезпечення навчального процесу, аудиторії поповнилися мультимедійною технікою, створювалися рекреаційні зони відпочинку.

Завдяки декану значно активізувалася робота з українськими й закордонними компаніями щодо працевлаштування випускників факультету: організовувалися зустрічі, лекції, практикуми, воркшопи із залученням керівників і топменеджерів фірм і організацій. Факультет посів і продовжує утримувати провідні позиції в українському рейтингу роботодавців за економічними спеціальностями.

Відбулася значна активізація наукової діяльності професорсько-викладацького колективу, аспірантів і студентів, зросла кількість міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференцій, студентських наукових гуртків. Зокрема, декан започаткував нову наукову школу "Економіко-філософські проблеми історії економічних учень, макро- та мікроекономіки". Серед основних напрямів її діяльності – актуальні проблеми парадигмальних засад історико-економічних досліджень, новітні методологічні підходи в галузях макро- й мікроекономіки, закономірності трансформації економічних систем в умовах невизначеності та ризику, теоретичні аспекти формування і розвитку ринку інтелектуальної власності. З 2003 до 2017 року на факультеті було захищено більше 50 докторських і понад 400 кандидатських дисертацій, з них 15 докторських і 16 кандидатських дисертацій підготовлено під особистим керівництвом декана. Було створено умови для реалізації дослідницьких здібностей студентів-переможців всеукраїнських і міжнародних конкурсів наукових робіт і олімпіад.

За всебічної підтримки декана активізувалася діяльність органів студентського самоврядування: проводилися мистецькі фестивалі, творчі конкурси, поетичні вечори, виставки картин, фотовиставки, флешмоби. Було виконано велику роботу зі збирання документальних і фотографічних матеріалів, результатом якої стало створення музею факультету. Завдяки цим заходам на факультеті виникла творча, родинна атмосфера у спілкуванні між викладачами та студентами, що сприяла вихованню майбутніх фахівців у руслі національних і професійних традицій.

В. Д. Базилевич – автор і редактор фундаментальних публікацій і наукових видань. За його ініціативи було започатковано серію підручників нового покоління "Класичний університетський підручник", зокрема з економічної теорії, історії економіки та економічної думки, мікро- й макроекономіки, теорії страхування, цінних паперів тощо. 2006 року указом Президента України колективу авторів під його керівництвом було присуджено Державну премію в галузі науки і техніки за підручник "Історія економічних учень". Він також заснував серію "Славетні постаті", у якій опубліковано замовчувані в радянський період наукові праці видатних учених-економістів, чиї творчі шляхи пов'язані з Київським університетом, – І. В. Вернадського, М. Х. Бунге, С. М. Булгакова, Є. Є. Слуцького. 2013 року колектив авторів циклу праць "Славетні постаті" нагороджено премією імені М. І. Туган-Барановського НАН України.

Він був головним редактором журналів "Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка" та "Банківська справа", членом редакційних колегій провідних вітчизняних періодичних видань "Економічна теорія", "Страхова справа", "Економіка підприємства", "Вища школа", "Фінанси України", "Вісник Одеського національного університету. Економіка", "Економічний вісник НТУУ КПІ", а також низки закордонних журналів.

2005 року В. Д. Базилевича було обрано академіком Академії наук вищої школи України, 2009 року – членом-кореспондентом НАН України.

Був членом вченої ради Київського університету; головою вченої ради економічного факультету та спеціалізованої вченої ради Д 26.001.13, науково-методичної комісії Міністерства освіти і науки України з економіки та управління класичних університетів; членом Міжгалузевої експертної ради з вищої освіти при Акредитаційній комісії

Міністерства освіти і науки України та членом бюро відділення економіки НАН України.

Упродовж 1991–1994 років був депутатом Київської міської ради народних депутатів. Виконував обов'язки заступника голови Державної акредитаційної комісії з економіки Міністерства освіти і науки України, члена Громадської ради експертів із внутрішньополітичних питань при Президентові України, ученого секретаря експертної ради Вищої атестаційної комісії України із загальноекономічних галузевих і прикладних проблем (економічні науки).

Автор понад 350 наукових, навчальних і методичних праць, зокрема 17 монографій, 11 підручників, 14 навчальних посібників, 62 навчально-методичних розробок, 120 статей у провідних наукових фахових виданнях і 19 публікацій іноземною мовою у закордонних виданнях.

Основні праці: Макроекономіка, 1995 (у співавторстві); Страхова справа, 1997 (у співавторстві); Страховий ринок України, 1998; Економічна теорія. Політекономія, 2001 (у співавторстві); Історія економічних учень, 2004 (у співавторстві); Бунге М.: сучасний дискурс, 2005 (за редакцією); Булгаков С. Розмисли. Творча спадщина у контексті XXI століття, 2006 (за редакцією); Інтелектуальна власність, 2006; Слуцький Є. Визнання. Творча спадщина з погляду сучасності, 2007 (за редакцією); Метафізика економіки, 2007 (у співавторстві); Інтелектуальна власність: Креативи метафізичного пошуку, 2008 (у співавторстві); Вернадський І. Витоки. Творча спадщина у контексті історії економічної думки в Україні, 2009 (за редакцією); Цінні папери, 2011 (у співавторстві); Історія економіки та економічної думки, 2018 (у співавторстві).

Нагороди: орден князя Ярослава Мудрого V ступеня; знак "Відмінник освіти"; нагрудний знак "За наукові досягнення"; відзнака Міністерства освіти і науки України "Петро Могила"; нагрудний знак Академії наук вищої школи України "Ярослав Мудрий"; медаль АПН України "Ушинський К. Д."; премія імені М. І. Туган-Барановського НАН України (2013); Державна премія України в галузі науки і техніки (2006); заслужений діяч науки і техніки України.

Анжела Іванівна
ІГНАТЮК

11 січня 1969

докторка економічних наук,
професорка

1987 року закінчила з відзнакою Вінницький кооперативний технікум. Того самого року вступила на економічний факультет Київського університету, який закінчила 1992 року. Упродовж 1993–1996 років навчалася в аспірантурі на кафедрі політичної економії економічного факультету. 1996 року захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук на тему "Формування конкурентного середовища та механізми протидії монополізму в економіці України".

З 1997 року працювала асистенткою кафедри економічної теорії та господарської практики економічного факультету, протягом 2002–2007 років – доценткою кафедри економічної теорії. Упродовж 2002–2007 років виконувала обов'язки заступниці декана економічного факультету з навчальної та виховної роботи.

З 2007 до 2010 року – докторантка кафедри економічної теорії. 2010 року захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня докторки економічних наук на тему "Розвиток галузевих ринків в умовах глобалізації". З 2012 року й дотепер працює на посаді професорки кафедри економічної теорії (з 2014 кафедра економічної теорії, макро- і мікроекономіки).

З грудня 2010 до листопада 2017 року працювала на посаді заступниці декана економічного факультету з наукової роботи. З листопада 2017 до жовтня 2018 року була в. о. декана факультету. З 2018 року й дотепер – деканка економічного факультету Київського університету.

Під її керівництвом продовжується процес оптимізації та розвитку структурних підрозділів факультету. 2020 року кафедру підприємництва було приєднано до кафедри екологічного менеджменту. 2021 року

кафедру статистики та демографії було реорганізовано в кафедру статистики, інформаційно-аналітичних систем і демографії. 2023 року кафедру міжнародної економіки було реорганізовано в кафедру міжнародної економіки й кафедру маркетингу і бізнес-адміністрування.

А. І. Ігнатюк із 2015 року членкиня, із 2017 – головчиня вченої ради економічного факультету; членкиня вченої ради Київського університету (із 2013); з того самого року – членкиня, а з 2015 – головчиня спеціалізованої вченої ради Д 26.001.13; гарантка програми з підготовки докторів філософії за спеціальністю 051 "Економіка"; членкиня Галузевої експертної ради Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти з галузі знань 05 "Соціальні та поведінкові науки" за спеціальністю 051 "Економіка"; головна редакторка фахового видання "Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка"; членкиня редакційної колегії журналу "Теоретичні та прикладні питання економіки", наукової редакційної колегії журналу "Studia Securitatis" (Румунія).

Авторка понад 160 наукових, навчальних і методичних праць – монографій, підручників, навчальних посібників, статей у фахових журналах, зокрема й тих, що входять до міжнародних наукометричних баз.

Основні праці: Методика викладання фінансово-економічних дисциплін, 2005 (у співавторстві); Мікроекономіка, 2008 (у співавторстві); Галузеві ринки: теорія, практика, напрями регулювання, 2010; Практикум з мікроекономіки, 2010 (у співавторстві); Multidimensional Assessment of Globalization at the Level of a Company (Sectors). *Procedia Economics and Finance*, 2014 (Web of Science) (у співавторстві); Економіка галузевих ринків, 2015 (у співавторстві); Ukrainian hryvnia under the floating exchange rate regime: diagnostics of the USD/UAH exchange rate dynamics. *Banks and Bank Systems*, 2020 (Scopus) (у співавторстві); Price optimization model for platform's goods and services in multi-sided markets. *Baltic Journal of Economic Studies*, 2020 (Web of Science) (у співавторстві); Modeling of the structuralshift impact on economic dynamics of Ukraine's development. *Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu*, 2021 (Scopus) (у співавторстві); Assessment of infrastructure entities' activity on the insurance market. *Investment Management and Financial Innovations*, 2021 (Scopus) (у співавторстві); Determination of the company's value under the influence of various factors. *Journal of Optimization in Industrial Engineering*, 2021 (Scopus) (у співавторстві).

Нагороди: нагрудний знак "Відмінниця освіти", почесні грамоти Міністерства освіти і науки України (2004, 2006), подяка від Київського міського голови (2003); заслужена економістка України; краща викладачка економічного факультету Київського університету (2006).

РОЗДІЛ 3
ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ – ЦАРИЦЯ ЕКОНОМІЧНИХ НАУК

Глобальні виклики сучасності та складні реалії суспільного життя, пов'язані з повоєнним відновленням України, її реальною і повноцінною інтеграцією до світового економічного простору, обумовлюють потребу в розвитку економічного знання і всебічному науково-теоретичному осмисленні сучасних надскладних соціально-економічних процесів як невід'ємного складника людської життєдіяльності. Економічна теорія, досліджуючи природу й глибинну сутність економічних явищ і процесів, становить фундаментальну основу всієї сукупності економічних наук: галузевих, міжгалузевих і функціональних. Будучи методологічною базою для широкого кола економічних наук, економічна теорія виконує теоретико-методологічну, пізнавальну, просвітницьку й культурну місії в системі сучасної фахової економічної освіти, формуванні економічного мислення та економічного світогляду фахівців із цієї галузі.

Поглиблене вивчення, активне використання і примноження власного самобутнього національно-історичного досвіду надзвичайно актуалізувалося загальним процесом національного відродження й розвитку України як незалежної держави. У галузі економічної теорії це виявляється у творчо-критичному опануванні здобутків української економічної науки й економічної освіти. Нині формується усвідомлення того, що сучасний розвиток вітчизняної системи економічної науки й освіти має спиратися на знання власної інтелектуальної спадщини, власних засадничих принципів наукової та освітянської діяльності, урешті-решт, власної історії становлення і розвитку національних наукових традицій у межах інституційно окреслених навчально-наукових осередків.

У стінах нашого славетного університету економічну теорію (раніше політичну економію) як науку й навчальну дисципліну плекали багато поколінь учених-економістів. Кафедра економічної теорії, макро- і мікроекономіки економічного факультету має визначну історію, адже є одним із найстаріших наукових і навчальних підрозділів Київського університету.

Історичні витоки кафедри сягають часів заснування у жовтні 1842 року в Університеті св. Володимира кафедри політичної економії та статистики. За більш ніж 180 років кафедра суттєво еволюціонувала, пройшла надскладний шлях становлення і розвитку, кілька періодів реорганізацій, досягла рівня потужного інтелектуального центру економіко-теоретичної науки й викладання економічних дисциплін, сформувала і накопичила потужні науково-дослідницькі, навчально-методичні та ідейно-виховні традиції. Проте діяльність кафедри не була позбавлена окремих недоліків і проблем, тісно пов'язаних із певними несприятливими періодами соціально-економічного життя країни й загальним розвитком вітчизняної економічної науки.

Своєрідним поштовхом до утворення кафедри у складі Університету св. Володимира й формування відповідних кафедр економічного спрямування у кількох університетах тогочасної Російської імперії став затверджений 1803 року новий регламент (статут) Академії наук. У ньому, поруч із точними та природничими науками – математикою, фізикою, механікою, хімією, астрономією, анатомією, технологією тощо, "історія, статистика та економія політична" вперше були визнані науками, удосконаленням яких має займатися Академія наук. Отже, політична економія і статистика як самостійні дисципліни вже з 1804 року ввійшли до навчальних планів гімназій і ліцеїв, що значно посприяло поширенню економічних знань і зростанню зацікавленості економічними науками.

Після відкриття 1834 року Університету св. Володимира викладання економічних дисциплін почалося не одразу. На це була низка причин, передусім – низький загальний стан розвитку економічних наук та освіти, а також брак вітчизняних фахівців. Економічні дисципліни почали викладати в університеті тільки з липня 1842 року, після введення в дію нового статуту і штатного розпису, згідно з якими було збільшено кількість кафедр. Статут Київського університету 1842 року передбачав функціонування трьох факультетів: філософського з двома відділеннями, юридичного й медичного.

Кафедру політичної економії та статистики було утворено 1842 року у складі першого (історико-філологічного) відділення філософського факультету. До 1846 року кафедра залишалася вакантною через відсутність кваліфікованих викладачів у царині економічних наук (у подібному становищі перебували й інші новостворені кафедри університету). Оголошення 1843 року конкурсу на заміщення вакантних посад радою університету, а також тимчасове залучення науковців з інших кафедр, не дали результатів.

Особливу цікавість викликають умови конкурсу й високі вимоги, що висувалися до охочих очолити кафедру. Зокрема, однією з умов була така: претендент на кафедру політичної економії та статистики має написати твір, у якому: а) викласти історію політичної економії як науки, тобто показати її виникнення і поступове утворення до нашого часу, з критичною оцінкою різних поглядів; б) викласти ті головні початки політичної економії, яких дотримується автор. Отже, претендент передусім мав володіти глибокими знаннями у сфері політичної економії та історії економічних учень. Крім того, було встановлено, що ніхто не міг бути ординарним чи екстраординарним професором зазначеної кафедри, не маючи ступеня доктора першого відділення філософського факультету.

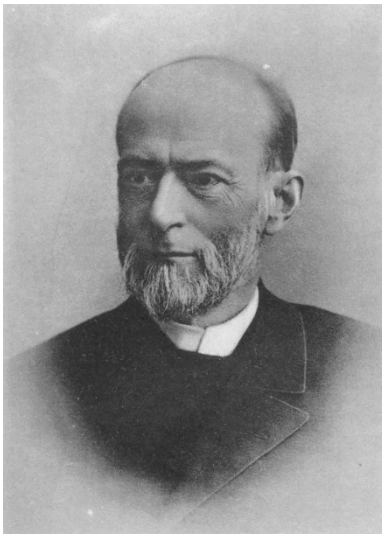
Заходи щодо заміщення вакантних посад не дали позитивних результатів – і оголошений конкурс, і звернення до інших університетів щодо допомоги кадрами або рекомендаціями достойних кандидатур не виправдали себе. Згодом міністерство дозволило призначати на кафедри, які були вакантними, тимчасових викладачів або залучати професорів, що викладали на інших кафедрах. У такий спосіб на деякий час було розв'язано питання викладання на кафедрі політичної економії та статистики: упродовж 1843–1845 років економічні дисципліни на першому відділенні філософського факультету викладали професори-історики О. І. Ставровський (1811–1882) і В. Ф. Домбровський (1810–1845). Проте їхнє велике навантаження і відсутність спеціалізації з економічних наук, а також несвоєчасність сплати винагороди за викладання, яка здійснювалася раз на рік, давалися взнаки, тому від такої практики 1845 року відмовились.

Міністерство народної освіти мало задовольнити прохання ради університету про відправлення кількох молодих учених у закордонне відрядження до європейських університетів для підготовки до майбутнього професорства. 1843 року за кошти університету за кордон було відправлено одного з кандидатів для удосконалення в політичній економії та статистиці, щоб згодом він міг обійняти вакантну посаду із цих дисциплін в університеті. Ним був учитель Другої київської гімназії, майбутній видатний учений-економіст **Іван Васильович Вернадський** (1821–1884).

Після повернення І. Вернадського із закордонного відрядження і захисту ним магістерської дисертації "Нарис теорії потреб" розпочалося викладання економічних дисциплін у Київському університеті. Упродовж 1846–1850 років він очолював кафедру політичної економії та статистики. У цей період учений не полишав наукової діяльності: 1849 року він за оригінальними першоджерелами захистив докторську дисертацію "Критико-історичне дослідження про італійську політико-економічну

літературу до початку XIX століття", яка, за переконанням сучасних учених, і дотепер не втратила актуальності. Водночас суттєво погіршилось інституційне середовище викладацької діяльності: дослідник історії Київського університету професор М. Ф. Володимирський-Буданов зазначав, що 1849 року для викладачів політекономії і статистики стала обов'язковою програма, за якою мав викладати професор. Отже, свободу викладання було обмежено імперськими приписами, тому певні сподівання на впровадження прогресивних наукових результатів закордонних відряджень молодих учених фактично були вичерпані.

Наступником І. В. Вернадського на посаді очільника кафедри політичної економії та статистики став **Микола Християнович Бунге** (1823–1895) – визначний український учений-економіст, державний і громадський діяч, видатний організатор науки, тричі ректор Київського університету (1859–1862, 1871–1875, 1878–1880). Із червня 1880 року М. Х. Бунге перейшов на державну службу, обіймав посади товариша міністра фінансів, міністра фінансів (1881–1886) і голови Комітету міністрів (прем'єр-міністра) Російської імперії (1887–1895), розробив і впровадив низку реформаторських законопроєктів. Упродовж двох десятиріч (з 1850 до 1869) очолював кафедру політичної економії та статистики.

М. Х. Бунге

М. Х. Бунге був випускником юридичного факультету 1845 року, докторську дисертацію "Теорія кредиту" (1852) захистив у Київському університеті, упродовж 1850–1880 років викладав політичну економію та статистику: до 1863 року – на історико-філологічному, а згодом – на юридичному факультеті. Річ у тім, що внаслідок реорганізації, з 1863 до 1920 року, кафедра політичної економії та статистики входила до складу юридичного факультету. Це пояснюється практикою викладання економічних наук у тогочасних університетах саме студентам-юристам, оскільки економічних факультетів тоді ще не було. Така практика інтеграції кафедри політичної економії та статистики до юридичного факультету значно його посилювала, поліпшуючи загальний рівень викладання і стан навчально-наукової діяльності в Київському університеті. Характеризуючи тогочасну

ситуацію з розвитку економічних дисциплін, які викладалися на юридичному факультеті ("Політична економія", "Статистика", "Наука про фінанси", "Торговельне право" тощо), професор університету В. Ф. Левитський зазначав, що, зважаючи на широкий перелік економічних дисциплін, назва факультету є не точною, його треба було б назвати факультетом юридичних та економічних наук.

Крім здобутків науково-дослідницької і педагогічної діяльності, сучасники високо цінували надзвичайні риси характеру М. Х. Бунге – гуманність, здатність до співпереживання, почуття громадського обов'язку, залучення до розв'язання суспільних проблем. Учений відчував талановитих студентів, умів прищепити своїм слухачам високі просвітницькі ідеї, благородні наміри та істинну любов до науки, і жодними дисциплінами молодь так не цікавилась, як тими, що викладав М. Х. Бунге. Безперечною науковою заслугою вченого та свідченням його масштабного організаторського таланту є сформована ним Київська політекономічна школа (реально-психологічна школа маржиналізму) – потужний науковий осередок економічної думки останньої третини XIX ст., утворений на засадах новітньої на той час у світовій економічній науці неокласичної парадигми. Прихильниками й послідовниками М. Х. Бунге стали професори Київського університету Д. І. Піхно, А. Я. Антонович, О. Д. Білімович та інші видатні українські вчені – Р. М. Орженцький, М. І. Туган-Барановський, Є. Є. Слуцький. Їхні наукові здобутки ввійшли до скарбниці вітчизняної економічної науки, а окремі піонерні дослідження були закарбовані на скрижалях світової економічної науки.

Очільник кафедри, професор і ректор, М. Х. Бунге завжди поєднував викладацьку роботу з практичною та господарською діяльністю. Як одного з найдосвідченіших економістів і фінансистів, прихильника розкріпачення селянства, Бунге запросили до роботи в комісії з підготовки селянської реформи (1859–1860), де він розробляв один із найскладніших її аспектів – фінансові питання викупу селянських наділів. Не менш активною була його участь у роботі комісії Міністерства народної освіти щодо створення загального статуту університетів, затвердженого 1863 року. 1865 року М. Х. Бунге обійняв посаду керівника Київської контори Державного банку. Це переконливе підтвердження того, що вчений успішно поєднував потужні наукові теоретичні дослідження та викладання економічних наук із господарською практикою.

До того ж М. Х. Бунге – єдиний серед ректорів, хто тричі очолював Київський університет, причому якщо в перший термін перебування на посаді він був призначений на ректорство, то на два інші – його обирали. Пер-

ший термін ректорства був надважким, адже збігся з позбавленням університетів імперії прав на самоуправління наприкінці 50-х – у 60-ті роки XIX ст. Два наступні терміни припали на період повернення університетам виборчого права, і показово, що саме тоді Бунге ще двічі обирали ректором, тобто не вважали його носієм імперських інтересів.

М. Х. Бунге ввійшов в історію кафедри, університету, країни як талановитий учений, видатний педагог і суспільний діяч і залишив прийдешнім поколінням величезний науковий спадок. Зусиллями Бунге та його наступників кафедра політичної економії та статистики стала провідним центром розвитку вітчизняної економічної науки. Викладання політичної економії та інших економічних дисциплін на кафедрі здійснювали Г. Д. Сидоренко, Г. М. Цехановецький, М. І. Зібер, Д. І. Піхно, В. Я. Желєзнов, А. Я. Антонович, М. П. та Л. М. Яснопольські, С. М. Булгаков, К. Г. Воблий, О. Д. Білімович, М. В. Бернацький, П. Л. Кованько, М. М. Цитович та ін. Натхненні своїми попередниками, викладачі кафедри постійно демонстрували високий науковий рівень і педагогічну майстерність. За часів М. Х. Бунге як очільника кафедри, а згодом ректора, прикметною рисою освітнього процесу на кафедрі та в університеті загалом стала активна робота викладачів зі студентами й заохочення останніх до самостійної наукової діяльності.

Щорічно факультети оголошували серед студентів науковий конкурс на розв'язання актуальних проблем. Переможців нагороджували золотими і срібними медалями, почесними відзнаками. У різні роки золоті медалі Київського університету отримали майбутні відомі економісти – І. В. Вернадський (1840), Г. Д. Сидоренко (1856), Д. І. Піхно (1873), М. М. Цитович (1882), Є. Є. Слуцький (1910).

Упродовж 1863–1920 років згідно з університетським статутом 1863 року кафедра політичної економії та статистики, а з 1909 року – політичної економії, функціонувала у складі юридичного факультету. Історія спільної кафедри політичної економії та статистики була завершена 1909 року, коли викладання статистики почала забезпечувати окремо створена кафедра. Увесь цей час кафедра політичної економії (цей освітній напрям було виділено у самостійний) функціонувала як загальноуніверситетська.

Навчальна й наукова діяльність учених-економістів університету в XIX – на початку XX ст. здійснювалася в умовах вільного розвитку та співіснування багатьох напрямів і шкіл вітчизняної економічної науки. Однак уже у 20-ті роки XX ст. спадкоємність цього розвитку було суттєво порушено, а далі й повністю зруйновано. В умовах панування єдиної тоталітарної ідеології у Радянському Союзі відбулася своєрідна приму-

сова самоізоляція економічної науки від світової, свідомо нівелювалося значення досліджень українських учених-економістів дореволюційного періоду, а згодом їхні наукові досягнення почали повністю ігнорувати.

В історії університету цього періоду багато "білих плям". Протягом 1920–1933 років в університеті відбувалися численні експерименти й реорганізації, які призвели до його фактичної ліквідації. Це вкрай негативно вплинуло на стан вітчизняної економічної науки, перервавши тяглість політекономічних досліджень, і фактично знищило викладання економічних дисциплін. Лише наприкінці 1933 року університет було відроджено, частково відновлено навчальний процес, упроваджено викладання єдиного курсу – економічної політики СРСР.

Як зазначалося, кафедра політичної економії тривалий час функціонувала як загальноуніверситетська, а 1944 року саме вона стала основою економічного факультету. Кафедра на новоутвореному факультеті готувала викладачів для вищої школи й фахівців із політичної економії для партійних і господарських органів. Цим пояснюється прискіплива увага партійних органів до функціонування економічного факультету з моменту його заснування і до початку 1990-х років, а також вимушене існування спочатку політичної економії, а згодом – економічної теорії в надмірно звужених кордонах єдиновірної наукової теорії та ідеології.

Перші післявоєнні роки характеризувалися наявністю проблем, дуже схожих із періодом утворення кафедри політекономії в Університеті св. Володимира, а саме нестачею кваліфікованих викладацьких кадрів і матеріальних засобів, що суттєво обмежувало наукову й навчально-методичну діяльність. Протягом 1947/48 н. р. штат викладачів кафедри хоч і становив уже 13 осіб, проте 8 із них працювали за сумісництвом. Крім політичної економії, зі спеціальних економічних дисциплін викладалися "Статистика" та "Історія народного господарства". У перший рік існування на факультеті навчалися 67 студентів.

Першими виконувачами обов'язків завідувача кафедри в період її функціонування вже на економічному факультеті стали: з 1944 до 1945 року – **Захар Петрович Шульга** (1899 – дата смерті не встановлена); з 1946 до 1947 року – **Давид Федорович Вірник** (1898–1986).

Наступними роками (1947–1948) завідувачем кафедри політичної економії був кандидат економічних наук **Олексій Олексійович Нестеренко** (1904–1997), згодом – доктор економічних наук, професор, директор Інституту економіки АН УРСР (1953–1965) та член-кореспондент АН УРСР (з 1958), а в подальшому, упродовж 1948–1953 років, **Антон Юхимович Шевченко** (1902–1983).

Лише з 1950-х років на кафедрі розпочалося потужне розгортання наукової та навчально-методичної роботи. Цьому посприяла політика підготовки власних висококваліфікованих фахівців із політичної економії, зокрема захист викладачами кафедри трьох докторських (О. О. Нестеренко, 1951; Л. І. Кухаренко, 1952; З. П. Шульга, 1952) і близько 30 кандидатських дисертацій.

Л. І. Кухаренко

Тривалий період, протягом 1953–1971 років, очолювала кафедру політичної економії докторка економічних наук, професорка **Лідія Іванівна Кухаренко** (1906–1971). Талановита вчена й викладачка, керівниця та організаторка економічної науки, творча особистість, вона відігравала визначальну роль у розбудові кафедри й економічного факультету впродовж 1950–1960-х років: організувала підготовку молодих наукових кадрів найвищої кваліфікації для факультету й республіки, сприяла розвитку фахової науково-дослідної роботи, зростанню авторитету й творчих зв'язків фахівців кафедри в межах республіки та країни. У цей період налагоджувалися зв'язки науки з виробництвом, удосконалювався навчальний процес.

У лютому 1956 року було створено загальноуніверситетську кафедру політичної економії, яку продовжила очолювати Л. І. Кухаренко. Вона мала великий авторитет серед викладачів і студентства, значну увагу надавала питанням підготовки наукової зміни. Л. І. Кухаренко також виконувала обов'язки відповідальної редакторки наукового збірника "Питання політичної економії", редакторки "Вісника КДУ", членкині експертної комісії Вищої атестаційної комісії, керувала роботою Об'єднаної вченої ради із захисту докторських дисертацій із політичної економії Київського університету. 1966 року за значний внесок у розвиток економічної науки Л. І. Кухаренко було присвоєно почесне звання заслуженої діячки науки УРСР. Крім того, вона була активною громадською, політичною і державною діячкою, обиралася делегаткою з'їздів КП України й депутаткою Верховної Ради УРСР четвертого, п'ятого та шостого скликань.

Л. М. Кравчук

Випускником економічного факультету 1958 року, де випусковою кафедрою була саме кафедра політичної економії, був **Леонід Макарович Кравчук** (1934–2022), перший президент незалежної України (1991–1994).

Підвищення ролі економічної науки в суспільному розвитку, розширення участі викладачів кафедри в наукових конференціях сприяло зростанню якості викладання економічних дисциплін і посиленню престижу кафедри в Україні й поза її межами. Кафедра політичної економії, незалежно від зміни організаційно-правових форм свого існування, завжди намагалася досліджувати актуальні проблеми економічної науки, активно вдосконалювала навчальні дисципліни, публікувала підручники й навчальні посібники. Проте формулювання і розуміння актуальних економічних проблем, за винятком окремих непересічних публікацій, безперечно, перебувало в руслі тогочасної "радянської традиції".

У 1960-х роках суттєво змінюється структура університету, збільшується кількість факультетів, розширюється контингент студентів, у зв'язку із чим виникає необхідність глибше враховувати специфіку вивчення і викладання політичної економії та інших економічних дисциплін на економічному та інших гуманітарних і природничих факультетах. Це зумовило нову реорганізацію – утворення трьох кафедр політичної економії (1963): економічного факультету, гуманітарних факультетів і природничих факультетів. Кафедру політичної економії економічного факультету в різні часи очолювали талановиті науковці, наставники, педагоги, відомі організатори економічної науки в Україні, доктори економічних наук, професори Л. І. Кухаренко, І. С. Ступницький та І. С. Ястремський (1987–1988).

Упродовж 1971–1987 років кафедру політичної економії економічного факультету очолював видатний науковець і педагог, декан факультету (1967–1985), доктор економічних наук, професор **Іван Степанович Ступницький** (1928–1995). Під його керівництвом факультет став провідним навчальним і науковим центром країни. Як видатний учений і авторитетний керівник, організатор економічної освіти й науки, він сприяв утвердженню і збагаченню кращих традицій кафедри, пере-

творенню її на провідний центр розвитку економічної науки й підготовки науково-педагогічних кадрів, зміцненню зв'язку науки з виробництвом. Під керівництвом І. С. Ступницького виховано плеяду працівників вищої школи й вітчизняної економічної науки. Учений не міг стояти осторонь громадської діяльності: протягом 1969–1973 та 1973–1977 років він обирався депутатом Київради.

І. С. Ступницький

І. С. Ступницький створив і налагодив систему дослідницької діяльності студентів, заохочуючи їхню наукову роботу під керівництвом викладачів. Він щиро любив і розумів студентську й наукову молодь, яка також цінувала його досконалі знання, хист педагога та вченого.

У цей період відбувалися певні зміни в наукових дослідженнях кафедри, їхній тематиці й напрямах, а також у викладанні економічних наук. Проте радикальних перетворень щодо змістовного наповнення і форм викладання до початку 1990-х років не відбувалося: панувала схема протиставлення капіталістичної та соціалістичної економічних систем, причому капіталістична система з ринковою організацією господарювання розглядалася як така, що перебувала в стані поглиблення своєї загальної кризи, тоді як соціалістична вважалася такою, що остаточно довела свої переваги перед капіталістичним ладом.

Початок 1990-х років ознаменував новий етап розвитку кафедри в умовах розбудови державної незалежності України й реформування соціально-економічної сфери держави. 1992 року її було реорганізовано в кафедру економічної теорії та управління народним господарством, а 1998 року – кафедру економічної теорії, до якої ввійшла кафедра економічної теорії та господарської практики. Останню очолював видатний український учений-економіст, доктор економічних наук, професор, академік НАН України **Анатолій Андрійович Чухно** (1926–2012). За тривале творче життя А. А. Чухно опублікував понад 600 праць, з них 30 індивідуальних і колективних монографій, 14 підручників. Він підготував численну когорту висококваліфікованих фахівців, кандидатів і докторів економічних наук. Його вихованці працюють у провідних закладах вищої освіти й наукових установах України, обіймають відповідальні державні посади. Вони завжди були вдячні своєму

Учителеві за допомогу й підтримку в професійному зростанні. Академік А. А. Чухно заснував потужну наукову школу фундаментальної економічної науки "Розвиток і трансформація економічних систем", яку нині очолює доктор економічних наук, професор В. Л. Осецький.

А. А. Чухно

У часи незалежної України сферою наукових інтересів А. А. Чухна й очолюваної ним наукової школи були актуальні проблеми й тенденції соціально-економічного розвитку, сучасні економічні теорії, становлення постіндустріальної економіки, закономірності формування інституційно-інформаційної економіки тощо. Учений мав численні державні нагороди й відзнаки: заслужений працівник вищої школи України (1976); лауреат премій імені О. Г. Шліхтера (1989), М. І. Туган-Барановського (1995), М. В. Птухи НАН України (2005); кавалер орденів "За заслуги" III, II, I ступенів (1996, 2001, 2008) тощо.

Упродовж 1988–1998 років завідувачем кафедри політичної економії економічного факультету (з 1992 року – кафедри економічної теорії та управління народним господарством) був доктор економічних наук, професор, декан економічного факультету (1986–1992) **Василь Павлович Нестеренко** (1943–1998). Він ініціював потужні структурні зміни на факультеті, трансформацію теоретичної економічної науки та освіти на кафедрі, оновлення навчальних дисциплін і навчально-методичного забезпечення освітнього процесу. Керівництво кафедрою він поєднував із вагомою громадською діяльністю: 1990 року його було обрано депутатом, а 1992 – головою Київської міської ради народних депутатів, яку він очолював до 1994 року.

Радикальні зміни змісту й організації економічної освіти в Україні відбулися лише після проголошення державної незалежності 1991 року. Суттєво змінилися основні напрями та пріоритети розвитку економічної науки, що зумовило нагальну необхідність радикального оновлення змістовного наповнення навчальних дисциплін, програм навчальних дисциплін, методичних рекомендацій та ін. Нова модель підготовки економістів передбачала суттєві зміни у викладанні кафедрою економічної теорії (раніше політичної економії), історії економічних учень та економічної історії. Наука й освіта на факультеті поступово позбувалися ознак "радянськості", ставали дедалі менш заідеологізованими.

Радянська система навчання та оцінювання тривалий час залишалася незмінною, недостатньо стимулювала студентів до інтенсивної роботи. З метою активізації навчальної, наукової і дослідної роботи студентів, а також сприяння їхній систематичній і самостійній діяльності впродовж семестру, з вересня 1995 року колектив кафедри ініціював упровадження модульно-рейтингової системи навчання та оцінювання. Сучасна практика її застосування і набутий методичний досвід дозволяють зробити висновок про переваги цієї системи та якісні зрушення в організації навчального процесу.

У цей період зусилля професорсько-викладацького колективу кафедри спрямовувались на докорінну трансформацію змісту університетської економічної освіти, радикальне структурне оновлення навчальних дисциплін і науково-методичного забезпечення навчального процесу. 1992 року, ураховуючи потреби часу, кафедри політичної економії було перейменовано: кафедру політичної економії економічного факультету – на кафедру економічної теорії та управління народним господарством (завідувач В. П. Нестеренко); кафедру політичної економії гуманітарних факультетів – на кафедру економічної теорії і господарської практики (завідувач А. А. Чухно); кафедру політичної економії природничих факультетів – на кафедру економічної теорії природничих факультетів (завідувач Ю. В. Ніколенко). Навчальні плани підготовки економістів були суттєво змінені внаслідок упровадження абсолютно нових навчальних дисциплін, які суттєво відрізнялися від попередніх. Це передусім економічна теорія, макроекономіка, мікроекономіка, міжнародні економічні відносини, економіка України перехідного періоду, історія економічної думки України, а також кілька актуальних спецдисциплін із немарксистських економічних теорій: неокласична економічна теорія, кейнсіанська економічна теорія, монетаризм, неолібералізм тощо.

Кожна з кафедр підготувала й опублікувала власні підручники з основ економічної теорії з урахуванням специфіки викладання на різних

факультетах університету, серед них "Основи економічної теорії: політекономічний аспект" за редакцією професорів В. П. Нестеренка та Г. Н. Климка (1994), "Основи економічної теорії" за редакцію професора Ю. В. Ніколенка (1994) та "Основи економічної теорії" за редакцією академіка А. А. Чухна (1998). Цими діями було заповнено прогалину у вітчизняній економічній науці, пов'язану з її суттєвим відривом, хоча й зумовленим об'єктивними обставинами, від світової економічної науки та європейських традицій її викладання, та опрацьовано новітні моделі трансформації економіки України.

Отже, у цей переломний час усі три кафедри політичної економії плідно працювали для теоретичного усвідомлення і подальшого осмислення нових актуальних проблем економічної науки, суттєвої зміни напрямів і тематики наукових досліджень, а також для забезпечення і практичного оновлення організації навчально-методичної і виховної роботи. Доволі критично було проаналізовано попередньо набутий вітчизняний досвід, зроблено висновки щодо неможливості подальшого однобічного спрямування економічних досліджень і викладацької діяльності. Окремий напрям змістовної перебудови науково-дослідницької і навчальної діяльності – це урахування досвіду організації економічної освіти в провідних закордонних університетах.

З другої половини 1990-х років постала нагальна необхідність ефективнішого використання наявного науково-педагогічного потенціалу всіх економіко-теоретичних кафедр із метою забезпечення концентрації зусиль учених на розробленні фундаментальних проблем трансформаційної економіки й підвищенні якості підготовки фахівців. Для реалізації цієї потреби 1998 року було проведено реорганізацію кафедр економічної теорії, результатом якої стало створення єдиної кафедри з такою самою назвою. Завідувачем об'єднаної кафедри впродовж 1998–1999 років був авторитетний учений-теоретик, педагог, доктор економічних наук, професор **Петро Степанович Єщенко** (нар. 1939). Він закінчив Київський університет 1964 року, повернувся до своєї альма-матер 1992 року, до об'єднання працював професором кафедри економічної теорії та господарської практики. Упродовж 1998–2000 років був радником першого заступника Голови Верховної Ради України. Досліджував питання взаємозв'язку економічної теорії та економічної політики, їхні співвідношення і взаємодію, проблеми ринкової економіки та її моделей в Україні.

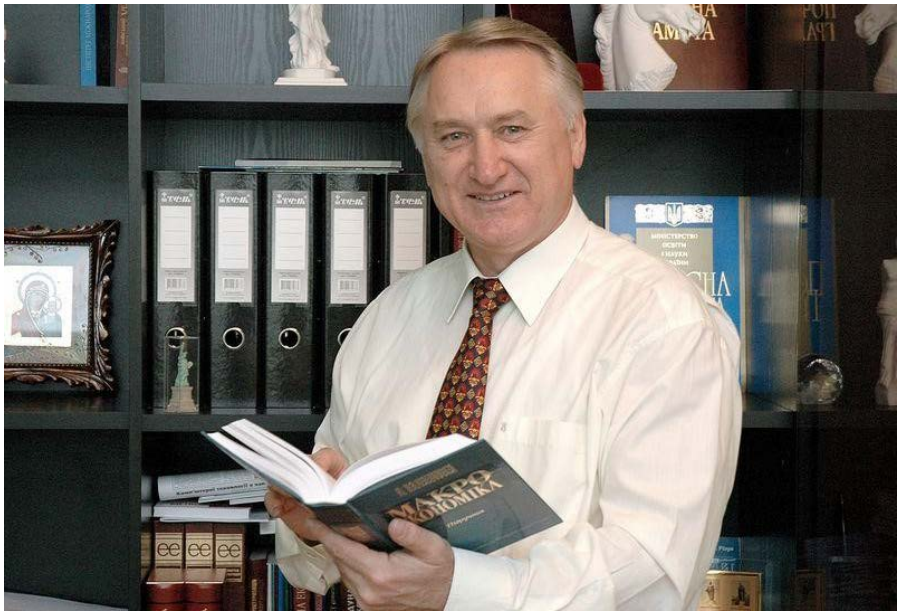
Протягом 1999–2003 років кафедру очолював визнаний фахівець із теорії та історії економіки, доктор економічних наук, професор **Петро Михайлович Леоненко** (1940–2018). Більше тридцяти років Петро Михайлович викладав на рідній кафедрі, пройшовши шлях від

асистента до професора, заступника декана факультету, завідувача кафедри. Після проголошення незалежності України у складні 1990-ті роки він доклав чимало зусиль для відновлення й подальшого розвитку національної школи економічної теорії та історії економічної думки. Основними напрямами його наукової діяльності були: історія світової та вітчизняної економічної думки, становлення і розвиток історії економічної думки в українській літературі XIX ст., становлення української фінансової та управлінської думки XIX ст., методологія історико-економічних досліджень. Його життєва мудрість, енциклопедичні знання і справжній патріотизм дали змогу поєднати кращий досвід і традиції колективу кафедри з новаторськими підходами до змісту й організації навчального процесу та наукової діяльності в нових умовах, сприяли утвердженню атмосфери доброзичливості, взаємоповаги, підтримки професійного зростання і творчості. П. М. Леоненко проводив, зокрема, історико-економічні дослідження місця і ролі кафедри в системі вітчизняної економічної науки та освіти.

Важливим напрямом реформування навчального процесу в Київському університеті й на економічному факультеті в контексті інтеграції до європейського освітнього простору став перехід на ступеневу підготовку фахівців бакалаврського та магістерського рівнів. У цьому тривалому і складному процесі активну участь узяв професорсько-викладацький колектив кафедри, який здійснював підготовку бакалаврів і магістрів за фахом "Економічна теорія" на денній і заочній формах навчання.

На початку 2000-х років було розроблено нові навчальні плани підготовки фахівців з економічних дисциплін у класичних університетах України, які дістали схвалення на Всеукраїнській науково-методичній конференції "Теоретичні основи та методика викладання економічних курсів у системі освіти класичних університетів" (2001), проведення якої було ініційовано кафедрою економічної теорії. Саме вона тривалий час очолювала процес формування парадигми класичної економічної освіти в Україні, упровадження її принципів в інших закладах вищої освіти.

З 2003 до 2015 року кафедру очолював доктор економічних наук, професор, член-кореспондент НАН України, заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки та премії імені М. І. Туган-Барановського НАН України, декан економічного факультету **Віктор Дмитрович Базилевич** (нар. 1949). Учений є автором, співавтором і науковим редактором більше ніж 350 наукових, навчальних і методичних праць, зокрема 17 монографій, 11 підручників і 14 навчальних посібників.

В. Д. Базилевич

В. Д. Базилевич багато років очолював вчену раду економічного факультету, був членом вченої ради університету, головою її бюджетно-фінансової комісії, головою спеціалізованої вченої ради із захисту дисертацій Д.26.001.13 Київського університету; головою науково-методичної комісії Міністерства освіти і науки України з економіки та управління класичних університетів; членом бюро відділення економіки НАН України; головою координаційної ради комплексної наукової програми університету "Модернізація суспільного розвитку України в умовах світових процесів глобалізації"; членом політради Українського філософсько-економічного товариства при філософському фонді НАН України; відповідальним редактором "Вісника Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка", головним редактором журналу "Банківська справа"; членом редколегій відомих наукових збірників і журналів, зокрема "Вища школа", "Економічна теорія", "Фінанси України", "Страхова справа", "Теоретичні та прикладні питання економіки" та "Економіка, філософія, педагогіка, юриспруденція".

Під керівництвом В. Д. Базилевича на кафедрі була сформована потужна наукова школа економістів-теоретиків "Теоретико-методологічні

проблеми розвитку історії економічних учень, макро- та мікроекономіки в контексті новітніх парадигмальних зрушень", яка зосередила зусилля на розробленні й утіленні новітніх методологічних підходів у дослідженні макро- та мікроекономіки, закономірностей трансформації економічних систем в умовах невизначеності й ризику, метафізичної сутності економічного знання, суперечностей глобалізації світогосподарського розвитку, теоретичних аспектів становлення і розвитку ринку інтелектуальної власності, економічної природи страхування, новітніх парадигмальних підходів в історико-економічних дослідженнях.

Колектив кафедри брав активну участь у розробленні концепції підготовки фахівців економічного профілю класичними університетами України згідно з вимогами Болонського процесу й передовим досвідом провідних університетів Європи. Викладачі кафедри постійно вдосконалювали різноманітні форми й методи активізації навчально-пізнавальної і наукової роботи студентів, зокрема проблемні лекції, семінари-дискусії, кейси, тренінгові заняття, модульно-рейтингову систему, що сприяє індивідуалізації навчання і підвищенню ефективності самостійної роботи студентів. Саме тоді на кафедрі було запроваджено викладання окремих дисциплін англійською. Значна робота проводилась із вдосконалення навчальних планів за спеціальністю "Економічна теорія" для класичних університетів, забезпечення навчального процесу новітніми підручниками й навчальними посібниками.

У цей період у сфері навчально-методичної діяльності нагальною стала потреба комплексного впровадження сучасних досягнень економічної науки в університетську й вітчизняну економічну освіту. Усвідомивши це, В. Д. Базилевич сформував кілька потужних авторських колективів із провідних фахівців кафедри, які викладали економічну теорію, історію економічних учень, макроекономіку, теорію інтелектуальної власності та мікроекономіку. Так була започаткована серія фундаментальних підручників нового покоління "Класичний університетський підручник", що забезпечила проведення навчально-методичного процесу на сучасних наукових засадах й одержала заслужене визнання серед викладачів і студентів закладів економічної освіти.

2006 рік ознаменувався непересічною подією в освітньо-науковій діяльності кафедри, факультету, університету загалом – високим державним визнанням фундаментального значення історико-методологічного базису економічної освіти. Авторський колектив підручника "Історія економічних учень", одного з підручників серії "Класичний університетський підручник", на чолі з В. Д. Базилевичем та у складі П. М. Леоненка, Н. І. Гражевської, Т. В. Гайдай, О. П. Нестеренко, А .О. Маслова та

Л. В. Вернигори було відзначено високою нагородою – Державною премією України в галузі науки і техніки. Упродовж наступних років відбулося потужне творче зростання талановитих дослідників, авторів підручника, які захистили дисертації на здобуття наукових ступенів докторів економічних наук та отримали вчені звання професорів.

Викладачі кафедри економічної теорії –
лауреати Державної премії України в галузі науки і техніки –
на церемонії нагородження в Маріїнському палаці, 2006

У сфері науково-дослідницької діяльності з ініціативи Віктора Дмитровича була заснована інноваційна серія наукових видань "Славетні постаті", присвячена видатним ученим-економістам минулого, діяльність і творчість яких безпосередньо пов'язана з Київським університетом. У колективах, які в межах цієї серії ретельно відтворили інтелектуальні біографії, творчий шлях і значний внесок в економічну науку І. В. Вернадського, М. Х. Бунге, С. М. Булгакова, Є. Є. Слуцького, провідне місце посідали представники кафедри економічної теорії. Науковці кафедри та факультету комплексно дослідили економіко-теоретичну спадщину видатних попередників із позиції провідних наукових традицій і сучасного бачення еволюції вітчизняної і світової економічної науки. Показово, що ця новаторська діяльність на науковій ниві теж одержала високе визнання: 2012 року колектив авторів унікальної у вітчизняному дослідницькому середовищі серії наукових видань "Славетні постаті історії економічної думки України" на чолі з професором В. Д. Базилевичем і у складі професорок кафедри Н. І. Гражевської та Т. В. Гайдай було удостоєно премії імені М. І. Туган-Барановського НАН України.

Серія наукових видань "Славетні постаті"

Віктор Дмитрович спрямував дослідницькі зусилля професорсько-викладацького колективу кафедри на розроблення актуальних теоретико-методологічних проблем економічної теорії, макро- і мікроекономіки, історико-економічної проблематики, теорії і практики трансформаційної економіки, сучасного інноваційного економічного розвитку в умовах постіндустріалізму та глобалізації. За результатами проведених наукових досліджень лише впродовж 2008–2013 років викладачі кафедри опублікували 47 індивідуальних і колективних монографій, 68 закордонних публікацій, понад 700 статей у провідних вітчизняних і закордонних виданнях.

Базилевич з учасниками ІІ етапу Всеукраїнської олімпіади
з дисципліни "Економічна теорія", 2014

Новаторство В. Д. Базилевича як керівника кафедри й факультету виявилося в організації і проведенні Міжнародних науково-практичних конференцій "Парадигмальні зрушення в економічній теорії XXI століття" (2012, 2015, 2017), що мали фундаментальне значення для усвідомлення вітчизняною економічною наукою потенційних і здійснених змін і подальших векторів розвитку та стали регулярними. Традиція колективу кафедри – організація та проведення міжнародних науково-теоретичних і науково-практичних конференцій з актуальної проблематики сучасної економічної теорії, історії економічних учень, економічної політики, а також студентських науково-практичних конференцій, наукових конкурсів та олімпіад. Як і його видатні попередники, Віктор Дмитрович є прикладом самовідданого служіння кафедрі, вищій школі й розвитку економічної науки, виховання кількох поколінь наукових працівників і фахових економістів, який надихає його учнів і послідовників.

2014 року кафедру економічної теорії було перейменовано на кафедру економічної теорії, макро- і мікроекономіки.

Колектив кафедри економічної теорії, макро- і мікроекономіки, 2009
(зліва направо: верхній ряд – О. О. Артюх, інженерка І категорії;
В. В. Ятіна, інженерка І категорії; П. С. Єщенко, д-р екон. наук, проф.;
Г. М. Лозова, канд. екон. наук, доц.; В. В. Ільїн, д-р філос. наук, проф.;
Н. Є. Потапенко, асист.; В. О. Єгоров, канд. екон. наук, доц.;
В. О. Сизоненко, канд. екон. наук, доц.; А. О. Маслов, канд. екон. наук, доц.;
З. С. Варналій, д-р екон. наук, проф.; П. Г. Солом'янюк, канд. екон. наук, доц.;
В. Л. Осецький, д-р екон. наук, проф.; Н. В. Томчук, канд. екон. наук, асист.;
О. В. Кирильчук, канд. екон. наук, асист.; Т. В. Горбунова, асист.;
А. О. Вітренко, канд. екон. наук, асист.;
нижній ряд – О. В. Красота, канд. екон. наук, доц.; Н. І. Гражевська, д-ка екон. наук, доц.;
І. І. Мазур, д-ка екон. наук, проф.; А. І. Ігнатюк, канд. екон. наук, доц.;
В. Д. Базилевич, д-р екон. наук, проф., зав. кафедри; А. А. Чухно, д-р екон. наук, проф., акад. НАН України; Л. О. Баластрик, канд. екон. наук, доц.;
А. Д. Залєвська-Шишак, канд. екон. наук, асист.; Т. В. Гайдай, канд. екон. наук, доц.)

Н. І. Гражевська

2016 року на посаду завідувачки кафедри економічної теорії, макро- і мікроекономіки було обрано докторку економічних наук, професорку, випускницю економічного факультету **Надію Іванівну Гражевську** (нар. 1962). Результати її творчих розробок було опубліковано в понад 200 наукових, навчальних і методичних працях (одноосібних та у співавторстві), зокрема 10 монографіях, 7 підручниках, 9 навчальних посібниках. Надія Іванівна брала активну участь у проєктах реформування економічної освіти в Україні: виконувала обов'язки головчині правління Всеукраїнського благодійного фонду "Українська рада з економічної освіти" (2008–2011), вченої секретарки науково-методичної комісії Міністерства освіти і науки України з економіки та управління класичних університетів (2003–2010); очолювала журі IV (завершального) етапу всеукраїнських учнівських олімпіад з економіки (2010–2018); була заступницею голови журі II (завершального) етапу Всеукраїнської студентської олімпіади з навчальної дисципліни "Економічна теорія" (2014–2017), голови галузевої конкурсної комісії Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт зі спеціалізації "Економіка та економічна політика" (2018–2020), голови журі секції "Економіка та економічна політика" III етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів – членів Малої академії наук України. Під керівництвом і за безпосередньою участю Н. І. Гражевської на кафедрі започатковано нові бакалаврські й магістерські освітні програми: "Економіка та економічна політика", "Економіка та право", "Economics", "Economics and Politics".

Н. І. Гражевська – керівниця потужної наукової школи економістів-теоретиків, сформованої В. Д. Базилевичем і зосередженої на розробленні та втіленні новітніх парадигмальних підходів в історико-економічних дослідженнях, поглибленому аналізі теоретико-методологічних проблем макро- й мікроекономіки, виявленні сутнісних особливостей і суперечностей процесу глобалізації. Під її науковим керівництвом підготовлено одного доктора та п'ятьох кандидатів економічних наук. За вагомі здобутки в науковій, педагогічній і громадській діяльності Н. І. Гражевську відзначено Державною премією України в галузі науки і техніки,

премією імені М. І. Туган-Барановського НАН України, нагрудним знаком "За наукові та освітні досягнення" Міністерства освіти і науки України; вона відмінниця і заслужена працівниця освіти України.

Н. І. Гражевська зосереджувала свої творчі зусилля і потенціал ученої і керівниці на подальшому розвитку кафедри. Непересічні виклики припали на цей період: спершу пандемія Covid-19, а згодом повномасштабна російська агресія, які радикально змінили суспільне й економічне життя країни та її освітній простір. Своєю діяльністю колектив кафедри на чолі з Надією Іванівною гідно відповів на ці виклики, упроваджуючи новаторські форми освітнього процесу, новітні методики викладання і дистанційного навчання, намагаючись інтегрувати потужні кафедральні традиції та освітянські новації.

Колектив кафедри економічної теорії, макро- і мікроекономіки, 2019
(зліва направо: верхній ряд – В. В. Ятіна, інженерка І категорії;
В. В. Вірченко, д-р екон. наук, доц.; І. В. Гончарук, канд. екон. наук, асист.;
Н. В. Томчук-Пономаренко, канд. екон. наук, доц.; В. О. Єгоров, канд. екон. наук, доц.;
Г. М. Лозова, канд. екон. наук, доц.; В. Л. Осецький, д-р екон. наук, проф.;
О. В. Кирильчук, канд. екон. наук, доц.; О. О. Артюх, інженерка І категорії;
О. О. Демидюк, канд. екон. наук, асист.; І. В. Назаров, канд. екон. наук, доц.;
О. А. Плєшакова, канд. екон. наук, асист.; Н. В. Савчук, канд. екон. наук, асист.;
А. Д. Залєвська-Шишак, канд. екон. наук, доц.
нижній ряд – Т. В. Гайдай, д-ка екон. наук, проф.; Л. О. Баластрик, канд. екон. наук, доц.;
А. І. Ігнатюк, д-ка екон. наук, проф., деканка факультету;
В. Д. Базилевич, д-р екон. наук, проф., чл.-кор. НАН України;
Н. І. Гражевська, д-ка екон. наук, проф., зав. кафедри;
А. О. Вітренко, д-р екон. наук, доц.; А. О. Маслов, д-р екон. наук, доц.;
С. В. Слухай, д-р екон. наук, проф.)

2022 року, незважаючи на воєнний час, було розпочато виконання кафедральної фундаментальної науково-дослідної теми 22КФ040-03

"Модернізація національної економіки в умовах глобальних викликів та інформаційно-технологічних змін" (наук. кер. Н. І. Гражевська). Тема буде виконуватись упродовж 2022–2026 років у межах комплексної наукової програми університету "Модернізація суспільного розвитку України в умовах світових процесів глобалізації". Крім того, тривалою науковою традицією колективу кафедри, що не переривається навіть війною, залишається організація і проведення міжнародних науково-практичних конференцій, студентських всеукраїнських і міжнародних конкурсів науково-дослідних робіт з актуальних питань розвитку економічної теорії та економічної політики.

З 2023 року обов'язки завідувачки кафедри економічної теорії, макро- і мікроекономіки виконує докторка економічних наук, професорка, випускниця економічного факультету **Аліна Олександрівна Ходжаян**. Сфера її фахових і наукових інтересів стосується актуальних проблем державної економічної політики, забезпечення конкурентоспроможності національної економіки, економічної безпеки, детінізації економіки. Професійні дослідницькі здобутки А. О. Ходжаян висвітлюються у понад 130 наукових, навчальних і методичних працях, зокрема й у 8 монографіях, 2 навчальних посібниках.

А. О. Ходжаян

Вона має вагомий досвід управління освітнім процесом та організації методичної роботи як гарантка освітньої програми "Міжнародний бізнес" (2017–2019); була членкинею науково-методичної комісії економічного факультету (2019–2023), відповідальною за проведення соціологічних досліджень щодо якості освітніх програм на факультеті (2020–2023), навчально-методичну роботу кафедри (2019–2023); є членкинею проєктної групи освітньо-наукової програми "Економіка та економічна політика" освітнього ступеня "Магістр" (з 2020), експерткою з акредитації освітніх програм Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (з 2021).

Професорка А. О. Ходжаян активно провадить науково-дослідницьку діяльність. У співпраці з Міністерством економіки України була науковою керівницею науково-дослідної роботи "Гармонізація моделі розрахунку рівня тіньової економіки в розрізі видів економічної діяльності

відповідно до оновлених міжнародних стандартів у сфері статистики національних рахунків" (№ ДР 0114U004260), брала участь у виконанні науково-дослідної роботи "Науково-методичне супроводження складання прогнозного енергетичного балансу України у 2013–2015 роках", науково-дослідної роботи "Науково-аналітичний огляд інституційного забезпечення формування та реалізації державної політики у сфері економічного розвитку і торгівлі в інших країнах". Під її керівництвом виконувались дослідження на замовлення Науково-дослідного інституту інформатизації та моделювання економіки (науково-дослідна робота "Актуальні проблеми модернізації системи державного регулювання економіки України", 2016–2017), Київської міської державної адміністрації (науково-дослідна робота "Прогнозування основних показників економічного і соціального розвитку м. Києва на 2018–2020 роки"); працювала в Науково-експертній раді при Антимонопольному комітеті України (2018–2020); є заступницею головного редактора наукового фахового видання "Формування ринкових відносин в Україні".

А. О. Ходжаян бере активну участь у підготовці наукових кадрів і підвищенні їхньої кваліфікації, наукових і просвітницьких заходах, займається громадською роботою. Під її керівництвом підготовлено одного доктора й чотирьох кандидатів економічних наук. Вона була членкинею журі ІІІ етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів – членів Малої академії наук України (секції мікроекономіка та макроекономіка), конкурсу студентських наукових робіт під егідою Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України "Промислові політики: цілі, механізми, інструменти та результати" (2019–2020), галузевої конкурсної комісії Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт зі спеціалізації "Економіка та управління національним господарством" (2021–2022); з 2019 року бере активну участь у підготовці та проведенні Всеукраїнських конкурсів студентських наукових робіт зі спеціалізації "Економіка та економічна політика", "Інтелектуальна власність", "Економіка та управління національним господарством".

Сьогодні науковий, педагогічний і управлінський досвід А. О. Ходжаян спрямовує на формування кадрового резерву й примноження наукового потенціалу кафедри, дотримання високих стандартів якості освіти відповідно до славних традицій Київського університету й новітніх викликів сьогодення.

Колектив кафедри економічної теорії, макро- і мікроекономіки, 2024
(зліва направо: А. О. Маслов, д-р екон. наук, проф.; Н. В. Савчук, канд. екон. наук, асист.;
В. А. Куліш, д-ка філософії, асист.; В. В. Колоша, канд. екон. наук, доц.;
О. В. Красота, канд. екон. наук, доц.; І. В. Назаров, канд. екон. наук, доц.;
А. І. Ігнатюк, д-ка екон. наук, проф., деканка факультету; А. О. Заваженко, асист.;
А. О. Ходжаян, д-ка екон. наук, проф., зав. кафедри;
Т. В. Гайдай, д-ка екон. наук, проф.; О. Я. Коваленко, канд. екон. наук, доц.;
О. П. Нестеренко, д-ка екон. наук, проф.;
Н. В. Томчук-Пономаренко, канд. екон. наук, доц.;
В. Л. Осецький, д-р екон. наук, проф.; В. В. Ятіна, інженерка І категорії;
Т. О. Сливка, канд. екон. наук, асист.; К. В. Лопух, канд. екон. наук, доц.;
А. Д. Залєвська-Шишак, канд. екон. наук, доц.)

Нині професорсько-викладацький колектив кафедри демонструє науково-інтелектуальну, навчально-методичну й організаційну потужність. У жодному з періодів свого існування кафедра не мала такого могутнього якісного колективу, як тепер – 22 викладачі, зокрема 8 докторів економічних наук, 1 доктор філософських наук, 11 кандидатів економічних наук, 1 доктор філософії, з яких 5 лауреатів Державної премії України в галузі науки і техніки (Н. І. Гражевська, Т. В. Гайдай, В. В. Ільїн, А. О. Маслов, О. П. Нестеренко), 1 лауреат Державної премії України в галузі освіти (В. В. Ільїн), 2 лауреатки премії НАН України імені М. І. Туган-Барановського (Н. І. Гражевська, Т. В. Гайдай), заслужена економістка України (А. І. Ігнатюк), 2 заслужені працівники освіти України (В. Л. Осецький, Н. І. Гражевська).

Зусилля колективу кафедри спрямовані на реалізацію сучасної моделі підготовки фахівців, які володіють фундаментальними знаннями й компетентностями у сфері економіки й економічної політики, економіки та права, систематизованими уміннями і практичними навичками проведення наукових досліджень і викладання економічних дисциплін.

Протягом останніх п'яти років кафедра здійснювала освітню діяльність на всіх рівнях вищої освіти за спеціальністю 051 "Економіка", а саме:

• бакалавр із галузі знань 05 "Соціальні та поведінкові науки" за спеціальністю 051 "Економіка" за програмою "Економіка та економічна політика";

• бакалавр із галузі знань 05 "Соціальні та поведінкові науки" за спеціальністю 051 "Економіка" за програмою "Економіка / Economics" (мова навчання англійська);

• магістр із галузі знань 05 "Соціальні та поведінкові науки" за спеціальністю 051 "Економіка" за програмою "Економіка та економічна політика";

• магістр із галузі знань 05 "Соціальні та поведінкові науки" за спеціальністю 051 "Економіка" за програмою "Економіка та право" (денна форма навчання);

• магістр із галузі знань 05 "Соціальні та поведінкові науки" за спеціальністю 051 "Економіка" за програмою "Економіка та право" (заочна форма навчання);

• магістр із галузі знань 05 "Соціальні та поведінкові науки" за спеціальністю 051 "Економіка" за програмою "Економіка та політика / Economics and Politics" (мова навчання англійська / українська);

• доктор філософії за спеціальністю 051 "Економіка" за програмою "Економічна теорія та історія економічної думки".

Важливою для кафедри є навчально-методична діяльність і участь у роботі науково-методичної комісії факультету. Останніми роками відповідальними за навчально-методичну роботу кафедри та членкинями науково-методичної комісії були А. О. Ходжаян, О. П. Нестеренко, О. В. Красота. Нині цей напрям очолює А. Д. Залєвська-Шишак, а членкинею зазначеної комісії є Н. В. Савчук.

Бакалаврська освітньо-професійна програма "Економіка та економічна політика" – результат еволюції освітньої діяльності кафедри економічної теорії, макро- і мікроекономіки. Протягом усього періоду існування кафедра здійснювала підготовку фахівців з економіки, яка постійно удосконалювалась відповідно до вимог часу.

Кафедра вдосконалювалася у сфері розроблення і запровадження освітньо-професійної програми "Економіка та економічна політика". При формуванні її цілей і програмних результатів навчання було враховано європейський і світовий досвід, що відбилось у змістовному наповненні навчальних дисциплін. Зокрема, проаналізовано бакалаврські програми: "Економічна політика" Університету Масарика,

"Економічна політика" Університету Канберри, "Економіка" Північно-східного університету штату Іллінойс тощо. Подібну програму згодом було започатковано в інших вітчизняних університетах.

До 2017 року кафедра здійснювала підготовку фахівців освітнього ступеня "Бакалавр" за напрямом підготовки 6.030501 "Економічна теорія". Унаслідок змін нормативних актів у сфері вищої освіти й у відповідь на запити роботодавців та інших стейкхолдерів 2016 року було започатковано підготовку здобувачів за бакалаврською освітньо-професійною програмою "Економічна теорія та економічна політика", а 2017 – за освітньо-професійною програмою "Економіка та економічна політика". Від моменту заснування програми її гаранткою є О. В. Красота, яка сумлінно ставиться до покладених на неї обов'язків, втілює новаторські підходи у процесі реалізації та вдосконалення освітньої програми.

Посвята в студенти першого курсу за освітньо-професійною програмою "Економіка та економічна політика", 2019

Цілі освітньо-професійної програми – підготовка фахівців з економіки та економічної політики, які володіють економічним мисленням, теоретичними знаннями і практичними навичками, необхідними для виконання завдань економічної діяльності в сучасному мінливому світі. При цьому зазначена програма вирізняється своєю унікальністю, а саме:

• вона впроваджена на економічному факультеті Київського університету, який є провідним класичним багатогалузевим університетом до-

слідницького типу, що підтверджується міжнародними й національними університетськими рейтингами;

• до її реалізації залучено потужний колектив кафедри (зокрема вісім докторів економічних наук, один доктор філософських наук, п'ять лауреатів Державної премії України в галузі науки і техніки, один лауреат Державної премії України в галузі освіти, два лауреати премії імені М. І. Туган-Барановського НАН України, п'ять відмінників освіти) і висококваліфікованих науково-педагогічних працівників університету;

• за програмою здійснюється фундаментальна підготовка фахівців із економічної теорії, макро- та мікроекономіки, надаються глибокі знання та компетентності у сфері розроблення і реалізації економічної політики, інтелектуальної власності;

• у процесі розроблення програми було враховано думку потенційних здобувачів вищої освіти й випускників минулих років, які нині стали провідними роботодавцями, їхнє бачення щодо цілей і програмних результатів навчання як спеціальних навичок, якими має володіти успішний випускник;

• під час формулювання цілей і програмних результатів навчання було враховано думку різних груп стейкхолдерів: академічної спільноти (узгодження переліку навчальних дисциплін, форм, методів навчання та оцінювання), роботодавців (щодо розвитку у студентів софт скілз, поглиблення менеджерських і лідерських навичок), органів державної влади та управління (щодо посилення практичної спрямованості освітньої програми);

• поглиблення фахової компетентності здобувачів освіти здійснюється через опанування дисциплін одного з двох вибіркових блоків: "Економіка інтелектуальної власності" та "Економіка та економічна політика";

• залучення до викладання навчальних дисциплін або як гостьових лекторів професіоналів-практиків із Національного банку України, Антимонопольного комітету України, провідних вітчизняних та іноземних компаній різних сфер економічної діяльності тощо;

• практична спрямованість програми на можливість проходження виробничої практики у провідних українських, іноземних компаніях, державних установах, зокрема Міністерстві економіки України, Державній регуляторній службі України, провідних банківських установах, на підприємствах різних форм власності. Виробнича практика – органічний складник процесу підготовки майбутніх фахівців з економіки й економічної політики, яка пов'язана з питаннями організації діяльності, технології та управління підприємством як базового суб'єкта економіки;

• написання і захист двох курсових робіт із навчальних дисциплін "Історія економічних учень" та "Інтелектуальна власність" передбачає

презентацію результатів самостійно проведеного здобувачем дослідження, уміння вести дискусію, відстоюючи його результати;

Випуск бакалаврів спеціальності "Економічна теорія", 2017

• студенти беруть активну участь і виборюють призові місця, а саме: у всеукраїнських конкурсах наукових робіт з економіки та економічної політики, економіки та управління національним господарством, інтелектуальної власності, цифровізації економіки; на економічних олімпіадах; у спільних проєктах із Міністерством економіки України, Національним банком України, Антимонопольним комітетом України, Фондом державного майна України, Державною регуляторною службою України тощо. Здобувачі програми 2019, 2021 та 2022 року брали участь у Всеукраїнському студентському конкурсі "Монетарна політика: виклик НБУ університетам" (NBU University Challenge), де учасники команди виконували роль членів комітету з монетарної політики Національного банку України, аналізували поточну економічну ситуацію у країні та пропонували свої рішення з монетарної політики. Під час двох останніх змагань студенти вибороли дипломи ІІІ ступеня та запрошення на стажування в Національний банк України, що підтверджує ефективність освітньо-професійної програми "Економіка та економічна політика" та її практичну спрямованість. Здобувачі освітньої програми взяли участь у підготовці консенсус-прогнозу Міністерства економіки України щодо середньотермінових перспектив розвитку економіки України, результати якого було висвітлено на офіційному сайті ООН;

• наявні широкі можливості для академічної мобільності та стажування у провідних закордонних університетах.

Освітньо-професійна програма "Економіка та економічна політика" періодично оновлюється відповідно до новітніх тенденцій і викликів розвитку спеціальності й ринку праці. Моніторинг останніх обумовлює щорічний перегляд робочих програм навчальних дисциплін. У межах цієї програми відбувається удосконалення, оновлення тематики й змістовного наповнення обов'язкових і вибіркових освітніх компонент, уводяться нові вибіркові дисципліни, зокрема англійською мовою.

Випуск бакалаврів спеціальності "Економічна теорія", 2019

Випускники освітньо-професійної програми "Економіка та економічна політика" мають великий попит на ринку праці, розвивають кар'єру на різних посадах в органах державної влади та управління, місцевого самоврядування, у провідних вітчизняних і міжнародних компаніях. Вони мають можливості продовжувати навчання на магістерських програмах "Економіка та економічна політика", "Економіка та право", "Economics and Politics".

Досвід підготовки фахівців у галузі економіки, вивчення ринку праці й попиту з боку вступників на перший (бакалаврський) рівень вищої освіти за спеціальністю 051 "Економіка" стали підставою для запрова-

дження на кафедрі освітньо-професійної програми "Економіка / Economics" (мова навчання англійська), перший набір здобувачів на яку відбувся 2019 року.

Програма реалізується на факультеті двома кафедрами: економічної теорії, макро- і мікроекономіки та економічної кібернетики. Цілі зазначеної освітньо-професійної програми – підготовка висококваліфікованих, конкурентоспроможних, інтегрованих у міжнародний освітній і професійний простір фахівців з економіки, що володіють системним мисленням, фундаментальними теоретичними знаннями у сфері економіки, сучасними науковими підходами, практичними навичками розв'язання економічних проблем, зокрема економіко-математичними методами, здатних виконувати складні економічні завдання, що характеризуються комплексністю і невизначеністю. Гарантка бакалаврської освітньо-професійної програми "Економіка / Economics" – О. В. Баженова, д-ка екон. наук, проф. кафедри економічної кібернетики, яка докладає значних зусиль для реалізації інноваційного характеру та міжкафедрального статусу зазначеної програми.

Унікальність освітньої програми полягає в: оволодінні фундаментальними економічними знаннями, які забезпечують досвідчені викладачі обох кафедр; потужному опануванні математичного апарату, методів економіко-математичного моделювання і навичок їхнього застосування у сфері економіки завдяки впровадженню освітніх компонентів, що забезпечують формування відповідних компетентностей; набутті теоретичних знань і практичних навичок щодо формування і запровадження заходів економічної політики на різних рівнях; високому рівні володіння англійською мовою, що формується на основі вивчення дисциплін англійською і самостійної роботи з англомовними джерелами; наявності широких можливостей побудови кар'єрної стратегії здобувачів вищої освіти на підприємствах і в установах різних форм власності в Україні й за кордоном.

Важливо зазначити, що в процесі формулювання цілей і програмних результатів навчання освітньої програми враховувалися практики підготовки фахівців з економіки в Європі та США, зокрема в Гарвардському (США), Кембриджському (Велика Британія), Віденському (Австрія), Болонському (Італія) університетах; у Лондонській школі економіки та політичних наук (Велика Британія) тощо.

Кафедра економічної теорії, макро- і мікроекономіки є першопрохідцем у сфері розроблення і запровадження освітньо-наукової магістерської програми "Економіка та економічна політика". Особливість останньої пов'язана з поєднанням традицій Київського

університету як класичного університету дослідницького типу з урахуванням актуальних запитів роботодавців і ринку праці, інноваційних практик у сфері підготовки магістрів за спеціальністю "Економіка", реалізованих у провідних західних університетах; формуванням і розвитком двох визнаних в Україні й за її межами наукових шкіл, потужного кадрового потенціалу, здатного забезпечити креативне застосування сучасних форм і методів навчання і викладання. Зазначене уможливило розроблення та реалізацію інноваційної парадигми й композиції освітньо-наукової програми, дозволило досягти комплексності, емерджентності науково-освітнього процесу та сформувати індивідуальну освітню траєкторію здобувачів на засадах студентоцентрованості й академічної свободи. Гаранткою магістерської освітньо-наукової програми "Економіка та економічна політика" стала Н. І. Гражевська, під керівництвом якої програма набула систематизованого й комплексного характеру та здобула зразкову акредитацію.

Посвята у студенти за освітніми програмами
"Економіка та економічна політика" та "Економіка / Economics", 2022

Запровадження освітньо-наукової програми стало результатом свідомого вибору колективу розробників з урахуванням викликів часу, що знайшли відображення в доповідях Римського клубу, присвячених освіті як глобальній проблемі людства, і стали орієнтиром для значної частини світової еліти. Ідеться про усвідомлення нових пріоритетів розвитку

економічної освіти та науки щодо опанування не лише аналітичного, але, насамперед, системного та інтегрального мислення майбутніх фахівців-економістів, заснованого на міждисциплінарних дослідженнях, зокрема й у сфері економіки та економічної політики.

Унікальність зазначеної програми полягає в тому, що її зміст, цілі, методи, методики й технології навчання не лише відповідають, але й повністю охоплюють предметну сферу спеціальності "Економіка" в частині її об'єкта (сучасні економічні процеси та явища, наукові методи аналізу, інструментарій формування різнорівневої економічної політики), цілей навчання (підготовки професіоналів з економіки, які володіють сучасним економічним мисленням, теоретичними знаннями і прикладними навичками, здатних розв'язувати складні дослідницькі, інноваційні й управлінські проблеми функціонування сучасних економічних систем), теоретичного змісту предметної сфери (загальні закони й тенденції економічного розвитку, мотивація та поведінка суб'єктів ринку; теорії міжнародної, мікро- й макроекономіки; сучасні кількісні методи аналізу економічних процесів; інституціональний і міждисциплінарний аналіз; закономірності сучасних соціально-економічних процесів; теорії економічного управління для різних виробничих систем і секторів економіки).

Посвята магістрів освітньо-наукової програми
"Економіка та економічна політика", 2022

Характерними ознаками освітньо-наукової програми "Економіка та економічна політика" є:

• фундаментальна підготовка з економічної теорії, макро- й мікроекономіки, яку надає колектив кафедри. Викладачі, що забезпечують викладання обов'язкових і вибіркових економічних дисциплін, є відомими в Україні та поза її межами вченими – представниками двох наукових шкіл, залучення унікальних здобутків яких збагачує змістовне наповнення освітніх компонент і сприяє формуванню у здобувачів систематизованих умінь і практичних навичок проведення фундаментальних і міждисциплінарних наукових досліджень із метою розроблення обґрунтованих практичних рекомендацій у сфері економіки та економічної політики;

• структура програми є важливим інноваційним рішенням її розробників і містить взаємопов'язані змістовні блоки, у межах яких логічно впорядкований набір навчальних дисциплін, кожна з яких має обґрунтоване місце, працює на загальну мету. Вибіркові навчальні дисципліни є авторськими розробками та сприяють поглибленню фахових компетентностей здобувача ("Центральний банк і грошово-кредитна політика"; "Міжурядові трансфертні відносини"; "Екологічне підприємництво і політика сталого розвитку"), практичних умінь і навичок ("Макроекономічна діагностика"; "Кількісні методи в економічних дослідженнях"; "Багатовимірний статистичний аналіз"), розширенню світогляду майбутніх фахівців за рахунок залучення суміжних дисциплін ("Актуальні проблеми філософії"; "Право європейських країн"; "Поведінкова економіка") тощо;

• програма спрямована на формування знань і вмінь випускників з економіки та економічної політики, які володіють сучасним економічним світоглядом і мисленням, теоретичними знаннями, компетентностями та прикладними навичками, необхідними для виконання дослідницьких і управлінських завдань у сфері функціонування і розвитку різнорівневих економічних систем. Здобувачі освіти навчаються самостійно визначати й розв'язувати складні економічні завдання і проблеми, приймати відповідні аналітичні й управлінські рішення у сфері економіки та економічної політики або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій за невизначених умов і вимог. Захист кваліфікаційної роботи супроводжується презентацією результатів самостійно виконаного здобувачем дослідження, вимагає уміння вести дискусію, відстоюючи його результати;

• здобувачі програми отримують глибокі знання і компетентності у сфері розроблення та реалізації економічної політики на основі

розуміння базових моделей мейнстріму та гетеродоксії, співпраці з фахівцями Міністерства економіки України, Антимонопольного комітету України, Національного банку України, Фонду державного майна України тощо. При цьому освітній процес є проблемно-орієнтованим, має дослідницьке спрямування. Програма містить необхідні освітні компоненти, спрямовані на формування компетентностей і набуття програмних результатів навчання для розв'язання складних спеціалізованих і практичних проблем у сфері економіки та економічної політики (глобалізація та економічна політика, інституційна та еволюційна економіка, нова політична економія тощо);

Випуск магістрів освітньо-наукової програми
"Економіка та економічна політика", 2023

• випускники програми мають широкі можливості професійної реалізації і вибору кар'єрних траєкторій (науково-дослідницька, проєктна, аналітична, управлінська, педагогічна діяльність на підприємствах, в організаціях та установах усіх форм власності). Особливість програми полягає в її орієнтації на отримання здобувачами професійної кваліфікації "Викладач економічних дисциплін". Такий підхід історично пов'язаний із місією кафедри, діяльність якої протягом усього періоду її існування була спрямована на забезпечення потреб закладів вищої освіти України в педагогічних кадрах. Нині випускники кафедри працюють на

керівних посадах у Міністерстві освіти і науки України, закладах вищої освіти, є завідувачами кафедр, професорами й доцентами, науковими співробітниками провідних науково-дослідних установ. Зокрема, серед завідувачів кафедр економічного факультету 4 – випускники кафедри; безпосередньо на кафедрі працюють 17 випускників різних років із 22 штатних працівників;

• у програмі було враховано пропозиції представників органів державної влади та управління, роботодавців, викладачів і науковців закладів вищої освіти, науково-дослідних і академічних установ, європейський та світовий досвід, що обговорювалися на міжнародних науково-практичних конференціях, круглих столах, форумах, ініційованих кафедрою. Результатом співпраці з академічною спільнотою стало формулювання цілей і програмних результатів навчання, узгодженого переліку навчальних дисциплін, форм, методів навчання та оцінювання, зокрема й залучення цих стейкхолдерів до розроблення робочих програм і викладання навчальних дисциплін;

Випуск магістрів освітньо-наукової програми
"Економіка та економічна політика", 2023

• розробниками програми враховано досвід реалізації освітніх програм магістерського рівня у визнаних закордонних університетах, які позиціонують такі програми як інноваційні й наголошують на тому, що формування зв'язків між економічною та політичною науками дає змогу підготувати кваліфікованих фахівців, які відповідають вимогам сього-

дення, оскільки отримують знання і навички щодо економічних методів аналізу політичних процесів, інституційного формування державної політики в ліберальних демократіях, економічної політики, бізнесу, політичних консультацій і зв'язків із громадськістю; надає привілейований доступ до престижної професійної кар'єри як в економічній, так і в політичній сфері, як у державному, так і приватному секторі;

• урахування галузевого, регіонального й міжнародного контекстів під час формулювання цілей і програмних результатів навчання освітньої програми спрямовано на підготовку фахівців, здатних працювати за фахом як в Україні, так і за її межами, свідченням чого є їхнє успішне працевлаштування, оскільки здобувачі мають глибокі й системні знання і практичні навички у сфері макро-, мікро- та мегаекономіки, управлінської та науково-дослідницької діяльності, економічної політики, викладання економічних дисциплін у закладах вищої освіти. При цьому цілі й програмні результати навчання, освітній і науковий складники, форми навчання і викладання за освітньо-науковою програмою постійно оновлюються відповідно до сучасних тенденцій розвитку спеціальності й ринку праці. Цьому сприяють регулярні опитування роботодавців, моніторинг кар'єрних траєкторій випускників, урахування їхніх відгуків, обмін інформацією і досвідом роботи між провідними українськими й закордонними фахівцями з економіки та економічної політики на конференціях, форумах тощо;

• оптимальне поєднання фундаментальної і практичної підготовки, навчання і наукових досліджень, що досягається за рахунок упровадження інтерактивних форм і методів, створення креативних просторів, проходження здобувачами науково-дослідної та асистентської практик, залучення роботодавців та експертів галузі до освітнього процесу, співпраці з фахівцями Міністерства економіки України, Антимонопольного комітету України, Національного банку України, Фонду державного майна України тощо. Ефективність магістерської освітньо-наукової програми "Економіка та економічна політика" підтверджується високими результатами науково-дослідної роботи здобувачів, 10 з яких упродовж 2017–2022 років стали переможцями всеукраїнських студентських олімпіад і конкурсів студентських наукових робіт; 2 здобувачі вибороли перше місце в конкурсі, що проводився Міністерством економіки України, 1 – перше місце у третій конференції студентів і молодих дослідників, організованій Національним банком України. Здобувачі програми взяли участь у підготовці консенсус-прогнозу Міністерства економіки України щодо середньотермінових перспектив розвитку економіки держави, результати якого було висвітлено на

офіційному сайті ООН. Випускники освітньої програми успішно працевлаштовані в державних установах та організаціях, дослідних, наукових і освітніх закладах, започаткували власний бізнес;

• інноваційність програми пов'язана із чітким визначенням і фокусуванням уваги на набутті здобувачами тих софт скілз, які відповідають заявленим цілям і освітнім траєкторіям. Ідеться про опанування навичок колективної роботи, управлінських і лідерських якостей, уміння працювати в команді, що необхідні для професіоналів у сфері розроблення і реалізації економічної політики; здобуття комунікативних здібностей, ораторського мистецтва; налагодження конструктивних партнерських відносин між усіма суб'єктами навчально-виховного процесу.

Участь студентів кафедри в підготовці консенсус-прогнозу
"Україна: перспективи розвитку"
у Міністерстві економічного розвитку і торгівлі України, 2019

Зміст компонент освітньої програми щорічно переглядається та оновлюється, зокрема й з урахуванням розвитку предметної сфери навчальних дисциплін, появи нових наукових результатів і навчальних підходів, результатів наукових досліджень викладачів, їхньої участі в програмах підвищення кваліфікації, академічної мобільності, закордонних стажуваннях тощо.

У такий спосіб освітньо-наукова програма "Економіка та економічна політика" забезпечує підготовку фахівців, які володіють системним

економічним мисленням, інструментарієм прикладного економічного аналізу як на мікро-, так і на макрорівні, цілісним і ґрунтовним розумінням складних базових моделей мейнстріму, що протягом останніх років стали основою для наукового ухвалення рішень в економічній політиці. Водночас випускники здатні здійснювати корекцію базових економічних моделей із метою посилення їхньої відповідності до сучасних викликів, логіки інституційного розвитку і політичних процесів. Здобувачі освітньої програми отримують також унікальні знання і навички, необхідні для науково-дослідної роботи й викладання економічних дисциплін у закладах вищої освіти. Визнанням інноваційності та унікальності зазначеної програми є сертифікат про її зразкову акредитацію, виданий Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти від 20.04.22 (№ 3146).

Освітньо-наукову (денна форма навчання) та освітньо-професійну (заочна форма навчання) магістерські програми "Економіка та право" спрямовано на якісну теоретичну й практичну підготовку фахівців у галузі економіки (економіки та права) на рівні сучасної європейської і світової університетської освіти шляхом забезпечення міждисциплінарного характеру професійної підготовки, що інтегрує економічну та правову освіту й компетентності. Гаранткою магістерської освітньо-наукової програми "Економіка та право" денної форми навчання є професорка Т. В. Гайдай, а гарантом магістерської освітньо-професійної програми "Економіка та право" заочної форми навчання – професор А. О. Маслов. Гаранти магістерських освітніх програм, забезпечуючи тісну співпрацю і взаємодію професорсько-викладацького колективу кафедри й найдосвідченіших викладачів Інституту права Київського університету, реалізують їхній міждисциплінарний характер і забезпечують підготовку висококваліфікованих фахівців у галузі економіки та права.

Унікальність цих освітніх програм пов'язана з:

• ефективною підготовкою фахівців з економіки на міждисциплінарній основі, що дозволяє сформувати ширші фахові конкурентні компетентності, які затребувані на сучасному ринку праці в суміжних економічній і правовій галузях;

• інтеграцією правових і економічних знань, що забезпечує якісну основу для розширення можливостей подальшого працевлаштування фахівців у сфері економіко-правової діяльності;

• здійсненням теоретичних, аналітичних і прикладних досліджень для виконання широкого спектра економіко-правових завдань;

• вивченням окремих дисциплін англійською мовою;

• стажуванням студентів за кордоном;

• практикою у провідних українських, іноземних компаніях, державних установах, науково-дослідних і навчальних закладах;

• можливістю обрати денну або заочну форму навчання.

Зазначені освітні програми забезпечують набуття хард скілз, що визначають високу фахову компетентність випускника, і софт скілз, необхідних для швидкої адаптації і реагування на виклики. Як відомо, роботодавці оцінюють потенційних кандидатів як за набутими теоретичними знаннями, практичними навичками та вміннями, так і за здатністю критично й аналітично мислити в сучасному мінливому економіко-правовому середовищі. Саме таку освіту здобувають студенти в межах магістерських освітніх програм "Економіка та право", що поєднують переваги фундаментальної економічної освіти зі здобуттям практично-орієнтованих економічних навичок і досконалими юридичними знаннями сучасного правового середовища. Потужний викладацький колектив кафедри економічної теорії, макро- і мікроекономіки та залучення висококваліфікованих викладачів Інституту права Київського університету забезпечують підготовку конкурентоспроможних на ринку праці фахівців.

Обов'язкові навчальні дисципліни, що вивчають студенти, гарантують формування низки компетентностей у галузі економіки та права: "Актуальні проблеми економічної теорії та економічної політики", "Правове регулювання економічних відносин", "Економіка права", "Контрактні відносини та договірне право", "Юридична відповідальність та захист прав", "Економіка і право інтелектуальної власності", "Нова політична економія", "Економіка галузевих ринків", "Конкуренція та конкурентне право", "Інституційна та еволюційна економіка". Дисципліни вільного вибору студентів також зорієнтовані на опанування економіко-правових знань, навичок і вмінь широкого спектра, а саме: "Правові засади надання фінансових послуг", "Економічні й правові засади неплатоспроможності (банкрутства)", "Комерціалізація інтелектуальної власності", "Економіка корпоративного сектору та корпоративне право", "Право Європейського Союзу", "Міжнародні економічні відносини й міжнародне приватне право", "Правові засади підприємницької діяльності", "Екологічна економіка та екологічне право" тощо.

Випускники освітньо-наукової (денна форма навчання) та освітньо-професійної (заочна форма навчання) програм "Економіка та право" стають висококонкурентними фахівцями на ринку праці, які працевлаштовані в:

• органах і установах державного, регіонального і муніципального управління, органах місцевого самоврядування;

• фінансових, економічних і аналітичних підрозділах підприємств і установ усіх організаційно-правових форм;

• вітчизняних і міжнародних корпораціях і фірмах;

• фінансових установах, інвестиційних і аудиторських компаніях;

• правоохоронних органах у сфері боротьби з економічними правопорушеннями, підрозділах із надання економічної безпеки;

• закладах вищої освіти й науково-дослідних установах.

Посвята магістрів освітніх програм
"Економіка та економічна політика" та "Економіка та право", 2018

Отже, основна якісна відмінність магістерських освітніх програм "Економіка та право" – міждисциплінарний характер, реалізований шляхом поєднання їхніх економічного та юридичного складників, затребуваних сучасними реаліями соціально-економічного розвитку. Додатковою перевагою цих програм є можливість здобувати освіту як на денній, так і на заочній формах навчання. Остання є надзвичайно привабливою для абітурієнтів, які поєднують здобуття освіти з практичною діяльністю.

Освітньо-професійну програму "Економіка та політика / Economics and Politics" (мова викладання англійська) спрямовано на підготовку здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня за спеціальністю 051 "Економіка". Основна перевага програми – викладання всіх дисциплін англійською мовою, що дозволяє здобувачам освіти одночасно

з формуванням ключових фахових компетентностей підвищувати рівень володіння іноземною мовою і здобувати практичні навички застосування англійської мови в академічній, науковій і професійній сферах. Обсяг програми становить 90 кредитів ECTS, а тривалість навчання – 1 рік і 6 місяців (3 семестри).

Програму започатковано 2017 року, структурні зміни в ній відбувалися 2019, 2020 і 2022 року й були зумовлені переглядом і оновленням переліку обов'язкового та вибіркового блоків дисциплін відповідно до потреб ринку праці. Гарантом магістерської програми "Економіка та політика / Economics and Politics" нині є В. В. Вірченко, завідувач кафедри міжнародної економіки.

Важливим підґрунтям для відкриття освітньо-професійної програми "Economics and Politics" є успішний досвід підготовки фахівців з економіки та економічної політики на українськомовних бакалаврських і магістерських програмах економічного факультету. У процесі розроблення програми враховувався стандарт України за спеціальністю 051 "Економіка" для другого (магістерського) рівня вищої освіти, а також модельні освітні програми другого (магістерського) рівня вищої освіти провідних закладів Європи – Единбурзького університету, Лондонської школи економіки та політичних наук, Школи економіки Кентського університету тощо.

Пріоритетним напрямом розвитку програми є максимальне залучення іноземних абітурієнтів, особливо зважаючи на зростання зацікавленості нею громадян Китаю та Близького Сходу. Нині на освітній програмі навчаються 33 здобувачі, переважаюча частина яких є іноземними студентами.

Програма втілює інноваційні підходи до міждисциплінарної підготовки фахівців у галузі економіки та економічної політики й забезпечує формування ґрунтовних знань щодо закономірностей функціонування сучасних економічних систем в умовах глобалізаційних перетворень, взаємозв'язків між економічною і політичною системами суспільства, а також спеціальних практичних навичок розроблення та оцінювання ефективності економічної політики й економічного аналізу з використанням кількісних методів. Змістовне наповнення програми передбачає формування у здобувачів освіти компетентностей, необхідних для успішної професійної діяльності як у сфері публічного адміністрування, так і в приватному секторі економіки.

Основні переваги програми: розвиток у здобувачів освіти аналітичних компетентностей і практичних навичок з управління економічними процесами на макро- та мікрорівні та застосовування сучасних

методів аналізу мікро- й макроекономічних даних; залучення вітчизняних і закордонних професіоналів-практиків до викладання дисциплін. Програма відкриває для студентів широкі можливості для академічної мобільності, стажування за кордоном, формування комунікативних і лідерських навичок, а також реалізації творчих здібностей і розвитку софт скілз, які відповідають за високу продуктивність роботи завдяки участі в міжнародних і всеукраїнських студентських конкурсах і олімпіадах; навчає працювати в мультидисциплінарному середовищі в процесі розв'язання економічних проблем.

Програму націлено на формування у здобувача сучасних теоретичних знань, дослідницьких і аналітичних компетентностей, управлінських і практичних навичок у сфері економіки й економічної політики, які поєднуються з володінням професійною англомовною термінологію у відповідному предметному полі, що дає можливість широкого вибору кар'єрних траєкторій: спеціаліста з управління виробничо-економічною діяльністю на підприємствах усіх форм власності; фахівця у галузі аналітичної і науково-дослідницької діяльності; керівника відділу або директорату органу державної влади або місцевого самоврядування.

Випускники програми мають широкі можливості працевлаштування у провідних міжнародних і вітчизняних компаніях, зокрема аудиторських і консалтингових; департаментах і директоратах міністерств і відомств, а також науково-дослідних установах.

Нині викладачі кафедри забезпечують навчальний процес на економічному, механіко-математичному, географічному, філософському, хімічному факультетах, а також факультетах комп'ютерних наук і кібернетики, радіофізики, електроніки та комп'ютерних систем; у навчально-наукових інститутах геології, журналістики, публічного управління та державної служби, права, міжнародних відносин, Військовому інституті, для слухачів-іноземців економічного напряму підготовчого відділення Київського університету. Упродовж 2022/23 н. р. кафедра забезпечувала викладання 76 дисциплін, з них 25 – англійською мовою, зокрема "Economics", "Microeconomics", "Macroeconomics", "Economic History", "New Political Economy", "History of Economic Thought", "Microeconomic Principles and Problems", "Macroeconomic Policy", "Advanced Microeconomics", "Advanced Macroeconomics", "Behavioral Economics", "Economics of Intellectual Property", "Commercialization of Intellectual Property Rights: Financial and Economic Mechanism", "Globalization and International Financial System" тощо.

З метою поліпшення якості надання освітніх послуг кафедра постійно вдосконалює навчально-методичну діяльність. Тільки за 2008–2021 роки

її викладачі розробили й опублікували 32 підручники, навчальні посібники й практикуми з основних навчальних дисциплін. За ініціативи й під керівництвом В. Д. Базилевича була опублікована серія новітніх видань "Класичний університетський підручник". Серед актуальних навчальних видань, друкування яких продовжує багаторічні традиції кафедри із забезпечення освітнього процесу якісними підручниками та навчальними посібниками, – підручник "Мікроекономіка" за редакцією А. І. Ігнатюк, авторами якого є викладачі кафедри В. Д. Базилевич, А. І. Ігнатюк, О. В. Кирильчук, О. Я. Коваленко, В. В. Колоша, Г. М. Лозова, Н. В. Томчук-Пономаренко, І. В. Гончарук.

Підручники й навчальні посібники,
опубліковані колективом кафедри економічної теорії, макро- і мікроекономіки

На кафедрі активно впроваджуються інноваційні методи викладання, зокрема й методики інтерактивного навчання, які дозволять майбутнім фахівцям бути конкурентоспроможнішими на ринку праці. З 2020/21 н. р. викладачі кафедри опанували й активно застосовують дистанційні форми навчання, використовують програмне забезпечення, зокрема SAP ERP, SAP IDES, міжнародні електронні бази патентної інформації Patentscope та Romarin, програмні середовища Gretl та GAMS. Протягом 2022/23 н. р. кафедра отримала 18 ліцензій Зум та 3 ліцензії Гугл Міт.

Результати плідної навчально-методичної і наукової роботи викладачів кафедри за останні роки відзначені державними нагородами й нагородами університету.

Відзначення членів кафедри нагородами
Київського університету та Міністерства освіти України, 2020

Нагородження професора В. В. Вірченка (другий ліворуч)
премією Президента України для молодих учених, 2021

Одне з найважливіших завдань викладання у вищій школі – спрямування надбань теорії у практичне русло. Керуючись цим, викладачі кафедри постійно підвищують свою кваліфікацію. Кафедра залучає до освітнього процесу на факультеті практиків і представників роботодавців. Зокрема, у межах програми "Економіка та економічна політика" освітнього ступеня "Бакалавр" було запроваджено авторську дисципліну "Економічна інженерія", яку викладав В. В. Галасюк, доктор економічних наук, народний депутат України VIII скликання, ексголова комітету Верховної Ради України з питань промислової політики та підприємництва, президент Української асоціації Римського клубу. Частину лекцій із навчальної дисципліни "Макроекономіка" читав С. А. Ніколайчук, випускник економічного факультету, кандидат економічних наук, заступник голови Національного банку України; у межах освітньої програми "Економіка / Economics" (мова викладання англійська) освітнього ступеня "Бакалавр" окремі лекції з навчальної дисципліни "Mathematical Optimization / Математична оптимізація" читав О. І. Фарина, старший експерт Національного банку України; у межах освітньої програми "Економіка та економічна політика" освітнього ступеня "Магістр" окремі теми з дисципліни "Глобалізація та економічна політика", "Економіка галузевих ринків", "Макроекономіка та макроекономічна політика-2" викладали, відповідно, Т. О. Кричевська, докторка економічних наук, старша наукова співробітниця, провідна наукова співробітниця сектору інституційної економіки відділу економічної теорії Державної установи "Інститут економіки та прогнозування НАН України"; Д. П. Чередніченко, заступниця голови Антимонопольного комітету України, державна уповноважена, а також С. А. Ніколайчук.

Ідеться про те, що підготовка висококваліфікованих фахівців за освітніми програмами кафедри передбачає доповнення набутих ними теоретичних знань практичними навичками. Такий підхід реалізується завдяки запровадженню навчально-виробничої практики бакалаврів, а також науково-дослідної та асистентської практик магістрів. Цей важливий напрям діяльності кафедри впродовж багатьох років очолює А. О. Маслов, уміло поєднуючи традиційні та інноваційні підходи до практичної підготовки студентів бакалаврату й магістратури.

Виробнича практика студентів бакалаврату є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми для здобуття освітнього ступеня "Бакалавр" і має на меті набуття студентами професійних навичок і вмінь. Призначення виробничої практики – це закріплення знань і практичних навичок, набутих під час вивчення профілюючих дисциплін, ознайом-

лення із сучасним станом вітчизняних підприємств, їхньою економічною діяльністю і проблемами, виробничим процесом та основними напрямами діяльності підприємств у виробничо-технічній і організаційно-економічній сферах. На практиці студентів ознайомлюють із механізмами розв'язання економічних, виробничих та управлінських проблем на прикладі конкретного підприємства, установи, організації.

Участь членів кафедри у семінарі-тренінгу
Національного банку України "Практичні аспекти формулювання та реалізації монетарної політики НБУ", 2017

Під час підготовки й проходження практики студенти четвертого курсу освітніх програм "Економіка та економічна політика" та "Economics" керуються загальнофакультетським "Положенням про виробничу практику", а також кафедральними методичними розробками: "Робочою програмою виробничої практики", "Методичними рекомендаціями щодо проходження виробничої практики" та іншими документами.

Практика відбувається на підприємствах та установах різних форм власності й різної галузевої приналежності за укладеними договорами. Під час проходження практики студенти виконують усі заплановані види робіт, а саме: здійснюють аналіз організаційно-правових характеристик, різноманітних аспектів маркетингової діяльності, основних фінансово-економічних показників діяльності підприємства, організації виробництва й управління підприємством; характеризують трудові ресурси, управління персоналом, прогнозні показники діяльності

підприємства. Також вони виконують індивідуальні завдання з метою глибшого вивчення окремих аспектів діяльності досліджуваного об'єкта – бази практики. За результатами практики студенти готують звіт, а також надають щоденник практики й характеристики від безпосереднього керівника з кафедри та місця проходження практики. Важливим у підготовці звіту є дотримання принципів академічної доброчесності, що передбачені етичним кодексом Київського університету.

Результати практики захищають публічно на відкритій студентській конференції. Зазвичай за результатами звітів можна дійти висновку, що на кінець четвертого курсу студенти сформовані як висококваліфіковані фахівці у своїй галузі знань і заслуговують на присвоєння освітнього ступеня "Бакалавр". Багатьом із них за місцем проходження практики пропонують працевлаштування.

Захист виробничої практики студентами освітньо-професійної програми "Економіка та економічна політика", 2024

Обов'язковим компонентом освітньої програми для здобуття освітнього ступеня "Магістр" є науково-дослідна практика студентів магістратури, яка базується на основних концептуальних засадах проведення науково-дослідної практики студентів економічного факультету і має на меті набуття студентом професійних навичок і вмінь здійснення самостійної науково-дослідної роботи.

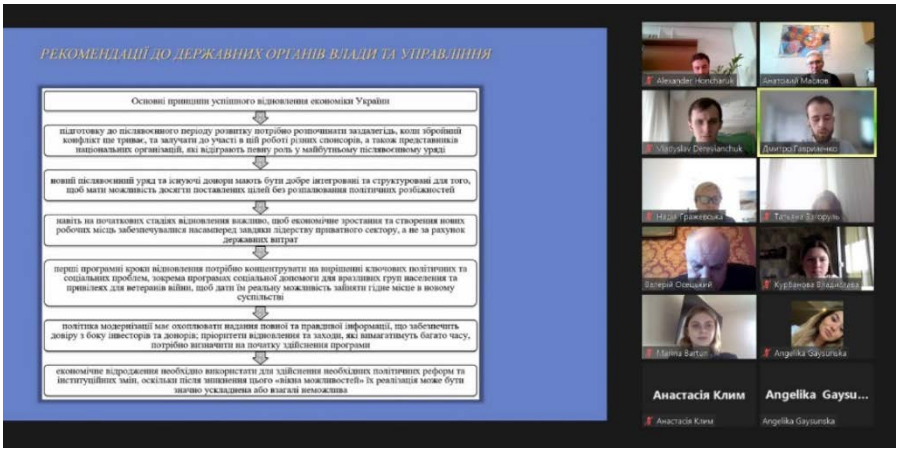
Місцем проходження науково-дослідної практики, крім економічного факультету, кафедри економічної теорії, макро- і мікроекономіки, є також різноманітні державні й науково-дослідні установи, зокрема Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності НАПН України, Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, Центр комплексних досліджень з питань антимонопольної політики, Державний науково-дослідний інститут інформатизації та моделювання економіки, Науково-дослідний інститут фіскальної політики Університету державної фіскальної служби України, Інститут електрозварювання імені Є. О. Патона (відділ економічних досліджень), Національний університет біоресурсів і природокористування України (економічний факультет), Державна установа "Інститут економіки та прогнозування НАН України", Національний науковий центр "Інститут аграрної економіки" та багато інших.

Результати практики засвідчують, що випускники освітнього ступеня "Магістр" освітньо-наукових програм "Економіка та економічна політика" і "Економіка та політика / Economics and Politics" (мова навчання англійська) сформували необхідні навички й уміння для виконання науково-дослідницьких завдань різного характеру і складності. Багатьом студентам-випускникам за місцем проходження практики пропонують працевлаштування.

Унікальна особливість освітньо-наукової програми "Економіка та економічна політика" – проходження студентами асистентської практики, яка є однією з необхідних умов присвоєння другої професійної кваліфікації "Викладач економічних дисциплін" (поряд із професійною кваліфікацією "Економіст"), що суттєво розширює можливості працевлаштування після закінчення навчання в університеті. Необхідною запорукою успішного проходження цієї практики є попереднє вивчення таких навчальних дисциплін, як "Педагогіка вищої школи та педагогічна майстерність викладача", "Методика викладання економічних дисциплін у закладах вищої освіти", "Психологія вищої школи".

Отже, багаторічна традиція організації і проведення виробничої практики студентів освітнього ступеня "Бакалавр" та науково-дослідної і асистентської практик студентів освітнього ступеня "Магістр"

є важливим складником сучасної підготовки висококваліфікованих фахівців у галузі економіки й економічної політики, які після завершення навчання високопродуктивно, ініціативно і творчо працюють на благо України та її народу.

Захист науково-дослідної практики
студентів магістратури освітньо-наукової програми "Економіка
та економічна політика" в онлайн-форматі, 2023

Навчальними планами магістерських освітніх програм кафедри передбачено підготовку кваліфікаційної роботи магістра. Публічний захист останньої є формою підсумкової атестації випускників освітніх програм спеціальності 051 "Економіка" на здобуття освітнього ступеня "Магістр". Цей завершальний етап фахової підготовки студентів магістратури потребує серйозної уваги; на кафедрі його тривалий час успішно координує професорка О. П. Нестеренко.

Викладачі кафедри виходять із того, що магістерська кваліфікаційна робота – це самостійно виконана науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти за освітнім ступенем "Магістр", головною метою і змістом якої є реалізація наукових досліджень із новітньої проблематики теоретичного та практично-прикладного характеру за профілем підготовки. Кваліфікаційна робота магістра є завершеним науковим дослідженням, що засвідчує підготовленість здобувача до виконання самостійної наукової діяльності з використанням набутих теоретичних знань і практичних навичок. Вона є важливим підсумком магістерської освітньої підготовки, у зв'язку із чим зміст роботи й рівень її захисту

враховуються як один з основних критеріїв для оцінювання якості реалізації відповідної освітньої програми.

Виконання і захист кваліфікаційної роботи магістра демонструють: набуття випускниками здатності до самостійної науково-дослідної роботи з актуальної наукової проблематики на основі поглиблення теоретичних знань; оволодіння методологією наукового економічного дослідження; підтвердження спроможності до самостійного творчого пошуку; уміння отримувати науково-дослідницькі результати з елементами новизни, обстоювати й аргументувати власну дослідницьку позицію. Виконання і захист кваліфікаційної роботи магістра мають також довести рівень фахової підготовки випускника, уміння застосовувати здобуті під час навчання з магістерських освітніх програм знання для розв'язання науково-теоретичних і науково-практичних завдань, систематизації та свідомого засвоєння знань і творчо-критичного опрацювання інформаційних джерел, наявність у студентів організаційно-методичних навичок практичної реалізації наукової роботи.

Захист кваліфікаційних робіт студентів спеціальності
"Економічна теорія", 2015

Варто зауважити, що важливим складником системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти у Київському університеті є процедура перевірки кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти, що здійснюється відповідно до "Положення про систему виявлення та запобігання академічному плагіату у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка" (уведено в дію наказом ректора від 10.03.20 за № 197-32) з метою сприяння дотриманню вимог наукової етики, активізації самостійності та індивідуальності в процесі підготовки академічного тексту.

Під час захисту кваліфікаційної роботи студенти роблять презентації, які покликані унаочнити результати проведеного дослідження, наводять основні висновки, узагальнення, рекомендації і пропозиції, що містяться у роботі. Доповідаючи, студенти посилаються на роздатковий матеріал, який вони передають перед захистом голові та членам екзаменаційної комісії, стисло пояснюючи його зміст і призначення. Роздатковий ілюстративний матеріал і презентація мають послідовно розширювати доповідь здобувача, забезпечуючи в такий спосіб повноту висвітлення всіх положень і висновків, що виносяться на захист. Оцінювання якісного рівня захисту кваліфікаційної роботи базується на умінні здобувача стисло, послідовно й чітко представити вихідні засновки, сутність і основні теоретичні та практичні результати дослідження, а також його здатність аргументовано захищати свої погляди й пропозиції.

Захист кваліфікаційних робіт студентів спеціальності
"Економічна теорія", 2018

Оцінювання магістерських кваліфікаційних робіт за освітніми програмами кафедри здійснюється на основі комплексного аналізу виконання вимог до написання та оформлення роботи, характеру співпраці студента з науковим керівником, а також захисту кваліфікаційної роботи, її презентації, дискусії та обговорення. Підсумкове оцінювання кваліфікаційної магістерської роботи відбувається під час її захисту здобувачем на засіданні екзаменаційної комісії. У процесі

оцінювання враховується низка змістовних критеріїв якості кваліфікаційної магістерської роботи, серед яких важливими є: рівень обґрунтування актуальності обраної теми дослідження, відповідність структурно-логічної побудови роботи до поставлених цілей і завдань, адекватність методологічного інструментарію, рівень обґрунтованості висновків і рекомендацій, рівень самостійності проведеного дослідження, додержання принципів академічної доброчесності, а також оформлення, що відповідає вимогам кваліфікаційної магістерської роботи.

Захист магістерських кваліфікаційних робіт студентів
освітньо-наукової програми "Економіка та економічна політика"
в онлайн-форматі, 2023

Отже, під час виконання студентами кваліфікаційної роботи як невід'ємного складника магістерських освітніх програм відбувається поглиблення попередньо отриманих знань, відпрацювання і вдосконалення практичних умінь і навичок реалізації самостійного наукового дослідження здобувачів ступеня вищої освіти "Магістр". Виконання і захист кваліфікаційної роботи як форми підсумкової атестації засвідчує набуття майбутніми магістрами визначених магістерськими освітніми програмами загальних і спеціальних (фахових) компетентностей і програмних результатів навчання.

На всіх етапах своєї історії кафедра була й лишається потужним осередком фундаментальних економічних досліджень, свідченням чого стало формування і розвиток визнаних в Україні й поза її межами

наукових шкіл, а саме: "Теоретико-методологічні проблеми розвитку історії економічних учень, макро- та мікроекономіки в контексті новітніх парадигмальних зрушень" (наукова школа, заснована на початку XXI ст. В. Д. Базилевичем) і "Розвиток і трансформація економічних систем" (наукова школа, заснована на межі XX–XXI ст. А. А. Чухном), розробки яких, зокрема підручники й монографії, відзначені Державними преміями України в галузі науки і техніки (вісім викладачів кафедри), а також у галузі освіти (один викладач), преміями імені М. І. Туган-Барановського НАН України (три викладачі) і Президента України для молодих учених (один викладач).

Виступ декана економічного факультету В. Д. Базилевича
на II Міжнародній науково-практичній конференції
"Парадигмальні зрушення в економічній теорії XXI ст.", 2015

Кафедра постійно працює над активним упровадженням у навчальний процес новітніх наукових досягнень у сфері економічної теорії, макро- й мікроекономіки та інших провідних напрямів сучасної фундаментальної економічної науки, як-от:

• економіко-філософська проблематика: метафізична сутність економічного знання; еволюція економіко-філософської наукової думки; економічна антропологія та культура; методологія економіко-теоретичних досліджень, економічна онтологія та епістемологія; парадигмальні зрушення в економічній теорії XXI ст.;

• трансформація сучасних економічних систем в умовах глобалізації; глобалізаційні процеси та їхній вплив на економіку України;

• теоретико-методологічні проблеми макроекономіки й економічної політики; економіка державного сектору, державного підприємництва й державного регулювання;

• міжурядові фінансові відносини; економіка добробуту й людського розвитку; формування конкурентного середовища та інституційних перетворень у трансформаційних економіках;

• інвестиційно-інноваційна модель розвитку економіки України; теорія галузевих ринків; формування і функціонування страхового ринку, ринків електронної комерції, ринку інтелектуальної власності, грошово-кредитних і фінансових ринків;

• теорія інформаційної та сервісної економіки; особливості формування і розвитку інформаційно-мережевої економіки й економіки знань; сутність, можливості й виклики цифрової економіки у глобалізованому економічному просторі та в Україні;

• історико-економічні дослідження; методологія інституційно-еволюційної економічної теорії; історія світової та української економічної думки; економічна історія світу та України.

В умовах сучасної інформаційної епохи першорядного значення набуває висвітлення результатів, ключових напрямів і окремих подій навчально-методичної, науково-дослідницької, виховної, організаційної та інших видів діяльності кафедри на спеціалізованих і загальнодоступних інформаційних платформах і ресурсах. Серед викладачів кафедри, які останніми роками залучені до процесу інформування наукової громадськості, професійної економічної спільноти, здобувачів вищої освіти, потенційних роботодавців, абітурієнтів тощо, – В. В. Колоша, канд. екон. наук, доц., відповідальна за внесення інформації про публікаційну активність членів кафедри до бази даних університету, а також до Єдиної державної електронної бази з питань освіти; Н. В. Савчук, канд. екон. наук, асист., відповідальна за розміщення інформаційних матеріалів кафедри на сайті економічного факультету.

За результатами наукових досліджень викладачів кафедри впродовж 2008–2022 років було опубліковано 98 індивідуальних і колективних монографій, 1196 статей у провідних вітчизняних і закордонних виданнях, зокрема 188 публікацій – в іноземних і понад 260 – у виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз "Скопус", "Веб оф Сайнс", "Індекс Копернікус" тощо.

Міжнародна науково-практична конференція "Парадигмальні зрушення в економічній теорії XXI ст." до 170-річчя започаткування економічної науки та освіти в Київському університеті, 2012

У межах комплексної наукової програми університету "Модернізація суспільного розвитку України в умовах світових процесів глобалізації" колектив кафедри проводив наукові дослідження за кафедральною науково-дослідною темою "Концептуальні засади та інституційний вимір сучасної макроекономічної стратегії України". Було розроблено концептуально-методологічні засади формування макроекономічної стратегії України в контексті трансформації її економічної системи; визначено основні виклики й суперечності її реалізації; виявлено механізм впливу інституційних чинників тощо. У процесі виконання колективом кафедри науково-дослідної роботи із цієї теми протягом 2016–2021 років було опубліковано 40 одноосібних і колективних монографій, 8 підручників, 10 навчальних посібників, 358 наукових статей, з яких 65 у періодичних виданнях, які входять до міжнародних наукометричних баз даних "Скопус" і "Веб оф Сайнс". Зазначені розробки знайшли віддзеркалення у колективній монографії кафедри "Економічний розвиток України: концептуальні засади та інституційний вимір" (2022).

Прикладом плідної роботи кафедри є також залучення її викладачів до наукового дослідження, фінансованого за рахунок коштів державного

бюджету за темою "Інноваційно-підприємницькі моделі сучасних університетів: світові тенденції, основні ризики та нові можливості для України" (державна реєстрація № 1205-32 від 29.12.18).

Круглий стіл на тему "Інтелектуальна власність:
теоретичні виміри та практика реалізації", 2017

Координаторкою виконання фундаментальної науково-дослідної теми "Концептуальні засади та інституційний вимір сучасної макроекономічної стратегії України" була Т. В. Гайдай; координаторкою теми "Модернізація національної економіки в умовах глобальних викликів та інформаційно-технологічних змін" – О. П. Нестеренко. Багаторічним науковим керівником держбюджетних науково-дослідних тем "Модернізація економіки України на засадах сталого соціально-економічного розвитку: закономірності, протиріччя, ризики", "Макроекономічна стратегія реалізації європейського вектора економічного розвитку України: концептуальні засади, виклики та протиріччя", "Інноваційно-підприємницькі моделі сучасних університетів: світові тенденції, основні ризики та нові можливості для України" був В. Л. Осецький. Нині він є виконавцем наукової бюджетної теми університету № 23БП013-01 "Емерджентний інституційний порядок у трансфері технологій подвійного призначення як тригер дивергенції інтелектуального капіталу в глобальній економіці".

Сьогодні науково-дослідну й науково-організаційну роботу кафедри очолюють Т. В. Гайдай (професорсько-викладацького колективу) і Н. В. Томчук-Пономаренко (аспірантів і студентів освітніх програм).

Колектив кафедри бере активну участь в організації і проведенні численних міжнародних наукових і науково-практичних конференцій, круглих столів і форумів. Зокрема, у травні 2019 року до 185-річчя Київського університету й 75-річчя економічного факультету кафедра долучилась до організації та проведення Міжнародного форуму EFBM 2019.

Виступ В. Д. Базилевича на Міжнародному форумі EFBM 2019

2021 року кафедра взяла участь в організації і проведенні II Міжнародного форуму EFBM 2021. Цільовою аудиторією зазначених форумів стала освітянська й наукова спільнота України й закордоння, бізнес, органи державної влади та громадські організації. У межах цих міжнародних форумів кафедра проводила підготовку пленарних панельних дискусій, виступила організатором дослідних секцій, міжнародного конкурсу наукових студентських робіт тощо. Зокрема, ідеться про дослідну секцію "Парадигмальні зрушення в економічній теорії XXI ст.", міжнародну науково-практичну конференцію "Соціально-економічний добробут населення в умовах макроекономічної нестабільності", співорганізаторами якої стали міждисциплінарний аналітичний центр соціально-економічного добробуту та психічного здоров'я Київського університету за сприяння Міжнародного фонду "Відродження" у партнерстві з Ініціативою відкритого суспільства для Європи (OSIFE) за фінансової підтримки Посольства Швеції в Україні. Змістовним

наповненням цих заходів стало обговорення найактуальніших проблем сучасних фундаментальних економіко-теоретичних досліджень, а також нагальних питань економічної політики, які мають вагоме науково-практичне значення. Крім вітчизняних і закордонних науковців, у роботі дослідних секцій брали участь фахівці Міністерства економіки України, Національного банку України, Антимонопольного комітету України та ін.

Виступ Н. І. Гражевської на кафедральній дослідній секції
в межах ІІ Міжнародного форуму EFBM 2021

Під керівництвом науково-педагогічного колективу кафедри студенти й аспіранти беруть активну участь у науковій роботі, зокрема кафедрального секційного засідання щорічної Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих учених "Шевченківська весна" за напрямом "Економічна теорія та економічна політика", друкують тези своїх доповідей у тематичному науковому збірнику. Упродовж 2017–2020 років кафедра була базовою у проведенні ІІ туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт за спеціалізацією "Економіка та економічна політика". У роботі галузевої конкурсної комісії традиційно взяли участь науково-педагогічні працівники провідних закладів освіти України.

2019 року кафедра у складі економічного факультету долучилася до співпраці з Міністерством економіки України на основі реалізації меморандуму про співробітництво за проєктом "Синергія знань, досвіду

та креативності заради майбутнього", основним завданням якого стало створення платформи для взаємодії між міністерством і провідними університетами України для розвитку наукової роботи у сфері економіки й державних фінансів, кадрового резерву міністерства, а також надання можливостей для здобуття досвіду студентами. 2020 року викладачі, аспіранти й студенти факультету презентували дослідження "Промислові політики: цілі, механізми, інструменти та результати".

Нагородження переможців Всеукраїнської студентської олімпіади з навчальної дисципліни "Економічна теорія", 2016

Зазначене дослідження високо оцінили експерти спільного комітету студентських робіт, а учасників проєкту відзначили подякою Міністерства економіки України. 2019, 2021 та 2022 року студенти кафедри брали участь у Всеукраїнському студентському змаганні "Монетарна політика: виклик НБУ університетам" (NBU University Challenge). Студенти освітніх програм кафедри є активними учасниками й переможцями всеукраїнських студентських олімпіад, всеукраїнських і міжнародних конкурсів студентських наукових робіт з економіки й економічної політики, економіки й управління національним господарством, інтелектуальної власності, цифровізації економіки. Зокрема, з 2018 до 2023 року дипломами I–III ступеня було відзначено 25 студентів освітніх програм кафедри, серед яких дипломи I ступеня здобули 20 осіб.

Одночасно із запровадженням освітніх програм кафедра ініціювала проведення Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт за

спеціалізацією "Економіка та економічна політика". До оргкомітету конкурсу й галузевої конкурсної комісії увійшли відомі представники академічної спільноти й закладів вищої освіти України, що сприяло популяризації освітніх програм кафедри.

Дипломи студентів освітніх програм кафедри –
переможців всеукраїнських студентських олімпіад та всеукраїнських
і міжнародних конкурсів студентських наукових робіт

Навчання, викладання та наукові дослідження у межах освітньої програми пов'язані з інтернаціоналізацією діяльності університету за такими напрямами: закордонні стажування викладачів; академічна мобільність – участь у міжнародних грантових дослідженнях, конференціях, форумах; залучення закордонних фахівців до участі в наукових заходах кафедри, спільних наукових дослідженнях і публікаціях; участь в освітньому процесі викладачів закордонних закладів вищої освіти; відкритий доступ викладачів і здобувачів до міжнародних науково-інформаційних ресурсів тощо.

Кафедра економічної теорії, макро- і мікроекономіки є провідним осередком міжнародної наукової діяльності економічного факультету. Свідчення цього – визнання в міжнародних колах, потужні традиції міжнародної співпраці, сформовані впродовж славетної історії існування кафедри, авторитет її наукових шкіл за кордоном, сотні випускників, які достойно представляють Україну в різних країнах світу. Основна місія міжнародної діяльності кафедри – сприяння її інтеграції до міжнародного науково-освітнього та інноваційного простору на основі розвитку співпраці з провідними освітніми установами й науковими центрами світу. Із цією метою кафедра плідно співпрацює з відомими науковими

центрами й профільними кафедрами провідних закордонних університетів Європи, Америки й Азії. Викладачі, аспіранти та студенти кафедри проходили стажування або навчалися у таких закордонних університетах: Університет прикладних наук Шмалькальдена; Університет Нурланда; Мюнхенський університет Людвига Максиміліана, Фрайбурзький університет, Бременський університет (Німеччина); Лондонська школа економіки й політичних наук, Лондонський університет (Велика Британія); Університет прикладних наук Вормса, Карлів університет (Чехія); Університет Арістотеля (Греція); Ягеллонський університет, Єзуїтський університет Ігнатіанум (Польща); Східно-Казахстанський технічний університет ім. Д. Серікбаєва (Казахстан); Університет Індіани, Університет Колорадо (США); Китайський народний університет м. Пекіна (Китай); Український інститут менеджменту м. Торонто (Канада) тощо. Нині відповідає за реалізацію міжнародної співпраці К. В. Лопух, канд. екон. наук, доц.

Члени кафедри активно працюють на міжнародних наукових і науково-практичних конференціях поза межами України (США, Німеччина, Греція, Польща, Румунія, Австрія, Словаччина, Угорщина, Норвегія, Грузія, Казахстан, Молдова, Латвія, Литва, Іспанія, Ізраїль, Туреччина, Болгарія) і над реалізацією наукових проєктів (Греція). Ще одна форма міжнародної співпраці – читання авторських лекцій викладачами кафедри на запрошення іноземних закладів вищої освіти. Наприклад, професор С. В. Слухай неодноразово викладав навчальні дисципліни в Академії прикладних наук імені Юзефа Голуховського (Польща) та Університеті Сьодертьорна (Швеція).

Викладачі, зокрема А. І. Ігнатюк, Н. І. Гражевська, В. В. Вірченко, очолюють і розвивають низку міжнародних проєктів і програм. Прикладом їхньої успішної реалізації є багаторічна співпраця між Карагандинським економічним університетом Казспоживспілки й Київським університетом щодо наукового консультування здобувачів ступеня доктора філософії. Колектив кафедри активно залучається до виконання міжнародних грантових проєктів. Зокрема, упродовж 2020–2022 років під керівництвом професора В. В. Вірченка було успішно виконано чотири грантові проєкти за підтримки Міжнародного фонду "Відродження" у партнерстві з Ініціативою відкритого суспільства для Європи (OSIFE) за фінансової підтримки Посольства Швеції в Україні.

Презентація професором В. В. Вірченком (у центрі) результатів реалізації міжнародного грантового проєкту, 2022

У липні 2020 року доцента кафедри А. О. Вітренка було призначено на посаду заступника міністра освіти і науки України.

Професорсько-викладацький колектив кафедри, сформований із найдосвідченіших і висококваліфікованих фахівців, упродовж останніх років виконує низку важливих тривалих громадських доручень і обов'язків на рівні вітчизняної освітянської спільноти, Київського університету й економічного факультету:

• А. І. Ігнатюк – членкиня галузевої експертної ради Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти з галузі знань 05 "Соціальні та поведінкові науки", гарантка освітньо-наукової програми "Економіка" ІІІ рівня (підготовка докторів філософії);

• А. О. Ходжаян, Н. І. Гражевська, О. В. Красота, В. В. Вірченко – експерти з акредитації Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, що беруть участь в акредитаційних експертизах освітніх програм за спеціальністю 051 "Економіка";

• В. Д. Базилевич, А. І. Ігнатюк, Н. І. Гражевська – члени вченої ради Київського університету;

• В. Д. Базилевич, Н. І. Гражевська, В. Л. Осецький, А. О. Ходжаян – члени, А. І. Ігнатюк – голова спеціалізованої вченої ради Д 26.001.13 Київського університету з правом прийняття до розгляду та проведення захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора (кандидата)

економічних наук, А. Д. Залєвська-Шишак (2010–2016) і Н. В. Томчук-Пономаренко (2017 – дотепер) – її учені секретарки;

• В. В. Ільїн – президент Філософсько-економічного наукового товариства України, член-кореспондент НАПН України, член спеціалізованої вченої ради із захисту докторських і кандидатських дисертацій на філософському факультеті Київського університету;

• доцентка О. Я. Коваленко – заступниця декана економічного факультету (гуманітарні питання та зв'язки з громадськістю);

• А. І. Ігнатюк, Н. І. Гражевська, А. О. Ходжаян, О. Я. Коваленко – членкині вченої ради економічного факультету;

• В. В. Вірченко (2009–2016) та О. В. Кирильчук (2017–2020) – вчені секретарі вченої ради економічного факультету Київського університету;

• В. В. Вірченко (2009–2020) – секретар конференції трудового колективу економічного факультету Київського університету;

• Т. В. Гайдай та О. П. Нестеренко – координаторки виконання фундаментальних науково-дослідних тем кафедри;

• Н. І. Гражевська – керівниця наукової школи "Теоретико-методологічні проблеми розвитку історії економічних учень, макро- та мікроекономіки в контексті новітніх парадигмальних зрушень", В. Л. Осецький – керівник наукової школи "Розвиток і трансформація економічних систем";

• В. В. Вірченко (з 2020) – керівник Міждисциплінарного аналітичного центру соціально-економічного добробуту та психічного здоров'я Київського університету (за сумісництвом).

Науково-методологічний семінар кафедри економічної теорії,
макро- і мікроекономіки, 2024

Берегинею кафедри впродовж багатьох років є О. О. Артюх, інженерка І категорії, яка користується повагою усіх її членів, професійно й відповідально здійснює координацію всіх видів діяльності кафедри й забезпечує безперервну комунікацію викладачів, деканату і студентів.

Професорсько-викладацький колектив кафедри надає значну увагу реалізації студентоцентрованого підходу до роботи зі студентами, зокрема з виховання в них громадянської та національно-патріотичної свідомості, академічної доброчесності, розвитку організаційних здібностей, професійних навичок і компетентностей. Виховну роботу на кафедрі очолювали Г. М. Лозова, Н. В. Томчук-Пономаренко, О. О. Демидюк, нині – В. А. Куліш.

Відвідування першокурсниками кабінету історії економічного факультету та Музею історії Київського університету

Традиційно знайомство першокурсників кафедри з факультетом розпочинається з відвідування кабінету історії факультету й Музею історії університету, де студенти мають змогу побачити унікальні експонати. Разом із кураторами академічних груп вони регулярно відвідують театри, виставки, цікаві події та беруть активну участь у культурно-мистецьких заходах кафедри, факультету й університету. Щорічно студенти кафедри є учасниками артфестивалю "Я – першокурсник", що вже став звичаєм посвяти в першокурсники й приєднання до лав факультетської спільноти. Бакалаври першого курсу освітніх програм кафедри неодноразово виборювали призові місця та отримували нагороди глядацьких симпатій у різних номінаціях. Також доброю традицією стали виїзні зустрічі викладацького колективу кафедри, студентів других–четвертих курсів із першокурсниками бакалаврату

й магістратури для привітання останніх із приєднанням до факультетської родини, що має на меті згуртування колективу, створення дружньої атмосфери, формування команди однодумців, які успішно досягають намічених цілей.

Нині кураторами академічних груп за освітніми програмами кафедри є В. Л. Осецький, А. О. Маслов, О. П. Нестеренко, Г. М. Лозова, І. В. Назаров, К. В. Лопух, Н. В. Савчук, В. А. Куліш. Усі куратори добросовісно та відповідально ставляться до виконання своїх обов'язків, виявляють ініціативність і педагогічний хист, спрямовуючи студентів до продуктивної навчальної, науково-дослідної, громадської роботи й активної участі у студентському житті.

Приєднання до університетської родини:
артфестиваль "Я – першокурсник" і виїзна зустріч викладачів
і студентів кафедри з першокурсниками

Окремий напрям виховної роботи на кафедрі – залучення студентів до участі в організації та проведенні благодійних акцій. Зокрема, багаторічною традицією стало привітання дітей, що проходять лікування

у відділенні дитячої онкології Національного інституту раку, зі святами. Щороку до Дня святого Миколая та Великодня викладачі, співробітники й студенти кафедри організовують майстер-класи й подарункові привітання для кожної дитини, що перебуває на лікуванні у відділенні, – солодощі, обладнання для загального користування, іграшки, настільні ігри тощо. Така увага й допомога спрямовані на підтримку маленьких пацієнтів та їхніх батьків у складні моменти їхнього життя. Допомагаючи людям, ми вчимо студентів дарувати радість і позитивні емоції тим, хто цього потребує. Координаторками такої благодійної ініціативи впродовж багатьох років є Г. М. Лозова й О. О. Демидюк.

Щорічна благодійна акція студентів і викладачів кафедри
у відділенні дитячої онкології до Дня святого Миколая

Студенти освітніх програм кафедри беруть активну участь у діяльності наукового товариства студентів і аспірантів, роботі студентського парламенту, проведенні вечорів творчості, святкуванні загально-

національних, університетських і факультетських свят і днях кар'єри на факультеті. Такі заходи відкривають для них можливість бути учасниками лекцій, вебінарів і воркшопів від провідних компаній, організацій і установ, зокрема "Генезіс", "Софтсерв" ("SoftServe"), "КПМГ", Національного банку України, "Сігма Софтвеа" ("Sigma Software"), "Проктер енд Ґембл" (P&G), "ХелсДжой" ("HealthJoy"), "Джапан Тобакко Інтернешнл" (JTI), "1+1 медіа", "Ридл" ("Readdle"), "Нестле", Проджект менеджмент інститут (Project Management Institute, PMI), "Дентсу Юкрейн" ("Dentsu Ukraine"), "Джобл" ("Jooble"), "ТрасТеч" ("TrusTech"), "ДатаРобот", "Ернст енд Янг", "Юнілівер" ("Unilever"), "Анкор Юкрейн", "Воля", "Делойт", "ПепсіКо", "ММД Смарт", "Бейкер Тіллі" ("Baker Tilly"), "Кока-Кола НВС" тощо.

Зустрічі студентів кафедри з потенційними роботодавцями

Куратори академічних груп залучають студентів до подій і заходів факультетського Центру підтримки підприємців "Дія. Бізнес у КНУ імені Тараса Шевченка", організованого за сприяння Міністерства цифрової трансформації України й національного проєкту з розвитку підприємництва, що допомагає реалізації бізнес-ідей, становленню та

розвитку підприємництва студентської молоді, підвищенню їхньої кваліфікації, формуванню нових навичок і розбудові зв'язків у середовищі підприємців. Студенти беруть участь у роботі Асоціації випускників і друзів економічного факультету (Alumni club EF). Запрошені випускники кафедри на постійній основі проводять лекції та вебінари різного тематичного спрямування для студентської молоді, яка проходить навчання на освітніх програмах кафедри з метою обміну досвідом, популяризації та інформування студентства про успіхи випускників. І в цьому є наступність поколінь і найкращих університетських традицій!

Випускники і студенти кафедри економічної теорії,
макро- і мікроекономіки на святкуванні Дня економічного факультету

Значна увага на кафедрі надається профорієнтаційній роботі зі студентами й майбутніми абітурієнтами-школярами (відповідальна Г. М. Лозова). Викладачі разом зі студентами відвідують школи, ліцеї і гімназії з метою презентації освітніх програм кафедри, проводять щорічні зустрічі зі школярами економічних класів Українського гуманітарного ліцею Київського університету. Під час зустрічей зі школярами випускних класів викладачі розповідають про переваги навчання на економічному факультеті за освітніми програмами кафедри. Представники кафедри беруть активну участь в ініційованому 2023 року на факультеті проєкті проведення зустрічей студентів-амбасадорів факультету з учнями шкіл, де вони навчались. Під час таких зустрічей школярі дізнаються про умови вступу до університету, перспективні освітні програми факультету, зокрема й кафедри, події студентського життя тощо. Важливий складник роботи з потенційними абітурієнтами – залучення останніх до відвідування університетських заходів, наприклад днів відкритих дверей факультету й університету, "КНУ EXPO". Значущою ділянкою профорієнтаційної роботи є проведення зустрічей гарантів магістерських освітніх програм зі студентами четвертого курсу

бакалаврату, опитування абітурієнтів, їхні зустрічі з провідними економістами, політиками, діячами науки тощо.

Профорієнтаційні зустрічі амбасадорів економічного факультету, викладачів і студентів освітніх програм кафедри з випускниками шкіл

За час свого існування кафедра підготувала сотні фахівців, які були безпосередньо причетні до заснування, становлення і розвитку незалежної України. Випускники кафедри викладають в Київському університеті та інших навчальних закладах, обіймають посади в системі вищої освіти України, очолюють кафедри інших українських університетів, працюють у провідних науково-дослідних установах та організаціях країни. Своїми успіхами та здобутками вони прославляють рідну альма-матер, працюючи на благо держави в усіх сферах економіки. Випускники кафедри – представники бізнесу – розвивають і зміцнюють економіку країни, підтримують університет, займаються волонтерською та благодійницькою діяльністю, що особливо актуально за сучасних умов.

Моніторинг кар'єрного шляху випускників і зворотний зв'язок із ними щодо якості освітнього процесу, отриманих знань, умінь, загальних і фахових компетентностей мають велике значення і здійснюються кафедрою за допомогою таких каналів комунікації: оприлюднення відеозвернень випускників освітніх програм на вебсторінці кафедри; розміщення відповідних інформаційних матеріалів у соціальних мережах, зокрема на фейсбук-сторінці кафедри; залучення випускників до освітнього процесу, проведення зустрічей із ними, організація їхньої участі у днях кар'єри, ярмарках вакансій "Economics", бізнес-форумах,

конференціях, що проводяться на факультеті; функціонування клубу випускників економічного факультету "Alumni club EF" тощо.

Для кафедри важливим є збереження постійних творчих контактів і налагодження тісної співпраці з випускниками минулих років. Для цього створено електронну базу випускників, підготовлено й розміщено на сайті факультету та ютуб-каналі кафедри серію відеороликів із виступами випускників освітніх програм кафедри з їхніми враженнями щодо навчання, роздумами над перевагами й напрямами розвитку цих програм.

Тривалий історичний шлях розвитку кафедри економічної теорії, макро- і мікроекономіки демонструє реалізацію її потужного освітньо-наукового потенціалу, прагнення до індивідуалізації навчального й виховного процесів, наповнення їх інноваційним змістом; вихід на якісно нові параметри й стандарти підготовки висококваліфікованих фахівців; здатність забезпечувати широту кругозору, цілісне сприйняття динаміки соціально-економічних змін, розвивати творчу уяву й системно-аналітичне мислення, створювати атмосферу доброзичливості, взаємоповаги, толерантності, вільного виявлення власних поглядів і переконань; прагнення до самостійного наукового пошуку. Осмислення парадигмальних зрушень в економічній науці, оновлення її методологічного й понятійного апаратів, формування нового типу економічного мислення, зміни сутнісної основи економічного світогляду, відмова від усталених догм і стереотипів минулого відіграють ключову роль у періоди глибинних трансформацій соціально-економічної системи й радикального реформування усіх сфер життєдіяльності суспільства, а отже, мають потенціал для використання у процесі повоєнного економічного розвитку України.

РОЗДІЛ 4
СТАТИСТИКА – МИСТЕЦТВО АНАЛІЗУ ДАНИХ

У сучасному розумінні статистика є наукою, яка надає можливість грамотно оцінювати й аналізувати масові суспільні явища та процеси задля прийняття управлінських рішень на різних рівнях – від бізнесу до державного управління.

Статистика поєднує мистецтво аналізу та інтерпретації отриманих результатів і не обмежується окремими об'єктами суспільного життя та життєдіяльності чи фіксованим набором методів. Отже, статистика, з одного боку, є наукою, а з іншого – мистецтвом аналізу даних. Не дарма в розвинутих країнах світу статистика належить до наук, які вивчають на факультетах науки й мистецтва.

Статистика як наука відбиває реалії суспільного життя, надає можливість розвивати сферу практичної діяльності, сприяє удосконаленню методології та процедур статистичного аналізу. Значними перевагами прикладного статистичного аналізу є поєднання статистичних методів зі знаннями сутності конкретних явищ і процесів у реальному часі, розуміння їхньої природи, перебігу та взаємозв'язку. Оволодіння статистичними методами аналізу дає змогу отримати навички творчого й системного мислення та сформувати науковий світогляд. Отже, професія статистика є універсальною і не має обмежень на ринку праці.

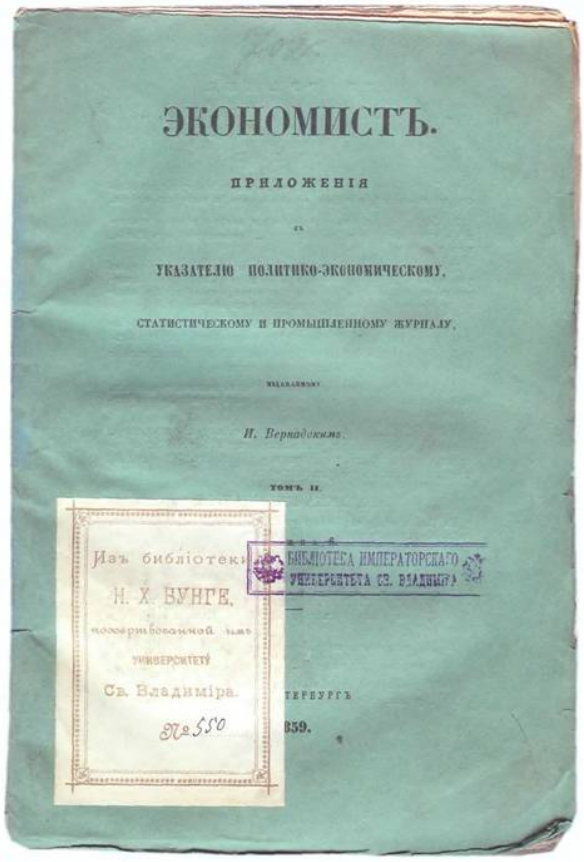
У класичних університетах статистика була й залишається важливою дисципліною у професійній підготовці спеціалістів. Невипадково відповідно до статуту 1833 року в Університеті св. Володимира до першого відділення філософського факультету ввійшла кафедра загальної і російської історії та статистики, а 9 червня 1842 новим статутом було засновано кафедру політичної економії та статистики.

Із заснуванням кафедри політичної економії та статистики статистику викладали славетні вчені І. В. Вернадський, М. Х. Бунге, М. І. Зібер і багато інших. Поряд із навчальною роботою викладачі кафедри здійснювали наукову діяльність із розроблення теоретичних і методологічних засад вітчизняної статистики.

Іван Васильович Вернадський читав лекції зі статистики в Київському університеті, матеріали яких ґрунтувалися на теоретичних засадах нової статистики, розробленої А. Кетле та його послідовниками.

Відмінність між статистикою і політичною економією І. В. Вернадський розглядав так само, як і відмінність між чистою і прикладною математикою. Він підкреслював, що обидві вони мають предметом суспільство в його різноманітних виявах, але статистика шукає закони, що діють у ньому взагалі, а політична економія (теорія добробуту) – застосування цих законів до суспільного життя.

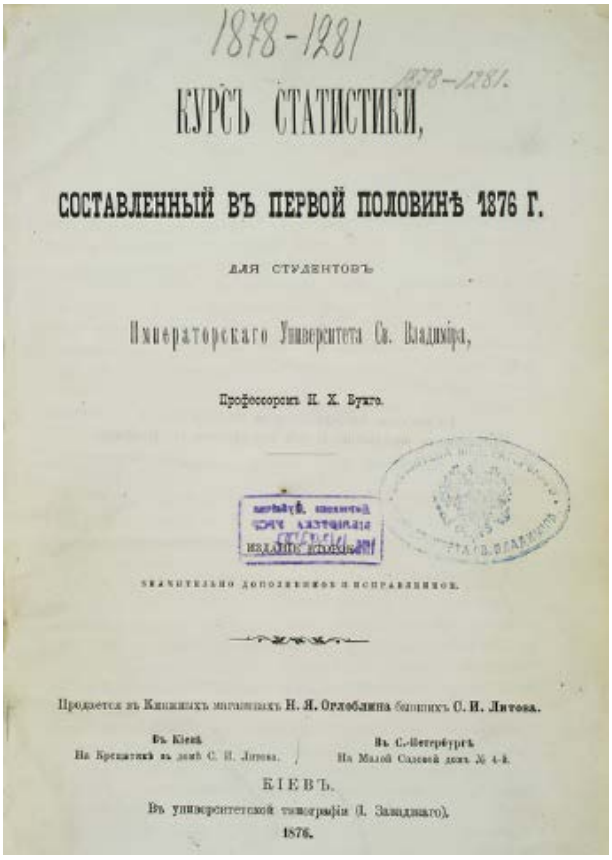
Основні праці І. В. Вернадського зі статистики: "Завдання статистики" (1852), "Бібліографічний нарис історії систематичної статистики" (1858), "Про обмін і торгівлю" (1865).

Журнал "Экономистъ",
видавцем і головним редактором якого був І. В. Вернадський

Висунення ідеї суспільства замість ідеї держави було характерним для нового напряму в статистиці, який прийшов на зміну державознавству. Найяскравіше це виявилось у наукових працях А. Кетле. Вернадський підкреслював, що предметом статистичних досліджень є суспільство, але воно складається з людей, тому людське суспільне життя у його широкому різноманітті містить зернятко статистичного дослідження.

Представники цього напряму ставили перед статистикою широке коло завдань. У контексті розвитку статистики XIX ст. важливою подією стало написання і видання **Миколою Християновичем Бунге** першого вітчизняного університетського підручника зі статистики кількісного напряму – "Курс статистики" (1865, 1876).

1878-1281

КУРСЪ СТАТИСТИКИ,

1878-1281.

СОСТАВЛЕННЫЙ ВЪ ПЕРВОЙ ПОЛОВИНѢ 1876 Г.

ДЛЯ СТУДЕНТОВЪ

Императорскаго Университета Св. Владимира,

Профессоромъ Н. Х. Бунге.

значительно дополненное и исправленное.

Продается въ Книжныхъ магазинахъ Н. Я. Оглоблина бывшихъ С. И. Литова.

Въ Кіевѣ
На Крещатикѣ въ домѣ С. И. Литова.

Въ С.-Петербургѣ
На Малой Садовой домъ № 4-й.

КІЕВЪ.
Въ университетской типографіи (І. Завадзкаго).
1876.

Підручник М. Х. Бунге "Курсъ статистики", 1876

М. Х. Бунге в "Курсі статистики" розкривав основи процесу збирання масових даних про різноманітні суспільні явища, досліджував витоки виникнення потреби в статистичних даних у контексті розв'язання як практичних, так і наукових питань, визначав методологічні засади й методичні прийоми збирання статистичної інформації. Він також широко використовував групування, підкреслюючи, що необхідною умовою для глибокого й усебічного вивчення суспільних явищ є однорідність сукупності. Особлива його заслуга полягає у застосуванні узагальнювальних характеристик – середніх і відносних величин. Методи оброблення та узагальнення статистичних даних детально розглядалися ним на основі використання показників моральної статистики. Поряд із методом узагальнювальних характеристик у дослідженні він застосовував методи вивчення варіації та аналізу часових рядів.

Викладачі кафедри політичної економії та статистики не обмежувалися загальними законами щодо теорії економічних питань, а вважали, що обов'язковим є їхній зв'язок із даними, за допомогою яких відбувається дія цих законів, підкреслювали надзвичайну практичну цінність статистики. Значну увагу вони надавали методології та організації збирання статистичних даних як початковій стадії статистичного дослідження, від якої значною мірою залежать його результати.

Неоціненний внесок у розроблення земської статистики та її методології зробив доцент кафедри політичної економії та статистики Університету св. Володимира **Микола Іванович Зібер** (1873–1875). 1875 року він підготував наукову роботу "Досвід програми для зібрання статистико-економічних даних". Цю роботу йому було доручено як найвизначнішому економісту й статистику київської громади.

М. І. Зібер застосував балансовий метод для дослідження соціально-економічних явищ. Він підкреслював, що для правильного судження про економічне становище суспільства необхідно мати дані про виробництво та споживання матеріальних благ і вивчати взаємодію цих процесів.

Розроблена М. І. Зібером програма була однією з перших, яку використовували земські статистики Чернігівщини. Вона давала можливість детально описати стан соціально-економічних явищ і стала основою для широкого застосування методу групувань. Це також сприяло розробленню системи показників, що збагачувало методологію статистичних досліджень.

В історії статистики другої половини XIX ст. яскраво вирізняється наукова діяльність видатного теоретика і практика, випускника Університету св. Володимира **Юлія Едуардовича Янсона** (1835–1893). Основ-

ні праці вченого присвячено проблемам теорії статистики, її історії, демографії, зокрема: "Спроба статистичного дослідження про селянські наділи і податки" (1877), "Порівняльна статистика Росії та західноєвропейських держав" (1878–1880), "Теорія статистики" (1885).

Значну популярність Ю. Е. Янсон здобув завдяки своєму університетському курсу "Теорія статистики", який базувався на студентських записках (1885) і в переробленому вигляді був виданий 1887 року, де автор виклав власні погляди на статистику як науку. За цю фундаментальну працю, перевидану після його смерті (1893), Ю. Е. Янсон був нагороджений золотою медаллю Академії наук і грошовою премією. У роботі Ю. Е. Янсон розвинув і поглибив теоретичні й методологічні аспекти статистики, розроблення яких розпочав ще у "Напрямках в науковій обробці моральної статистики".

З Університетом св. Володимира пов'язане ім'я видатного українського економіста-математика **Євгена Євгеновича Слуцького** (1880–1948), якого вважають одним із засновників математичної статистики. Його книга "Теорія кореляції та елементи вчення про криві розподілу (посібник із вивчення деяких найважливіших методів сучасної статистики)" (1912) була першим вітчизняним навчальним виданням, у якому викладено логічні основи теорії кореляції.

На початку XX ст. в Університеті св. Володимира статистику викладав **Костянтин Григорович Воблий** (1876–1947). Він був автором досліджень із проблем розвитку продуктивних сил України, внутрішньої і зовнішньої торгівлі, підручників зі статистики й економічної географії. Працюючи в університеті, 1908 року К. Г. Воблий опублікував курс лекцій "Статистика".

Автор акцентував увагу на розвитку адміністративної статистики, виникненні й діяльності статистичних установ і створенні міжнародних статистичних інститутів, методології та організації статистичного спостереження, методах оброблення, узагальнення інформації, її викладення в таблицях і графіках. Він розглядав чисельність і склад населення за різними ознаками, зосереджувався на статистиці його природного й механічного руху.

Згадані вчені заклали теоретико-методологічні підвалини сучасної вітчизняної статистичної науки. Теперішній стан наукових знань зі статистики – це один з етапів у процесі розвитку й накопичення статистичних знань. Сьогодні статистика продовжує розвиватися зокрема й завдяки науковим пошукам викладачів кафедри.

Пр.-доц. К. Г. Воблый.

СТАТИСТИКА

(Пособіе къ лекціямъ)

Второе изданіе, исправленное и дополненное

Съ II діаграммами и картограммой.

КІЕВЪ.
Изданіе Книжнаго Магазина В. А. Просякиченко, Фундуклеевская 6.
1909 Г.

Посібник до лекцій "Статистика" приват-доцента К. Г. Воблого.

Унаслідок реорганізації кафедри політичної економії та статистики 1909 року було створено кафедру статистики як окремий підрозділ у складі юридичного факультету. На жаль, до 1945 року відомості про кафедру відсутні. Починаючи з 1945 кафедра статистики функціонувала у складі економічного факультету Київського університету, і до 1946 року її очолював доктор економічних наук, професор **Михайло Васильович Птуха**. Згодом завідувачем кафедри було призначено кандидата економічних наук, доцента **Петра Івановича Пустохода.**

Після об'єднання двох кафедр (статистики та історії народного господарства) було створено нову кафедру – історії народного господарства і статистики. Завідувачем кафедри впродовж 1947–1950 років був кандидат економічних наук, професор **Ігор Йосипович Браславський**.

З 1954 року він працював на посаді доцента кафедри економіки та планування народного господарства. 1962 року отримав звання професора на кафедрі політичної економії. Далі впродовж тривалого періоду слово "статистика" не зустрічається в назві жодної кафедри, тобто, по суті, цей напрям був утрачений університетом. Саме тому створення 2009 року кафедри статистики та демографії стало знаменною подією для всієї статистичної науки в Україні. Кафедру на чолі з докторкою економічних наук, професоркою **Наталією Василівною Ковтун** було створено у складі економічного факультету в результаті реорганізації кафедри обліку та аудиту за наказом ректора.

Н. В. Ковтун

Нині стратегія кафедри передбачає підготовку висококваліфікованих фахівців зі статистики для аналітичної роботи в різних сферах економіки, статистичних органах, системі державного й муніципального управління, а також посилення аналітичної спрямованості підготовки студентів інших спеціальностей, зокрема з філософії, філології, психології, соціології, журналістики. Ключовим напрямом діяльності кафедри є підготовка нової генерації майбутніх науковців, здатних оцінювати ризики й наслідки соціально-економічної політики, визначати її пріоритети та шляхи реалізації. З метою розширення спектра фахової підготовки, формування додаткових компетентностей із володіння сучасними інформаційно-аналітичними системами оброблення та аналізу великих масивів даних, що сприяє підвищенню якості професійної освіти студентів економічного факультету, а також задля забезпечення виконання стратегічних завдань розвитку університету загалом 17 травня 2021 року кафедру статистики та демографії було перейменовано на кафедру статистики, інформаційно-аналітичних систем і демографії; вона поповнилася провідними фахівцями зі сфери інформаційних технологій.

Кафедра статистики, інформаційно-аналітичних систем і демографії відкриває можливості для розширення фахової підготовки й підвищення якості професійної освіти студентів, а також виконання стратегічних завдань із розвитку економічного факультету й університету загалом.

Студенти отримують фундаментальну математичну, економічну, професійно-орієнтовану статистичну підготовку. Кафедра є випусковою і готує дипломованих спеціалістів-статистиків усіх освітніх ступенів: від бакалавра до доктора наук. Вона пропонує сучасні освітні програми, які поєднують вітчизняні досягнення із кращим освітнім досвідом країн Європи. Студенти навчаються за програмою академічної мобільності в рейтингових університетах країн Європи (Німеччини, Франції, Італії тощо).

Колектив кафедри статистики, інформаційно-аналітичних систем і демографії, 2024

Кафедра наслідує здобутки визнаної в Україні й за її межами київської статистичної наукової школи. У різні історичні часи в школі статистики і демографії працювали всесвітньо відомі науковці. Сучасні напрями статистичних досліджень розвиваються на базі наукових розробок знаних теоретиків і практиків: професорів Й. С. Пасхавера, В. П. Трофімова, А. В. Головача, а також науковців і викладачів-новаторів Л. Л. Вікторової, С. Г. Стеценко, Е. В. Чекотовського. Теперішня наукова скарбниця кафедри примножується здобутками науковців у сфері статистики і демографії: А. М. Єріної, яка впродовж багатьох років працювала на посаді професорки кафедри й була членкинею спеціалізованої вченої ради із захисту кандидатських і докторських дисертацій; лауреатки премії імені М. І. Туган-Барановського НАН України, професорки, академкині НАН України Е. М. Лібанової, а також лауреатів премії імені М. В. Птухи НАН України члена-кореспондента НАН України О. М. Гладуна, професорки Н. В. Ковтун, доцентки З. О. Пальян.

ДИПЛОМ
ПРЕЗИДІЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ
АКАДЕМІЇ НАУК
УКРАЇНИ
На своєму засіданні 25 лютого 2015 року присудила
премію імені М.В. Птухи
доктору економічних наук
Ковтун Наталії Василівні
кандидату економічних наук
Пальян Зінаїді Оганесівні
за цикл праць «Статистичне оцінювання,
моделювання та прогнозування
соціально-економічних і демографічних процесів»
Президент
Національної академії наук
України
академік
НАН України
Б.Є. Патон
В.о. головного вченого
секретаря
Національної академії наук
України
член-кореспондент
НАН України
В.Л. Богданов

Диплом про присудження премії імені М. В. Птухи НАН України
за видатні наукові роботи в галузі економіки і демографії,
демографічної статистики, 2015

Викладачі кафедри – автори популярних в Україні та за її межами підручників і навчальних посібників, зокрема: Єріна А. М. Статистичне моделювання та прогнозування, 2014; Єріна А. М., Пальян З. О. Статистичні спостереження: переписи, моніторинги, вибіркові обстеження, 2019; Єріна А. М., Мазуренко О. К. Статистичний аналіз часових рядів, 2022; Ковтун Н. В. Теорія статистики, 2012; Kovtun N. Basic Statistics for Economists, 2021; Ковтун Н. В. Фінансовий аналіз, 2014; Ковтун Н. В., Галицька Е. В., Прімєрова О. П. Фінансова статистика, 2017; Ковтун Н. В., Мазуренко О. К., Поплюйко Я. В., Трубнік Т. Є., Шибіріна С. О. Основи статистичного моделювання, 2022; Моторина Т. М. Національне рахівництво, 2019; Пальян З. О. Демографія, 2014; Іваненко О. І. Статистич-

ний аналіз видів економічної діяльності, 2021; Іванченко Н. О. Четверта промислова революція та цифрові трансформації, 2022; Пацай Б. Д. Дослідження операцій, 2017.

Викладачі кафедри мають відзнаки Міністерства освіти і науки України за досягнення у професійній, науковій, навчальній і виховній роботі.

Нинішня науково-дослідницька робота, яку на кафедрі впродовж багатьох років очолює З. О. Пальян, – це не лише теоретико-методологічні розробки, а й прикладні статистичні дослідження, які виконуються колективом кафедри автономно й у співпраці з науково-дослідними інститутами і спеціалізованими центрами (Інститут демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України, Національний інститут раку України), а також профільними установами (Державна служба статистики України, Головне управління статистики у м. Києві та Київській області, Державна наукова установа "Інститут модернізації змісту освіти") і компаніями ("Лабкорп дата саєнсес Україна", "Веранекс"). Результати наукових досліджень публікуються у виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз даних. Усі викладачі кафедри мають публікації у виданнях, що індексуються у "Скопус" та "Веб оф Сайнс".

Для обговорення проблемних методологічних питань статистичного аналізу та презентації результатів наукових досліджень у травні 2011 року кафедра започаткувала Міжнародну науково-практичну конференцію "Статистика XXI століття: нові виклики, нові можливості", яка проводиться на регулярній основі раз на два роки.

І Міжнародна науково-практична конференція
"Статистика XXI століття: нові виклики, нові можливості", 2011

ІІ Міжнародна науково-практична конференція
"Статистика XXI століття: нові виклики, нові можливості", 2013

IV Міжнародна науково-практична конференція
"Статистика XXI століття: нові виклики, нові можливості", 2017

Робота конференції зосереджується на таких напрямах:

• методологія статистики;

• статистичні закономірності формування соціально-демографічних процесів;

• проблеми статистичного аналізу макроекономічних процесів;

• сучасна бізнес-статистика;

• статистика охорони здоров'я і біометрична статистика.

Панельна дискусія "Демографія та соціальна статистика",
V Міжнародна науково-практична конференція
"Статистика XXI століття: нові виклики, нові можливості", 2019

Упродовж останніх років наукову діяльність кафедри зосереджено на таких основних напрямах:

• вимірювання якості життя в Україні в контексті побудови міжнародних рейтингів;

• розроблення методологічних та організаційних засад статистичного оцінювання репродуктивного здоров'я населення і чинників виживаності жінок репродуктивного віку, хворих на онкологічні захворювання,

у межах реалізації програми "Цілі розвитку тисячоліття" в Україні (мета "Поліпшення здоров'я матерів"), а також прямих і непрямих демографічних втрат в Україні внаслідок онкозахворюваності;

• перспективні розрахунки демографічного потенціалу з урахуванням поширення захворювань на злоякісні новоутворення і внаслідок демографічного старіння населення України.

За результатами наукової роботи в березні 2023 року професорці Н. В. Ковтун присуджено премію імені Тараса Шевченка Київського університету за цикл наукових праць "Методологічні засади статистичного оцінювання захворюваності та факторів виживаності жінок України, хворих на онкологію грудної залози".

Колектив кафедри також опікується підготовкою нової генерації науковців, активно залучаючи студентів уже з другого курсу бакалаврату до пошуково-аналітичної роботи й прикладних наукових досліджень. На кафедрі працює науковий гурток "Актуальні проблеми статистики та економічного аналізу" під керівництвом Н. В. Ковтун. Гурток налічує чотири дослідницькі групи, до складу яких входять викладачі кафедри, здобувачі освітніх ступенів "Доктор філософії", "Магістр" і "Бакалавр" за освітньою програмою "Економічна аналітика та статистика". Студенти останніх двох ступенів залучаються до науково-дослідної роботи як повноправні учасники, демонструють вагомі результати на конкурсах студентських наукових робіт, є лауреатами премії НАН України для молодих учених і студентів.

Усі викладачі кафедри беруть активну участь не тільки в навчальному процесі, а також у науковій, виховній, громадській і організаційній роботі як на кафедрі, так і на факультеті. Наприклад, О. К. Мазуренко, канд. екон. наук, доц., є членкинею науково-методичної комісії факультету; Т. Є. Трубнік, канд. екон. наук, доц., очолює профорієнтаційну роботу на факультеті, входить до секретаріату приймальної комісії; О. І. Іваненко, канд. екон. наук, доц., – членкиня профбюро факультету, відповідальна за організацію науково-дослідної практики, кураторка і відповідальна секретарка магістратури освітньої програми "Економічна аналітика та статистика"; Н. О. Іванченко, канд. екон. наук, доц., відповідає за формування інформаційних пакетів на факультеті й оновлення Єдиної державної електронної бази з питань освіти на кафедрі; Б. Д. Пацай, канд. фіз.-мат. наук, доц., – відповідальний на факультеті за розміщення матеріалів на сайті; С. О. Шибіріна, канд. екон. наук, доц., стояла у витоків організації на факультеті Центру підтримки підприємців "Дія. Бізнес у КНУ імені Тараса Шевченка"

і впродовж багатьох років очолює профорієнтаційну роботу на кафедрі; Я. В. Поплюйко, канд. екон. наук, доц., – відповідальна за робочі програми дисциплін, що викладаються на кафедрі, і навчально-методичне забезпечення освітньої програми "Економічна аналітика та статистика".

Викладачі кафедри активно співпрацюють із роботодавцями щодо організації спільної науково-дослідної роботи, проведення практики, стажування і працевлаштування здобувачів. Вони постійно вдосконалюють і опановують новітні методи й методики викладання, набувають досвіду науково-дослідницької діяльності, здійснюють обмін результатами наукових досліджень і досвідом викладання з колегами з Міжнародного статистичного інституту, провідних європейських університетів, розширюють наукові контакти під час міжнародних стажувань і участі в проєктах відділу академічної мобільності Київського університету. Наприклад, Т. М. Моторина, канд. екон. наук, доц., – членкиня Міжнародної асоціації статистичної освіти і кожного року бере участь у конгресах Міжнародного статистичного інституту й сателітних конференціях Міжнародної асоціації статистичної освіти.

Академічна мобільність О. І. Іваненко за програмою Еразмус+ на базі Університету ім. Яна Кохановського, 2022

Участь Т. М. Моториної
у 62-й сесії Міжнародного
статистичного інституту (ISI)
в Куала-Лумпур (Малайзія), 2019

Науково-педагогічне стажування
доцентки Т. Є. Трубнік
за програмою "Організація
навчального процесу, інноваційні
технології, міжнародна та наукова
робота" у Вищій школі бізнесу
в Національному університеті
Луїса, 2019

Семінар професорки Н. В. Ковтун для студентів, магістрів напряму "Біостатистика" і представників фармацевтичних компаній Індії, 2020

Участь викладачів кафедри в міжнародних статистичних конгресах і конференціях сприяє сучасному баченню та розумінню місії статистики в умовах глобалізації, упровадженню результатів наукових досліджень у галузі статистики в навчальний процес.

2011 року кафедра розпочала підготовку фахівців за освітнім ступенем "Бакалавр" за напрямом підготовки 6.030506 "Прикладна статистика". На базі новоствореної кафедри протягом 2012–2013 років було здійснено перший набір студентів-бакалаврів із галузі знань 0305 "Економіка та підприємництво" зазначеного напряму.

Інтеграція України в європейський і світовий економічний простір викликала зміну запитів на ринку праці. З'явилася потреба у фахівцях із професійними навичками аналізу соціально-економічних і бізнесових процесів та застосування сучасного інформаційного забезпечення аналітичної діяльності. 2016 року кафедра розпочала роботу над новою освітньо-професійною програмою підготовки здобувачів вищої освіти "Бізнес-статистика" з галузі знань 05 "Соціальні та поведінкові науки" за спеціальністю 051 "Економіка". В основу розробки було закладено вивчення кваліфікаційних вимог до працівників представництв іноземних компаній в Україні та вакансій у країнах Європейського Союзу та Сполучених Штатів Америки. У межах укладених угод про співпрацю

між Київським університетом і Краківським університетом економіки здійснювався обмін досвідом. Окрема увага надавалася вивченню досвіду реформ економічної освіти в університетах-партнерах із країн Східної Європи (Краківський економічний університет, Вроцлавський економічний університет, Економічний університет у Братиславі), у яких спеціальність "Прикладна статистика" була трансформована в "Економічну аналітику".

У травні 2017 року на IV Міжнародній науково-практичній конференції "Статистика XXI століття: нові виклики, нові можливості", яку організувала кафедра, було представлено й винесено на обговорення нову концепцію підготовки здобувачів вищої освіти за освітніми ступенями "Бакалавр" і "Магістр". У процесі обговорення пропозицій учасники дійшли висновку про доцільність запровадження нового підходу у формуванні фахових компетентностей здобувачів вищої освіти, націленого на опанування статистичних методів, програмних засобів (не обмежених модульною системою аналізу, вільних у комбінуванні статистичних методів обчислення і візуалізації результатів) і додаткового досвіду реалізації проєктів у різних видах діяльності.

2018 року було запроваджено нову освітню програму "Економічна аналітика та статистика", яка замінила наявні програми підготовки здобувачів вищої освіти – бакалаврську "Бізнес-статистика" (2016) і магістерську "Прикладна статистика" (2018).

Круглий стіл на тему
"Проблеми та перспективи підготовки фахівців зі статистики в Україні"
за участю представників закладів вищої освіти України, 2018

Освітньо-професійна програма "Економічна аналітика та статистика" для освітнього ступеня "Бакалавр" за спеціальністю 051 "Економіка" є міждисциплінарною (гарант І. А. Гончар, канд. екон. наук, доц.). Програма поєднує базові знання з економіки як об'єкта вивчення, статистики – методів аналізу масових суспільних явищ і процесів – з інформаційним складником як інструментом забезпечення аналітичної діяльності. Гармонізоване поєднання цих компонентів в одній освітній програмі націлено на формування фахових компетентностей за різними дисциплінарними напрямами, а розуміння їхньої комплексної взаємодії підвищує професійний рівень випускників.

Спеціаліст з економічної аналітики та статистики – унікальний фахівець, здатний працювати в будь-якій сфері економіки, який володіє широким спектром статистичних методів аналізу й може їх реалізовувати в сучасних інформаційно-аналітичних середовищах. Після завершення навчання здобувачам освіти присвоюють професійну кваліфікацію "Професіонал-статистик (бізнес-аналітик)" або "Професіонал-статистик (аналітик макроекономічних процесів)".

Основні переваги навчання за програмою: статистики-аналітики входять до першої трійки топпрофесій у рейтингу кращих бізнес-вакансій (U.S. News Best Business Jobs of 2022 rankings); професія аналітика належить до групи професій майбутнього (Best STEM Jobs list by U.S. News 2022); програма гармонізована з європейськими зразками й має три стратегічні складники підготовки: статистико-аналітичний, економічний, інформаційно-аналітичний; забезпечує підготовку до виконання складних аналітичних робіт на базі сучасних інформаційних технологій; передбачає оволодіння фаховими програмними пакетами (SPSS, Statistica від Statsoft) і мовами програмування (Python, SQL, R, SAS).

Особливістю організації навчального процесу на кафедрі є реалізація індивідуального підходу в процесі підготовки статистиків-аналітиків. Уже з другого курсу за кожним студентом закріплюється науковий керівник, який супроводжує його впродовж усього періоду навчання. Крім того, для забезпечення зв'язку між студентами й кафедрою, а також організації допомоги студентам, особливо перших двох років навчання, кожна група має куратора, який опікується ними до завершення їхнього терміну навчання. До навчального процесу активно залучаються спеціалісти-практики: директор департаменту біостатистики компанії "Веранекс" Р. О. Ганжа, канд. екон. наук; директорка департаменту статистики ТОВ "Лабкорп дата саєнсес Україна" О. І. Колодяжна, канд. екон. наук, доц.;

працівник відділу нейротехнологій Інституту проблем математичних машин і систем НАН України О. С. Сичов, канд. екон. наук; консультантка зі статистики компанії "ЕДЕТЕК, Інс" ("EDETEK, Inc.") професорка Н. В. Ковтун. Усі студенти четвертого курсу проходять у компаніях, організаціях і установах, з якими співпрацює кафедра, виробничу практику (відповідальна Т. М. Моторина). Такий підхід дає змогу поєднати теоретичне навчання з практичним досвідом, сформувати найцінніші професійні вміння та навички аналітика, що забезпечує якісний рівень підготовки фахівців-аналітиків, які користуються високим попитом у роботодавців.

Упродовж усього періоду навчання студенти мають можливість брати участь у факультетських і університетських профорієнтаційних заходах, проходити кваліфікаційний відбір у компаніях, з якими співпрацюють кафедра й факультет, і в такий спосіб поєднувати навчання з практичною діяльністю. Закінчуючи університет, вони вже мають досвід практичної роботи, що високо цінують роботодавці.

Урочиста посвята студентів
першого курсу освітньої програми "Економічна аналітика та статистика"
на економічному факультеті, 2014

Екскурсія до Музею історії Київського університету, 2015

Відвідування виставки українського художника
Володимира Слєпченка "Обрані часом", 2015

Випуск бакалаврів освітньої програми
"Економічна аналітика та статистика", 2018

Студенти бакалаврату активно залучаються до наукових досліджень. Спільна робота в тандемі "науковий керівник – студент" сприяє підготовці дослідницьких проєктів на професійному рівні. Наукові результати проходять апробацію під час доповідей на конференціях, зокрема й на щорічній науково-практичній конференції "Шевченківська весна".

Студенти беруть участь у роботі дослідницьких груп кафедри, наукових конференцій, наприклад онлайн-семінару викладачів і студентів кафедри статистики, інформаційно-аналітичних систем і демографії Київського університету й кафедри статистики Львівського національного університету імені Івана Франка, спільних публікаціях наукових статей.

Освітньо-наукова програма "Економічна аналітика та статистика" для освітнього ступеня "Магістр" за спеціальністю 051 "Економіка" є актуальною та перспективною в контексті врахування сучасних вимог ринку праці та інтересів стейкхолдерів (гарантка З. О. Пальян). Програму створено у відповідь на сучасні потреби у фахівцях із роботи з великими масивами даних за допомогою сучасних інформаційних технологій, які охоплюють економічну, соціально-поведінкову й демографічну сфери діяльності, біометрику, державне управління, консалтингову діяльність тощо.

Професіонали з економічної аналітики та статистики здатні розв'язувати складні аналітичні проблеми для розроблення і прийняття ефективних управлінських рішень. Магістерську програму орієнтовано на студентів, які здобули вищу освіту за різними спеціалізаціями й потребують додаткових фахових компетентностей в організації і реалізації дослідницьких проєктів зі статистичного аналізу різних видів діяльності.

Освітня програма надає можливість опанувати методи статистичного аналізу на поглибленому рівні, а також актуальні інформаційно-аналітичні технології, отримати досвід із реалізації прикладних статистичних досліджень у різних сферах. Після завершення навчання здобувачам освіти присвоюють професійну кваліфікацію "Професіонал-статистик".

Основні переваги навчання за програмою: міждисциплінарність програми, яка поєднує статистичну (на просунутому рівні), фахову аналітичну та інформаційно-технологічну підготовку; не вимагає профільної базової підготовки, а тому доступна й цікава для випускників бакалаврату різних спеціальностей; можливість опанування сучасного статистичного інструментарію з використанням спеціалізованого програмного середовища; до викладання профільних дисциплін залучаються професіонали-практики й науковці, керівники проєктних груп; випускники освітньої програми не мають обмежень на ринку праці завдяки універсальності сфери застосування методів статистичного аналізу.

Церемонія випуску магістрів освітньої програми
"Економічна аналітика та статистика", 2019

Урочиста церемонія вручення дипломів магістрів освітньої програми "Економічна аналітика та статистика", 2021

Підготовка фахівців-аналітиків має потужний кадровий і науковий потенціал, що реалізується в освітньому процесі й розвивається з урахуванням сучасних трендів спеціальності та інноваційних практик. Навчальний процес тісно пов'язаний із науковою діяльністю викладачів кафедри у сфері макроекономіки, зокрема й міжнародної інвестиційної діяльності, національного рахівництва, а також бізнес-аналітики, демографії, медицини та соціальної політики, статистичного моделювання і прогнозування. До читання лекцій на магістерській програмі залучаються провідні науковці: академкиня НАН України Е. М. Лібанова, член-кореспондент НАН України О. М. Гладун, доктори економічних наук, професори В. Г. Саріогло, М. В. Пугачова.

Академічні зустрічі в межах співпраці з Інститутом демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України, 2012

Відкрита лекція "Новий адміністративно-територіальний устрій України" директорки Інституту демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України, академкині НАН України Е. М. Лібанової, 2014

Практика залучення студентів до наукових досліджень продовжується й на рівні освітнього ступеня "Магістр" із виходом на "Доктора філософії". Це є унікальним досвідом організації спільної наукової роботи здобувачів різних освітніх ступенів ("Бакалавр", "Магістр", "Доктор філософії") і викладачів кафедри. Приклад такої співпраці – дослідницька діяльність студентки Д. С. Виноградової, яку вона виконувала під керівництвом О. М. Гладуна від Інституту демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України та З. О. Пальян від Київського університету. Результатом цієї роботи став найвищий рівень визнання в академічній сфері – премія НАН України для молодих учених і студентів 2020 року.

ІІ етап Всеукраїнської студентської олімпіади зі спеціалізації "Економічна аналітика та статистика", 2019

Одночасно із запровадженням 2018 року освітньої програми "Економічна аналітика та статистика" було вперше в країні започатковано Всеукраїнський конкурс студентських наукових робіт зі спеціалізації "Економічна аналітика та статистика", мета якого – популяризація сучасної економіко-статистичної освіти й залучення ширшого кола закладів вищої освіти до розвитку освітньої програми. Також кафедрою 2019 року було організовано й проведено першу Всеукраїнську олімпіаду за спеціалізацією "Економічна аналітика та статистика", у якій взяли участь студенти різних спеціальностей і різних курсів навчання із 17 закладів вищої освіти України. Серед переможців була студентка економічного факультету Київського університету спеціальності "Прикладна статистика" Д. Шамайда.

Підсумки ІІ етапу Всеукраїнської студентської олімпіади
зі спеціалізації "Економічна аналітика та статистика", 2019

Вихованці кафедри й студенти факультету під керівництвом професорсько-викладацького колективу кафедри щороку стають переможцями всеукраїнських олімпіад і конкурсів наукових студентських робіт. Інтелектуальні змагання проходять у два тури: перший – виконання письмового завдання розрахунково-аналітичного характеру; другий – командний конкурс відеопрезентацій. Студенти демонструють високий рівень знань, практичних умінь і навичок із дисциплін економіко-статистичного спрямування, що, беззаперечно, не залишається поза увагою журі конкурсу.

Захист доповідей учасників
Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт зі спеціалізації
"Економічна аналітика та статистика", 2019

Підсумки Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт
зі спеціалізації "Економічна аналітика та статистика", 2019

Вихованці кафедри залучаються до участі не лише в наукових змаганнях, а також у конкурсах бізнес-проєктів. Наприклад, 2017 року три студенти-першокурсники спеціальності "Бізнес статистика" стали переможцями конкурсу "Battle ВНЗ" у межах ІІ Міжнародного форуму "Ринок інновацій" ("Innovation Market") за підтримки мережі академічних бізнес-інкубаторів "ЙЕП" (YEP). Крім того, студенти беруть участь та із честю виборюють нагороди в кейс-чемпіонатах від роботодавців компаній "CEO Челендж" ("CEO Challenge") (2018), "ПрайсвотерхаусКуперс Турнир з Міжнародних стандартів фінансової звітності" ("PricewaterhouseCoopers", "PwC IFRS Tournament") (2018), "Блекшілд Кепітал" ("Blackshield Capital") (2020).

Фінал конкурсу "Battle ВНЗ" ІІ Міжнародного форуму "Ринок інновацій", 2017

Кейс-чемпіонат "CEO Челендж", 2018

Нині колектив кафедри працює над розв'язанням багатьох проблем, пов'язаних як із науковою діяльністю, так і з удосконаленням освітніх програм підготовки майбутніх статистиків-аналітиків.

РОЗДІЛ 5
ФОРМУЄМО БІЗНЕС-ЛІДЕРІВ ДЛЯ РОЗБУДОВИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ УКРАЇНИ

Підприємство як первинна ланка цілісної економічної системи було й залишається основоположним об'єктом вивчення економічної науки, а економіка підприємства – базовою дисципліною для підготовки висококваліфікованих економістів. Розвиток цієї гілки освітньо-наукової діяльності в Київському університеті має добрі тривалі традиції.

Кафедра економіки підприємства функціонує у складі економічного факультету як один з основних підрозділів і здійснює підготовку фахівців за освітньо-професійними й освітньо-науковими програмами з економіки бізнесу і бізнес-консалтингу за освітніми ступенями "Бакалавр", "Магістр", а також "Доктор філософії" за спеціальністю "Економіка", денна й заочна форми навчання.

Свою місію кафедра вбачає в підготовці висококваліфікованих, конкурентоспроможних, інтегрованих у європейський і світовий простір професіоналів з економіки, які володіють сучасним економічним мисленням, теоретичними знаннями і прикладними навичками для ефективного соціально-економічного розвитку підприємств, упровадження інноваційних процесів і підвищення конкурентоспроможності для розбудови європейської України.

Історія кафедри економіки підприємства, як і багатьох інших кафедр економічного факультету, бере початок із 1944 року, коли у складі економічного факультету розпочала роботу кафедра політичної економії. У процесі свого історичного поступу як структурний підрозділ факультету й університету кафедра, її професорсько-викладацький колектив пройшли шлях становлення, розвитку, реорганізацій, накопичення професійного досвіду і традицій, видатних наукових і освітніх досягнень.

У 60-х роках XX ст. у зв'язку зі збільшенням кількості факультетів і зростанням контингенту студентів виникла потреба глибше враховувати специфіку вивчення економічної теорії на економічному, природничих і гуманітарних факультетах, тому на базі колись єдиної загально-

університетської кафедри політекономії у червні 1963 року наказом ректора університету було створено три нові кафедри політичної економії: економічного факультету, гуманітарних і природничих факультетів.

Кафедра політичної економії природничих факультетів у 1970-ті роки стала опорною для природничих факультетів закладів вищої освіти України. Вона координувала навчально-методичну, наукову й виховну роботу аналогічних підрозділів вищої школи України. У різні періоди її очолювали талановиті педагоги й науковці, організатори економічної науки в Україні: доктори економічних наук, професори М. П. Панченко (1963–1975), М. С. Черненко (1975–1988), Ю. В. Ніколенко (1988–1998).

Перша плеяда її вихованців, які підготували й захистили докторські дисертації, – Ю. В. Ніколенко, О. П. Гош, Л. І. Воротіна, О. В. Новосьолов – надалі керували кафедрами в Київському університеті та інших закладах вищої освіти України.

За ініціативою завідувача кафедри економіки народного господарства І. С. Ястремського, за підтримки декана факультету І. С. Ступницького і ректора університету В. В. Скопенка 1984 року на економічному факультеті було проведено реорганізацію старих кафедр і створено нову – управління і аналізу господарської діяльності підприємств. За наказом ректора на посаду завідувачки цієї кафедри було призначено Л. І. Воротіну – випускницю і вихованку економічного факультету. Цього самого року кафедру управління і аналізу господарської діяльності підприємства було перейменовано на кафедру управління та економіки підприємства. Це був важливий, знаковий крок у розвитку економічного факультету.

На початку 1990-х років нагальною стала потреба значно ефективніше реагувати на виклики й трансформаційні зміни в суспільстві, які поставили перед науково-педагогічними колективами кафедр завдання: концентрувати зусилля учених на розробленні фундаментальних проблем перехідної економіки й підвищенні якості підготовки фахівців.

1992 року кафедру політичної економії природничих факультетів було перейменовано на кафедру економіки природничих факультетів (завідувач Ю. В. Ніколенко). У цей час змінилася не лише назва кафедри – найсуттєвіших змін зазнали програми викладання навчальних дисциплін економічної теорії (політекономії). До навчальних планів було введено такі нові дисципліни: "Мікроекономіка", "Макроекономіка", "Екологія та охорона довкілля", "Економіка охорони довкілля", "Вексельний обіг", "Менеджмент", "Маркетинг", "Підприємництво" тощо, які відбивали тенденції розвитку вітчизняної і світової економічної науки й освіти.

Відповідаючи на виклики життя, зумовлені ринковими трансформаціями вітчизняної економіки, 6 квітня 1998 року на засіданні вченої ради

Київського університету було ухвалено стратегічні напрями розвитку економічного факультету, згідно з якими відбулися об'єднання і реорганізація кафедр економіки природничих факультетів і управління та економіки підприємства. На їхній базі створено кафедру теоретичної та прикладної економіки, яку очолив А. В. Шегда.

Колектив кафедри теоретичної та прикладної економіки, 2002

З метою наближення назви кафедри до назви спеціальності, за якою кафедра як випускова здійснює підготовку фахівців, за підтримки декана економічного факультету В. Д. Базилевича, рішенням вченої ради Київського університету кафедру теоретичної та прикладної економіки 2012 року перейменовано на кафедру економіки підприємства, яку з 2011 року очолює Г. М. Филюк.

Кафедру економіки підприємства в усі часи очолювали визнані в Україні та за її межами науковці. Першим завідувачем кафедри політичної економії природничих факультетів був доктор економічних наук, професор, заслужений працівник вищої школи **Микола Пилипович Панченко** (1924–2011).

М. П. Панченко

У роки Другої світової війни М. П. Панченко захищав Україну від німецько-фашистських загарбників. Його професійний шлях розпочався після закінчення Львівського торгово-економічного інституту (1948). Кандидатську (1954) і докторську (1962) дисертації М. П. Панченко захистив у Київському університеті. З 1954 року працював на економічному факультеті, в університетському Інституті підвищення кваліфікації, спочатку на посаді викладача, пізніше – доцента, а з 1963 до 1975 – професора, завідувача кафедри політичної економії природничих факультетів; упродовж 1975–1977 років – заступник директора Інституту економіки АН УРСР. Його наукові інтереси: принципи матеріальної зацікавленості в розвитку колгоспного виробництва; дослідження загальних проблем розширеного відтворення; аналіз сукупного суспільного й кінцевого продукту; проблеми продуктивності праці й шляхи її підвищення; грошове авансування і нові форми оплати праці; розвиток державної і кооперативної власності. Учений опублікував понад 300 праць, серед яких 22 монографії, 3 підручники. Підготував 77 кандидатів і 9 докторів економічних наук. Вагомі здобутки вченого були відзначені багатьма державними нагородами.

М. С. Черненко

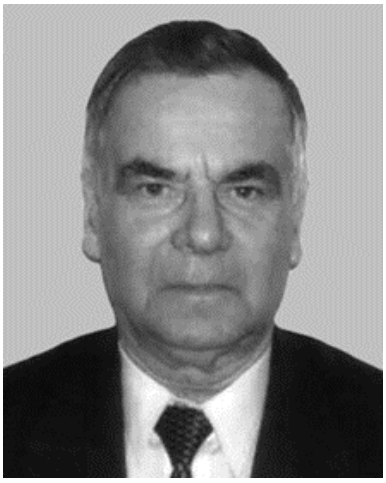
Упродовж 1975–1988 років кафедру очолював доктор економічних наук, професор, заслужений працівник вищої школи, випускник Київського університету (1938–1941) **Марко Степанович Черненко** (1921–2005).

1942 року він був мобілізований до лав армії і брав участь у бойових діях на Першому Українському фронті. З 1945 року – студент, а згодом – аспірант Київського університету. З 1949 року працював старшим викладачем, доцентом, професором кафедри політекономії, з 1975 – завідувачем кафедри політичної економії природничих факультетів. Його наукові інтереси: економічні проблеми взаємозв'язку продуктивних сил і виробничих відносин; роль науково-технічного прогресу й особливості його розвитку в процесі переходу до ринкових відносин. Член Вищої атестаційної комісії СРСР; голова науково-методичної комісії із суспільних наук при Міністерстві вищої і середньої спеціальної освіти УРСР; член редколегії журналу "Економічні науки" і Української енциклопедії.

Науковий доробок М. С. Черненка – це понад 200 праць, зокрема 5 монографій, 2 підручники. Під його керівництвом протягом 1986–1988 років кафедра отримала звання зразкової в Київському університеті.

М. С. Черненка відзначено багатьма державними нагородами: орденами Червоної Зірки, Вітчизняної війни, Богдана Хмельницького, 10 медалями; він має почесне звання заслуженого працівника вищої школи України (1972).

Упродовж 1988–1998 років кафедру очолював доктор економічних наук, професор, академік Академії наук вищої школи України, Міжнародної академії соціально-економічних наук (Грузія) **Юрій Васильович Ніколенко** (1936–2008).

Ю. В. Ніколенко

Ю. В. Ніколенко також був випускником економічного факультету Київського університету (1960). В університеті пройшов шлях від старшого викладача, доцента (1964–1981) до завідувача кафедри економіки природничих факультетів (1988–1998).

Опублікував близько 180 праць, зокрема: Нагромадження і темпи економічного зростання, 1987; Нагромадження і його кількісна визначеність, 1974; Основи економічної теорії, 2008. Його наукові інтереси: проблеми розширеного відтворення валового внутрішнього продукту. Обирався членом експертної ради Вищої атестаційної комісії України (1992–1998), головою науково-методичної ради з економіки Міністерства освіти і науки України.

Л. І. Воротіна

Для задоволення щораз вищого попиту на фахівців з економіки підприємства 1984 року на економічному факультеті було проведено реорганізацію і створено нову кафедру – управління і аналізу господарської діяльності підприємства, завідувачка – докторка економічних наук, професорка, академкиня Академії економічних наук України **Людмила Іванівна Воротіна.**

1958 року вона закінчила економічний факультет Київського університету, 1969 – захистила кандидатську дисертацію, 1983 – докторську. У Київському університеті працювала понад 36 років (1967–2003) на посадах доцентки, професорки, завідувачки кафедри управління та економіки підприємства. Була науковою радницею-консультанткою і членкинею правління Спілки підприємців малих, середніх і приватизованих підприємств України; членкинею жіночої ради Київського університету, президії товариства "Знання", спеціалізованих учених рад із захисту дисертацій, президії ради ветеранів Київського університету; радницею міністра економіки України, голови Фонду державного майна України, голови Державного комітету України з питань підприємництва; віцепрезиденткою Асоціації ділових жінок.

Її наукові інтереси: теорія індивідуального відтворення; управління; економіка підприємства; управління підприємством; підприємництво; малий бізнес; малі підприємства в ринкових умовах господарювання; роботодавець у системі трудових відносин в Україні; об'єднання підприємців в Україні; спільні підприємства в ринковій економіці.

Опублікувала близько 200 праць, зокрема монографії і підручники за кордоном. Нагороджена грамотами Кабінету Міністрів України (2010) і Верховної Ради України (2011).

Л. І. Воротіна й донині не втрачає зв'язків з університетом, кафедрою економіки підприємства й бере активну участь у наукових заходах, зустрічах із випускниками, роботодавцями тощо.

Виступ Л. І. Воротіної
на конференції "Конкурентоспроможність
національної економіки", 2018

А. В. Шегда

1998 року після об'єднання і чергової реорганізації кафедр економічного факультету створено кафедру теоретичної та прикладної економіки. Її очолив доктор економічних наук, професор **Анатолій Васильович Шегда**, який працював на цій посаді до 2011 року.

Практично його професійне життя пов'язане з Київським університетом. Анатолій Васильович закінчив економічний факультет 1977 року, захистив кандидатську (1983) і докторську (1996) дисертації. З 1980 року працював асистентом кафедри політичної економії, доцентом, професором кафедри економіки природничих факультетів, а протягом 1998–2011 років – завідувачем кафедри теоретичної та прикладної економіки (з 2012 року перейменована на кафедру економіки підприємства). Його наукові інтереси: проблеми розвитку вищої освіти в Україні; методологія наукових досліджень; теорія економіки підприємства; розвиток форм підприємницької діяльності; структурні зрушення в економіці України; трансформація промислового виробництва в постіндустріальну епоху; теорія і практика сучасного менеджменту; організаційно-економічний механізм управління підприємствами.

Опублікував близько 120 праць, зокрема: Основи менеджменту, 1998; Економіка підприємства, 2006 (у співавторстві); Форми корпоративного контролю в системі акціонерних відносин в Україні, 2007 (у співавторстві); Ризики у підприємництві: оцінювання та управління, 2008; Стратегічне управління, 2009.

Нагороджений грамотою Верховної Ради України, нагрудним знаком "Відмінник науки України".

Член учених рад економічного факультету й університету, відповідальний редактор збірника наукових праць "Теоретичні та прикладні питання економіки", член редколегій "Вісника Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка", журналу "Економіка, господарство, право".

2011 року керівництво кафедри перейшло до докторки економічних наук, професорки **Галини Михайлівни Филюк**.

Вона закінчила Державний торговельно-економічний університет (1995). 2001 року на спеціалізованій вченій раді Київського університету

захистила кандидатську дисертацію, а 2010 – докторську. У Київському університеті з 2001 року – асистентка, з 2005 – доцентка, з 2011 – професорка, завідувачка кафедри теоретичної та прикладної економіки (з 2012 – кафедра економіки підприємства). Її наукові інтереси: трансформація ринкових структур в умовах глобалізації; конкуренція і монополія в умовах глобалізації; конкурентна політика держави в умовах глобалізації; державне регулювання природних монополій в Україні.

2014 року Г. М. Филюк було присвоєно почесне звання заслуженої економістки України, а також відмінниці освіти України (2018). Її професійну й наукову діяльність відзначено відомчими нагородами, зокрема нагрудним знаком Міністерства освіти і науки України "За наукові та освітні досягнення" (2021); почесною грамотою Міністерства освіти і науки України (2007); подяками Міністерства освіти і науки України (2005, 2006, 2008); низкою відзнак Київського університету, грамотою Київського міського голови.

Г. М. Филюк із колективом кафедри, 2019

Г. М. Филюк активно бере участь у громадській діяльності: є експерткою Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, членкинею комісії Українського союзу промисловців і підприємців із питань науки та інформаційних технологій, постійної комісії з питань організації освітнього процесу вченої ради Київського університету, головчинею профспілкового бюро економічного факультету. Уже понад 20 років очолює журі секції "Мікроекономіка та макроекономіка" Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів – членів Малої академії наук України тощо.

Опублікувала понад 150 праць, зокрема: Конкуренція і монополія в епоху глобалізації, 2009; Економічна теорія, 2010; Природні монополії, 2006 (у співавторстві); Мікроекономіка, 2005 (у співавторстві); Економічний аналіз, 2021 (у співавторстві); Бізнес-модель підприємства: формування та реалізація, 2022 (у співавторстві).

Вручення дипломів магістрам
кафедри економіки підприємства, 2017

На кафедрі свого часу плідно працювали доктори економічних наук, професори: І. А. Ветчинов, М. М. Діденко, О. Д. Заруба, В. А. Євтушевський, М. М. Кирієнко, М. М. Клименюк, В. О. Паламарчук, В. П. Пелішенко, М. О. Приходько, В. Г. Швець; кандидати економічних наук, доценти: Н. В. Андреюк, К. С. Базилевич, М. М. Бердар, О. В. Богуславський, І. Є. Брик, Л. І. Вергун, В. М. Влезько, Г. В. Гавриляка,

О. М. Гончарова, В. Ф. Горянський, І. О. Гриненко, А. В. Демківський, Л. І. Дікого, О. О. Довженко, Ю. А. Жила, М. Д. Іваньків, Н. І. Ігнатович, М. П. Ігнатьєв, К. А. Кондратьєв, А. Ф. Кондратюк, А. М. Кравчук, С. Т. Ласкін, В. К. Логвиненко, В. О. Ломакін, Я. Т. Матійченко, М. М. Мельник, М. Д. Миронов, М. П. Нахаба, М. Л. Неумитий, Н. Д. Нечипоренко, І. Д. Олещенко, В. В. Осокіна, О. В. Отрошко, Л. О. Пашнюк, А. А. Подоляк, Н. В. Ревуцька, С. І. Ромашко, Ю. А. Сагайдак, Б. Т. Свєтлов, Л. В. Селезньова, В. М. Троян, В. А. Фере, Т. Б. Харченко, З. С. Черняк та ін.

Не можемо не згадати і багаторічних берегинь кафедри – її методисток і лаборанток: Л. В. Селезньову, Т. С. Полякову, Н. М. Мольченко, А. Й. Грабовську, Т. О. Царенкову, Н. В. Шаврову, Н. О. Миськову, Ю. А. Горбатюк.

Нині на кафедрі працюють 5 докторів наук, професорів і 13 кандидатів наук, доцентів. Понад 30 років за сумісництвом працює професор Ю. І. Єхануров, який має безцінний досвід роботи як у бізнесі (трести "Київміськбуд № 4", "Київміськбудкомплект", "Буддеталь"), так і на найвищих державних посадах: прем'єр-міністр України (2005–2006), народний депутат України третього, п'ятого й шостого скликань, міністр оборони України (2009), перший заступник голови Секретаріату Президента України (2009–2010). Юрій Іванович очолює низку громадських організацій, що опікуються проблемами малого й середнього бізнесу. Розробив і викладає для студентів авторські спецдисципліни "Інвестиційна політика підприємства" та "Антикризове управління підприємством". Професор Ю. І. Єхануров уперше в Україні розробив і читає дисципліну "Блокчейн-технології", що посилює фахові компетенції економістів в умовах цифрової економіки. За його ініціативою й безпосередньою участю кафедра з 2001 року щорічно проводить Міжнародну науково-практичну конференцію "Конкурентоспроможність національної економіки", яка завжди отримує хороший резонанс як в Україні, так і за її межами. Ю. І. Єхануров долучається до всіх проєктів, які реалізуються кафедрою.

Формування професорсько-викладацького колективу кафедри значною мірою відбувається за рахунок підготовки кадрів найвищої кваліфікації через аспірантуру й докторантуру факультету. За період з 1999 до 2022 року співробітники, аспіранти й докторанти кафедри захистили 8 докторських і 21 кандидатську дисертації.

Ю. І. Єхануров і В. Д. Базилевич
на Міжнародній науково-практичній конференції
"Конкурентоспроможність національної економіки", 2017

Ю. І. Єхануров під час проведення заходів із профорієнтації, 2021

Професорсько-викладацький колектив кафедри на регулярній основі підвищує свою професійну кваліфікацію. Усі викладачі пройшли навчання за проєктом "Корпоративне управління в Україні" Міжнародної фінансової корпорації, шість – навчалися за проєктами Консорціуму з удосконалення бізнес-освіти в Україні, чотири – пройшли курси підвищення кваліфікації з інтеграції бізнес-процесів у SAP ERP, що є зразком новітнього програмного забезпечення у сфері управління ресурсами підприємств. Усі вони також постійно беруть участь у численних тренінгах, стажуваннях на українських і міжнародних підприємствах, наукових стажуваннях і проєктах за кордоном (США, Італія, Польща, Литва, Латвія, Словенія, Болгарія, Грузія, Азербайджан), зокрема у провідних університетах країн Європейського Союзу.

Доцентка О. В. Піменова під час стажування
в Університеті Марії Кюрі-Склодовської (Польща), 2022

Кафедра налагодила тісні зв'язки з бізнесом, науково-дослідними інститутами, аналітичними центрами, урядовими структурами, зокрема: Українським союзом промисловців і підприємців, Антимонопольним комітетом України, Спілкою малих, середніх і приватизованих підприємств України, ТОВ "Нова пошта", ПрАТ "Карлсберг", "Ернст енд Янг", "Делойт" тощо.

Завдяки дружній і довірчій атмосфері, створеній на кафедрі, викладачі не тільки на високому професійному рівні забезпечують навчальний процес, а й спільно беруть участь у міжнародних наукових конференціях, відвідують разом зі студентами відомі й успішні компанії, святкують випускні вечори, щиро вітають колег із днями народження, організовують екскурсії відомими місцями України.

Викладачі кафедри
на міжнародній науково-практичній конференції у Дубаї, 2016

Участь викладачів кафедри
в роботі секції міжнародної конференції у Дубаї, 2016

Екскурсія на ТОВ "Органік Мілк", 2019

Святкування з нагоди закінчення навчання
у магістратурі, 2018

Доцентку В. В. Осокіну вітають
із Днем народження

День народження
професорки О. А. Грішнової

Екскурсія в Новоукраїнку, 2018

Куратори кафедри активно працюють зі своїми групами: організовують екскурсії, відпочинок на природі, знайомлять з історією факультету й університету.

Доцентка О. М. Гончарова
зі студентами на ВДНГ, 2017

Відвідування університетського
Зоологічного музею, 2018

Кураторка академічної групи доцентка А. М. Магомедова
в Київському музеї науки і техніки, 2018

Кафедра здійснює підготовку фахівців за всіма освітніми ступенями: "Бакалавр", "Магістр", "Доктор філософії". Протягом багатьох років вона готувала фахівців за спеціальностями "Економіка підприємства" та "Прикладна економіка" (2000–2009) і завжди пишається своїми випускниками. Успішні кар'єри випускників у вітчизняних і міжнародних компаніях, наукових та освітніх закладах, консалтинговому бізнесі,

сфері державної законодавчої і виконавчої влади України засвідчують результативність виховання лідерських якостей у процесі навчання.

Відповідаючи на виклики сучасності, посилення конкуренції на ринку освіти, колектив спрямував зусилля на створення нових освітніх програм. З 2019 року кафедра здійснює підготовку за освітньою програмою "Економіка бізнесу" на здобуття освітніх ступенів "Бакалавр" і "Магістр" денної та заочної форм навчання і за дуальною освітньо-професійною програмою "Бізнес-консалтинг" на здобуття освітнього ступеня "Магістр" у партнерстві з компанією "Ернст енд Янг".

Освітню програму "Економіка бізнесу" для підготовки бакалаврів денної та заочної форм навчання запропоновано як розвиток традиційної для освітньої сфери програми "Економіка підприємства" (гарантка Л. П. Чубук, д-ка екон. наук, доц.). У центрі уваги – надання сучасних знань і формування актуальних практичних навичок відкриття і ведення бізнесу, упровадження інновацій і стартапів, здійснення економічного аналізу, підвищення ефективності діяльності бізнес-одиниць.

Програму націлено на тих здобувачів, які прагнуть реалізувати свою майбутню професійну діяльність у бізнес-середовищі, фокусуються на економічних проблемах, пов'язаних з організацією бізнесу, управлінням і стратегією. Студенти програми – інтелектуальна й мотивована молодь, що готова опановувати теорію і практику економіки бізнесу.

Освітня програма має багато позитивних аспектів і переваг:

• сучасний навчальний контент, викладання частини кластерних дисциплін англійською мовою. Містить досвід бізнес-освіти провідних європейських і вітчизняних університетів, охоплює цікаві дисципліни, що формують найважливіші фахові й цифрові компетентності та аналітичні навички майбутнього спеціаліста з бізнес-економіки, наприклад "Блокчейн-технології на підприємстві", "Корпоративне управління", "Оцінка бізнесу", "Управління витратами компанії", "Креативна економіка" тощо;

• акцент на формуванні практичних навичок, залучення до освітнього процесу практиків (запрошених лекторів, а також на постійній основі), організація практично орієнтованих занять (лабораторних робіт, бізнес-тренінгів), проведення виробничої практики на підприємствах і в бізнес-структурах реального сектору економіки;

• перспективи подальшого навчання в магістратурі за економічною спеціальністю та післядипломного поглиблення спеціалізації (курси вартісного оцінювання за напрямами майна й активів, проєктного менеджменту, бухгалтерського обліку, програми магістрів економічного управління;

• можливості академічної мобільності, участі в міжнародних освітніх програмах обміну студентів;

• творча атмосфера навчання, побудова індивідуальної освітньої траєкторії з урахуванням кластерної спеціалізації.

Якісна бізнес-освіта випускників освітньої програми "Економіка бізнесу" – це запорука їхнього успішного працевлаштування на підприємствах різних сфер економіки ("Біофарма", "Данон", "Рошен", "Київстар", "Хенкель", "Нова пошта", компанії "Великої четвірки" у сфері аудиту та міжнародні аналітичні компанії: "МсКінсей енд Компані" ("McKinsey & Company"), "КПМГ", "Делойт", "Ернст енд Янг" тощо); в органах державної влади та управління (Національний банк України, Міністерство фінансів України, Державна податкова служба України, Міністерство економіки України), а також заснування власної справи. Усвідомлення таких переваг сприяло зростанню кількості вступників на освітні програми більше ніж удвічі.

Програми підготовки магістрів "Економіка бізнесу" денної (освітньо-наукова, гарантка Г. М. Филюк) і заочної (освітньо-професійна, гарантка О. А. Грішнова) форм навчання зорієнтовано на охоплення всього професійного поля діяльності майбутніх фахівців. Мета програми – підготовка фахівців найвищої кваліфікації, виховання лідерів сучасного суспільства й бізнесу, що відповідає статусу Київського університету та його унікальній місії в освітньому середовищі країни. Оптимальне поєднання фундаментальної теоретичної підготовки, що базується на багаторічних академічних традиціях університету, з практичною спрямованістю навчання на основі проблемно-орієнтованого і студентоцентрованого підходів є відповіддю на мегатренди сучасного ринку праці.

Головний орієнтир роботи кафедри – формування в майбутніх фахівців професійних компетенцій, уміння нарощувати й ефективно використовувати фаховий потенціал, будувати своє майбутнє і досягати найкращих результатів у професії. Майбутні фахівці отримують фундаментальну економічну освіту, яка забезпечує широту кругозору, цілісне сприйняття динаміки соціально-економічних змін, розвиває новаторські здібності, ініціативність, підприємливість, здатність до сприйняття і використання на практиці нових ідей та інструментів наукового пізнання. Структура програми та зміст її освітніх компонент, що містять елементи міждисциплінарності знань, дають змогу сформувати компетентності широкого спектра дії, розширюючи можливості працевлаштування випускників не тільки за фахом у бізнес-структурах ("Генезіс", "ПрайсвотерхаусКуперс", "МсКінсей енд Компані", "КПМГ", "Делойт"

тощо), а й в органах державної влади (Міністерство фінансів України, Державна податкова служба України, Міністерство економіки України, Національний банк України), закладах вищої освіти й наукових установах, а також організації власної справи.

У процесі навчання студенти отримують знання і навички від викладачів кафедри, що мають досвід практичної діяльності (Д. О. Баюра, Ю. І. Єхануров, А. М. Магомедова, О. В. Піменова). Освітня програма передбачає набуття здобувачами вищої освіти необхідних навичок (хард, софт, диджитал скілз), зокрема й завдяки тренінговим освітнім компонентам. Упродовж 2021–2022 років усі освітні програми акредитовані Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

У відповідь на комплексний запит ринків праці й освітніх послуг і конкретних роботодавців 2021 року започатковано освітню програму "Бізнес-консалтинг". Унікальність програми полягає в її дуальності, тобто навчання поєднується з офіційним працевлаштуванням у відділах аудиту, фінансового, податкового консалтингу компанії "Ернст енд Янг".

Програма "Бізнес-консалтинг" базується на врахуванні трьох чинників: по-перше, запиту на фахівців-економістів з універсальними загальними й фаховими компетентностями, зорієнтованих на консалтингову діяльність у широкому предметному полі економіки бізнесу; по-друге, запиту департаменту з управління персоналом компанії "Ернст енд Янг" в Україні на цільову підготовку за участю компанії; по-третє, запиту з боку випускників бакалаврату на освітні програми, що дають можливість здобувати реальний фаховий досвід за перспективними напрямами працевлаштування або будувати підприємницьку кар'єру.

Програму спрямовано на підготовку конкурентоспроможних фахівців з економіки й бізнес-консалтингу з перспективою власної підприємницької кар'єри або кар'єри керівника, експерта-аналітика, консультанта в глобальних і національних компаніях, бізнес-структурах, органах державної та місцевої влади.

Переваги програми:

• навчання в аудиторії і на робочому місці (офіційне поєднання навчання і роботи);

• офіційне працевлаштування у відділах фінансового консалтингу, аудиту, податкового консалтингу компанії "Ернст енд Янг" в Україні; баланс найсучаснішої теорії і практики від лідерів ринку; набуття особистого досвіду роботи й експертизи; доступ до реальних консалтингових проєктів для клієнтів зазначеної компанії, а також її корпоративних навчальних ресурсів.

Випускники освітньої програми "Бізнес-консалтинг" – висококваліфіковані фахівці-економісти, що володіють сучасним економічним і управлінським мисленням; уміють перетворювати теоретичні знання на бізнес-ефекти; виконують складні управлінські, дослідницькі, аналітичні бізнес-завдання; володіють навичками критичного мислення; мають розвинені комунікативні здібності, лідерський потенціал; розуміють стандарти, зміст, динаміку і культуру сучасного бізнес-середовища.

Випускники освітньої програми повноцінно працюють під час навчання і можуть продовжити кар'єру в широкій сфері бізнес-консалтингу, різних сферах економічної діяльності як підприємці або на посадах, пов'язаних із виконанням проєктно-економічних, аналітичних, консалтингових, організаційно-управлінських, науково-дослідних робіт у державних і приватних бізнес-структурах, органах державної та місцевої влади, а також можуть займатися викладацькою і науковою діяльністю у закладах вищої освіти й дослідницьких центрах. 2022 року відбувся перший випуск магістрів за цією освітньою програмою, яка того самого року була акредитована Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти з визначенням "зразкова".

Підготовку докторів філософії за спеціальністю 051 "Економіка" кафедра здійснює в межах спільної програми разом з іншими кафедрами факультету. Загалом кафедра підготувала понад 30 докторів і понад 200 кандидатів наук і докторів філософії.

Основними напрямами спеціалізації кафедри є: економіка підприємства, економіка праці та управління персоналом, вартісно-орієнтоване управління компанією, управління конкурентоспроможністю компаній, формування бізнес-моделі сучасної компанії і бізнес-планування, корпоративне управління, корпоративна соціальна відповідальність, теорія і практика бізнес-консалтингу.

Колектив кафедри регулярно оновлює професійні програми освіти студентів бакалаврату й магістратури, постійно адаптує навчальні плани з урахуванням потреб життя і розвитку науки. За ініціативою та безпосередньою участю кафедри було проведено кілька круглих столів, головною темою яких стало обговорення і виявлення можливостей поліпшення підготовки фахівців у сфері економіки, зокрема й за дуальною формою освіти.

Нині викладачі кафедри забезпечують навчальний процес переважно на економічному факультеті. На інших факультетах і в інститутах університету (юридичному, географічному, комп'ютерних наук та кібернетики, соціології, ННІ журналістики, ННЦ "Інститут біології та медицини", Військовому інституті тощо) викладають дисципліни циклу вільного вибору студентів.

Поглиблення інтеграції освіти з практикою, розвиток зв'язків кафедри з провідними підприємствами й організаціями, які мають попит на її випускників, дає змогу використовувати їхні ресурси для інтелектуального, кадрового й матеріального забезпечення навчального процесу. Доброю традицією стали лекції провідних представників бізнесу.

Сучасний рівень викладання навчальних дисциплін базується на фундаментальних і прикладних наукових дослідженнях, серед яких головне місце посідають інноваційно-інвестиційний потенціал розвитку підприємства, стратегічне управління підприємством, економіка праці й соціально-трудові відносини, корпоративне управління, конкурентна політика, формування та розвиток сучасних бізнес-моделей, стратегія розвитку підприємства.

Освітній процес на кафедрі забезпечують висококваліфіковані й мотивовані науково-педагогічні працівники. 100 % викладацького колективу кафедри – доктори й кандидати наук.

Ще один пріоритетний напрям діяльності кафедри – наукова робота, яка є невід'ємним складником професійного зростання професорсько-викладацького колективу кафедри, докторантів, аспірантів і здобувачів та успішної реалізації інноваційної освітньої моделі відповідно до лідерського статусу Київського університету як університету дослідницького типу. Адже підготовка високопрофесійних фахівців, які володіють сучасним економічним мисленням і новітнім інструментарієм для прийняття ефективних рішень у бізнесі, своєчасного й адекватного реагування на виклики й загрози, продукування і реалізації інноваційних ідей неможлива без раціонального поєднання фундаментальної теоретичної підготовки з прикладними, найзатребуванішими спеціалізаціями.

Магістральний напрям наукових досліджень кафедри економіки підприємства – обґрунтування векторів і механізмів інноваційно-інвестиційного розвитку сучасних підприємств із метою забезпечення їхньої високої соціально-економічної ефективності. Реалізується він у розвитку досліджень:

• теорії сучасного управління, стратегічного управління підприємствами, університетського менеджменту, регулювання розвитку підприємств-монополістів (гарантки: Г. М. Филюк, Л. В. Шаульська);

• смартекономіки, соціоекономіки підприємства, ефективності формування і використання людського, інтелектуального й соціального капіталу (гарантки: О. А. Грішнова, О. Ю. Мірошниченко, Л. В. Шаульська);

• ідентифікації ризиків вітчизняних підприємств та управління ними, забезпечення ризикостійкості підприємств (гаранти: М. В. Голованенко, В. В. Вірченко, І. В. Євсєєва-Северина);

• корпоративного управління, соціального інвестування, соціальної відповідальності й корпоративної культури вітчизняних підприємств, корпоративної реструктуризації (гаранти: Д. О. Баюра, О. А. Грішнова);

• економіки нерухомості, управління нерухомим майном підприємств, фінансування та оцінювання вартості нерухомості (гарантка Л. П. Чубук);

• формування бізнес-моделей підприємств, конкурентоспроможності суб'єктів господарювання аграрного сектору економіки, інституційного забезпечення форм господарювання в аграрному секторі економіки (гарантки: Г. М. Филюк, О. В. Піменова, А. М. Магомедова);

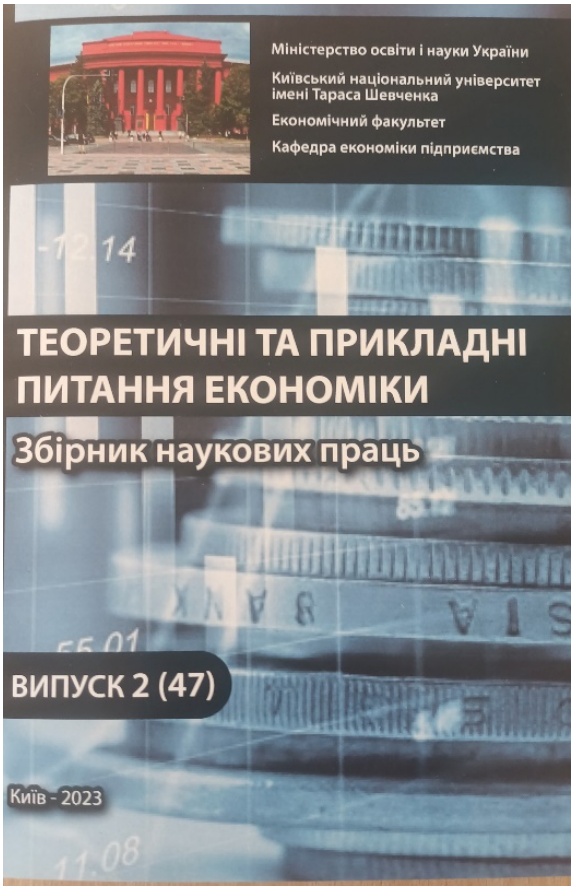
• забезпечення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання в умовах непередбачуваності зовнішнього середовища, підвищення ефективності конкурентної політики держави (гарантка Г. М. Филюк).

XV Міжнародна науково-практична конференція
"Конкурентоспроможність національної економіки", 2015

Кафедра – засновник і головний організатор Міжнародної науково-практичної конференції "Конкурентоспроможність національної економіки", яка проводиться в університеті з 2001 року. Її учасниками завжди є представники органів влади й управління (Кабінету Міністрів України, профільних міністерств і відомств, регіональних органів влади), які формують і впливають на політику розвитку й функціонування бізнесу в Україні, профільних асоціацій і спілок (Української спілки промисловців і підприємців, Спілки підприємців середніх, малих і приватизованих підприємств України, Громадської спілки "Українське об'єднання ринків капіталу" тощо), а також провідні закордонні й вітчизняні науковці.

2019 року кафедра організувала роботу секції "Креативна економіка та конкурентоспроможність підприємств" у межах Міжнародних форумів (EFBM 2019, EFBM 2021), що проводилися на економічному факультеті.

Збірник наукових праць "Теоретичні та прикладні питання економіки"

За результатами роботи конференцій видається фаховий збірник наукових праць Київського університету "Теоретичні та прикладні питання економіки" за редакцією професорів Ю. І. Єханурова та Г. М. Филюк. З 2000 до 2023 року вже вийшло 47 випусків цього збірника, у яких опубліковано понад 800 статей відомих вітчизняних і закордонних науковців.

До того ж викладачі, докторанти й аспіранти кафедри активно беруть участь в українських і міжнародних наукових, науково-практичних і науково-методичних конференціях (у Великій Британії, Іспанії, Литві, Латвії, Польщі, Румунії, Чехії, Хорватії, Ізраїлі, Туреччині, Грузії, Азербайджані, ОАЕ та інших країнах) і публікують свої роботи в шанованих міжнародних виданнях, що свідчить про високий рівень їхніх наукових розробок.

Результати науково-дослідної і навчально-методичної роботи професорсько-викладацького колективу кафедри знаходять відобра-

ження в публікаціях видань, зареєстрованих у міжнародних базах даних, таких як "Скопус", "Веб оф Сайнс", "Індекс Коперникус" тощо.

Протягом 2006–2010 років викладачі кафедри виконували науково-дослідну роботу в межах комплексної теми "Розвиток внутрішнього ринку України в умовах глобалізації: закономірності та протиріччя", а впродовж 2007–2010 – договірні науково-дослідні роботи "Дослідження фінансово-економічних аспектів розвитку ринку нерухомості та формування заходів економічної політики" згідно з договором із Міністерством освіти і науки України та "Дослідження методів фінансування нерухомості в економіці України" згідно з договорами з Міністерством освіти і науки України й Державним комітетом України з питань науки, інновацій та інформатизації; упродовж 2011–2016 – науково-дослідну роботу в межах держбюджетної науково-дослідної теми "Модернізація економіки України на засадах сталого економічного розвитку: закономірності, протиріччя, ризики". З 2016 року практична реалізація наукових досліджень кафедри проводилася в межах наукової теми "Соціоекономічний вектор розвитку вітчизняних підприємств в умовах євроінтеграції". Крім того, усі викладачі ведуть наукові дослідження за індивідуальною тематикою.

Теми дисертацій, захищених викладачами, докторантами й аспірантами, відповідають актуальним запитам української економіки й підтверджують науковий внесок кафедри в її розвиток. Зокрема, чотири викладачі, які захистили докторські дисертації, зараз працюють на кафедрі (О. А. Грішнова, 2002; Г. М. Филюк, 2010; Д. О. Баюра, 2010; Л. П. Чубук, 2021).

Усі результати, перемоги та здобутки кафедри отримано завдяки натхненній праці згуртованого, високопрофесійного, мотивованого, креативного колективу науково-педагогічних працівників, який на сьогодні налічує 19 осіб.

Науково-педагогічні працівники кафедри беруть активну участь у роботі економічного факультету. Зокрема, Г. М. Филюк очолює профспілкове бюро (з 2004 і дотепер). Викладачі вже понад 20 років організовують науково-методичну роботу на факультеті. Робота науково-методичної комісії економічного факультету визнана однією з найкращих в університеті. Понад 15 років її головчинею була Т. М. Литвиненко, канд. екон. наук, доц., яка також є незмінною і незамінною заступницею завідувачки кафедри. З 2017 року головчинею комісії стала А. М. Магомедова, канд. екон. наук, доц., яка також є членкинею науково-методичної ради університету, координаторкою Центру інформаційних технологій в економічній освіті економічного факультету.

Вона – активна учасниця міжнародних наукових програм, консультантка й менторка в проєктах підтримки молоді в бізнесі.

Т. С. Онисенко, канд. екон. наук, доц., – відповідальна секретарка відбіркової комісії факультету, а також відповідальна за організацію міжнародних академічних обмінів на факультеті. О. П. Микитюк, канд. екон. наук, доц., уже кілька років поспіль є заступницею відповідального секретаря відбіркової комісії факультету за освітнім ступенем "Магістр", однією з організаторок профорієнтаційної роботи кафедри і факультету. Т. В. Кравченко, канд. екон. наук, доц., – відповідальна за роботу ради роботодавців і випускників факультету. М. В. Голованенко, канд. екон. наук, доц., тривалий час сумлінно виконував обов'язки секретаря тендерного комітету університету. Д. О. Баюра, д-р екон. наук, проф., – гарант освітньо-наукової програми на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 "Менеджмент". Ю. І. Єхануров, канд. екон. наук, проф., відомий державний і громадський діяч України, – організатор і спонсор найважливіших заходів кафедри й факультету, улюблений викладач студентів уже понад 35 років.

Л. А. Мартинюк, канд. екон. наук, доц., – організаторка співпраці кафедри з роботодавцями й випускниками, відповідальна за організацію практичної підготовки студентів. І. В. Євсєєва-Северіна, канд. екон. наук, доц., – координаторка навчального процесу на кафедрі. О. Ю. Мірошниченко, канд. екон. наук, доц., – відповідальна за наукову роботу кафедри, активна учасниця міжнародних академічних обмінів, членкиня редколегій поважних наукових журналів. Л. О. Тарасенко, д-ка філософії, асист., – відповідальна за виховну роботу, координаторка освітньої програми "Бізнес-консалтинг". О. В. Піменова, канд. екон. наук, доц., – ініціаторка й виконавиця багатьох нових напрямів міжнародної співпраці кафедри, випускова редакторка збірника наукових праць "Теоретичні і прикладні питання економіки".

Великий внесок у розвиток кафедри зробили й продовжують робити аспіранти, які навіть після успішного захисту дисертацій не розривають зв'язків із нею, а залишаються її надійними друзями й активними соратниками (як керівники державних і міжнародних інституцій, лідери бізнесу, топменеджери, учені), зокрема Т. Кицак, А. Василик, О. Наумова, О. Брінцева, О. Вітковський, В. Карюк, В. Романюк, Є. Жорова, Т. Костенко, М. Римкіна, О. Говорунов, І. Магдич, А. Козловський, С. Піменов, К. Ріхтер (Акуленко), Б. Сахарук, Л. Жуманкулова, К. Власова та ін.

З метою поглиблення міжнародних зв'язків кафедра підписала Міжнародну угоду Еразмус+ і меморандуми про взаєморозуміння і співпрацю з такими університетами: Університет Анадолу (Туреччина);

Батумський державний університет імені Шота Руставелі (Грузія); Варшавський університет природничих наук, Вища школа бізнесу Національного університету Луїса, Університет імені Яна Кохановського (Польща); Вища школа менеджменту інформаційних систем (Латвія).

Кафедра економіки підприємства на постійній основі здійснює розвиток міжнародного співробітництва за такими напрямами:

1. Науково-освітнє співробітництво. Викладачі й студенти беруть участь у міжнародних наукових конференціях. Зокрема, науковці кафедри щорічно доповідають про результати своїх досліджень на фінансово-банківському форумі у Варшавському університеті природничих наук і на міжнародній науково-практичній конференції в Університеті імені Яна Кохановського, а також на наукових конференціях у Литві, Латвії, Великій Британії, Греції, Чехії, Румунії, Хорватії, Туреччині, Грузії, Молдові, Азербайджані та інших країнах.

Викладачі кафедри – співавтори міжнародних колективних монографій, зокрема з ученими Університету імені Яна Кохановського, Вищої школи управління та адміністрації (Польща), Вищої школи менеджменту інформаційних систем тощо. У співпраці з представниками Вищої школи управління (менеджменту) м. Ченстохова видано наукову працю професора А. В. Шегди "Роль євроменеджера в європейському управлінні" польською мовою.

Науковці кафедри активно співпрацюють з іншими країнами щодо підготовки наукових кадрів. Наприклад, професорка Г. М. Филюк є закордонною консультанткою трьох докторантів Карагандинського економічного університету Казпотребсоюзу (2020 року Гіззат Кенешова успішно захистила дисертацію), професорка О. А. Грішнова – членкиня вченої ради із захисту дисертацій у Вищій школі інформаційних систем і менеджменту, доцентка О. Ю. Мірошниченко – експертка з атестації щодо присудження наукового звання професора та членкиня вченої ради із захисту дисертацій Вільнюського університету. Викладачі кафедри є членами редколегій міжнародних наукових часописів (напр., Міжнародної конференції з економіки та бізнесу, Хорватія), а також рецензентами наукових статей у міжнародних збірниках наукових праць (напр., "Інформаційні науки", Вільнюський університет, Литва).

2. Сприяння мобільності студентів і викладачів, організація обміну студентами, викладачами й ученими. Викладачі, аспіранти й студенти кафедри проходили стажування за кордоном, зокрема у Варшавському університеті, Варшавському університеті природничих наук, Ягеллонському університеті, Університеті прикладних наук Шмалькальдена, Коледжі Карло Альберто (Італія) тощо. Упродовж 2016/17 н. р. студенти

третього курсу взяли участь у міжнародній програмі обміну Еразмус + з Університетом Анадолу, Університетом Нікосії (Кіпр).

3. Організація спільних міжнародних мультидипломних освітніх програм. Згідно з угодою між Київським університетом та Вищою школою бізнесу Національного університету Луїса на кафедрі кілька років реалізовувалася відкрита освітня програма подвійного дипломування "Економіка та оцінка підприємства (бізнесу) / Economics and Enterprise (business) valuation".

З метою поглиблення міжнародних зв'язків, розвитку й реалізації наукового потенціалу співробітників кафедри й факультету з 2000 року кафедра започаткувала проведення міжнародних науково-практичних конференцій з актуальних проблем розвитку підприємництва "Конкурентоспроможність національної економіки". Провідні науковці з України та інших країн (Велика Британія, Німеччина, Польща, Румунія, Грузія, Латвія, Литва, Туреччина, Казахстан, ОАЕ та ін.) щорічно беруть участь в обговоренні питань підвищення конкурентоспроможності держав, розглядаючи різні аспекти цієї проблеми.

Крім збірника наукових праць "Теоретичні та прикладні питання економіки", кафедра щорічно випускає збірник наукових праць молодих учених "Актуальні проблеми розвитку підприємницької діяльності в Україні" (загалом вийшло 19 випусків).

За участю працівників і студентів кафедри організовано роботу відповідних секцій на щорічних міжнародних науково-практичних конференціях студентів, аспірантів і молодих учених "Шевченківська весна".

Упродовж свого існування кафедра створює умови для розвитку інтелектуального потенціалу талановитої молоді, підтримки наукової і творчої роботи студентів, стимулювання їхнього інтересу до науково-дослідної роботи. Для цього активно працюють три наукові гуртки: "Актуальні проблеми економіки праці та управління персоналом", "Економічна політика держави та її вплив на діяльність підприємства", "Корпоративне управління і соціальна відповідальність бізнесу".

Професорсько-викладацький колектив кафедри забезпечує ґрунтовну підготовку студентів до олімпіад і наукове керівництво студентськими конкурсними роботами, про що свідчить значна кількість відзнак і призових місць за участь в олімпіадах і конкурсах. За 10 років (2013–2022) кафедра виховала 13 переможців всеукраїнських студентських олімпіад, 41 лауреата всеукраїнських конкурсів студентських наукових робіт, 15 переможців конкурсу дипломних робіт та інших фахових конкурсів, турнірів, чемпіонатів тощо. Наприклад, О. А. Грішнова

впродовж усієї історії всеукраїнських конкурсів студентських наукових робіт щороку готує до них молодих науковців і має вже 29 переможців!

Студенти й аспіранти кафедри неодноразово отримували за досягнення в навчальній і науковій роботі іменні стипендії: імені М. С. Грушевського, імені М. І. Туган-Барановського, Фонду Віктора Пінчука "Завтра.UA" тощо.

Всеукраїнська олімпіада
зі спеціальності "Економіка підприємства", 2017

Упродовж 2017–2019 років згідно з наказами Міністерства освіти і науки України на базі економічного факультету кафедра організувала проведення ІІ етапу Всеукраїнської студентської олімпіади зі спеціальності "Економіка підприємства (за видами економічної діяльності)". Прагнучи забезпечити комфортне перебування учасників, їхніх наставників і членів журі в стінах Шевченкового університету й незабутні враження, кафедра підійшла креативно до організації олімпіад. Зокрема, проводилися лекції фахівців-практиків провідних компаній "Делойт" (2017), "Сільпо" (2018), "ПрайсвотерхаусКуперс" (2019).

Наставники і члени журі взяли участь у роботі круглих столів на тему "Інноваційні методи викладання" (2017, 2018), майстеркласі "Презентаційні навички як інструмент викладача" (2019) з отриманням сертифіката про підвищення кваліфікації. 2017 року для учасників олімпіади, викладачів, членів журі, оргкомітету й осіб, що їх супроводжували, було організовано виставку і проведено майстерклас із петриківського розпису за участю майстринь із м. Дніпра. Щорічно кафедра також організовувала екскурсійні програми.

Переможці олімпіади А. Дяків та І. Подшивалов
разом зі своїми наставницями Г. М. Филюк та О. А. Грішновою

Традиційно здобувачі вищої освіти були призерами професійних конкурсів: Всеукраїнського конкурсу студентських маркетингових планів; Всеукраїнського студентського конкурсу інвестиційних проєктів, який кілька років поспіль проводився Українським союзом промисловців і підприємців спільно з кафедрою економіки підприємства; міжнародного конкурсу, організованого Інститутом сертифікованих фінансових аналітиків (CFA) тощо.

Упродовж 2020–2021 років кафедра організувала і провела ІІ тур Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт зі спеціалізації "Економіка підприємства".

Уже десятки років кафедра економіки підприємства дбайливо плекає і випускає сотні конкурентоспроможних професіоналів для розвитку економіки України, постійно вдосконалюючи форми й методи навчання, наукової і виховної роботи. Проводжаючи кожного разу нові покоління підготовлених висококваліфікованих бізнес-лідерів у майбутнє економічних успіхів, кафедра з натхненням і радістю зустрічає молоду зміну – найкращих випускників шкіл України, щоб навчити їх досягати висот у бізнесі, не забуваючи, однак, основне правило соціальної відповідальності: "Економіка існує для розвитку людей, а не люди – для розвитку економіки!".

РОЗДІЛ 6
ІСТОРІЯ УСПІХУ КІБЕРНЕТИЧНИХ ІДЕЙ В ЕКОНОМІЦІ

Кафедру економічної кібернетики засновано в Київському університеті 1965 року в складі економічного факультету. Створення кафедри значною мірою було обумовлено динамікою світового науково-технічного розвитку й зародженням його нового етапу, у якому значну роль відігравали кібернетика, нові можливості обчислювальної техніки, створення принципово нових електронно-обчислювальних машин, здатних ефективно розв'язувати складні економічні задачі.

Засновник української кібернетичної школи академік В. М. Глушков у статті "Кібернетика – любов моя" (1981) зазначав: "Не менш важливе застосування знаходять кібернетичні методи і в економіці. Вони дозволяють, з одного боку, по-новому вивчати економічні системи, а з іншого, по-новому організовувати саме інформаційне забезпечення в економіці, плануванні, управлінні".

Потенціал використання кібернетичних підходів до економічних застосувань був насправді величезним, відкривав нові горизонти й стимулював розвиток економіко-математичного моделювання. Саме синтез економіко-математичного моделювання з принципами кібернетики сформував основу економічної кібернетики як наукового напряму. Створення в Київському університеті кафедри економічної кібернетики було органічним утіленням у навчальний процес наукового напряму, що розвивався швидко й динамічно.

Заглиблення в історію університету дає можливість побачити паростки економіко-математичного моделювання ще на початку XX ст. Є. Є. Слуцький, навчаючись і проводячи наукові дослідження в Університеті св. Володимира, підготував 1911 року дуже цікаву конкурсну роботу "Теорія граничної корисності". Цю наукову розробку було відзначено золотою медаллю університету. Саме в ній Є. Є. Слуцький уперше застосував математичні підходи до аналізу економічних задач. Він дуже добре володів як математичним інструментарієм, так

і розумінням природи досліджуваних економічних задач. Поєднання математики й економіки було новим явищем, тому оцінювання його неординарної роботи викликало деякі труднощі у сприйнятті викладачами з конкурсної комісії. Це пояснювалося тим, що математична її частина була складною для розуміння економістів, а економічна – для математиків.

Творча атмосфера університету обумовила подальший розвиток наукових досліджень Є. Є. Слуцького, талант якого реалізувався вже за його стінами. Упродовж своєї наукової кар'єри він згенерував багато ідей у сфері економічної теорії, економетрики, теорії імовірностей і математичної статистики, геофізики, праксеології тощо. Міжнародне визнання отримала робота "Складання випадкових причин як джерело циклічних процесів" (1927). Вона стала однією із цеглин фундаменту імпульсивно-поширювального підходу до моделювання економічних циклів.

Колектив науковців економічного факультету в межах серії видань "Славетні постаті" 2007 року видав книгу "Слуцький Є. Визнання. Творча спадщина з погляду сучасності", присвячену дослідженню його наукового доробку. Багато здобутків ученого в книзі розкрито через сучасне осмислення, зокрема й у сьогоднішніх складниках економіко-математичного моделювання.

Створена на економічному факультеті за активної підтримки тодішнього ректора університету академіка І. Т. Швеця, а також засновника української кібернетичної школи академіка В. М. Глушкова (наказ ректора № 112 від 28 травня 1965 року), кафедра почала активно розробляти методичні основи підготовки фахівців з економічної кібернетики. Спочатку вона називалася кафедрою економіки народного господарства і економічної кібернетики. Очолив її декан економічного факультету, доктор економічних наук, професор **Микола Семенович Погорєлов**. А вже 1966 року, після реорганізації, її перейменували на кафедру економічної кібернетики. До 1970 року кафедру очолював кандидат фізико-математичних наук, професор **Костянтин Іванович Швецов** (1913–1978), відомий учений у галузях теорії функцій дійсної змінної, математичного програмування, історії математики й педагогічної майстерності викладання математики.

1934 року К. І. Швецов закінчив фізико-математичний факультет Харківського державного університету, 1938 року захистив кандидатську дисертацію. З 1960 до 1978 року працював у Київському університеті на посадах доцента кафедри загальної математики й завідувача кафедри економічної кібернетики (до 1970). Опублікував понад 50 праць, зокрема: Математика на Україні в XIV–XVII ст., 1968; Вступ до математичного аналізу, 1968, 1970; Диференціальне числення, 1971.

На кафедрі саме тоді працювали кандидати фізико-математичних наук, доценти Н. В. Чернікова, В. Й. Маліновський, А. І. Лобанов, А. В. Крушевський, І. М. Кохановський, асистенти І. І. Коваленко та Л. Ю. Лізунова.

Перший склад кафедри економічної кібернетики
на чолі із завідувачем кафедри професором К. І. Швецовим, 1967
(зліва направо: на першому плані – Н. В. Чернікова, К. І. Швецов, Л. Ю. Лізунова;
на другому – В. Й. Маліновський, А. І. Лобанов, І. М. Кохановський, А .В. Крушевський)

До роботи на кафедрі залучалися також висококваліфіковані фахівці з економічної кібернетики, серед яких учені зі світовим ім'ям академіки В. С. Михалевич та Н. З. Шор.

Володимир Сергійович Михалевич – академік АН СРСР (1984) і АН України (1973), доктор фізико-математичних наук, професор, директор Інституту кібернетики імені В. М. Глушкова НАН України (1982–1994).

Наум Зуселевич Шор – академік НАН України (1997), доктор фізико-математичних наук, професор, завідувач відділу негладкої оптимізації Інституту кібернетики імені В. М. Глушкова НАН України.

Варто зазначити, що 1965 року в Україні також було започатковано підготовку студентів за спеціальністю "Економічна кібернетика"

у Львівському й Донецькому університетах. Це надало можливість обміну досвідом у підготовці фахівців з економічної кібернетики.

Перший випуск студентів, що навчалися за спеціальністю "Економічна кібернетика", відбувся 1970 року.

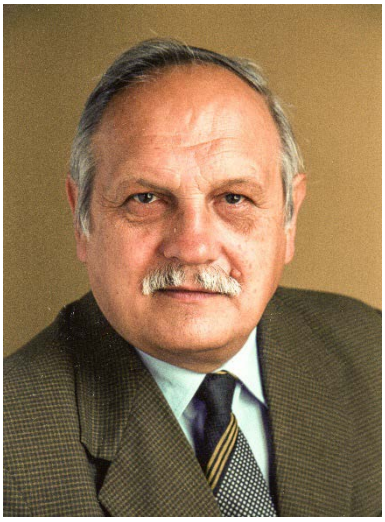
Випускники спеціальності "Економічна кібернетика"
першого набору (1970) на зустрічі через 20 років, 1991

У той період розвиток кібернетичної науки був неймовірно стрімким. У середині 1960-х років була вже чітка наукова парадигма з відповідною методологією і структурою досліджень. Методи й підходи кібернетики досить швидко поширювалися на застосування широкого спектра наук – біології, медицини, економіки тощо. Формувалися підвалини низки напрямів кібернетичної науки та їхніх застосувань. Поряд із фундаментальними дослідженнями стрімко розвивалися прикладні напрями. Зокрема, в електронно-обчислювальних машинах починають упроваджуватися принципово нові ідеї організації обчислювального процесу та їхньої архітектури.

Університет швидко відреагував на зміни наукового ландшафту, пов'язаного з розвитком кібернетичної науки: 6 травня 1969 року було відкрито факультет кібернетики. Великою мірою його створення відбулося за ініціативи академіка АН СРСР В. М. Глушкова й декана механіко-математичного

факультету І. І. Ляшка, д-ра фіз.-мат. наук, проф. Одразу ж після створення факультет став потужним центром підготовки фахівців у галузі обчислювальної математики та інформатики в СРСР. Це був перший факультет такого профілю у Радянському Союзі. До складу факультету ввійшли чотири кафедри, однією з яких була кафедра економічної кібернетики. Отже, 1969 року в історії кафедри почався новий етап – у складі факультету кібернетики, де вона перебувала з 1969 до 1988 року.

З 1970 року завідувачем кафедри був доктор фізико-математичних наук, професор **Ігор Миколайович Ляшенко** (1939–2015).

І. М. Ляшенко

1961 року він закінчив відділення обчислювальної математики механіко-математичного факультету Київського університету, 1965 – захистив кандидатську дисертацію на тему "Про деякі питання методу сумарних представлень", а 1970 – докторську дисертацію "Задачі на власні значення для рівнянь другого порядку в частинних скінченних різницях". У Київському університеті: з 1962 року – асистент, доцент, з 1970 – професор, 1970–1992 – завідувач кафедри економічної кібернетики факультету кібернетики, 1992–2004 – завідувач кафедри математичних методів еколого-економічних досліджень, 2004–2015 – професор кафедри математичної інформатики. Сфера його наукових інтересів: обчислювальна математика, математичне моделювання, економічна кібернетика, моделі сталого розвитку, системне моделювання економіки та екології. Засновник наукового напряму "Еколого-економічне моделювання". Опублікував близько 250 праць, з них 9 монографій і 8 навчальних посібників. Підготував 5 докторів і 34 кандидатів наук. Соросівський професор (1997), заслужений професор Київського університету (2003). Лауреат нагороди Ярослава Мудрого Академії наук вищої школи України (1999), один з її академіків-засновників, член і радник президії (2004–2010).

На кафедрі тоді працювали професори М. М. Клименюк, А. В. Крушевський, В. Ф. Ситник, доценти О. Г. Бодрик, О. О. Карагодова, І. І. Коваленко, Л. Є. Корнілова, А. П. Мукоїд, О. І. Ястремський, асистенти В. І. Головко, В. Р. Кігель, Ф. О. Хворостяний, О. І. Кілієвич.

Клименюк Микола Миколайович – доктор економічних наук, професор, від 1978 року працював на кафедрі економічної кібернетики, упродовж 1988–1989 років очолював філіал кафедри економічної кібернетики на економічному факультеті, 1995–1998 завідував кафедрою управління та економіки підприємства. Він є знаним фахівцем із моделювання інформаційного простору управління економічними системами, теорії діагностування підприємства (організації).

Крушевський Аркадій Володимирович – доктор економічних наук, професор, автор низки підручників, серед яких: Теорія ігор, 1977; Математичне програмування та моделювання в економіці, 1979; Довідник з економіко-математичних моделей і методів, 1982.

Ситник Віктор Федорович – академік Академії наук вищої школи України (1994), доктор економічних наук, професор, започаткував першу в Україні наукову школу із систем підтримки прийняття рішень. Працював на кафедрі економічної кібернетики до 1983 року. В Академії наук вищої школи України очолював науковий напрям, присвячений розробленню і застосуванню інформаційних систем і математичних методів у менеджменті.

Цей період розвитку кафедри характеризується високим рівнем креативності освітнього процесу, уважною роботою зі студентами, які виявляли великий інтерес до застосувань кібернетичних підходів до прикладних задач. Багато уваги надавалося використанню електронно-обчислювальних машин у процесі проведення практичних занять, виконанню курсових і дипломних робіт.

З метою виконання належних обчислень на практичних заняттях із таких дисциплін, як економічна й математична статистика, бухгалтерський облік, економіка промисловості тощо, при кафедрі економічної кібернетики було створено навчальну лабораторію. Для цього було придбано 20 електромеханічних клавішних обчислювальних машин "Зоемтрон" виробництва Німецької Демократичної Республіки, які на той час вважалися найкращими. Ці машини були дуже простими в експлуатації і призначені для виконання чотирьох арифметичних і деяких інших дій над числами. З їх використанням ефективність практичних занять значно підвищувалася. Крім того, у лабораторії було 10 підсумовувальних клавішних машин. Згодом на початку 1980-х років у лабораторії з'явилися мікрокалькулятори "Електроніка БЗ-21", які тоді вважалися найпродуктивнішими завдяки компактності й обчислювальним можливостям, а наприкінці 1980-х – перші персональні комп'ютери, що з успіхом застосовували і студенти, і співробітники кафедри.

Значну увагу на кафедрі надавали підготовці підручників, навчальних посібників, збірників задач, методичних матеріалів тощо. Серед багатьох

із них варто відзначити підручник "Линейное и нелинейное программирование" (1975). Автори підручника І. М. Ляшенко, О. О. Карагодова, Н. В. Чернікова, Н. З. Шор вклали в нього свої знання і педагогічну майстерність, щоб цілісно подати математичне програмування. У виданні розглянуто базові теоретичні й обчислювальні компоненти лінійного і нелінійного програмування із вдало підібраним набором практичних задач.

Видання кафедри 1970–1980-х років

Варто також згадати підручники "Оптимальные и статистические модели планирования производства", "Макромодели экономического роста", "Математическое программирование и моделирование в экономике", "Автоматизированные системы управления предприятиями", "Справочник по экономико-математическим моделям и методам", "Математические модели в планировании и управлении предприятиями". Переважну більшість підручників тоді було написано російською мовою, оскільки за ними навчалися студенти всіх університетів СРСР.

При кафедрі функціонувала наукова лабораторія, яка займалася створенням автоматизованих систем управління народним господарством УРСР та СРСР, розробленням математичного й програмного забезпечення ЕОМ для управління підприємствами й організаціями, як-от: Братська ГЕС (Іркутська обл. РРФСР), Науково-дослідний інститут цивільної авіації (Латвія) тощо. Розв'язання економічних задач із використанням розробок фахівців кафедри економічної кібернетики давало значний економічний ефект. Кафедра була відповідальною за випуск двічі на рік республіканського міжвідомчого наукового збірника "Дослідження операцій та АСУ". Випущено було 39 номерів цього збірника.

Одним із багатьох прикладів креативної атмосфери на кафедрі для самореалізації був творчий шлях О. А. Гриценка. Працюючи науковим співробітником, він захистив кандидатську дисертацію за спеціальністю "Автоматизовані системи управління" й одночасно реалізував себе як поет, критик, перекладач. Пізніше, 1995 року, він разом із професором М. В. Стріхою підготував проєкт "Концепція державної культурної політики України".

Важливим складником роботи кафедри була міжнародна співпраця. Вона готувала фахівців з економічної кібернетики для інших країн: Німецької Демократичної Республіки, Польщі, Угорщини, Болгарії, Кубинської Народної Республіки, Алжиру, Соціалістичної Республіки В'єтнам, колишніх радянських республік, зокрема Казахстану, Киргизії, Туркменістану й Узбекистану. Викладачів кафедри направляли працювати в університети інших країн, наприклад І. М. Ляшенко та О. О. Карагодова викладали в університетах Куби. Загалом кафедра підготувала майже 200 фахівців з економічної кібернетики для 11 іноземних країн.

З 1969 до 1974 року на кафедрі навчалися 42 студенти з Німецької Демократичної Республіки. Через 50 років, 2019 року, відбулася зустріч випускників кафедри – громадян Німеччини – зі своєю альма-матер, на якій були присутні 17 випускників, керівництво університету на чолі з ректором Л. В. Губерським. Студенти-іноземці мали нагоду поспілку-

ватися зі своїми колишніми викладачами, оскільки на зустрічі були присутні завідувач кафедри економічної кібернетики О. І. Черняк, доцент І. І. Коваленко, професорка О. О. Карагодова і професор кафедри моделювання складних систем О. Г. Наконечний.

Зустріч випускників кафедри економічної кібернетики 1974 року з Німеччини зі своєю альма-матер, 2019
(випускники кафедри – громадяни Німеччини, у центрі ректор Л. В. Губерський, справа наліво: на першому плані – зав. кафедри О. І. Черняк, проф. О. О. Карагодова)

Цікаво, що професор В. Нойман, випускник кафедри економічної кібернетики 1974 року (наук. кер. проф. О. О. Карагодова, тема дисертаційної роботи "Економіко-математичні моделі з булевими змінними та умовою індивідуальності в задачах планування та алгоритми їхнього розв'язування"), 2008 року повернувся до Київського університету й працював до 2018 року професором українсько-німецької кафедри екологічного менеджменту та підприємництва.

Упродовж 1980-х років у суспільно-політичному житті СРСР почались незворотні зміни, добре відомі як "перебудова". Поступово стало зрозуміло, що планова економіка втрачає позиції. Нові реалії ринкових відносин формували перспективи розвитку економіки й нові критерії підготовки економістів. Розуміючи це, декан економічного факультету професор В. П. Нестеренко запропонував перевести кафедру економічної кібернетики знову на економічний факультет. Ініціатива була реалізована в такий спосіб, що частина викладачів кафедри

перейшла на економічний факультет, а інші залишилися на кафедрі факультету кібернетики, яка 1992 року була перейменована на кафедру математичних методів еколого-економічних досліджень.

Спочатку на економічному факультеті було створено філіал кафедри економічної кібернетики (1988–1989), який очолив М. М. Клименюк.

З 1989 року кафедру економічної кібернетики на економічному факультеті очолив доктор економічних наук, професор **Олександр Іванович Ястремський** (1951–2020).

О. І. Ястремський

У цей перехідний період особливу увагу надавали методології врахування невизначеності й ризику під час моделювання економічних процесів. Професор О. І. Ястремський був провідним ученим у цьому напрямі. Його ім'я неодноразово потрапляло до престижних міжнародних біографічних довідників, зокрема до "Хто є хто у світі".

1973 року він закінчив факультет кібернетики Київського університету за спеціальністю "Економічна кібернетика", 1976 захистив кандидатську дисертацію на тему "Стохастичні моделі виробництва та методи їхнього економіко-математичного аналізу", 1988 – докторську дисертацію на тему "Оптимізація планових рішень за умов невизначеності та ризику із застосуванням стохастичних моделей та методів". У дисертації ґрунтовно досліджувалися стохастичні економіко-математичні моделі. 1992 року у видавництві "Либідь" вийшла його монографія "Моделювання економічного ризику". Загалом О. І. Ястремський – автор понад 100 робіт, серед яких 2 монографії, 4 підручники, що містять оригінальні результати, викладені в доступній формі; має ґрунтовні публікації в закордонних виданнях.

О. І. Ястремський очолював кафедру з 1989 до 1993 року. На кафедрі тоді працювали доценти О. О. Карагодова, І. І. Коваленко, Л. Є. Корнілова, І. Г. Лукьяненко, В. Т. Пятницький, Л. І. Краснікова, асистенти О. І. Кілієвич, О. М. Герасименко та ін.

На кафедрі викладали також відомі вчені в галузі економічної кібернетики з академічних інститутів, зокрема професори В. М. Геєць і В. О. Точилін.

Геєць Валерій Михайлович – доктор економічних наук, професор, академік НАН України, заслужений діяч науки і техніки України (2000), лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки (2002), премій

ім. В. С. Михалевича за видатні досягнення в галузі інформатики, теорії оптимізації і системного аналізу (2005), "Людина року 2005"; академік-секретар відділення економіки НАН України (1998 – квітень 2015), віце-президент НАН України (з квітня 2009 до квітня 2015 року), член Президії НАН України (з квітня 2015), директор Державної установи "Інститут економіки та прогнозування НАН України" (з 1997), почесний доктор Київського університету. Започаткував і розвиває наукову школу в галузі макроекономіки (теорія і моделі економічного прогнозування) та фінансів (фінансова безпека, бюджетна й боргова політика, оподаткування та податкове стимулювання розвитку економіки).

Точилін Віктор Олександрович – доктор економічних наук, професор. 1965 року став студентом першого набору на спеціальність "Економічна кібернетика" у Київському університеті. З 2007 до 2013 року працював у Державній установі "Інститут економіки та прогнозування НАН України", де завідував відділом секторальних прогнозів та кон'юнктури ринків. У його наукових роботах обґрунтовуються засади ефективної економічної політики регулювання та розвитку ринків базових секторів національної економіки.

Після повернення кафедри на економічний факультет перший випуск фахівців з економічної кібернетики відбувся 1993 року.

Студенти першого набору (1988) на спеціальність
"Економічна кібернетика" на економічному факультеті, випуск 1993 року
(зліва направо: М. Овчиннікова, Н. Котишевська, В. Вишневський, В. Федченко, Г. Чорноус)

1993 року частина викладачів кафедри разом з О. І. Ястремським перейшла до Національного університету "Києво-Могилянська академія". Цього самого року завідувачкою кафедри стала кандидатка фізико-математичних наук, професорка **Олена Олександрівна Карагодова**, яка перебувала на цій посаді до 1996 року.

О. О. Карагодова

1958 року вона закінчила механіко-математичний факультет Київського університету, 1964 захистила кандидатську дисертацію на тему "Наближені методи розв'язання сингулярних інтегральних рівнянь з ядром типу згортки". Працювала на кафедрі економічної кібернетики з 1970 до 2001 року. Є відомою фахівчинею з економіко-математичного моделювання, проблем прийняття рішень на мікрорівні. За роки роботи в університеті видала близько 100 праць, серед яких 2 монографії, 5 підручників, 4 навчальні посібники. Підготувала 12 кандидатів наук за спеціальністю "Економіко-математичне моделювання".

У першій половині 1990-х років перед кафедрою постали важливі завдання, одним з яких був концептуальний перегляд навчальних планів. Деякі дисципліни було вилучено, інші суттєво перероблено й розроблено нові. Друге завдання – переосмислення застосування методів та інструментарію економіко-математичного моделювання, формування нового бачення напрямів наукових досліджень. Усе це об'єктивно зумовлювало оновлення викладацького складу.

1994 року на кафедру було запрошено А. А. Алексєєва, д-ра техн. наук, проф. Маючи майже тридцятирічний досвід роботи в обчислювальному центрі Міністерства економіки України, А. А. Алексєєв вибудував на кафедрі викладання дисциплін із проблем прогнозування соціально-економічного розвитку України, фінансово-економічного аналізу.

Тоді на кафедрі працювала Н. І. Костіна, д-ка екон. наук, проф., лауреатка премії імені О. Г. Шліхтера, відома дослідниця в галузі моделювання та аналізу фінансово-економічних систем, грошово-кредитної та інвестиційної політики. Вона розробила метод автоматного моделювання, відомий не тільки в Україні, а й у США, Німеччині, Франції. Має наукову школу з автоматного моделювання складних економічних систем.

Науковий семінар на кафедрі економічної кібернетики, 1996
(зліва направо: І. М. Ляшенко, М. В. Михалевич, науковці Інституту кібернетики НАН України, О. О. Карагодова, О. І. Черняк, А. А. Алексєєв)

З 1996 до 2020 року кафедру очолював провідний учений у галузі економіко-математичного моделювання, техніки вибіркових досліджень, актуарної математики, доктор економічних наук, професор **Олександр Іванович Черняк** (1958–2021).

О. І. Черняк

1980 року він закінчив факультет кібернетики Київського університету за спеціальністю "Прикладна математика", 1985 захистив кандидатську дисертацію на тему "Граничні теореми для умовно незалежних схем підсумовування", 2005 – докторську дисертацію на тему "Методи оптимізації проведення соціально-економічних вибіркових досліджень". У Київському університеті: з 1983 року – молодший науковий співробітник науково-дослідної частини, з 1986 – асистент, з 1990 – доцент кафедри прикладної статистики факультету кібернетики, з 1995 – доцент

кафедри економічної кібернетики економічного факультету, з 1996 року – завідувач кафедри економічної кібернетики. Працював на цій посаді до серпня 2020 року, до квітня 2021 – на посаді професора кафедри економічної кібернетики.

Наукові роботи професора О. І. Черняка з техніки вибіркових досліджень, економіко-математичного моделювання набули широкого визнання в Україні й за її межами. Досліджуючи нелінійні функції витрат, він уперше розробив теорію оптимального розміщення під час проведення вибіркових соціально-економічних обстежень. Уперше запропонував пуассонівське згладжування в процесі врахування ретроспективних даних для визначення оптимального портфеля цінних паперів, розробив нові методи управління портфелем цінних паперів, методику визначення рівня зовнішньоекономічної безпеки України, методологію прогнозування кризового стану підприємств і формування узагальнених оцінок галузевого стану, методологію застосування баєсівських мереж в економіці, а також комплекс моделей для розрахування та прогнозування індексу цін стабільності. Опублікував 284 наукові й навчальні праці, серед яких 15 підручників, 20 навчальних посібників, 24 монографії, зокрема 9 – за його редакцією, 4 – у закордонних видавництвах (2 у видавництві "Спрінгер" ("Springer")). Під його науковим керівництвом захищено 5 докторських і 14 кандидатських дисертацій.

2011 року цикл наукових праць "Конструктивна теорія моделювання, аналізу та оптимізації систем із неповними даними та їх застосування", одним з авторів якого є О. І. Черняк, відзначено Державною премією України в галузі науки і техніки (автори: Ф. Г. Гаращенко, О. К. Закусило, Ю. П. Зайченко, А. Б. Качинський., М. Ф. Кириченко, О. В. Коба, О. Г. Наконечний, В. А. Стоян, О. М. Хіміч, О. І. Черняк).

О. І. Черняк був локальним координатором в Україні Європейської мережі ділової та промислової статистики (European Network for Business and Industrial Statistics, ENBIS); членом Міжнародної асоціації статистиків-дослідників (International Association of Survey Statisticians, IASS), виконавчого комітету Мережі докторів філософії в Центральній, Східній та Південно-Східній Європі (Central, East and South-East European PhD Network, CESEENet). У березні 2019 року його було обрано головою секції "Економіка" наукової ради Міністерства освіти і науки України.

Під керівництвом О. І. Черняка кафедра стала провідною з економічної кібернетики в українському освітянському просторі. Він очолював Всеукраїнську громадську науково-методичну раду з економічної кібернетики. Навчальні плани кафедри брали за основу інші кафедри економічної кібернетики закладів вищої освіти України.

Колектив кафедри економічної кібернетики, 2013
(зліва направо: перший ряд – асист. О. В. Горбунов, доц. Т. В. Кравець, доц. А. Б. Камінський, проф. О. І. Черняк, доц. Н. В. Слушаєнко, доц. О. І. Ляшенко; другий ряд – лаборант О. Л. Іванчук, асист. В. А. Лавренчук, доц.О. В. Баженова, асист. О. Л. Банна, асист. К. К. Писанець, доц. Т. К. Затонацька, доц. В. С. Саженюк, асист. Г. О. Харламова, доц. В. І. Косинський, доц. О. В. Полосьмак)

Колектив кафедри економічної кібернетики, 2016
(зліва направо: асп. Д. Мартинович, асист. О. В. Шабелюк, доц. І. К. Федоренко, асп. К. І. Крицун, доц. Г. О. Харламова, асист. К. К. Писанець, проф. Т. К. Затонацька, асист. С. А. Рибальченко, проф. О. І. Черняк, доц. В. С. Саженюк, доц. О. В. Баженова, доц. Г. О. Чорноус, доц. О. В. Комашко, проф. О. І. Ляшенко, доц. Т. В. Кравець)

Під керівництвом О. І. Черняка свого часу працювали: доценти О. В. Мертенс, О. М. Обушна, Л. М. Синявська, Д. В. Зеленський, В. І. Косинський, Н. В. Слушаєнко, О. Ф. Швець, О. В. Полосьмак, В. С. Саженюк; асистенти О. В. Горбунов, Р. С. Шевців, Л. В. Кучерук, Г. В. Урсуленко, С. А. Рибальченко, В. А. Лавренчук, К. І. Крицун, О. В. Шабелюк, К. К. Писанець; спеціалістка І категорії, що виконувала науково-дослідні роботи, М. В. Грабіліна; методистка Л. І. Ящук (майже 30 років).

Тоді викладачі кафедри підготовали ґрунтовні підручники, за якими навчаються студенти в усіх українських закладах вищої освіти, зокрема "Системи обробки економічної інформації", "Вища математика для економістів", "Дослідження операцій в економіці", "Електронна комерція", "Інформаційні системи та технології на підприємствах", "Інтелектуальний аналіз даних", "Економетрика".

З вересня 2020 року завідувачкою кафедри економічної кібернетики стала відома вчена з питань економічної динаміки, моделювання економічного зростання, еколого-економічних систем і відкритої економіки, докторка економічних наук, професорка **Олена Ігорівна Ляшенко**.

О. І. Ляшенко

1990 року вона закінчила факультет кібернетики Київського університету за спеціальністю "Прикладна математика", 1993 захистила кандидатську дисертацію на тему "Дослідження стохастичних моделей зростання", 2006 докторську дисертацію на тему "Економіко-математичне моделювання динаміки та розвитку відкритої економіки". Професорка О. І. Ляшенко заклала основи нового напряму структурно-варіативного моделювання в економіко-математичному моделюванні систем. Її наукові праці присвячено: вивченню ефектів синхронізації у процесі дослідження динаміки фондових індексів за допомогою методів мультифрактального аналізу й вейвлет-технологій; моделюванню за допомогою вейвлетів і нейромереж цін на енергетичні товари, фондових і валютних індексів, а також цін на криптовалюти методами фрактального аналізу; економетричному моделюванню волатильності фінансових часових рядів. Один із напрямів наукового пошуку О. І. Ляшенко – дослідження застосування енергоефективних технологій і впливу екологічних факторів на економічну систему; зокрема, значну увагу вона

надавала визначенню величини екологічного податку на основі модифікованої моделі Леонтьєва – Форда; розробила концепцію розвитку підприємств вугільної промисловості Донбасу. Також наукові роботи О. І. Ляшенко торкаються питань економічного зростання, зокрема за умови навчання на власному досвіді й розповсюдження знань залежно від загального рівня капіталоозброєності праці. Опублікувала понад 150 наукових і навчальних праць. Під її керівництвом захищено чотири кандидатські дисертації.

Кафедра економічної кібернетики є авторитетним осередком науково-освітнього простору України. Нині колектив кафедри налічує 17 викладачів, з них 7 докторів наук – 6 професорів і 1 доцент, і 10 кандидатів наук – 7 доцентів і 3 асистенти. Серед викладачів – 7 випускників кафедри економічної кібернетики. Середній вік викладачів кафедри становить 45 років.

Колектив кафедри економічної кібернетики, 2024
(зліва направо: доц. О. Л. Банна, асист. О. М. Гопкало, доц. Т. В. Кравець, доц. О. В. Комашко, проф. Г. О. Чорноус, доц. О. С. Подскребко, зав. кафедри, проф. О. І. Ляшенко, проф. А. Б. Камінський, доц. І. К. Федоренко, доц. В. В. Шпирко, асист. М. О. Наумова, проф. А. В. Ставицький, проф. Г. О. Харламова, асист. М. М. Лаврентьєв, проф. Т. Г. Затонацька, доц. Ю. П. Тадеєв, методистка О. В. Соловей)

Професорсько-викладацький колектив кафедри здійснює важливу роботу із забезпечення належної організації навчального процесу за такими основними напрямами:

- використання новітніх ефективних методів і прийомів навчання;
- підвищення рівня науково-педагогічної майстерності викладачів;
- застосування прогресивних систем оцінювання знань студентів, зокрема модульно-рейтингової;

- керівництво виробничою та науково-дослідною практикою;
- консультування, керівництво самостійною роботою студентів.

На кафедрі постійно поліпшується якість навчального процесу завдяки викладанню нормативних дисциплін і дисциплін за вибором студентів. Викладачі мають власні розробки лекційних і практичних матеріалів, володіють новітніми методами й прийомами викладання, які використовують під час проведення занять. Усі дисципліни забезпечені навчально-методичними комплексами. У своїй роботі викладачі застосовують нові комп'ютерні технології, розроблені на практичному матеріалі, власне програмне забезпечення, хмарний сервіс OneDrive; пропонують комплексні ситуаційні задачі, проводять ділові ігри, колоквіуми, тестування.

Викладачі кафедри читають лекції з 34 обов'язкових і 26 вибіркових дисциплін (серед яких 9 англійською мовою) для студентів освітньої програми "Економічна кібернетика", а також викладають для студентів інших освітніх програм такі дисципліни: "Вища математика для економістів", "Теорія ймовірностей та математична статистика для економістів", "Економетрика", "Прикладна економетрика". Вони активно проводять навчальний процес англійською мовою, для чого підготували низку навчальних посібників, зокрема "Portfolio Management", "Financial management", "Data Mining for Economists".

За час свого існування кафедра підготувала більше 2200 фахівців з економічної кібернетики, з них понад 200 – для 11 іноземних країн (Алжир, Болгарія, В'єтнам, Казахстан, Киргизія, Куба, Німеччина, Польща, Туркменія, Угорщина, Узбекистан).

Випускники кафедри успішно працюють у багатьох галузях економіки України, досягають успіху на державній службі, у бізнес-структурах, закладах освіти.

Нині кафедра економічної кібернетики розробила й реалізовує дві кафедральні освітні програми "Економічна кібернетика" (за освітніми ступенями "Бакалавр" і "Магістр").

Освітньо-професійна програма "Економічна кібернетика" (для бакалаврів за спеціальністю 051 "Економіка" галузі знань 05 "Соціальні та поведінкові науки") здійснює підготовку висококваліфікованих професіоналів з економіки, які володіють сучасним економічним мисленням, теоретичними знаннями і прикладними навичками, здатні виконувати дослідницькі й управлінські завдання і розв'язувати проблеми функціонування економічних систем різного рівня. Значна увага під час навчання надавалася опануванню сучасних методів Дата Сайнс (Data Science) і машинного навчання. Випускники програми готові

працювати в компаніях, малих підприємствах та інститутах технологічного й інформаційного сектору, обіймати посади у фінансових інституціях, органах державної влади й місцевого самоврядування, аналітично-інформаційних інституціях.

Блок вибіркових фахових дисциплін розділено на два кластери: "Економіко-математичне моделювання" та "Інформаційні системи в економіці", що дозволяє студентам обрати відповідний кваліфікаційний напрям.

Опанування наукових методів нормативного, кількісного й інституційного аналізу, інструментарію формування міжнародної, національної, регіональної, секторальної економічної політики та економіки підприємства, знання сучасних економічних процесів і явищ дозволяють студентам знаходити високооплачувану роботу в провідних компаніях України, таких як "Водафон", "Київстар", "Філіп Морріс", "Ернст енд Янг", "ЕПАМ Системс" (EPAM Systems) тощо.

Випускники програми підготовлені до абстрактного й критичного мислення, аналізу й синтезу, що дозволяє їм легко адаптуватися і діяти в нових ситуаціях, а також приймати обґрунтовані соціально відповідальні рішення. З професійного погляду вони мають ґрунтовні знання основ функціонування сучасної економіки на міжнародному, мікро-, мезо- й макрорівнях, що дає можливість пояснювати економічні й соціальні процеси та явища на основі теоретичних моделей, аналізувати й змістовно інтерпретувати отримані результати. Особливість їхньої роботи – уміння застосовувати економіко-математичні методи й моделі, комп'ютерні технології і програмне забезпечення з оброблення даних для виконання економічних завдань, аналізу інформації та підготовки аналітичних звітів.

Логічним продовженням освітянської роботи кафедри є **освітньо-наукова програма "Економічна кібернетика"** (для магістрів за спеціальністю 051 "Економіка" галузі знань 05 "Соціальні та поведінкові науки"). Незважаючи на тісний зв'язок з освітньо-професійною програмою "Економічна кібернетика", вступати на освітньо-наукову програму можуть бакалаври з інших закладів вищої освіти. На цій програмі здійснюється підготовка висококваліфікованих професіоналів з економіки, які не тільки здатні виконувати дослідницькі й управлінські завдання, але й можуть брати на себе відповідальність за прийняття економічних та управлінських рішень. Зазвичай більшість здобувачів програми вже мають практичний досвід, тому під час навчання вони вдосконалюють навички насамперед у предметній сфері. Здебільшого випускники програми працюють у науковій, організаційно-управлінській і освітній галузях, на викладацьких та інших посадах у закладах загальної середньої або вищої освіти, органах державної влади й

місцевого самоврядування, аналітично-інформаційних інституціях, дослідницьких закладах тощо. Чимало випускників програми працюють у Національному банку України, Міністерстві фінансів України, Міністерстві економіки України, найбільших вітчизняних і закордонних компаніях.

Викладання за зазначеною програмою здійснюється на основі студентоцентрованого підходу, а значна частина навчання – на основі самостійної роботи за допомогою фахової літератури й консультацій із викладачами. У кожній дисципліні обов'язковим є виконання самостійного проєкту, зазвичай із використанням Дата Сайнс і алгоритмів штучного інтелекту, що дозволяє підготувати спеціалістів, які вже реалізували принаймні кілька практичних кейсів, що особливо цінується роботодавцями.

Випускники програми здатні визначати й розв'язувати складні економічні проблеми, приймати відповідні аналітичні й управлінські рішення у сфері економіки, що передбачає проведення досліджень і/або здійснення інновацій за невизначених умов і вимог. У процесі підготовки значну увагу надано формуванню навичок генерувати нові ідеї, мотивувати людей рухатися до спільної мети, спілкуватися з представниками різних професійних груп, працювати в команді. Випускники вміють застосовувати науковий, аналітичний, методичний інструментарій для обґрунтування стратегії розвитку економічних суб'єктів і пов'язаних із цим управлінських рішень, збирати, аналізувати й обробляти статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, які необхідні для розв'язання комплексних економічних проблем, робити на їхній основі обґрунтовані висновки, використовувати сучасні інформаційні технології, методи й прийоми дослідження економічних і соціальних процесів, адекватні встановленим потребам дослідження. Ці спеціалісти вже можуть не тільки визначати ключові тренди соціально-економічного й людського розвитку, але й проводити дослідження в процесі роботи, формулюючи професійні завдання у сфері економіки, обираючи належні напрями й відповідні методи для їхнього розв'язання, беручи до уваги наявні ресурси. Це дає змогу обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання довільного рівня. Вони можуть оцінювати ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень, розробляти сценарії і стратегії розвитку соціально-економічних систем. Важливий аспект – можливість вибору, побудови, оцінювання та аналізу економіко-математичних моделей на мікро- й макрорівнях.

Для забезпечення вищезазначених освітніх програм кафедра має сучасну матеріально-технічну базу. Зокрема, завдяки міжнародному проєкту Темпус кафедри економічної кібернетики та менеджменту інноваційної та інвестиційної діяльності мають комп'ютерний клас (10 персональних

комп'ютерів, сервер, принтер). Усе обладнання сучасне й повністю відповідає потребам навчального процесу, що позитивно позначається на ефективності проведення занять. Викладачі на лекціях використовують технічні засоби навчання, а на 80 % практичних і лабораторних занять – сучасні комп'ютери і програмне забезпечення Mathematica, MS Office, Statistica, IBM SPSS Statistics, Powersim, Eviews, MS Project, Project Expert, FAST, R-studio, Peltarion, MathType, SAP BI, SAP ERP, Gretl, MS Power BI, Tableau та ін. Студенти мають доступ до мережі "Інтернет" з обчислювального центру факультету, а також до Вай-Фай. Створено банк даних із ситуаційних вправ, які виконуються за допомогою відповідного програмного забезпечення.

Оновлення компонентів освітніх програм забезпечується також через кореляцію навчальних дисциплін з апробацією результатів участі викладачів кафедри в наукових і науково-практичних міжнародних заходах: конференціях, форумах, круглих столах, роботі в міжнародних програмах і проєктах тощо. Завдяки участі викладачів кафедри в семінарі для експертів Болонського процесу та реформуванню вищої освіти "Науково-дослідницька освіта: стратегія та реалізація" (Угорщина, 2012) і науковому стажуванню "Науково-дослідницька освіта" (Велика Британія, 2016) оновлено структуру самостійних проєктів із дисциплін "Методи комп'ютерного моделювання економічної інформації", "Системи обробки економічної інформації", що передбачають наукові дослідження під час їхнього виконання. Участь викладачів кафедри в проєкті "Національний центр розвитку креативного підприємництва" в межах програми "Креатив Спарк" від Британської ради і викладання навчальної дисципліни "Вступ до університетських студій" (2019–2020) сприяли розвиткові креативного мислення у студентства. Останню було оновлено за напрямами розвитку лідерських навичок, навичок роботи в групі й загалом розуміння софт скілз за результатами проєкту Британської ради "Програма розвитку лідерства у вищій освіті" (2016–2019) і стажування викладачів у Фундації лідерства у вищій освіті (Велика Британія, 2018). На основі сучасної практики, що презентується на конференціях провідних світових виробників програмного забезпечення для бізнесу, – SAP, IBM, Oracle, Microsoft – оновлюються дисципліни, пов'язані з інформаційними системами й технологіями.

Беручи до уваги кадрове й технічне забезпечення кафедри, доречно підкреслити, що нині вона спеціалізується на сучасному економіко-математичному інструментарії, новітніх інформаційно-комунікаційних технологіях, розвитку математичного і програмного забезпечення у сфері оброблення великих масивів даних (технології машинного навчання,

штучний інтелект, Дата Сайнс тощо), апарату прогнозування на всіх рівнях економічних систем для оптимізації систем управління в економіці.

Викладачі кафедри займаються також науково-дослідною роботою. Працює наукова школа "Економіко-математичне моделювання", започаткована 1911 року Є. Є. Слуцьким, ученим зі світовим ім'ям, коли він представив наукову роботу "Теорія граничної корисності", яку було відзначено золотою медаллю Університету св. Володимира. Із середини 1990-х років до 2021 року керівником школи був професор О. І. Черняк, нині її очолює професорка О. І. Ляшенко.

На сучасному етапі розвитку школи світове визнання отримали:

- наукові дослідження з еколого-економічного моделювання (І. М. Ляшенко);
- оптимізація управлінських рішень за умов невизначеності та ризику із застосуванням стохастичних моделей і методів (О. І. Ястремський);
- теорія оптимального розміщення у процесі проведення соціально-економічних вибіркових обстежень (О. І. Черняк);
- застосування баєсівських мереж в економіці (О. І. Черняк);
- математичне моделювання динаміки відкритої економіки (О. І. Ляшенко);
- моделювання фінансових ризиків (А. Б. Камінський);
- прогнозування видатків і доходів бюджету, використання інструментарію Дата Сайнс в електронній комерції (Т. Г. Затонацька);
- моделювання процесів прийняття рішень на основі інтелектуального аналізу даних в економіці (Г. О. Чорноус);
- моделювання зовнішньої стійкості економіки України (О. В. Баженова);
- моделювання економічної безпеки держави (А. В. Ставицький);
- оцінювання та моделювання соціально-економічних систем національної безпеки, зокрема інвестиційної, екологічної, енергетичної (Г. О. Харламова).

За напрямом наукової школи на кафедрі було підготовлено 15 докторів наук, серед яких 7 тривалий час працювали або працюють викладачами кафедри (О. І. Ястремський, О. І. Ляшенко, А. Б. Камінський, Г. О. Чорноус, О. В. Баженова, А. В. Ставицький, Г. О. Харламова), більше 70 кандидатів наук, 20 – для іноземних країн.

Нині науковці кафедри виконують науково-дослідну роботу за такими основними напрямами розроблення:

- нових технологічних засобів підтримки прийняття рішень;
- нових методів управління портфелем цінних паперів;
- макроекономічних моделей економіки України;
- нових методів прогнозування макроекономічних показників;

• теоретичних і числових методів оптимального розміщення у процесі проведення соціально-економічних вибіркових обстежень;

• методології використання штучного інтелекту у сфері електронної комерції;

• методології визначення рівня економічної безпеки України;

• методології прогнозування кризового стану підприємств і формування узагальнених оцінок галузевого стану.

На кафедрі працює дослідницька робоча група за темою "Оцінювання економічної безпеки держави".

Про визнання досягнень наукової школи свідчить присудження її керівникові О. І. Черняку Державної премії України в галузі науки і техніки за цикл наукових праць "Конструктивна теорія моделювання, аналізу та оптимізації систем із неповними даними та її застосування" (2011), присвоєння почесного звання "Заслужений працівник освіти і науки України", вручення нагрудного знака "Відмінник освіти" Міністерства освіти і науки України (2019). 2015 року О. І . Черняк був обраний академіком Академії наук вищої школи України.

За результатами наукових досліджень викладачі кафедри лише за період 2018–2022 років опублікували 38 індивідуальних і колективних монографій, 228 статей у провідних вітчизняних і закордонних виданнях, зокрема понад 130 публікацій у виданнях, внесених до міжнародних наукометричних баз "Скопус" і "Веб оф Сайнс". Загалом за час існування кафедри було опубліковано більше 150 монографій, навчальних посібників і підручників з основних дисциплін за напрямом "Економічна кібернетика", більше 530 наукових статей.

Кафедра має тісні наукові зв'язки з багатьма закордонними закладами вищої освіти, зокрема Мюнхенським університетом імені Людвіга Максиміліана; Університетом прикладних наук Шмалькальдена; Гельсінським університетом (Фінляндія); Стокгольмським університетом і Університетом Умео (Швеція); Нортумбрійським і Сандерлендським університетами (Велика Британія); Університетами Македонії та Арістотеля (Греція); Карловим університетом, Вроцлавським економічним університетом, Лодзинським технічним університетом (Польща); Дебреценським університетом (Угорщина); Вільнюським університетом (Литва); Інститутом стратегічного планування та економічного розвитку Туркменістану; Університетом Лучіана Благи; Близькосхідним технічним університетом (Туреччина) тощо.

Значна кількість викладачів і студентів стажувалися і навчалися в зазначених університетах у межах проєктів і міжуніверситетських угод, програм обміну, як-от: Еразмус+, Мевлана (Mevlana), Темпус – Тасіс.

Викладачі із закордонних університетів на запрошення кафедри читали лекції студентам економічного факультету. Загалом ці зв'язки виникли завдяки підписанню низки міжнародних проєктів Темпус – Тасіс (1997–2016), одним із координаторів яких був завідувач кафедри економічної кібернетики О. І. Черняк.

1997 року кафедра економічної кібернетики разом із кафедрою теорії імовірностей і математичної статистики виграла науковий проєкт із розвитку актуарної і фінансової математики й техніки вибіркових досліджень. Це був спільний проєкт Київського університету й університетів Гельсінкі (Фінляндія), Стокгольма та Умео (Швеція). Члени кафедри мали можливість брати участь у наукових конференціях та інших наукових і освітніх заходах. Як результат участі в проєкті на кафедрі почали викладати дисципліни з актуарної і фінансової математики.

Наукова конференція проєкту T JEP 10353-97, Україна, 2000
(у другому ряду перший праворуч зав. кафедри, доц. О. І. Черняк,
у третьому ряду: зліва направо – асист. Г. О. Чорноус, інж. М. В. Грабіліна)

Завдяки участі кафедри в міжнародному проєкті Темпус – Тасіс (2001–2004) на економічному факультеті було відкрито нову магістерську спеціальність "Прикладна економіка". Проєкт реалізовувався спільно з Донецьким і Харківським національними університетами, Сандерлендським університетом, університетами Македонії та Арістотеля.

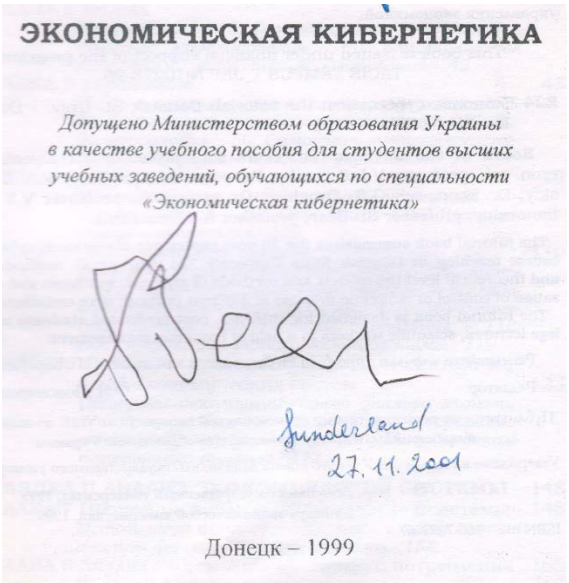
Викладачі кафедри мали можливість відвідувати лекції та семінари видатного британського кібернетика Ст. Біра (1926–2002), поспілкуватися з ним, перейняти безцінний досвід фундатора економічної кібернетики.

Семінар учасників проєкту T JEP 10353-97, Швеція, 2001
(зліва направо: асист. Г. О. Чорноус, зав. кафедри, доц. О. І Черняк, асист. Т. Г. Затонацька, асист. О. М. Обушна, асп. В. М. Журавльов, асп. В. В. Шпирко, доц. І. К. Федоренко, асп. А. В. Ставицький, асп. О. В. Кутова, доц. О. В. Мертенс)

Стаффорд Бір – почесний доктор Сандерлендського університету, запрошений професор тридцяти університетів світу. Він був першим, хто застосував кібернетику для управління економічними системами. Упродовж 1960-х років написав багато робіт і був впливовим практиком в управлінні за допомогою кібернетики. На початку 1970-х брав участь у розробленні єдиної комп'ютеризованої системи управління економікою в реальному часі Сайберсін за допомогою мережі "Кібернет" ("Cybernet"). Був президентом Світової організації систем і кібернетики (World Organization of Systems and Cybernetics) і володарем нагород від Шведської королівської академії у сфері інженерних наук, Системного товариства Великої Британії, Американського товариства кібернетики й Товариства дослідження операцій Америки.

Завдяки участі у проєкті (2002–2003) було розроблено 14 нормативних дисциплін і написано 14 електронних навчальних посібників, що забезпечували навчальний процес за новою спеціальністю, відкриття якої відбулося в липні 2003 року, і Київський університет отримав першу ліцензію в Україні на підготовку магістрів за спеціальністю 8.000011 "Прикладна економіка", викладання якої на економічному факультеті розпочалося з вересня 2006 року.

Автограф Ст. Біра на підручнику з економічної кібернетики
(колектив авторів: Ю. Г. Лисенко, В. Л. Петренко, В. А. Забродський, Г. С. Овечко, В. В. Христіановський, Ст. Бір, А. Москардіні)

Науковий семінар Ст. Біра, Велика Британія, 2001
(зліва направо: на першому плані – проф. Т. С. Клебанова, проф. Ст. Бір, проф. А. Москардіні; на другому плані – доц. О. В. Мілов, доц. Т. В. Меркулова, доц. Г .О. Чорноус, доц. О. І. Ляшенко, доц. С. М. Іванов, проф. О. О.Карагодова, доц. Т. В. Біткова, асист. Т. В. Власова)

За результатами проєкту Темпус "Підвищення ефективності студентських служб", який тривав із 2013 до 2016 року, створено й запроваджено Всеукраїнську базу вакансій роботодавців разом зі зручним застосунком, яка в оптимальний спосіб поєднує студента з потенційним роботодавцем. Студенти університету пройшли тренінг із залученням досвіду роботи студентських служб та органів самоврядування одного з найкращих закладів вищої освіти Європи – Нортумбрійського університету. За досвідом цього університету викладачами Київського університету розроблено новітню для України дисципліну "М'які навички / Soft skills", сучасний електронний підручник для її опанування.

Кафедра ввела до навчального процесу цю піонерську дисципліну, яка порушила питання набуття під час навчання в університеті не тільки професійних навичок, але й навичок лідерства, емоційного інтелекту тощо. На сьогодні теми із зазначеної програми ввійшли до всіх рівнів підготовки й усіх спеціальностей кафедри; в університеті було відкрито Центр кар'єри та працевлаштування. Надалі результати проєкту представники кафедри продовжили в межах серії грантів і проєктів Британської ради, зокрема було відкрито KNULeaderHUB на базі Національної бібліотеки ім. М. Максимовича (співкерівниця Г. О. Харламова). Хаб став першим осередком Київського університету з реалізації підготовки й поширення соціального, емоційного інтелекту, лідерських навичок.

Відвідування Нортумбрійського університету, 2017
(зліва направо: зав. кафедри О. І. Черняк, доц. С. Ю. Пащенко, доц. Г. О. Харламова)

Кафедра є ініціатором укладання Еразмус-договорів і договорів про співробітництво для Київського університету з партнерами з Туреччини й Румунії. Щороку кафедра запрошує професорів із партнерських закладів вищої освіти з усієї Європи: Й. Віндшпергер (Відень, Австрія), А. Москардіні (Нортумбрія, Велика Британія), А. Чочія (Таллінн, Естонія), Є. Попеску (Сібіу, Румунія), Д. Немец (Брно, Чехія) прочитали лекції студентам економічного факультету загалом і кафедри економічної кібернетики зокрема.

Візит запрошеного професора Є. Попеску, 2017
(зліва направо: проф. О. І. Ляшенко, доц. Г. О. Харламова,, проф. Є. Попеску, зав. кафедри, проф. О. І. Черняк, доц. А. В. Ставицький, асист. Є. О. Черняк, доц. Т. В. Кравець)

Викладачі кафедри виконують важливі наукові проєкти, серед яких є такі, що пов'язані з відкритістю і прозорістю бюджетування сектору оборони й безпеки та розробленням сучасної науково-обґрунтованої концепції для України щодо забезпечення реалізації цілей сталого розвитку в умовах пандемії і геополітичних викликів (війна). В останній рік ці напрями досліджень, а також "Післявоєнна відбудова України: геостратегічний ракурс в аспекті посилення національної безпеки", мають особливу грантову підтримку й запит на рівні державного управління.

Викладачі кафедри – члени міжнародних редакційних колегій і рецензійних рад провідних міжнародних наукових журналів, які

індексуються в міжнародних наукометричних базах, зокрема "Скопус" і "Веб оф Сайнс": "Studia Securitatis", "Ekonomika", "Applied Ecology and Environmental Sciences", "International Journal of Environment" (IJE), "International Journal of «Environmental Protection and Policy»", "Revista Economica", "Science Journal of Business and Management", "Journal of Human Resource Management", "International Journal of Sustainable Economies Management" (IJSEM), "Journal of China-USA Business Review", "Chinese Business Review Journal", "International Journal of Strategic Business Alliances" (IJSBA), "Perspectives of Innovations, Economics and Business" (PIEB), "Black Sea and Eastern Med Review", "Croatian Journal of Food Technology, Biotechnology and Nutrition", "Economics & Sociology", "Business and Economic Horizons", "Journal of Economics, Banking and Finance", "Journal of Human Resource Management", "Journal of International Studies", "Journal of Business and Economics", "Organizations and Markets in Emerging Economies" тощо.

Кафедра організовувала і проводила багато міжнародних і всеукраїнських конференцій: упродовж 1998–2000 років – I та II Всеукраїнську конференцію "Сучасні економіко-математичні методи в ринковій економіці", 2003 – Міжнародну конференцію "Глобальна інтеграція програм дипломованого спеціаліста GIGP 2003". У вересні 2005 року кафедра разом із Всеукраїнською асоціацією економістів-кібернетиків провела Міжнародну конференцію, присвячену 40-річчю спеціальності "Економічна кібернетика" в Україні та 40-річчю кафедри економічної кібернетики Київського університету; 2006 – Всеукраїнську науково-практичну конференцію "Сучасні моделі й методи прогнозування соціально-економічних процесів", а 2007 – Всеукраїнську науково-практичну конференцію студентів, аспірантів та молодих учених "Сучасні моделі й методи прогнозування соціально-економічних процесів".

З 2009 року кафедра проводить щорічну Міжнародну науково-практичну конференцію "Прогнозування соціально-економічних процесів", за результатами якої вийшла низка колективних монографій, зокрема: "Сучасні проблеми прогнозування розвитку складних соціально-економічних систем", "Прикладні аспекти прогнозування розвитку складних соціально-економічних систем", "Актуальні проблеми прогнозування поведінки складних соціально-економічних систем", "Актуальні проблеми прогнозування розвитку економіки України", "Прикладні аспекти прогнозування розвитку економіки України", "Актуальні проблеми прогнозування розвитку соціально-економічних систем".

Також кафедра економічної кібернетики організувала й провела такі міжнародні науково-практичні конференції:

• "Глобальні виклики для економічної теорії та практики в країнах Центральної і Східної Європи" ("The Global Challenges for Economic Theory and Practice in CEE Countries"), м. Київ, 11–12 жовтня 2012 року;

• "Глобальні виклики для економіки довкілля і ресурсів у країнах Центральної і Східної Європи: безпека, захищеність і стійкість" ("The Global Challenges for Environmental and Resource Economics in Central and Eastern European Countries: Safety, Security, and Sustainability"), м. Київ, 9–11 жовтня 2014 року;

• "Data Science та інформаційно-аналітичні системи: застосування в економіці та фінансах", м. Київ, 28 вересня 2021 року.

Кафедра підтримує тісні зв'язки з фахівцями з економічної кібернетики України, зокрема з кафедрами економічної кібернетики Донецького національного університету імені Василя Стуса, Львівського національного університету імені Івана Франка, Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара, Запорізького національного університету, Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана, Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, активно співпрацює з інститутами НАН України та Національним банком України.

Кафедра має позитивний досвід наукової роботи зі студентами, спрямований на залучення їх до активної наукової діяльності, наукового пошуку, сприяння участі в олімпіадах і конкурсах. Аспіранти й студенти кафедри неодноразово отримували нагороди в конкурсі НАН України для молодих учених і студентів за кращі наукові роботи, Всеукраїнському конкурсі "Економічні реформи в Україні: позиція молоді", міжуніверситетському конкурсі "Студент Києва", Всеукраїнському конкурсі "Новітній інтелект України", Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт за напрямом "Кількісні методи в економіці (економіко-математичне моделювання)".

Кафедра економічної кібернетики разом із кафедрою статистики й демографії були базовими для проведення ІІ туру Всеукраїнського конкурсу наукових студентських робіт із природничих, технічних і гуманітарних наук у галузі науки "Кількісні методи в економіці (статистика, економіко-математичне моделювання)" (2012–2014).

На кафедрі працюють два студентські гуртки: "Аналіз та прогнозування часових рядів" і з підготовки студентів до Всеукраїнської олімпіади з економічної кібернетики.

Освітянські й наукові здобутки викладачів кафедри безпосередньо впливають на результати навчання студентів, тому на всеукраїнських олімпіадах з економічної кібернетики вони неодноразово посідали призові місця. Їхні роботи опубліковано в провідних економічних журналах: "Банківська справа", "Теоретичні та прикладні питання економіки", "Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка"; міжнародних журналах, які входять до наукометричних баз "Скопус" та "Веб оф Сайнс".

Переможці Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт студентки К. Касьянова та Є. Шевчук і асистент В. В. Шпирко, 2018

Зокрема, з 2002 до 2022 року на всеукраїнських олімпіадах з економічної кібернетики студенти кафедри 8 разів посідали перше місце, 15 разів отримували диплом ІІ ступеня, 11 разів – ІІІ ступеня. Команда кафедри з 2005 до 2022 року на всеукраїнських олімпіадах 11 разів посідала перше місце серед понад 40 університетів України, двічі – друге й третє місця. На всеукраїнських конкурсах наукових студентських робіт з 2008 до 2022 року студенти кафедри здобули 14 дипломів І ступеня, 3 дипломи ІІ ступеня, 5 дипломів ІІІ ступеня.

Студенти кафедри у складі команди економічного факультету 2013 року в Бухаресті (Румунія) вибороли перше місце в міжнародному фіналі конкурсу зі стратегічного менеджменту "Глобал Менеджмент Челендж" ("Global Management Challenge", GMC), а також неодноразово – перші місця в національних фіналах конкурсів "Глобал Менеджмент Челендж" і Інституту дипломованого фінансового аналітика "Рисерч Челендж" (CFA Institute "Research Challenge"). Студенти беруть участь у провідних світових чемпіонатах, наприклад у Львові вони потрапили до фіналу чемпіонату МоделОф (ModelOff) 2018.

Переможці конкурсу "Рисерч Челендж" Б. Якимчук (другий ліворуч), М. Волкодав (друга праворуч), Київ, 2018

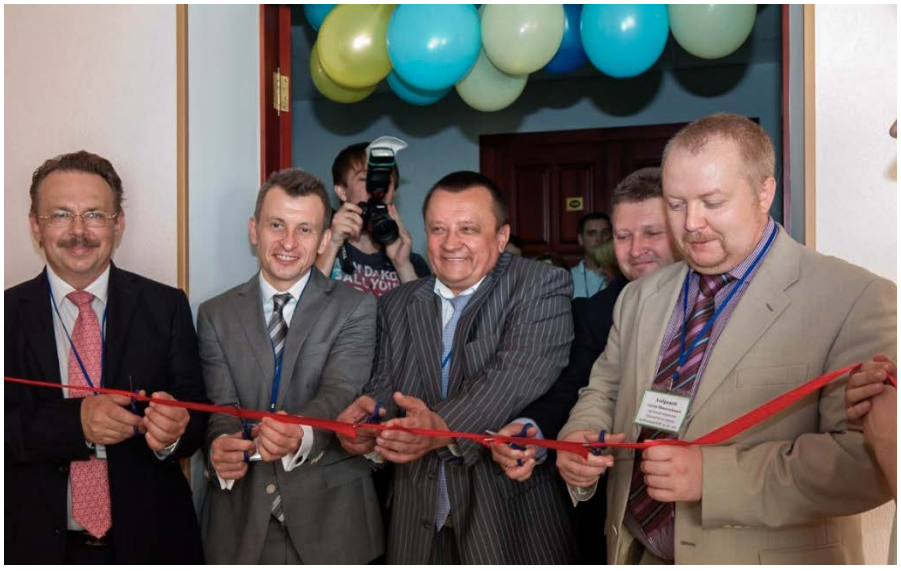
Учасники конкурсу МоделОф, Лондон, 2018
(третій праворуч – студент кафедри Б. Якимчук)

Викладачі й студенти беруть участь у провідних міжнародних програмах співпраці університетів із бізнесом, зокрема IT-бізнесом.

2009 року Київський університет став учасником міжнародної програми "Університетський Альянс SAP" ("SAP University Alliances"), координатори професорка Г. О. Чорноус і ассистент С. А. Рибальченко. У межах зазначеної програми вони опанували сертифікаційний курс "SAP TERP10 – інтеграція бізнес-процесів", отримали міжнародні сертифікати компанії "SAP", завдяки чому в січні 2011 року Київський університет успішно пройшов акредитацію з програм SAP і отримав почесний статус Регіонального сертифікаційного центру SAP, першого в Україні. Партнером університету стала консалтингова компанія "Конім Груп" ("Conim Group)", з 2012 року – компанія "Агелес" ("Ageless") у межах "Університетського Альянсу SAP".

Завдяки долученню до цієї міжнародної програми співробітництва з бізнесом студенти економічного факультету мають можливість слухати дисципліни із сучасних інформаційних систем і, крім теоретичних знань, набувати необхідних професійних навичок із роботи з найкращими зразками програмного забезпечення для бізнесу від компанії "SAP",

зокрема SAP ERP, а з лютого 2024 року – SAP S/4HANA. Серед таких дисциплін – "Інформаційні технології в економіці", "Системи підтримки прийняття рішень", "Інформаційні технології в торгівлі й логістиці", "Інформаційні системи і технології в обліку на підприємствах" тощо. Водночас навчальний процес забезпечують викладачі, що навчалися в компанії "SAP" і пройшли сертифікацію в Регіональному сертифікаційному центрі SAP. Таких викладачів на економічному факультеті 30, на кафедрі – 2 (професорка Г. О. Чорноус і доцентка О. Л. Банна), але саме вони переважно забезпечують підготовку викладачів факультету.

Відкриття Регіонального сертифікаційного центру SAP
у Київському університеті, 2011
(зліва направо: генеральний директор компанії "Конім Груп" О. В. Мельников, директор компанії "SAP Україна" М. І. Матяш, проректор із наукової роботи Київського університету В. І. Григорук, голова Академічного центру компетенцій SAP А. М. Амбражей)

За роки участі університету в програмі фахівцями компанії "SAP" і компаній-партнерів було проведено багато зустрічей і презентацій як для викладачів, так і для студентів, зокрема в межах днів кар'єри на економічному факультеті.

Щорічно студенти кафедри (понад 30) проходять виробничу практику в компаніях-партнерах "SAP", більшість із них знайшли своє перше робоче місце.

Презентація менеджера відділу розвитку бізнесу " SAP Україна"
О. Петрусенко "Портфель рішень від SAP. Огляд. Досвід в Україні"
для викладачів економічного факультету, 2011
Г. О. Чорноус (п'ята ліворуч), О. Л. Банна (четверта праворуч)

Студенти кафедри й факультету беруть участь в інтелектуальних кросах "ІннoДжем" ("InnoJam") і програмах самонавчання через безкоштовні масові відкриті онлайн-курси із SAP S/4HANA, SAP Mobile Platform, дизайн синкінг, бізнес нетворк, Індастрі 4.0 (Industry 4.0), Інтернет речей (Internet of Things, IoT) тощо. Програма забезпечує можливості долучення університетської спільноти до останніх інноваційних тем SAP через онлайн-курси, доступні на платформі openSAP і реалізовані в хмарі. Наприклад, 2020 року студенти третього курсу освітньої програми "Економічна кібернетика" отримали 46 сертифікатів із навчальних курсів платформи openSAP. Онлайн-навчання з курсу "TS410: інтегровані бізнес-процеси в SAP S/4HANA" ("TS410: Integrated Business Processes in SAP S/4HANA") пройшли 28 студентів. За результатами навчання компанія "SAP" сертифікувала одну студентку за рівнем "Certified Application Associate – Business Process Integration with SAP S/4 HANA".

Учасники та судді кросу "ІннноДжем" на економічному факультеті

Унаслідок діяльності Регіонального сертифікаційного центру SAP в Київському університеті (кер. Г. О. Чорноус, заст. кер. О. Л. Банна) пройшли навчання із сертифікаційного курсу "TERP10: інтеграція бізнес-процесів" 15 викладачів закладів вищої освіти (усі сертифіковані), 9 аспірантів (усі сертифіковані), 22 студенти (15 одержали сертифікат компанії "SAP").

Кафедра економічної кібернетики здійснює значну виховну роботу серед студентів і цілеспрямовано працює над: формуванням у майбутніх фахівців відповідальності за обрану спеціальність; умінням нарощувати свій фаховий потенціал, орієнтуватися в ринковому середовищі; вихованням морально-етичних принципів і норм поведінки й спілкування. Кожна академічна група студентів має кураторів. Останні здійснюють контроль за успішністю студентів і відвідуванням ними занять, аналізують результати проміжних атестацій за модульно-рейтинговою системою, сприяють організації наукової, культурно-масової роботи, знайомляться з умовами їхнього проживання в гуртожитку. Куратори мають постійний зв'язок зі студентами, що сприяє, зокрема на першому курсі, їхній адаптації до навчання та проживання в гуртожитку. Під керівництвом кураторів студенти кафедри відвідують музеї, театри, беруть

участь і перемагають у загальних факультетських заходах, спортивних змаганнях, інтелектуальних конкурсах, художній самодіяльності тощо. Серед них були призери чемпіонатів світу та Європи з фехтування на шаблях, члени національної олімпійської збірної України.

Випуск сертифікаційних курсів TERP10, 2012
(зліва направо: в центрі перший ряд – доц. Г. О. Чорноус, проф. О. І. Черняк, проф. Г. І. Купалова, асист. С. А. Рибальченко)

Кафедра має високу репутацію на факультеті й в університеті. Зусилля колективу зосереджено на підготовці висококваліфікованих фахівців, здатних займатися підприємницькою, організаційно-управлінською і господарською діяльністю на ринку товарів і послуг, працювати експертами й консультантами з питань економіко-математичного моделювання і прогнозування, проводити інформаційно-аналітичну, освітню, науково-дослідницьку діяльність у різноманітних організаціях на високому професійному рівні, а також спроможних конкурувати на ринку праці. Головна мета роботи кафедри – формування в майбутніх фахівців професійних компетентностей, уміння нарощувати й ефективно використовувати фаховий потенціал, будувати своє майбутнє і досягати найкращих результатів у професії, ставати лідерами в організаціях. Майбутні фахівці отримують фундаментальну економічну й математичну освіту, яка забезпечує широту кругозору, цілісне сприйняття динаміки соціально-економічних змін, розвиває новаторські здібності, ініціативність, підприємливість, здатність до сприйняття і використання на практиці нових ідей та інструментів наукового пізнання і практичної

діяльності. Фахівець з економічної кібернетики є економістом широкого профілю в напрямі підготовки і реалізації ефективних управлінських рішень на підставі економіко-математичних методів і моделей із застосуванням сучасних інформаційних технологій.

За понад півстолітню історію кафедра економічної кібернетики продемонструвала потужні результати в усіх сферах освітньої, наукової діяльності, у виховній роботі. Вона була й залишається флагманом економіко-математичної освіти в Україні, що має нескінченний потенціал для впровадження і розповсюдження кібернетичних ідей в управління економікою.

Колектив кафедри постійно дбає про подальший розвиток і зміцнення її лідерських позицій в національній системі вищої економічної освіти, збереження і примноження кращих традицій класичного університету з метою гармонійної інтеграції в європейський і глобальний науково-освітній простір.

РОЗДІЛ 7
ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНА ОСВІТА І НАУКА В КИЇВСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Облік, аналіз і контроль були й залишаються головними функціями управління не тільки суб'єктів господарювання, але й суспільства загалом. Знання системи обліку, аналізу й контролю як головних інструментів пізнання є невід'ємним складником освіти й науки. Розвиток обліково-аналітичної освіти й науки в Київському університеті бере початок із часу його заснування.

В Університеті св. Володимира на першій кафедрі політичної економії і статистики проводилися статистичні й обліково-аналітичні дослідження. Економічна університетська освіта й наука набувають системності й цілеспрямованості після створення економічного факультету в травні 1944 року, де навчання здійснювалося за єдиною спеціальністю – "Політична економія". Обліково-аналітичні дисципліни, зокрема бухгалтерський облік, економічний аналіз, статистика, посідали важливе місце в навчальному плані. Через брак власних кадрів навчальне навантаження перекладали зазвичай на засадах сумісництва на викладачів із Київського інституту народного господарства, Української сільськогосподарської академії та інших закладів вищої освіти Києва. Широке використання конкретно-економічних дисциплін дозволило спеціалізувати студентів за двома напрямами: економіка промисловості й економіка сільського господарства. Водночас важливе значення надавалося викладанню дисциплін технологічного напряму, оскільки вважалося, що повноцінного економіста неможливо підготувати без знання технологій сільського господарства і промисловості.

Ґрунтовне вивчення конкретно-економічних дисциплін і організація виробничої практики розпочалися із часу відкриття на факультеті кафедри економіки народного господарства, якою завідував один із перших випускників факультету, відомий учений, талановитий педагог і організатор, професор **Іван Станіславович Ястремський** (1923–2005). Варто зазначити, що його кафедра стала базовою для створення багатьох

кафедр економічного факультету, зокрема кафедр фінансів; інноваційного менеджменту; бухгалтерського обліку і аналізу господарської діяльності підприємств.

Упродовж 1965–1970 років на кафедрі працювали такі фахівці зі статистики, як І. В. Козаченко, А. Ф. Кондратюк, Н. Д. Нечипоренко, бухгалтерського обліку – І. Є. Брик, економічного аналізу – М. М. Мельник та ін. Спектр економічних дисциплін почав істотно розширюватися, зокрема було впроваджено викладання дисциплін, як-от: "Фінанси", "Ціноутворення", "Економіка промисловості", "Економіка сільського господарства", "Планування народного господарства" тощо.

1971 року на кафедрі за багатьма спеціальностями, зокрема й "Статистика та бухгалтерський облік", відкривається аспірантура. Першими аспірантами були М. О. Приходько, В. Г. Швець, З. С. Черняк, які в майбутньому захистили кандидатські й докторські дисертації.

Унаслідок трансформацій економічний факультет зазнає істотних змін: відкриваються нові кафедри, здійснюються набори студентів на нові спеціальності, які стали популярними в умовах ринкових перетворень. Згідно з наказом ректора В. В. Скопенка на економічному факультеті було створено кафедру обліку та аналізу господарської діяльності підприємств.

Засновником і першим завідувачем кафедри (1990–1994) був відомий учений, доктор економічних наук, професор **Микола Омелянович Приходько** (1941–1994).

Він успішно поєднував навчальний процес із науково-дослідною роботою, зокрема досліджував проблеми бухгалтерського обліку та аналізу господарської діяльності, використання обліково-аналітичної інформації з метою профілактики зловживань у різних сферах народного господарства.

М. О. Приходько

Після закінчення докторантури він захистив докторську дисертацію на тему "Система економічного контролю і механізм її реалізації в промисловості"; 1989 року йому було присвоєно вчений ступінь доктора економічних наук.

Викладав такі дисципліни: "Теорія бухгалтерського обліку", "Ревізія і контроль", "Судова бухгалтерія". Підготував і видав понад 40 наукових і навчальних праць, зокрема монографію "Методологія та організація контролю", 1992.

У рік заснування на кафедрі (1990) працювало дев'ять викладачів – М. О. Приходько, М. М. Мельник, А. Ф. Кондратюк, В. Г. Швець, В. І. Головко, Л. Ф. Волохова, З. С. Черняк, О. І. Іваненко, О. І. Григорець.

Кафедра під керівництвом М. О. Приходька розпочинає багатопланову роботу щодо посилення ролі обліково-аналітичного складника в навчальному процесі, випускних робіт студентів, організації виробничих практик, здобуття позитивного іміджу серед облікових кафедр інших університетів України. За ініціативи завідувача кафедри створюється навчальна лабораторія, яка оснащується новою обчислювальною та оргтехнікою, розпочинається формування навчально-методичної бази для підготовки фахівців. Розробляється перспективний план розвитку кафедри й підготовки фахівців з обліку, контролю та економічного аналізу. Однак тяжка хвороба не дала змоги М. О. Приходьку завершити грандіозні плани розвитку облікової освіти й науки в університеті.

У липні 1994 року наказом ректора завідувачем кафедри обліку і аналізу господарської діяльності підприємств призначається доктор економічних наук, професор **Віктор Григорович Швець** (1994–2011).

Після закінчення середньої школи (1965) він вступив до Грушковецької сільськогосподарської бухгалтерської школи, а після закінчення працював бухгалтером підприємства. 1971 року закінчив Київський інститут народного господарства і був направлений на роботу економістом у Центральне статистичне управління України, де працював на посаді економіста до 1974 року. Упродовж 1974–1977 років навчався в аспірантурі Київського університету на кафедрі професора І. С. Ястремського. 1978 року захистив кандидатську дисертацію, а 1993 року – докторську.

В. Г. Швець

Починаючи з 1974 року, викладацька та наукова діяльність В. Г. Швеця тісно пов'язана з Київським університетом, де він працював асистентом, старшим викладачем, доцентом, професором, а з липня 1994 до грудня 2011 року – завідувачем кафедри обліку та аудиту.

У вересні 1994 року ліцензується спеціальність "Облік і аудит" і здійснюється набір студентів на перший курс (10 осіб). У зв'язку із цим було розроблено освітньо-кваліфікаційні характеристики, освітньо-

професійну програму, навчальні плани, програми практик, навчально-методичні комплекси дисциплін і здійснено низку заходів щодо організації навчального процесу за спеціальністю. У грудні 1994 року наказом ректора кафедру було перейменовано на кафедру обліку та аудиту, назва якої зберігається і дотепер.

Неоціненну роль у становленні й розвитку спеціальності відіграв декан економічного факультету професор Д. М. Черваньов. На цьому етапі розвитку факультету він зумів істотно розширити спектр економічних спеціальностей і збільшити набір студентів. Цьому сприяли зусилля декана щодо поліпшення матеріально-технічної бази факультету.

Кафедра обліку та аудиту впродовж 1995–2000 років поповнювалася новими викладачами (Т. Г. Мельник, Т. М. Моторина, Е. В. Галицька, Л. І. Панасенко, О. І. Коблянська, В. М. Шарманська, Н. П. Шморгун, Н. О. Гура). Протягом цього періоду вона стала випусковою, чисельність набору й випуску студентів зростала, обсяги навчально-методичної роботи збільшувалися, ліцензувалася підготовка бакалаврів, спеціалістів і магістрів.

Посилення ролі економічної прикладної освіти в класичних університетах сприяло значному розширенню вивчення обліково-аналітичних дисциплін в університеті. Викладачі кафедри забезпечували навчальний процес на факультетах: економічному, юридичному, географічному, кібернетики, а також у Військовому інституті та Інституті міжнародних відносин. Саме тоді здійснювалося викладання 29 нормативних і спеціальних дисциплін, як-от: "Теорія бухгалтерського обліку", "Статистика", "Економічний аналіз", "Фінансовий облік", "Управлінський облік", "Контролінг", "Аудит", "Фінансовий контроль", "Стратегічний аналіз", "Судово-бухгалтерська експертиза", "Система національних рахунків", "Стандарти обліку" тощо.

Науково-педагогічний колектив та аспіранти кафедри, 2008

Згодом на кафедрі було розширено функціонування аспірантури й докторантури. На початок 2000 року навчалося 14 аспірантів і 2 докторанти. Упродовж 2000–2010 років докторські дисертації захистили викладачі кафедри: Н. І. Дорош, Н. В. Ковтун, І. К. Дрозд, Н. О. Гура, що дозволило відкрити на економічному факультеті спеціалізовані вчені ради із захисту докторських і кандидатських дисертацій, де були представлені дві наукові спеціальності кафедри: 08.00.09 "Бухгалтерський облік, аналіз та аудит" і 08.00.10 "Статистика".

Також протягом зазначеного періоду кандидатські дисертації захистили викладачі кафедри: Т. Г. Мельник, Г. В. Мисака, О. Ф. Євсеєнко, Б. А. Засадний, Н. В. Ярошовець, К. Р. Приходько, Л. П. Нішенко, Г. Ю. Коблянська; штатні посади кафедри посіли доктори економічних наук, професори С. С. Герасименко, Г. І. Купалова, кандидати економічних наук, доценти П. П. Самофалов, Г. П. Голубнича, Є. А. Фещенко і звільнилися з роботи у зв'язку з досягненням пенсійного віку доценти А. Ф. Кондратюк і М. М. Мельник.

Науково-педагогічний колектив кафедри, 2008

Кафедра досягла вагомих результатів і напрацювань щодо вдосконалення обліково-аналітичної освіти в класичних університетах і стала креативною лабораторією з передового досвіду викладання обліково-аналітичних дисциплін в університетах і підготовки бакалаврів і магістрів завдяки праці її науково-педагогічного колективу й успішному розв'язанню наукових проблем: адаптації бухгалтерського обліку і фі-

нансової звітності до потреб системи національних рахунків і вдосконалення обліково-аналітичної освіти в Україні; використання кількісних методів дослідження ринкової економіки; методології економічних, статистично-аналітичних досліджень екологічної діяльності підприємств; статистико-економічних методів і моделей аналізу ринків капіталів; теорії, організації, методології та інструментарію аудиту, стандартизації і гармонізації обліку та аудиту, розвитку системи контролю в Україні; методології та організації бухгалтерського обліку на підприємствах житлово-комунального господарства та інших видів економічної діяльності; розроблення методології та організації державного фінансового контролю; проблем удосконалення бухгалтерського обліку в Україні відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності; розроблення методології та організації управлінського обліку тощо.

2009 року на кафедрі відбулися істотні трансформаційні процеси. Відповідно до наказу ректора було здійснено реорганізацію кафедри обліку та аудиту, унаслідок чого з викладацького колективу створено нові кафедри: статистики та демографії (завідувачка Н. В. Ковтун) й екологічного менеджменту та підприємництва (завідувачка Г. І. Купалова).

Склад науково-педагогічних працівників кафедри обліку та аудиту після реорганізації: В. Г. Швець, Н. О. Гура, Н. І. Дорош, І. К. Дрозд, Б. А. Засадний, В. І. Головко, Г. П. Голубнича, О. І. Коблянська, Г. В. Мисака, Т. Г. Мельник, В. М. Шарманська, Є. А. Фещенко, Г. Ю. Коблянська, Л. М. Висоцька, О. В. Мелюс, Л. І. Панасенко, Л. М. Стиренко, Л. П. Нішенко, Г. Д. Маркевич.

Науково-педагогічний колектив кафедри, 2011

Науково-педагогічний колектив кафедри, 2012

Науково-педагогічний колектив кафедри, 2016

З грудня 2011 до листопада 2015 року обов'язки завідувача кафедри виконував кандидат економічних наук, доцент **Богдан Андрійович Засадний** (із жовтня 2019 призначений завідувачем).

Б. А. Засадний

1995 року він закінчив середню школу м. Белз із золотою медаллю. Упродовж 1995–2000 років навчався на обліково-економічному факультеті Київського національного економічного університету та здобув кваліфікацію магістра з обліку та аудиту в управлінні підприємницькою діяльністю. Протягом 2000–2003 років навчався в аспірантурі економічного факультету Київського університету під науковим керівництвом В. Г. Швеця. 2004 року захистив дисертацію на тему "Облік та аналіз інвестиційної діяльності підприємств" із присудженням наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю "Бухгалтерський облік, аналіз та аудит".

З 2003 року працював на посаді асистента, з 2010 – доцента кафедри обліку та аудиту економічного факультету, з 2011 – виконувачем обов'язків завідувача кафедри, із жовтня 2019 – завідувачем кафедри.

Б. А. Засадний досліджує проблеми стандартизації та гармонізації бухгалтерського обліку і звітності в умовах євроінтеграційних процесів і застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні. У січні 2021 року він захистив докторську дисертацію на тему "Обліково-контрольне забезпечення управління діяльністю підприємств в умовах застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності".

Т. Г. Мельник

З грудня 2015 до грудня 2018 року обов'язки завідувачки кафедри виконувала кандидатка економічних наук, доцентка **Тетяна Григорівна Мельник**.

1992 року вона закінчила економічний факультет за спеціальністю "Полі-

тична економія", 1999 – аспірантуру в Київському університеті. Упродовж 1992–1994 років працювала на посаді бухгалтерки, 1994–1997 – головної бухгалтерки ТОВ "Тиса-95", 1998–2011 – головної бухгалтерки ТОВ "Інститут менеджменту та фінансів при Київському національному університеті імені Тараса Шевченка", 1997–2006 – асистентки, з 2007 року – доцентки кафедри обліку та аудиту економічного факультету. 2006 року захистила кандидатську дисертацію на тему "Облік, аналіз та аудит праці і її оплати". Сфера наукових інтересів: облік, оподаткування, аналіз і контроль виплат працівникам підприємства. Із січня 2018 до вересня 2019 року виконувала обов'язки завідувачки кафедри.

Великим надбанням кафедри й запорукою її успішного розвитку в майбутньому є науково-педагогічний колектив, який формувався протягом останніх тридцяти років на основі академічних принципів професіоналізму, практичного досвіду, високої відповідальності та доброчесності. Більшість викладачів кафедри – випускники її аспірантури й докторантури, які успішно захистили дисертації: Б. А. Засадний, д-р екон. наук, доц.; Н. О. Гура, д-р екон. наук, проф.; Т. Г. Мельник, канд. екон. наук, доц.; Г. В. Мисака, канд. екон. наук, доц.; І. А. Дерун, канд. екон. наук, доц.; О. Л. Михальська, канд. екон. наук, доц.; І. П. Склярук, канд. екон. наук, доц.; О. С. Борисюк, канд. екон. наук, асист.; С. І. Травінська, канд. екон. наук, асист.; М. О. Цибульник, канд. екон. наук, асист.

Варто відзначити окремих викладачів, які, крім активної діяльності на кафедрі, здійснюють громадську роботу на факультеті та в університеті. Зокрема, Г. В. Мисака впродовж 2015–2021 років була секретаркою постійної бюджетно-фінансової комісії вченої ради, 2018–2021 – заступницею голови тендерного комітету Київського університету; І. П. Склярук упродовж 2022/23 н. р. – секретаркою вченої ради економічного факультету; О. Л. Михальська – головчинею ради молодих учених економічного факультету та керівницею Центру підтримки підприємців "Дія.Бізнес у КНУ імені Тараса Шевченка"; М. О. Цибульник упродовж 2020–2023 років брала активну участь у роботі секретаріату відбіркової комісії факультету.

Надзвичайно цінним є практичний досвід роботи на посаді начальниці департаменту економіки та фінансів, головної бухгалтерки Київського університету (1997–2009) Є. А. Фещенко, який успішно використовується під час навчального процесу. 2004 року її за вагомий особистий внесок у розвиток національної освіти, багаторічну плідну професійну діяльність і з нагоди 170-річчя Київського університету нагороджено орденом княгині Ольги III ступеня.

Для глибшого усвідомлення проблем сучасних підприємств, установ та організацій, макроекономічної ситуації в країні й вивчення досвіду

їхнього розв'язання кафедра організовує зустрічі з фахівцями-практиками (представниками державних установ та організацій, міжнародних аудиторських компаній, професійних організацій і підприємств).

Зустріч із В. Г. Легкою, виконавчою директоркою
Федерації професійних бухгалтерів та аудиторів України, 2013

Зустріч із директором видавництва газети
"Все про бухгалтерський облік", 2016

Зустріч студентів кафедри з представником газети
"Все про бухгалтерський облік", 2018

Зустріч із представниками
Громадської оргканізації "ІФА Україна", 2016

Кафедра тісно співпрацює з різними стейкхолдерами й компаніями-партнерами. У межах підписаних меморандумів із представництвами Асоціації присяжних сертифікованих бухгалтерів (Association of Chartered Certified Accountants, ACCA), Привілейованого інституту управлінських бухгалтерів (The Chartered Institute of Management Accountants, CIMA), компаніями "Дебет Плюс", "Мастер:Стрім", "МІК Старт", аудиторськими компаніями "ПрайсвотерхаусКуперс", "Делойт", "Ернст енд Янг", "КПМГ" проводиться низка заходів, спрямованих на вдосконалення теоретичних і практичних навичок викладачів, аспірантів, студентів, упровадження інформаційних систем і технологій бухгалтерського обліку та звітності в освітній процес спеціальності.

Зустріч студентів із директором ТОВ "МІК Старт",
членом ради Федерації професійних бухгалтерів та аудиторів України
С. А. Рогозним, 2021

У межах співпраці кафедри й представництва Асоціації присяжних сертифікованих бухгалтерів в Україні освітня бакалаврська програма "Облік і аудит" отримала сертифікацію для іспитів зазначеної асоціації кваліфікації F1 "Роль бухгалтера в бізнес-середовищі", F2 "Управлінський облік", F3 "Фінансовий облік", F4 "Корпоративне та підприємницьке право" та F7 "Фінансова звітність".

ACCA

Accredited Programme

This is to certify that

Kyiv National Taras Shevchenko University

Bachelor in Accounting & Audit

is an

ACCA Accredited Programme

Alan Hatfield
Director of Learning

Association of Chartered Certified Accountants

This certificate remains the property of ACCA and must not in any circumstances be copied, altered or otherwise defaced.

ACCA retains the right to demand the return of this certificate at any time and without giving reason.

Сертифікат про акредитацію освітньої бакалаврської програми
"Облік і аудит" для іспитів представництва
Асоціації присяжних сертифікованих бухгалтерів в Україні

Тренінг із фінансового обліку для викладачів кафедри
в межах програми професійної кваліфікації
Асоціації присяжних сертифікованих бухгалтерів в Україні, 2022

Участь викладачів кафедри в семінарі з техніки навчання студентів
для складання іспиту
в Привілейованому інституті управлінських бухгалтерів, 2017

2017 року Привілейованим інститутом управлінських бухгалтерів акредитовано програми бакалаврського та магістерського рівнів підготовки за спеціальністю "Облік і оподаткування", що свідчить про високу якість наповнення програм навчання і декларує позицію кафедри – гармонізацію навчальних програм із вимогами найкращих світових практик підготовки фінансових спеціалістів.

Премія Привілейованого інституту управлінських бухгалтерів
за видатні досягнення в галузі працевлаштування, 2022

Плідна співпраця кафедри з профільними комітетами Верховної Ради України, Міністерством фінансів України, Міністерством освіти і науки України, Державною службою статистики України, Державною податковою службою України, Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, Аудиторською і Рахунковою палатами України й Федерацією професійних бухгалтерів та аудиторів України сприяє реалізації наукових здобутків і вдосконаленню навчального процесу з підготовки фахівців. Результати такого співробітництва – підготовка та прийняття Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" (професор В. Г. Швець брав участь як співавтор тексту закону); підготовка й затвердження Міністерством фінансів України Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій та Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій (наук. кер. В. Г. Швець як член науково-методологічної ради Міністерства фінансів України); розроблення і затвердження галузевого стандарту вищої освіти "Освітньо-

професійна програма підготовки бакалавра, спеціаліста і магістра напряму 0501 «Економіка і підприємництво»" (професори В. Г. Швець, С. С. Герасименко – члени фахової ради Державної акредитаційної комісії Міністерства освіти і науки України); розроблення і затвердження паспортів наукових спеціальностей 08.06.04 "Бухгалтерський облік, аналіз та аудит" і 08.03.01 "Статистика" (В. Г. Швець – член експертної ради Вищої атестаційної комісії України); розроблення і затвердження "Методичних рекомендацій з обліку фінансових витрат" (розроблено професоркою Н. О. Гурою); розроблення і затвердження "Методичних рекомендацій із бухгалтерського обліку в об'єднаннях співвласників багатоквартирних будинків" (розроблено Н. О. Гурою); внесення змін до "Податкового кодексу України", законів України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні" та "Про об'єднання співвласників багатоквартирних будинків", низки нормативних документів (професорсько-викладацький склад кафедри).

На сучасному етапі розвитку кафедра здійснює підготовку фахівців у галузі знань 07 "Управління та адміністрування" за спеціальністю 071 "Облік і оподаткування" за освітніми програмами:

Освітньо-професійна програма "Облік і оподаткування" освітнього ступеня "Бакалавр", денна форма навчання, гарантка Т. Г. Мельник. Програму спрямовано на послідовне формування інтегрованих теоретичних знань і практичних навичок фахівця з обліку, оподаткування, економічного аналізу, контролю та аудиту на основі комплексного розуміння сучасних проблем економічного розвитку, системного опанування обліково-аналітичного інструментарію і новітніх інформаційних технологій, що зумовлює здобуття запланованих програмних результатів навчання в унікальній атмосфері творчого і професійного зростання студента як особистості. З метою набуття практичних умінь і навичок здобувачами освіти в навчальному процесі беруть участь представники професійних організацій бухгалтерів та аудиторів, Державної податкової служби України, розробники бухгалтерського програмного забезпечення "Дебет Плюс" та "Мастер Бухгалтерія". Здебільшого випускники освітньо-професійної програми продовжують навчання на магістерських програмах кафедри обліку та аудиту.

Освітньо-наукова програма "Облік, оподаткування та контроль" освітнього ступеня "Магістр", гаранти: денної форми навчання – Б. А. Засадний, заочної – Г. В. Мисака. Освітні програми спрямовано на послідовне формування інноваційного способу мислення і практичних навичок застосування набутих знань із теорії, методології, методики й організації обліку, контролю, аудиту, аналізу й оподаткування у будь-

яких сферах економічної діяльності як на національному, так і на міжнародному рівнях. Поглиблене вивчення теоретико-методологічних аспектів у поєднанні з практичними навичками у сфері обліку, контролю та оподаткування сприяє формуванню висококваліфікованих фахівців і забезпечує їм конкурентні переваги на ринку праці. До навчального процесу долучаються представники Центру реформ фінансової звітності Світового банку, міжнародних аудиторських компаній "Великої четвірки", Федерації професійних бухгалтерів та аудиторів України. Випускники зазначеної програми успішно створюють власний бізнес, працюють у корпоративному й державному секторах економіки України й міжнародних компаніях на посадах топменеджерів, фінансових директорів та аналітиків, головних бухгалтерів, аудиторів, фахівців із бухгалтерського й податкового консалтингу.

Освітньо-наукова програма "Облік і оподаткування" освітнього ступеня "Доктор філософії", денна і заочна форми навчання, гарантка Н. О. Гура. Програму спрямовано на підготовку висококваліфікованого, конкурентоспроможного, інтегрованого в європейський і світовий науково-освітній простір фахівця ступеня "Доктор філософії" в галузі управління та адміністрування за спеціальністю 071 "Облік і оподаткування", здатного до самостійної науково-дослідницької, науково-організаційної, педагогічно-організаційної та практичної діяльності в галузях економічної науки, державного управління та бізнесу, а також викладацької роботи в закладах вищої освіти.

Докторант і аспіранти кафедри, 2016

За період функціонування кафедри захищено 6 докторських і більше 50 кандидатських дисертацій. Близько 30 аспірантів залишились працювати на кафедрах економічного факультету.

Інтегрована підготовка бакалаврів і магістрів з обліку, оподаткування та контролю базується на практичній спрямованості навчання щодо формування навичок ефективного управління обліково-аналітичними процесами бізнесу, у сфері оподаткування та контролю для прийняття рішень, в управлінні діяльністю суб'єктів господарювання різних форм власності.

Спеціалізація кафедри здійснюється за такими складниками:

• Облік і оподаткування (бухгалтерський облік, фінансовий облік, управлінський облік, облік і оподаткування видів економічної діяльності, облік у бюджетних установах, облік у банках, облік і оподаткування зовнішньоекономічної діяльності, облік і оподаткування в іноземних країнах, облік податків і звітність, адміністрування податків і зборів, інформаційні системи й технології в обліку та оподаткуванні, організація бухгалтерського обліку, професійна етика бухгалтерів та аудиторів, міжнародні стандарти фінансової звітності, стандарти обліку в державному секторі, звітність підприємств).

• Аналіз (економічний аналіз, фінансовий аналіз, стратегічний аналіз).

• Контроль (державний фінансовий контроль, внутрішній контроль та управління ризиками, судово-бухгалтерська експертиза, організація державного аудиту і контролю).

• Аудит (аудит, внутрішній аудит у банку, внутрішній аудит на підприємстві, аудит і підтвердження звітності).

Висока кваліфікація науково-педагогічних працівників, відповідна матеріально-технічна база на основі сучасних комп'ютерних технологій і програмного забезпечення дають змогу здійснювати підготовку висококваліфікованих економістів з обліку та аудиту нового покоління. За період існування кафедра підготувала більше 1000 фахівців з обліку та аудиту, які працюють на посадах головних спеціалістів на підприємствах, у державних установах і організаціях, бізнес-структурах.

На кафедрі під керівництвом професора В. Г. Швеця сформувався та інтенсивно розвивається науковий напрям діяльності обліковців-аналітиків, які розробляли й реалізовували стратегічні напрями реформування системи обліку і звітності, удосконалення економічного аналізу, контролю та аудиту в умовах їхньої гармонізації і стандартизації до вимог Європейського Союзу та Міжнародних стандартів фінансової звітності.

Наукові розробки та проєкти знайшли відображення в опублікованих монографіях, що отримали високу оцінку фахівців, схвальні відгуки керівників найвищої ланки державного управління і практиків; видані

підручники, навчальні посібники відповідають сучасним вимогам наукового і професійного забезпечення навчального процесу щодо підготовки бакалаврів і магістрів з обліку та аудиту.

Викладачі кафедри підготували такі монографії: Приходько М. О. Методологія та організація контролю, 1992; Швець В. Г. Відтворення трудового потенціалу села України: статистико-економічний аналіз, 1993; Дорош Н. І. Аудит: методологія та організація, 2001; Ковтун Н. В. Статистичне дослідження інвестиційного процесу та інвестиційної діяльності: теорія, методологія, практика, 2005; Дрозд І. К. Контроль економічних систем, 2004; Гура Н. О. Облік у житлово-комунальному господарстві: теорія і практика, 2006; Бойко К. В., Дрозд І. К., Письменна М. С. Теоретико-методичні засади обліку, аналізу та аудиту хеджування, 2011; Засадний Б. А., Швець В. Г. та ін. (за заг. ред. Т. Г. Мельник). Розвиток національної системи бухгалтерського обліку і контролю в Україні в умовах євроінтеграції, 2017; Засадний Б. А. Розвиток бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю в умовах застосування МСФЗ, 2018; Михальська О. Л., Швець В. Г. Управлінський облік та аналіз виробничих витрат, 2019; Кол. авт. (за заг. ред. Б. А. Засадного). Модернізація національної системи обліку і звітності в умовах глобалізації, 2023.

Надзвичайною публікаційною активністю відзначається доцент І. А. Дерун, в активі якого близько 20 наукових статей, опублікованих у вітчизняних і закордонних виданнях, які входять до наукометричних баз даних "Скопус" та "Веб оф Сайнс". 2023 року він здобув нагороду Київського університету в номінації "Молодий вчений – за успіхи у науці".

Кафедра проводила науково-практичні заходи, як-от: Всеукраїнська науково-методична конференція "Удосконалення обліково-аналітичної освіти в контексті Болонського процесу", 2005; Міжнародна науково-практична конференція "Теорія і методологія економіко-статистичного аналізу і прогнозування", 2007; Всеукраїнська науково-методична конференція "Сучасний стан та перспективи розвитку державного контролю і аудиту в Україні", 2009; Всеукраїнський конкурс студентських наукових робіт у галузі науки "Бухгалтерський облік, аналіз та аудит", 2012–2014, а також Міжнародний форум EFBM 2019. Дослідницька секція "Статистика XXI століття: нові виклики, нові можливості", у складі якої працювали три панельні дискусії: "Обліково-аналітична наука та освіта"; "Облік, аналіз, аудит і оподаткування в умовах сталого розвитку"; "Облік і контроль в державному секторі"; II Міжнародний форум EFBM 2021, Міжнародна науково-практична конференція "Облік, контроль та оподаткування в умовах глобалізації", 2021.

Всеукраїнська науково-методична конференція "Удосконалення обліково-аналітичної освіти в контексті Болонського процесу", 2005

Міжнародний форум EFBM 2019

II Міжнародний форум EFBM 2021

ІІ Міжнародний форум EFBM 2021

У конференціях і форумах брали участь провідні вчені й фахівці-економісти з обліку, аудиту, економічного аналізу, оподаткування; завідувачі кафедр галузевих економічних дисциплін провідних університетів, учені науково-дослідних установ, галузевих міністерств і відомств. Учасники конференцій ініціювали розроблення важливих нормотворчих документів, а резолюції направлялися до економічних спеціалізованих міністерств і відомств. За результатами конференцій надруковано збірники тез доповідей, матеріали форумів, статті учасників були опубліковані у "Віснику Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка".

Протягом тривалого часу кафедра обліку та аудиту підтримує тісні зв'язки з профільними кафедрами всіх класичних університетів: Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана, Київського національного торговельно-економічного університету, Національної академії статистики, обліку і аудиту, економічних університетів Харкова, Одеси, Тернополя, Львова, провідними науково-дослідними інститутами, зокрема Науково-дослідним фінансовим інститутом, Науково-дослідним інститутом статистики. Ефективність взаємозв'язків істотно впливає на якість наукової, навчально-методичної роботи, організацію навчальної і науково-дослідної практики магістрів.

Один із пріоритетних напрямів діяльності кафедри – розвиток міжнародного наукового співробітництва: стажування в іноземних університетах, участь у конференціях, семінарах, міжнародних проєктах Центру реформ фінансової звітності Світового банку, публікації статей у журналах, що входять до наукометричних баз даних тощо.

Активно співпрацює кафедра з міжнародними організаціями щодо обміну науковими й науково-методичними матеріалами; укладено меморандум про взаєморозуміння між університетським партнерством (University Partnership Memorandum of Understanding) і Сертифікованим інститутом управлінських бухгалтерів (Chartered Institute of Management Accountants, CIMA) і меморандум про співпрацю між Київським університетом та аудиторською компанією "ПрайсвотерхаусКуперс".

Підписання меморандуму про співпрацю між Київським університетом та аудиторською компанією "ПрайсвотерхаусКуперс", 2021

Викладачі кафедри працюють з удосконалення процесу підготовки обліковців і аудиторів на основі набутого досвіду викладання та вивчення потреб розвитку сучасного бізнесу в Україні, постійно підвищують кваліфікацію і проходять стажування, зокрема в межах проєкту Центру реформ фінансової звітності Світового банку для освітян-практиків у галузі обліку й аудиту "Освіта можливостей: підтримка університетів країн Східного партнерства у досягненні високої якості викладання" (Strengthening Auditing and Reporting in the Countries of the Eastern

Partnership, STAREP) (Молдова, Грузія, Азербайджан, Вірменія); за програмою Світового банку "Міжнародні стандарти фінансової звітності для малого та середнього бізнесу" (Австрія); сертифікований курс TERP10 SAP ERPЦ "Інтеграція бізнес-процесів із SAP ЕРП 6.0 ЕчП7 Р7 ERP 6.0 EhP7" ("Business Process Integration with SAP ERP 6.0 EhP7"); науково-педагогічне стажування "Інноваційні освітні технології: європейський досвід та його застосування в інтернатурі з економіки та менеджменту" ("Innovative Educational Technologies: European Experience and its Application in Internship in Economics and Management") (Польща); стажування "Сучасні економічні дослідження: теорія, методологія, стратегія" ("Modern economic research: theory, methodology, strategy") на базі Університету ім. Яна Кохановського (Польща); "Актуальні питання обліку за Міжнародними стандартами фінансової звітності. Консолідація фінансової звітності", аудиторська компанія "Ернст енд Янг".

Участь викладачів кафедри у проєкті
Центру реформ фінансової звітності Світового банку
"Зміцнення аудиту і звітності у країнах Східного партнерства", 2017

Викладачі працюють у спеціалізованих учених радах, опонують на захисті дисертацій, надають відгуки на автореферати дисертацій, рецензії на підручники й монографії. З 2014 року вони беруть активну участь у проєктах Центру реформ фінансової звітності Світового банку "Зміцнення аудиту і звітності у країнах Східного партнерства" (STAREP) та "Удосконалення обліку і звітності в державному секторі" (PULSAR), міністерських конференціях, круглих столах, практичних семінарах представників провідних університетів країн Східного партнерства, які здійснюють підготовку фахівців у сфері бухгалтерського обліку та аудиту.

Професорка Н. О. Гура співпрацює з Програмою розвитку ООН (United Nations Development Programme, UNDP), проєктом ЄС/ПРООН "Об'єднання співвласників багатоквартирних будинків для впровадження сталих енергоефективних рішень" (HOUSES).

Потенціал науково-педагогічних працівників кафедри зосереджено на активізації науково-дослідницької діяльності студентів і аспірантів із метою пошуку обдарованої молоді для подальшого навчання на магістерських програмах і в аспірантурі, задоволенні потреб кафедри у висококваліфікованих фахівцях із сучасним мисленням, володінням іноземними мовами й сучасними інформаційними технологіями.

Учасники Міжнародної конференції студентів,
аспірантів та молодих учених "Шевченківська весна", 2017

Окремий напрям роботи професорсько-викладацького колективу – залучення студентів до участі в науково-практичних конференціях, олімпіадах і конкурсах, за результатами яких студенти посідають призові місця. Традиційною стала їхня щорічна участь у Міжнародній конференції студентів, аспірантів та молодих учених "Шевченківська весна".

Студенти – активні учасники і призери всеукраїнських олімпіад, конкурсів студентських наукових робіт, тематичних конкурсів за спеціальністю "Облік і оподаткування", організованих професійними організаціями й установами.

Нагородження дипломами студентів-переможців
Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт, 2013

Редакцією газети "Все про бухгалтерський облік" було проведено Всеукраїнський конкурс на кращу письмову роботу з податково-бухгалтерської тематики "Молодий експерт України 2016 року" серед студентів та аспірантів закладів вищої освіти України за спеціальністю "Бухгалтерський облік і аудит", за результатами якого переможцями стали студенти кафедри, а їхні наукові керівники отримали подяки за всебічне сприяння і високий рівень фахової допомоги учасникам конкурсу.

Редакція газети «Все про бухгалтерський облік»
Бухгалтерське радіо «Яскраве радіо»

ПОДЯКА

кафедрі «Обліку та аудиту»
Київського національного університету
ім. Т. Г. Шевченка

За всебічне сприяння та високий рівень фахової
допомоги учасникам **Всеукраїнського конкурсу письмових робіт**
серед студентів 4, 5 курсів, магістрантів, аспірантів
«Молодий експерт України»

Шеф-редактор
газети «Все про бухгалтерський облік» О. Г. Степовий

Київ-2016

Подяка кафедрі обліку та аудиту від редакції газети
"Все про бухгалтерський облік", 2016

Студенти брали участь та посіли друге місце в конкурсі від "КПМГ" – "Битва аудиторів 2017", а також у турнірі "Аудіт Хакатон 2021" з Міжнародних стандартів фінансової звітності ("Audit Hackathon 2021") від компанії "ПрайсвотерхаусКуперс".

Учасники турніру "Аудит Хакатон 2021"
з Міжнародних стандартів фінансової звітності
від "ПрайсвотерхаусКуперс", 2021

Відповідно до розпорядження "Про призначення академічної стипендії Кабінету Міністрів України студентам вищих навчальних закладів та аспірантам" 2017 року аспірантка кафедри М. О. Цибульник отримала академічну стипендію.

Один із складників освітнього процесу студентів кафедри – виховна робота. Реалізація процесу виховання студентської молоді здійснюється шляхом поєднання навчальної, наукової та виховної роботи із застосуванням принципу системності й комплексного підходу професорсько-викладацьким колективом кафедри, факультету, університету й органами студентського самоврядування.

Викладачі кафедри спілкуються зі студентами, залучаючи їх до культурних і спортивних заходів на факультеті, в університеті, організовують зустрічі з видатними вченими і практиками – представниками провідних іноземних і національних компаній, спільні відвідування театрів, музеїв, виставок тощо.

Вечір поезії на економічному факультеті, 2012

Артфестиваль "Я – першокурсник", 2019

Традиційним є проведення спільних засідань кафедри за участю науково-педагогічних працівників, аспірантів і студентів усіх курсів спеціальності до святкування Міжнародного дня бухгалтера (10 листопада). Викладачі й студенти різних курсів мають змогу ближче познайомитись, більше дізнатися про історію кафедри, обмінятися думками й отримати заряд позитивної енергії. Спільні засідання мають свої особливості:

кожній групі студентів пропонують певну тематику, що розкриває роль майбутньої професії бухгалтера, визначає взаємозв'язок спеціальності "Облік і аудит" з іншими спеціальностями факультету.

Спільне засідання кафедри обліку та аудиту зі студентами, 2015

Випуск магістрів, 2019

Випуск бакалаврів, 2022

Науково-педагогічний колектив кафедри, 2021

Важливим надбанням кафедри обліку та аудиту є власні традиції, підходи, принципи й правила, які формувалися протягом тридцятилітнього досвіду роботи професорсько-викладацького колективу й становлять фундаментальну основу організаційної, навчально-методичної і наукової діяльності кафедри класичного університету та виокремлюють її серед обліково-аналітичних кафедр інших закладів вищої освіти України.

РОЗДІЛ 8

В АВАНГАРДІ ПІДГОТОВКИ НОВОЇ ГЕНЕРАЦІЇ МЕНЕДЖЕРІВ І ЛІДЕРІВ МАЙБУТНЬОГО

Нинішня реальність яскраво засвідчує, що майбутні фахівці з менеджменту здійснюватимуть професійну діяльність із врахуванням необхідності постійної адаптації до критичної нестабільності довкілля, спричиненої найрізноманітнішими факторами. Сьогодні ефективний менеджмент стає невід'ємним складником стабілізації і повоєнного відновлення національного господарства, активізації соціально-економічного та інноваційного розвитку країни. У XXI ст. актуалізуються запровадження управлінських інновацій і розвиток професійних компетентностей менеджерів, зокрема, значна увага надається дослідженню особливостей підготовки фахівців із менеджменту інноваційної та інвестиційної діяльності в умовах динамічних змін нової економіки.

1990 року за ініціативою професора Д. М. Черваньова в Київському університеті було створено кафедру економіки та управління науковими дослідженнями та проєктуванням – єдину в українській вищій школі з підготовки фахівців у сфері економіки й управління науково-технічним прогресом і дослідження інноваційної проблематики, у межах якої було засновано наукову школу "Формування інноваційно-інвестиційної політики та системи менеджменту її реалізації".

Логотип кафедри менеджменту інноваційної та інвестиційної діяльності

У витоків кафедри стояли видатні науковці, викладачі й адміністратори. Навчальний процес забезпечував професорсько-викладацький колектив: професор Д. М. Черваньов; кандидати економічних наук, доценти В. Н. Влезько, М. Г. Дражан, І. Д. Олещенко та ін. До викладання авторських дисциплін і участі в підготовці аспірантів запрошували провідних учених з установ НАН України: академіків І. І. Лукінова, Ю. М. Пахомова; членів-кореспондентів Г. М. Доброва, В. І. Голікова, Л. К. Безчасного та ін.

Кафедра менеджменту інноваційної та інвестиційної діяльності, 2003

1992 року кафедру перейменували на кафедру інноваційного менеджменту та підприємництва й уперше в Україні започаткували підготовку фахівців з менеджменту, а 1998 року – бакалаврів і магістрів із цього напряму (уперше на економічному факультеті). Цього самого року Київський університет став базовим закладом вищої освіти для науково-методичної комісії з менеджменту науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України, яку очолив Д. М. Черваньов, завідувач кафедри й декан факультету.

Кафедра менеджменту інноваційної та інвестиційної діяльності, 2008

Науково-методична комісія розробила модель підготовки магістрів із менеджменту з акумулюванням досвіду провідних університетів України: Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана, Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського", Національного університету "Львівська політехніка", Донецького національного університету імені Василя Стуса, Одеського національного економічного університету.

Кафедра менеджменту інноваційної та інвестиційної діяльності, 2013

На основі кафедри було сформовано лабораторію економічних методів управління науково-дослідницькими розробками, яку створили як структурний підрозділ науково-дослідної частини університету. Її головні розробки були пов'язані з науковою тематикою, започаткованою Д. М. Черваньовим. Результати досліджень лабораторії упроваджувались у навчальний процес і діяльність науково-дослідної частини, а також у розроблення проєктів законодавчих актів.

21 травня 2001 року випускову кафедру перейменували на кафедру менеджменту інноваційної та інвестиційної діяльності. Підготовка фахівців здійснювалася за напрямом "Менеджмент" за освітніми ступенями "Бакалавр", "Спеціаліст", "Магістр" на денній і заочній формах навчання (напрями спеціалізації кафедри, що затверджені Міністерством освіти і науки України: "Менеджмент організацій інноваційної діяльності"; "Менеджмент організацій інвестиційної діяльності"). З 2007 року кафедра готує фахівців спеціальності "Менеджмент інноваційної діяльності" за освітнім ступенем "Магістр" на денній формі навчання. Колектив кафедри розробив стандарт підготовки класичними університетами фахівців із вищою освітою за цією спеціальністю.

За роки діяльності кафедра підготувала понад 3000 фахівців із менеджменту, здійснила 26 випусків бакалаврів (з 1998), 11 випусків спеціалістів за спеціальністю "Менеджмент організацій", 25 випусків магістрів (з 1998) за спеціальностями "Менеджмент організацій" та "Менеджмент організацій і адміністрування" денної і заочної форм навчання, 15 випусків за спеціальністю "Менеджмент інноваційної діяльності" денної форми навчання, 2 випуски докторів філософії за освітньо-науковою програмою "Менеджмент".

Завідувачка кафедри менеджменту інноваційної та інвестиційної діяльності О. І. Жилінська зі студентами
під час відвідування Музею історії Київського університету, 2019

2020 року на кафедрі акредитовано освітньо-наукову програму з підготовки докторів філософії за спеціальністю 073 "Менеджмент" (гарант Д. О. Баюра, д-р екон. наук, проф.).

2022 року відбулася акредитація магістерських програм: освітньо-наукових "Менеджмент організацій і адміністрування" (гарантка О. І. Жилінська) і "Менеджмент інноваційної діяльності" (гарантка І. М. Горбась); освітньо-професійних "Менеджмент організацій і адміністрування" (гарант М. В. Ситницький), а також "Менеджмент організацій охорони здоров'я", що реалізується на базі Інституту післядипломної освіти (гарантка С. Г. Фірсова). Того самого року було акредитовано бакалаврську освітньо-професійну програму "Менеджмент організацій" (гарантка Т. С. Овчаренко). Акредитовані програми – під-

твердження обраного євроінтеграційного напряму щодо забезпечення якості вищої освіти, високої ефективності функціонування Київського університету, його визнання з боку світової громадськості й утвердження провідного статусу на міжнародному рівні.

Нині кафедра здійснює підготовку фахівців із галузі знань 07 "Управління та адміністрування" за спеціальністю 073 "Менеджмент" за всіма освітніми ступенями за такими програмами: освітньо-професійною "Менеджмент організацій" (освітній ступінь "Бакалавр", денна форма навчання), освітньо-науковою і освітньо-професійною "Менеджмент організацій і адміністрування" (освітній ступінь "Магістр", денна й заочна форми навчання), освітньо-науковими "Менеджмент інноваційної діяльності" (освітній ступінь "Магістр", денна форма навчання) і "Менеджмент" за спеціальністю 073 "Менеджмент" третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти.

Мета кафедри – готувати фахівців, здатних провадити на високому професійному рівні організаційно-управлінську, інформаційно-аналітичну, освітню, науково-дослідницьку, консультаційну діяльність у різних економічних сферах, спроможних конкурувати на ринку праці; формувати в них професійні компетентності, уміння нарощувати й ефективно використовувати свій фаховий потенціал, будувати власне майбутнє і досягати найкращих результатів у професії, ставати лідерами в організаціях.

Сучасна кафедра сформувалася завдяки зусиллям багатьох людей, насамперед тих, хто її очолював. Варто зазначити, що всі завідувачі кафедри – ерудовані люди, віддані своїй роботі й колективу, широковідомі в країні й за її межами науковці, талановиті організатори й висококваліфіковані викладачі.

Д. М. Черваньов

Упродовж 1990–2003 років кафедру очолював її засновник, доктор економічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України **Дмитро Миколайович Черваньов** (1938–2013). 1961 року він закінчив механічний факультет Київського політехнічного інституту, 1967 – економічний факультет Вечірнього університету м. Києва, потім – аспірантуру економічного факультету Київського університету. В університеті Д. М. Черваньов

пройшов шлях від аспіранта до декана економічного факультету. Підготував 4 докторів і 25 кандидатів з економічних наук. 1996 року заснував Інститут менеджменту та фінансів при Київському університеті й був його незмінним директором 16 років. Результати досліджень Д. М. Черваньова опубліковані в понад 260 працях, зокрема 17 монографіях, 22 підручниках і навчальних посібниках.

Під керівництвом Д. М. Черваньова був започаткований науковий напрям досліджень актуальних проблем економіки й управління науково-технічним прогресом, який став основою для створення наукової школи "Формування інноваційно-інвестиційної політики та системи менеджменту її реалізації", визнаної в Україні та інших країнах. Саме у її межах було створено кафедру інноваційного менеджменту та підприємництва (менеджменту інноваційної та інвестиційної діяльності) і лабораторію економічних методів управління науковими дослідженнями і розробками Міністерства освіти УРСР. При кафедрі було сформовано малі підприємства організаційно-економічних і управлінських досліджень "Оргекодосвід", "Кафедра", Індустріальний коледж зі спеціалізації "Інноваційний менеджмент". У науковій школі професора Д. М. Черваньова захищено 10 докторських і 30 кандидатських дисертацій у сфері економічних наук з актуальних проблем економіки й управління науково-технічним прогресом. Серед представників школи – доктори економічних наук, професори А. Еппе, В. Лойпольд, Н. П. Гончарова, І. Ю. Єгоров, О. І. Жилінська, Г. І. Калитич, П. В. Мельник, О. С. Редькін, А. О. Старостіна, А. В. Шегда, В. І. Щелкунов; доктор економічних наук М. В. Ситницький; кандидати економічних наук, доценти О. В. Бобирєва, В. З. Бурчевський, О. О. Герасименко, І. М. Горбась, О. Г. Деркач (Давидова), М. Г. Дражан, А. О. Касич, П. В. Кухта, І. Ф. Марченко, І. О. Нетреба, Т. С. Овчаренко, Л. А. Оліх (Шаповалова), Т. В. Пащенко, В. Ю. Святненко, Н. П. Шморгун; кандидати економічних наук Г. І. Аксьом, І. В. Андрусяк (Оробець), А. М. Букало, А. А. Денисенко, Л. Я. Золотаревська, М. О. Канаєва, А. О. Полторацька (Вікулова), Т. Е. Петровська, Д. В. Чеберкус, А. В. Чорний, О. В. Чулак, М. В. Шингур; докторка філософії з менеджменту Д. В. Дацькова. Результати досліджень наукової школи опубліковано в понад 1000 праць. Загальна кількість наукових публікацій за роки існування кафедри становить понад 3000 робіт.

На відзначення внеску Д. М. Черваньова в розвиток економічного факультету та з нагоди святкування 70-ї річниці його заснування відкрито іменну аудиторію 909 імені професора Д. М. Черваньова.

В. А. Євтушевський

З 2003 року кафедру очолював доктор економічних наук, професор **Володимир Андрійович Євтушевський**, випускник Київського університету (1977), у якому він пройшов шлях від студента й аспіранта до професора й завідувача кафедри, захистив кандидатську (1984) і докторську (1997) дисертації. В. А. Євтушевський – визнаний фахівець з економіки довкілля, реструктуризації підприємств, антикризового й корпоративного управління в Україні й за кордоном. Автор понад 160 наукових праць. Успішно поєднував наукову й громадську роботу. Під його керівництвом захищено 11 кандидатських дисертацій. Був членом вченої ради Київського університету, а також редколегії чотирьох наукових фахових журналів. Протягом п'яти років входив до складу Вищої атестаційної комісії України, потім Акредитаційної комісії Міністерства освіти і науки України. Нагороджений відзнаками уряду країни, Київського університету.

О. І. Жилінська

Протягом десяти років (2011–2020) кафедру очолювала докторка економічних наук, професорка **Оксана Іванівна Жилінська**. Уся її науково-викладацька діяльність пов'язана з кафедрою, економічним факультетом і університетом, який вона з відзнакою закінчила 1992 року та пройшла шлях від студентки, аспірантки (1992–1996), доцентки (1999–2018), завідувачки кафедри (2011–2020) до проректорки з наукової роботи (2020–2021). Захистила докторську дисертацію на тему "Розвиток науково-технічної діяльності: теорія і практика активізації" (2016). Цикл її наукових праць "Інноваційні механізми активізації розвитку науково-технічної діяльності" відзначено премією імені Тараса Шевченка Київського університету. Вона активно поєднує науково-

педагогічну й громадську роботу: з 2016 року – заступниця голови науково-методичної підкомісії за спеціальністю 073 "Менеджмент" науково-методичної комісії № 5 з бізнесу, управління та права Міністерства освіти і науки України; співрозробниця стандартів вищої освіти за спеціальністю 073 "Менеджмент" у галузі знань 07 "Управління та адміністрування" з підготовки за першим (бакалаврським), другим (магістерським) і третім (освітньо-науковим) рівнями освіти; з 2015 року входить до складу наукової ради Міністерства освіти і науки України, секція "Економіка"; 2019–2021 – учена секретарка цієї секції, а 2021 року її обрана головою. Заслужена діячка науки і техніки України. Нагороджена почесними грамотами Міністерства освіти і науки України, нагрудними знаками "За наукові та освітні досягнення", "Відмінниця освіти України".

Колектив кафедри менеджменту інноваційної
та інвестиційної діяльності, 2017

О. І. Жилінська – учениця Д. М. Черваньова, представниця та послідовниця його наукової школи. Серед її наукових інтересів – проблеми розвитку науково-технічної діяльності в умовах глобалізації, вищої освіти й дослідницьких університетів, менеджменту організацій; державна науково-технічна та інноваційна політика.

Підготувала 2 докторів і 13 кандидатів економічних наук, 1 доктора філософії з менеджменту. Є ініціаторкою і науковою керівницею держбюджетної науково-дослідної роботи "Інноваційні механізми активізації розвитку науково-технічної діяльності в Україні", державний реєстраційний № 0119U100324 (2019–2021).

О. І. Жилінська зробила вагомий внесок у реалізацію проєкту "Україна 2030. Доктрина збалансованого розвитку", який ініціювала Громадська організація "Загальноукраїнський рух громадян" за участю провідних учених-економістів Київського університету, Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана, Національного університету "Києво-Могилянська академія", Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського", Національного університету біоресурсів і природокористування, а також стала науковою редакторкою однойменного видання. З 2022 року вона очолила секцію "Менеджмент та маркетинг" відділення "Економіка" Малої академії наук України.

М. В. Ситницький

З листопада 2020 року кафедру очолює доктор економічних наук, професор **Максим Васильович Ситницький**. Випускник Київського університету, він пройшов шлях від студента, аспіранта, доцента до професора й завідувача кафедри, є послідовником наукової школи професора Д. М. Черваньова. 2019 року під науковим керівництвом О. І. Жилінської захистив докторську дисертацію на тему "Стратегічне управління розвитком дослідницьких університетів України: теорія і практика". Є науковим керівником міжнародних проєктів "Національний центр розвитку креативного підприємництва", за яким Київський університет у партнерстві з Кінгстонським і Нортумбрійським університетами (Велика Британія) створює додаткові умови для розвитку й підтримки інноваційних проєктів у сфері підприємницької діяльності у співпраці з Британською радою "Креатив Спарк" ("Creative Spark": програма вищої освіти з підприємництва", а також "Розвиток мережі інноваційної економіки у дослідницьких університетах Вишеградської групи" (2020–2021); член журі наукової секції "Менеджмент та маркетинг" наукового відділення "Економіка" ІІІ етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів – членів Малої академії наук України.

Колектив кафедри менеджменту інноваційної та інвестиційної діяльності, 2024

На кафедрі нині 19 науково-педагогічних працівників, 2 доктори економічних наук, 2 професори, 17 доцентів, 16 кандидатів економічних наук, 1 кандидат фізико-математичних наук. Середній вік викладачів становить 49 років. До складу кафедри входять:

В. Г. Балан, канд. фіз.-мат. наук, доц., відповідальний за перевірку бакалаврських робіт у системі Юнічек (Unicheck). Серед його наукових інтересів – економіко-математичне моделювання проблем і процесів управління соціально-економічними системами в умовах динамічного й турбулентного бізнес-середовища на основі застосування інструментарію теорії нечітких множин, нечітких когнітивних технологій із використанням нейро-нечітких мереж і нечітких узагальнених когнітивних карт, методів нечіткого багатокритеріального оцінювання, стохастичних моделей із нечіткими параметрами, методів нечіткого кластерного аналізу; стратегічне управління і контролінг; планування досліджень і розробок.

Т. В. Білорус, канд. екон. наук, доц. (тема дисертації "Кадровий потенціал в системі стратегічного управління підприємством", 2004). Серед її наукових інтересів – управління персоналом, прийняття кадрових рішень, кадрові ризики, операційний менеджмент. Виступала офіційною опонентною на захисті семи дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

О. О. Герасименко, канд. екон. наук, доц., членкиня науково-методичної комісії факультету (2020–2023). Захистила кандидатську дисертацію на тему "Економічний механізм стимулювання праці у сфері наукової і науково-технічної діяльності (на прикладі вищих навчальних закладів України)" (2003). Серед її наукових інтересів – соціально-трудовий розвиток у координатах нової економіки й сітьового суспільства, управління людськими ресурсами у високотехнологічній та інноваційній діяльності, менеджмент персоналу в новій соціоекономічній реальності. Нагороджена почесними грамотами Міністерства освіти

і науки України, нагрудним знаком "За наукові та освітні досягнення". Лауреатка премії імені М. В. Птухи. Відмінниця освіти України.

І. М. Горбась, канд. екон. наук, доц., гарантка освітньо-наукової програми "Менеджмент інноваційної діяльності", сертифікована тренерка програми "Креатив Спарк" від Британської ради, відповідальна за міжнародну діяльність кафедри. Захистила кандидатську дисертацію на тему "Управління диверсифікованими підприємствами на ринку будівельної кераміки" (2013). Серед її наукових інтересів – новітні методи та інструменти менеджменту, управлінські інновації, лідерство, організаційний дизайн.

О. Г. Деркач (Давидова), канд. екон. наук, доц., відповідальна за виховну (2020–2022) і профорієнтаційну (2015–2022) роботу кафедри. Захистила кандидатську дисертацію на тему "Державне регулювання розвитку туристичної діяльності в Україні" (2013). Серед її наукових інтересів – управління розвитком туристичної діяльності на мікро-, мезо- й мікрорівнях, менеджмент організацій, управління маркетинговою діяльністю підприємств.

С. В. Кальний, канд. екон. наук, доц., відповідальний за перевірку магістерських робіт у системі Юнічек. Захистив кандидатську дисертацію на тему "Зміцнення економічної безпеки сільського господарства в Україні" (2015). Серед його наукових інтересів – інвестиційна та інноваційна діяльність підприємств, інноваційне бізнес-планування наукових розробок.

І. М. Корнілова, канд. екон. наук, доц., відповідальна за виховну роботу кафедри, а також за організацію підсумкової атестації здобувачів освіти за освітнім ступенем "Магістр". Захистила кандидатську дисертацію на тему "Становлення ринку науково-технічної продукції" (1996). Серед її наукових інтересів – теоретико-методичні та практичні аспекти управління інтелектуальною власністю, управління інноваційною і зовнішньоекономічною діяльністю підприємств.

П. В. Кухта, канд. екон. наук, доц., відповідальний за наукову роботу (з 2011). Захистив кандидатську дисертацію на тему "Управління інвестиційною діяльністю підприємств України" (2008). Серед його наукових інтересів – управління інвестиційною діяльністю підприємств, інвестиційний аналіз, антикризовий менеджмент, державна інвестиційна політика, методи інноваційного менеджменту.

І. О. Нетреба, канд. екон. наук, доц., відповідальна за розподіл навантаження науково-педагогічних працівників кафедри. Захистила кандидатську дисертацію на тему "Ефективність впровадження інформаційних систем управління на підприємствах машинобудування" (2010). Серед її наукових інтересів – проблеми впровадження інформаційних

технологій на підприємстві, антикризовий менеджмент, управління маркетинговою діяльністю.

Т. С. Овчаренко, канд. екон. наук, доц., гарантка освітньо-професійної програми "Менеджмент організацій". Захистила кандидатську дисертацію на тему "Управління інноваційно-інвестиційною діяльністю промислових підприємств" (2004). Серед її наукових інтересів – управління інвестиційною діяльністю підприємств, оцінювання інвестиційної привабливості, методи оцінювання ефективності інвестиційних проєктів, венчурне інвестування.

Л. А. Оліх (Шаповалова), канд. екон. наук, доц., відповідальна за організацію проходження студентами четвертого курсу освітнього ступеня "Бакалавр" виробничої практики, а також за академічну мобільність професорсько-викладацького колективу й міжнародне наукове співробітництво факультету. Захистила кандидатську дисертацію на тему "Державне регулювання ринку науково-технічних послуг в Україні" (2006). Серед її наукових інтересів – управління інноваційними процесами, державна науково-технічна та інноваційна політика, організація і планування часу (тайм-менеджмент), еволюція управління.

А. О. Полторацька (Вікулова), канд. екон. наук, доц. (тема дисертації "Державне регулювання комерціалізацією інтелектуальної власності в Україні", 2016). Серед її наукових інтересів – сучасні концепції менеджменту, проблеми комерціалізації об'єктів права інтелектуальної власності, тайм-менеджмент, лідерство й командна робота, інтернет-маркетинг.

В. М. Приймак, канд. екон. наук, доц., забезпечує присвоєння професійної кваліфікації "Професіонал з управління проєктами та програмами". Ініціатор і організатор на факультеті освітнього проєкту "Проджект Менеджмент: Вища Ліга" ("Project Management: Вища Ліга") і молодіжного професійно-орієнтованого клубу "Проджект Менеджмент Клаб" ("Project Management Club"). Захистив кандидатську дисертацію на тему "Управління торговельним підприємством на засадах системного підходу" (2003). Серед його наукових інтересів – управління проєктами, знаннями; тімбілдінг (teambuilding), тайм-менеджмент, інформаційні технології та системи.

В. Ю. Святненко, канд. екон. наук, доц., відповідальна за підготовку анотованого звіту з кафедральної науково-дослідної роботи (2017–2023). Захистила кандидатську дисертацію на тему "Формування виробничої програми в умовах економічної незалежності промислових підприємств" (1991). Серед її наукових інтересів – менеджмент, маркетинг, реклама, тайм-менеджмент, професійна й корпоративна етика.

А. А. Степанова, канд. екон. наук, доц., відповідальна за навчально-методичну роботу. Захистила кандидатську дисертацію на тему "Супереречності та перспективи розвитку кредитних спілок в Україні" (2009). Серед її наукових інтересів – дослідження інвестиційної активності в економіці України, фандрейзинг і грантрайтинг, інвестиційний аналіз, венчурне інвестування.

І. П. Тимченко, канд. екон. наук, доц. (тема дисертації "Стратегічне управління організаційним розвитком вертикально-інтегрованих холдингів енергетичного сектору", 2017). Серед її наукових інтересів – стратегія розвитку енергетичних холдингів, управління процесами вертикальної інтеграції, прийняття управлінських рішень за умов невизначеності, інформаційні системи в менеджменті, стратегічне управління і контролінг.

С. Г. Фірсова, канд. екон. наук, доц., відповідальна за практику магістрів спеціальності 073 "Менеджмент", гарантка освітньо-професійної програми "Менеджмент організацій охорони здоров'я" (магістерського рівня) Інституту післядипломної освіти Київського університету. Виконувала обов'язки завідувачки кафедри (2019–2020). Член журі наукової секції "Менеджмент та маркетинг" наукового відділення "Економіка" ІІІ етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів – членів Малої академії наук України у 2022/23 н. р. Серед її наукових інтересів – управління маркетинговою діяльністю підприємств, інноваційний маркетинг, нововведення у маркетингу тощо.

Працівників кафедри відзначено: почесними грамотами Міністерства освіти і науки України – О. І. Жилінську (2004, 2019, 2020), Л. А. Анісімову (2020), О. О. Герасименко (2006), С. Г. Фірсову (2019); грамотами Міністерства освіти і науки України – О. О. Герасименко (2008, 2009, 2010), С. Г. Фірсову (2011); подяками ректора Київського університету – П. В. Кухту (2013, 2023), А. А. Степанову (2021), М. В. Ситницького (2014, 2015, 2019), О. І. Жилінську (2016, 2017), О. Г. Деркач (2013); грамотами Київського університету за сумлінну працю – М. В. Ситницького (2021), С. Г. Фірсову (2017), Л. А. Оліх (2013); грамотами Київського університету за успіхи у навчальній, науковій і виховній роботі – М. В. Ситницького (2023), І. М. Горбась (2021), П. В. Кухту (2019), Л. А. Оліх (2019), Т. В. Білорус (2019), В. Г. Балана (2019), Т. С. Овчаренко (2014), С. Г. Фірсову (2014); подяками за високий професіоналізм, вагомий внесок у розвиток наукового потенціалу молодого покоління, якісну підготовку учасників всеукраїнських конкурсів студентських наукових робіт із галузей знань і спеціальностей, наприклад у 2021/2022 та 2022/2023 н. р., –

О. І. Жилінську (2023), П. В. Кухту (2022, 2023), С. Г. Фірсову (2023), В. Г. Балана (2022), О. О. Герасименко (2022), І. М. Горбась (2022), О. Г. Деркач (2022); подяками за сумлінну працю – В. М. Приймака (2007, 2014), С. Г. Фірсову (2014), І. О. Нетребу (2021), С. В. Кального (2021), П. В. Кухту (2014, 2017), В. Ю. Святненко (2021), А. О. Полторацьку (2016, 2019).

Ректор Л. В. Губерський нагороджує грамотою за сумлінну працю доцентку кафедри С. Г. Фірсову, 2017

Ректор Л. В. Губерський нагороджує грамотою за успіхи в навчальній, науковій і виховній роботі доцента кафедри В. Г. Балана, 2019

М. В. Ситницький відзначений подякою Міністерства освіти і науки України (2022), А. О. Вікулова стала лауреаткою премії НАН України для молодих учених за цикл робіт "Управління інтелектуальною власністю у контексті активізації інноваційного розвитку України" (2015).

Ректор Л. В. Губерський нагороджує грамотою за успіхи у навчальній, науковій і виховній роботі доцента кафедри П. В. Кухту, 2019

На базі кафедри нині функціонує наукова школа "Формування інноваційно-інвестиційної політики та системи менеджменту її реалізації", заснована в 1987 році Д. М. Черваньовим. Її нинішня керівниця – А. О. Старостіна, д-ка екон. наук, проф., заслужена діячка науки і техніки України, лауреатка Державної премії України в галузі науки і техніки. Колектив школи – 11 докторів економічних наук і професорів, 19 кандидатів і 13 доцентів. Наукова школа зосереджена на поглибленому дослідженні актуальних проблем державної інноваційно-інвестиційної політики: формування та ефективного використання науково-технічного й інноваційного потенціалу в умовах перехідної і розвитку ринкової економіки; розроблення основних елементів і механізмів науково-технічного й інноваційного потенціалу; формування системи показників для аналізу й оцінювання виробничого, освітянського, наукового, науково-технічного, інноваційного й інвестиційного потенціалів; впливу інноваційно-інвестиційних чинників на динаміку макро- й мікроекономічних показників соціально-економічного розвитку України.

З 1992 року на кафедрі здійснюється підготовка аспірантів і докторантів. Успішно закінчили аспірантуру й захистили дисертації на здобуття ступеня кандидата економічних наук В. Ю. Святненко, О. І. Жилінська, О. О. Герасименко, А. П. Дука, Н. В. Бутенко, Т. С. Овчаренко, Л. А. Оліх (Шаповалова), П. В. Кухта, М. В. Ситницький, І. О. Нетреба, І. М. Горбась, О. Г. Деркач (Давидова), Л. В. Пащук, А. О. Полторацька (Вікулова), І. П. Тимченко; докторські дисертації – О. І. Жилінська, А. П. Дука, М. В. Ситницький, Г. В. Ільїна, І. Е. Новікова, а також у різні періоди викладачами кафедри були випускники аспірантури, кандидати економічних наук М. В. Шингур, М. О. Канаєва, К. В. Ковальська, Т. Е. Петровська, О. В. Чулак.

2018 року колективом кафедри було ініційовано розроблення наукової теми фундаментального дослідження "Інноваційні механізми активізації науково-технічної діяльності в Україні", яка отримала 80,5 бала, посіла друге місце в Національному конкурсі науково-дослідних робіт у секції "Економіка" Наукової ради Міністерства освіти і науки України й одержала відповідне фінансування на 2019–2021 роки (наук. кер. О. І. Жилінська). У межах підготовки до виконання держбюджетної теми "Інноваційні механізми активізації розвитку науково-технічної діяльності в Україні", а також міжфакультетської бюджетної теми Київського університету "Організаційно-економічне забезпечення трансферу технологій і формування підприємницького клімату в дослідницьких університетах України" відбулося оновлення колективу наукової школи. Провідні представники останньої, передаючи досвід дослідницької діяльності й консолідуючи зусилля залучених молодих учених, активно задіяні у виконанні держбюджетних науково-дослідних робіт.

Подальший розвиток наукової школи послідовно реалізується через активну участь у дослідницьких проєктах, зокрема згідно з планом наукових досліджень університету щодо виконання комплексної наукової програми "Модернізація суспільного розвитку України в умовах світових процесів глобалізації", а також через залучення дослідницьких грантів. Весною 2019 року представниками школи спільно із закордонним партнером, Нортумбрійським університетом, розроблено й подано на конкурс "Креатив Спарк" проєкт "Національний центр розвитку креативного підприємництва", згідно з яким в університеті створюються додаткові умови для розвитку й підтримки інноваційних проєктів із підприємницької діяльності. Проєкт отримав фінансування, його комплексну реалізацію гарантує Британська рада.

Сучасні дослідження наукової школи зосереджені на розробленні концептуальних положень державної науково-технічної, інноваційної та

інвестиційної політики на макро- й мезорівнях, моделі інституційного забезпечення їхньої реалізації, удосконаленні ступеневої системи підготовки фахівців різних кваліфікаційних рівнів з інноваційного менеджменту. У межах дослідницької проблематики наукової школи сьогодні на кафедрі здійснюється підготовка дев'яти дисертацій докторів філософії.

Нині на кафедрі забезпечено викладання понад 60 обов'язкових і вибіркових дисциплін із фундаментальної та професійно-орієнтованої підготовки фахівців із вищою освітою у галузях знань 07 "Управління та адміністрування", 05 "Соціальні та поведінкові науки", 281 "Публічне управління та адміністрування" тощо, а також дисциплін із функціональних сфер менеджменту на економічному факультеті та в інших структурних підрозділах університету як соціогуманітарних (навчально-наукові інститути філології, журналістики, права і факультет психології), так і природничих (Навчально-науковий центр "Інститут біології та медицини", факультети географічний, механіко-математичний, хімічний, інформаційних технологій).

Спеціалізації кафедри:

• менеджмент і його функціональні сфери (менеджмент, історія менеджменту, менеджмент організацій, управління персоналом, операційний менеджмент, прийняття управлінських рішень, антикризове управління, стратегічне управління, стратегічний контролінг, інформаційні системи у менеджменті, управління проєктами, менеджмент зовнішньоекономічної діяльності, методика викладання менеджменту, формування системи прикладних методів менеджменту, кадровий менеджмент, прийняття кадрових рішень, менеджмент з управління персоналом, консалтинг, управління якістю, логістичний менеджмент, організація управлінської праці, управлінська культура, самоменеджмент, організація командної роботи, сучасні концепції лідерства, тайм-менеджмент);

• менеджмент і маркетинг інноваційної діяльності (національні інноваційні системи, основи науково-технічної та інноваційної політики, планування досліджень і розробок, системна організація та управління нововведеннями, маркетинг нововведень, маркетингові дослідження, хай-тек маркетинг, методи інноваційного менеджменту, управління інтелектуальною власністю, управління інноваційними проєктами, методологія та організація економічних наукових досліджень (з основами інтелектуальної власності), управління знаннями, інтернет-маркетинг, бренд-менеджмент нових товарів, конкурентна розвідка);

• менеджмент інвестиційної діяльності (інвестування, інвестування та інвестиційна політика, інвестиційний менеджмент, інвестиційний аналіз, управління інвестиційним портфелем, венчурне інвестування, фандрайзинг).

Наукові напрями кафедри:

• 07 – управління та адміністрування (073 – менеджмент: менеджмент організацій і адміністрування);

• 07 – управління та адміністрування (073 – менеджмент: менеджмент інноваційної та інвестиційної діяльності);

• 08.00.03 – економіка та управління національним господарством (інноваційний розвиток, державна науково-технічна та інноваційна політика);

• 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Кафедра бере участь у програмах міжнародного обміну студентів з європейськими університетами, зокрема Університетом Нурланда, Інститутом вищої освіти Гліон (Швейцарія), Барселонським університетом (Іспанія), Університетом менеджменту та економіки (Литва), Університетом Масарика.

Випускники кафедри досягають вагомих результатів на менеджерських посадах у провідних українських і міжнародних компаніях, здійснюють консультаційну й експертну діяльність в органах державного управління і громадських організаціях, реалізують дослідницькі компетентності в наукових установах і університетах різних країн світу. Наприклад, випускник кафедри В. Мартиненков – власник компаній "Рептейлор Едженсі" ("Reptailor Agency") та "Елісон Груп" ("Alison Group"), 2022 року ввійшов до списку "Форбс Україна". Він закінчив магістратуру й аспірантуру за спеціальністю "Менеджмент", успішно захистив кандидатську дисертацію, займається підприємницькою діяльністю, є громадським діячем і захисником України. Випускники кафедри А. Чорний і С. Швець увійшли до списку "30 до 30" "Форбс Україна" 2021 року. А. Чорний – генеральний директор компанії "Гоу Айті Едьюкейшн" ("GoIT"). Він магістр менеджменту, аспірант кафедри, 2019 року успішно захистив кандидатську дисертацію. Сьогодні в цій компанії понад 150 співробітників, а також 120 менторів і викладачів. Вона відкрила представництво в Польщі, нині виходить на ринок США, Мексики та Бразилії. А. Чорний активно залучається до читання лекцій для студентів і аспірантів кафедри з тематики лідерства. Випускниця кафедри 2016 року, бакалаврка й магістерка менеджменту С. Швець – нині засновниця і директорка компанії "Летс Інхейс" ("Let's Enhance"). Виручка компанії за 9 місяців 2021 року перевищила 1 млн дол. США. У жовтні 2021 року стартап отримав 3 млн дол. США від американської венчурної компанії "Хамелеон" ("Chamaeleon").

Практична підготовка менеджерів забезпечує активні зв'язки з роботодавцями. На кафедрі налагоджена тісна співпраця із провідними

українськими компаніями й організаціями: Торгово-промисловою палатою України, корпорацією "ТСМ Груп", агрохолдингом "Мрія", "Л'Ореаль", консалтинговою компанією "Технології управління спайдер Україна", "М.С.Л.", "Гоу Айті Едьюкейшн", "Фішки.ua" та ін.

Нині кафедра менеджменту інноваційної та інвестиційної діяльності здійснює підготовку фахівців у галузі знань 07 "Управління та адміністрування" за спеціальністю 073 "Менеджмент" за трьома освітніми ступенями ("Бакалавр", "Магістр", "Доктор філософії") за такими програмами:

• освітньо-професійною програмою "Менеджмент організацій" на здобуття освітнього ступеня "Бакалавр" (денна форма навчання, гарантка Т. С. Овчаренко). Програму спрямовано на комплексну підготовку фахівців із високим рівнем компетентностей для розв'язання складних практичних завдань управління організаціями в умовах післявоєнного відновлення національної економіки. У програмі поєднано фундаментальну теоретичну та практичну підготовку на основі опанування сучасного інструментарію менеджменту за його функціональними сферами. Переваги програми: навчання із застосуванням інноваційних авторських дисциплін і методик; практична спрямованість навчання із залученням професіоналів-практиків; студентоцентрований підхід і формування індивідуальної траєкторії навчання з розкриттям лідерського потенціалу в командній роботі; унікальний викладацький колектив;

• освітньо-науковою програмою "Менеджмент організацій і адміністрування" на здобуття освітнього ступеня "Магістр" (денна форма навчання, гарантка О. І. Жилінська). Найактуальніші тренди – від антикризового менеджменту і стрес-менеджменту під час воєнного стану до інноваційного менеджменту післявоєнного відновлення. Програму побудовано за глобальними мегатрендами менеджменту у версії Академії менеджменту, США (Academy of Management, USA), у ній поєднано набуття здобувачами академічної кваліфікації магістра менеджменту і професійної кваліфікації менеджера проєктів. Переваги програми: унікальний 20-річний досвід підготовки магістрів менеджменту за академічною моделлю у класичних університетах, яку вперше в Україні втілено кафедрою; випускники магістерських програм із менеджменту вже тричі відзначені в рейтингу "30 до 30" "Форбс Україна"; поєднання дослідницького і практичного складників підготовки та інноваційний зміст навчальних дисциплін, які викладають професіонали і практики; підготовка до професійної реалізації у функціональних підрозділах компаній – відділах стратегічного планування і розвитку, інвестиційної аналітики, організаційних комунікацій, маркетингу, організаційного навчання, відділі з управління персо-

налом тощо; підтвердження дослідницької спрямованості програми у подальшій підготовці докторів філософії. Сфери працевлаштування: професійна діяльність на посадах менеджерів в українських і міжнародних компаніях, експертно-аналітична робота у громадських організаціях і органах державного управління, науково-педагогічна діяльність у закладах вищої освіти;

• освітньо-науковою програмою "Менеджмент інноваційної діяльності" на здобуття освітнього ступеня "Магістр" (денна форма навчання, гарантка І. М. Горбась). Програму спрямовано на опанування новітніх концепцій, методів та інструментів управління інноваційними організаціями різних видів економічної діяльності. За оцінками Національного агентства кваліфікацій України, професія "Менеджер (управитель) з інновацій" має перспективу в межах реалізації Національної економічної стратегії 2030 в умовах повоєнної відбудови України. Переваги програми: акцент на креативному лідерстві через системне застосування управлінського інструментарію, технологій інноваційного менеджменту й хай-тек маркетингу; індивідуалізація траєкторії навчання з урахуванням особистісних пріоритетів професійного розвитку здобувачів освіти; можливість набуття професійної кваліфікації "Професіонал з управління проєктами та програмами". Сфери працевлаштування: інноваційні організації, державні органи влади, наукові й освітні установи, дослідження і розробки, адміністративні й управлінські посади у вітчизняному й міжнародному бізнесі (керівник, директор, головний фахівець, завідувач, управитель, менеджер, тімлід), стартапи;

• освітньо-професійною програмою "Менеджмент організацій і адміністрування" на здобуття освітнього ступеня "Магістр" (заочна форма навчання, гарант М. В. Ситницький). Формування національної еліти в умовах викликів сьогодення і послідовної інтеграції України у світовий економічний простір актуалізує підготовку нової генерації менеджерів із функціональних видів управлінської діяльності з постійною адаптацією до критичної нестабільності довкілля, спричиненої будь-якими факторами. Програма забезпечує формування і розвиток унікальних управлінських професійних компетентностей на основі проблемно-орієнтованого навчання, послідовно готує нове покоління менеджерів, здатних здійснювати завдання економічного піднесення і розвитку України. Переваги програми: поглиблена практична підготовка, необхідна для ефективного управління організаціями в умовах сучасних викликів; можливість набуття професійної кваліфікації "Професіонал з управління проєктами та програмами" для здійснення актуальних запитів сучасного ринку праці; висококваліфіковане кадрове забез-

печення програми; орієнтація на вимоги роботодавців. Сфери працевлаштування: реалізація професійної діяльності на позиціях усіх рівнів управління міжнародними й національними організаціями різних форм власності та видів економічної діяльності, громадськими об'єднаннями, органами державного управління;

• освітньо-професійною програмою "Менеджмент організацій охорони здоров'я" на здобуття освітнього ступеня "Магістр" на базі Інституту післядипломної освіти (заочна форма навчання, гарантка С. Г. Фірсова). Програма готує фахівців середньої та вищої управлінських ланок, здатних ідентифікувати й розв'язувати складні проблеми у сфері менеджменту організацій охорони здоров'я, приймати обґрунтовані управлінські рішення на основі системного бачення розв'язання стратегічних і тактичних завдань бізнесу, що передбачає застосування сучасних технологій управління за допомогою здобутих компетентностей. Переваги програми визначаються її спрямованістю на забезпечення медичної галузі управлінськими кадрами шляхом поєднання фундаментальної підготовки класичного університету дослідницького типу в галузі знань 07 "Управління та адміністрування" із практичною підготовкою під час проблемно-орієнтованого навчання з використанням мультимедійних засобів індивідуальної та командної роботи. Сфери працевлаштування: адміністративна й управлінська діяльність у медичних установах і закладах охорони здоров'я;

• освітньо-науковою програмою "Менеджмент" на здобуття освітньо-наукового ступеня "Доктор філософії" (для аспірантів денної та заочної форм навчання, гарант Д. О. Баюра). Здійснюється підготовка фахівців, здатних продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у сфері управління та адміністрування, що передбачає глибоке переосмислення наявних і створення нових цілісних знань, професійну практику, застосовування новітніх методологій наукової та педагогічної діяльності, виконувати дослідження, результати яких мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення. Переваги програми: вона є складником диверсифікованого портфеля освітніх програм неперервної підготовки в університеті фахівців із вищою освітою у галузі знань "Управління та адміністрування" за трьома освітніми ступенями ("Бакалавр", "Магістр", "Доктор філософії") у тісній співпраці економічного факультету з філософським, а також факультетами психології та соціології; програма продовжує і розкриває багаторічні традиції підготовки наукових кадрів у межах наукової школи "Формування інноваційно-інвестиційної політики та системи менеджменту її реалізації"; сформований науковий потенціал економічного факультету забезпечує високу якість реалізації

освітньої і наукової компонент підготовки докторів філософії зі спеціалізації 073 "Менеджмент" з повним дотриманням сучасних ліцензійних і акредитаційних вимог. Сфери працевлаштування: науково-дослідні установи, заклади вищої освіти, інші установи й організації, що здійснюють дослідження і підготовку фахівців у сфері менеджменту.

З 2022 року оновлено програму "Менеджмент" на базі європейських стандартів забезпечення якості вищої освіти, імплементованих затвердженим стандартом вищої освіти: третій (освітньо-науковий) рівень, галузь знань 07 "Управління і адміністрування", спеціальність 073 "Менеджмент" (стандарт затверджений наказом Міністерства освіти і науки України і набув чинності 24.12.21, № 1436). Програму презентовано європейським експертам для оцінювання, за результатами якого одержано рецензії, що констатують інтеграцію у програму "Менеджмент" ("Доктор філософії") кращих практик і досвіду провідних університетів світу. Програму спрямовано на підготовку фахівців, здатних застосовувати новітні наукові й педагогічні методології, здійснювати власні наукові дослідження, розв'язувати комплексні проблеми у сфері професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності.

Протягом 2012–2022 років на кафедрі було захищено 20 кандидатських і 5 докторських дисертацій за науковими спеціальностями 073 "Менеджмент", 08.00.03 "Економіка та управління національним господарством", 08.00.04 "Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)".

Наукова керівниця О. І. Жилінська зі своїм аспірантом
Кянаном Гаджи огли Салаєвим після захисту дисертації, 2019

Наукова діяльність кафедри охоплює такі напрями роботи: виконання держбюджетних наукових тем і грантових проєктів; публікація результатів наукових досліджень у фахових і міжнародних виданнях; участь у наукових конференціях, семінарах, круглих столах; участь студентів у конкурсах наукових робіт, олімпіадах; аспірантура (навчання за програмою з підготовки докторів філософії за спеціальністю 073 "Менеджмент") і докторантура.

За участю провідних представників кафедри забезпечено виконання таких держбюджетних тем:

• "Інноваційні механізми активізації розвитку науково-технічної діяльності в Україні" (2019–2021), виконавці: О. І. Жилінська (наук. кер.), М. В. Ситницький, П. В. Кухта;

• "Розробка стратегії інтернаціоналізації технологічного трансферу у транснаціональному просторі: аналітичне прогнозування, моделювання викликів та перспектив" (2021–2022), виконавиця А. А. Степанова;

• "Організаційно-економічне забезпечення трансферу технологій і формування підприємницького клімату в дослідницьких університетах України" (2019–2020), виконавиці: А. А. Степанова, А. О. Вікулова (Полторацька);

• "Розробка методів керування системою трансферу технологій", програма Європейського Союзу "Конкурентоспроможність підприємств малого і середнього бізнесу" (COSME) (2017–2018), виконавиці: О. І. Жилінська, А. О. Вікулова (Полторацька);

• "Модернізація економіки України на засадах сталого соціально-економічного розвитку: закономірності, протиріччя, ризики" (2011–2015), виконавиця О. І. Жилінська;

• "Структурна політика і ринкова трансформація економіки України", Київський університет, Мюнхенський університет імені Людвіга Максиміліана (1997–1999), виконавці: Д. М. Черваньов, О. І. Жилінська.

Послідовно виконуються дослідження за кафедральною темою "Інноваційний розвиток менеджменту в умовах інформаційного суспільства" комплексної науково-дослідної програми Київського університету "Модернізація суспільного розвитку України в умовах світових процесів глобалізації" (2016–2024).

Для проведення досліджень і налагодження співпраці з ученими провідних університетів Європи, а також представлення світовому експертному колу результатів науково-дослідної програми, відбулися закордонні відрядження виконавців тем, зокрема до Нортумбрійського й Оксфордського університетів (Велика Британія), Варшавського університету (економічний факультет, факультет менеджменту), Познанського університету економіки і бізнесу (Польща), Чеського університету природничих наук

(факультет економіки та менеджменту) (Чехія), Інституту прикладної інформатики Деггендорфського технологічного інституту (Німеччина) та ін.

Науково-педагогічні працівники кафедри проходили закордонні стажування і підвищували кваліфікацію у Празькому інституті підвищення кваліфікації, Нортумбрійському й Оксфордському університетах, Варшавському університеті (економічний факультет, факультет менеджменту), бізнес-школі Університету Норд, Литовському інноваційному центрі, Університеті кардинала Стефана Вишинського (Польща), Університеті Томаша Баті (Чехія), Університеті Лучіана Благи, Інституті країн Східної Європи при Мюнхенському університеті Людвіга Максиміліана, Університеті Нурланда, Університеті фінансів, бізнесу і підприємництва (Болгарія), Балтійському науково-дослідному інституті проблем економічного простору трансформації (Латвія) та ін.

З 2019 року в межах грантових угод про співпрацю із Кінгстонським і Нортумбрійським університетами за програмою вищої освіти для підприємництва "Креатив Спарк" реалізується проєкт "Національний центр розвитку креативного підприємництва", комплексне впровадження якого гарантує Британська рада. Проєкт спрямовано на розвиток у Київському університеті додаткових умов для підтримки інноваційних проєктів із підприємницької діяльності, забезпечення активізації науково-дослідницької діяльності у сфері креативних індустрій і креативного підприємництва (виконавці: М. В. Ситницький, О. І. Жилінська, І. М. Горбась, К. В. Ковальська, Т. С. Овчаренко, В. М. Приймак, А. А. Степанова).

Працівники кафедри разом із Варшавським університетом були залучені до реалізації грантового проєкту від Вишеградської стипендіальної програми "Розвиток мережі інноваційної економіки у дослідницьких університетах Вишеградської групи" на 2020–2021 роки, який надає можливості для наукового стажування та підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників дослідницьких університетів, а також додаткового грантового проєкту на 2021–2022 роки "Розвиток підприємницьких талантів у дослідницьких університетах" (виконавець М. В. Ситницький).

За грантовою угодою з Вишеградською стипендіальною програмою реалізовано дослідницький проєкт "Інноваційні механізми посилення розвитку науково-технічної діяльності у дослідницьких університетах" за 2019–2020 роки (виконавець М. В. Ситницький).

За грантовою програмою Європейського Союзу "Конкурентоспроможність підприємств малого і середнього бізнесу" реалізовано дослідницький проєкт "Розбудова інноваційного потенціалу в українських МСП та посилення співпраці з європейськими МСП" ("Innovation Capacity Building in Ukrainian SMEs and Enhancing Cooperation with

European SMEs"), під егідою Європейської комісії програми COSME та програми HORIZON 2020, H2020-EEN-SGA – Specific Grant Agreement Enterprise Europe Network, EEN (виконавиця А. О. Вікулова у складі робочої групи, 2017–2021).

Інші грантові проєкти кафедри:

• "Еразмус+. Стажування, викладання, участь у наукових заходах" (2017). Університет Лучіана Благи, виконавці: О. І. Жилінська, М. В. Ситницький;

• "Еразмус+. Стажування, викладання" (2017). Університет Томаша Баті (Чехія), виконавець М. В. Ситницький;

• стипендіальна програма уряду Республіки Польща для молодих учених (2017/18 н. р.). Наукове стажування та підвищення кваліфікації. Варшавський університет, виконавець М. В. Ситницький;

• зимова школа Східноєвропейських студій Варшавського університету. Стажування (2018), виконавець М. В. Ситницький;

• дворічний спільний проєкт "Українська програма розвитку лідерства, Британська рада в Україні" ("Ukraine Leadership Development Programme, British Council in Ukraine"). Стажування у межах реалізації проєкту Британської ради в Україні "Розвиток лідерського потенціалу університетів України" (2016). Проєкт "Софт Скілс портал для Лідерства"). Нортумбрійський університет, виконавець М. В. Ситницький;

• стажування у межах реалізації міжнародного проєкту Європейського Союзу "Темпус Проджект 530534 – Імпрес" ("Tempus Project 530534 – Impress") у ролі керівника напряму "Підвищення ефективності студентських служб" (2016). Нортумбрійський університет, виконавець М. В. Ситницький;

• літня школа Східноєвропейських студій Варшавського університету. Стажування (2018), виконавець М. В. Ситницький.

За 2016–2023 роки співробітники кафедри опублікували 1365 робіт, зокрема:

• Балан В. Г. Прийняття управлінських рішень. Методи багатокритерійного аналізу, 2023; Герасименко О. О. Менеджмент персоналу, 2023; Горбась І. М., Тимченко І. П. Практикум з логістичного менеджменту, 2023; Кальний С. В. Інвестування, 2023; Нетреба І. О. Антикризове управління, 2023; Приймак В. М. Управління проєктами. Збірник кейсів, 2023; Степанова А. А. Інвестування в схемах і таблицях, 2023 (електронне видання); Кухта П. В. Інвестиційний менеджмент, 2022; Жилінська О. І., Деркач О. Г. Менеджмент, 2021; Фірсова С. Г. Хай-тек маркетинг, 2021; Білорус Т. В. Управління персоналом: 800+ запитань та відповідей, 2021; Балан В. Г. Стратегічне управління, 2021; Оліх Л. А., Корнілова І. М. Основи науково-технічної та інноваційної політики,

2021; Корнілова І. М., Оліх Л. А. Управління інтелектуальною власністю, 2021; Жилінська О. І., Кухта П. В., Оліх Л. А., Корнілова І. М. Термінологічний словник з управління інноваціями, 2020; Білорус Т. В. Менеджмент, 2020; Нетреба І. О. Менеджмент, 2020; Овчаренко Т. С. Інвестиційний менеджмент, 2020; Ситницький М. В. та ін. М'які навички для підприємців, 2020; Ситницький М. В. та ін. Креативне лідерство, 2020; Ситницький М. В., Жилінська О. І., Горбась І. М. та ін. Креативне мислення, 2020; Ситницький М. В. та ін. Оцінювання, 2020; Святненко В. Ю. Організація управлінської праці, 2020; Ковальська К. В. Менеджмент персоналу, 2020; Приймак В. М. Управління знаннями, 2019; Балан В. Г. Прийняття управлінських рішень, 2019; Нетреба І. О. Інформаційні системи в менеджменті, 2019; Анісімова Л. А., Жилінська О. І. Менеджмент, 2018; Жилінська О. І., Корнілова І. М., Оліх Л. А. Практикум з управління інтелектуальною власністю, 2018; Жилінська О. І., Корнілова І. М., Оліх Л. А. Організація та управління нововведеннями, 2018; Приймак В. М. Управління проєктами, 2017; Давидова (Деркач) О. Г. та ін. Маркетинг у туризмі, 2016, 2017; Ільїна Г. В. та ін. Мислення, пізнання, навчання: синергія взаємодії, 2017; Балан В. Г. Стратегічне управління, 2018; Балан В. Г. Методи портфельного аналізу, 2018; Ковальська К. В. Управління персоналом, 2017; Фірсова С. Г. Маркетинг нововведень, 2017; Білорус Т. В. Менеджер-ерудит, 2016.

Також викладачами кафедри було видано: наукових статей – 454, зокрема в закордонних виданнях – 116, у наукових виданнях, включених до переліку фахових видань України, – 273, у міжнародній наукометричній базі даних "Скопус" – 35, "Веб оф Сайнс" – 29.

Знаменними подіями в житті кафедри стали організація і проведення ІІ етапу Всеукраїнських студентських олімпіад за спеціальностями "Менеджмент організацій" (2012) і "Менеджмент організацій і адміністрування" (2013), ІІ туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт із природничих, технічних і гуманітарних наук у галузі "Менеджмент" (2015–2017).

Високий рівень підготовки фахівців із менеджменту засвідчують досягнення студентів, які брали активну участь у роботі науково-практичних конференцій, семінарів, тренінгів; багаторазово ставали переможцями всеукраїнських олімпіад із менеджменту організацій і адміністрування, стратегічного управління, посідали призові місця на всеукраїнських олімпіадах з інших спеціальностей і всеукраїнських конкурсах наукових робіт; продовжували навчання в університетах провідних країн світу, аспірантурі Київського університету. Вихованці

кафедри здобували перемоги в конкурсах бізнес-планів підприємницької діяльності серед молоді м. Києва, посіли призові місця на Міжнародній олімпіаді з бізнесу й менеджменту, стали фіналістами Всесвітнього конкурсу інноваційних маркетингових проєктів "Л'Ореаль Брендсторм" ("L'Oréal Brandstorm"), що сприяло їхньому працевлаштуванню у провідних компаніях України та світу.

Вітання від членів галузевої конкурсної комісії ІІ туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт із природничих, технічних і гуманітарних наук у галузі науки "Менеджмент" (зліва направо: А. О. Полторацька, О. І. Жилінська, І. М. Горбась), 2017

Упродовж 2015–2023 років студенти кафедри виборювали перемоги в таких конкурсах наукових робіт у провідних закладах вищої освіти України:

• Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт за спеціалізацією "Менеджмент інвестиційної та інноваційної діяльності", Київський національний університет технологій та дизайну (2022, 2023) – загалом п'ятеро переможців (наук. кер.: П. В. Кухта, С. Г. Фірсова, В. Г. Балан);

• Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт за спеціалізацією "Менеджмент організацій", Одеський національний економічний університет (2021–2023) – п'ятеро переможців (наук. кер.: О. І. Жилінська, Т. В. Білорус, І. М. Горбась, О. Г. Деркач, К. В. Ковальська);

• Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт за напрямом "Управління персоналом і економіка праці", Харківський націо-

нальний університет імені Семена Кузнеця (2021, 2022) – двоє переможців (наук. кер.: Т. В. Білорус, О. О. Герасименко);

• Всеукраїнському конкурсі кваліфікаційних робіт студентів закладів вищої освіти за спеціальністю 073 "Менеджмент" за спеціалізаціями "Менеджмент персоналу" і "Менеджмент бізнес-структур", Київський національний університет технологій та дизайну (2020/21 і 2021/22 н. р.) – дев'ятеро переможців (наук. кер.: М. В. Ситницький, Т. В. Білорус, О. О. Герасименко, І. М. Горбась, К. В. Ковальська, І. М. Корнілова);

• Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт за спеціалізацією "Управління у сфері економічної конкуренції", Полтавська державна аграрна академія (2019, 2021) – четверо переможців (наук. кер.: В. Г. Балан, В. М. Приймак);

• Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт за спеціалізацією "Економіка підприємства", Київський університет (2021) – один переможець (наук. кер. проф. Л. В. Шаульська);

• Міжнародному конкурсі креативних ідей "Креатив Спарк Біг Айдіа Челендж" від Британської ради ("Creative Spark BIG IDEA Challenge", British Council's International Competition) (2021) – один переможець (наук. кер. І. М. Горбась);

• Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт за спеціальністю "Менеджмент організацій", Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана (2019, 2020) – троє переможців (наук. кер.: С. Г. Фірсова, А. О. Полторацька (Вікулова), В. М. Приймак);

Студентські змагання
"Проджект Менеджмент: Вища Ліга" під керівництвом В. М. Приймака, 2019

• Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт за напрямом "Менеджмент організацій" (2018) – двоє переможців (наук. кер.: Л. А. Оліх, І. М. Горбась);

• Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт із природничих, технічних і гуманітарних наук у галузі науки "Менеджмент" (2015–2017) – шестеро переможців (наук. кер.: О. І. Жилінська, В. Г. Балан, Т. В. Білорус, О. Г. Давидова (Деркач), П. В. Кухта, Т. С. Овчаренко).

Переможець Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт за спеціальністю "Менеджмент організацій" І. Файчак разом із науковим керівником В. М. Приймаком і членом галузевої конкурсної комісії С. М. Соболем, 2019

Однією зі сфер професійного й наукового розвитку менеджерів є участь в олімпіадах із різних галузей знань. Упродовж 2015–2019 років студенти кафедри вибороли перемогу в таких олімпіадах:

• Всеукраїнській студентській олімпіаді за спеціальністю "Менеджмент організацій і адміністрування" (Тернопільський національний економічний університет, 2017–2019) – четверо переможців;

• Всеукраїнській студентській олімпіаді з дисципліни "Стратегічне управління" (Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського", 2017–2019) – троє переможців;

Переможниці Всеукраїнської студентської олімпіади за спеціальністю "Менеджмент організацій і адміністрування"
Т. Коваленко і Н. Чорна, 2019

• Всеукраїнській студентській олімпіаді з дисципліни "Статистика" (Національна академія статистики, обліку та аудиту, 2018) – один переможець;

• Всеукраїнській студентській олімпіаді за спеціальністю "Менеджмент інноваційної діяльності" (Одеський національний економічний університет, 2017) – один переможець;

• Всеукраїнській студентській олімпіаді за спеціальністю "Менеджмент організацій і адміністрування" (Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка, 2015) – один переможець;

• Всеукраїнській студентській олімпіаді з навчальної дисципліни "Стратегічне управління" (Вищий навчальний заклад "Університет економіки та права "Крок", 2015) – один переможець.

Отже, протягом 2015–2023 років провідними науково-педагогічними працівниками кафедри підготовлено 38 переможців конкурсів наукових робіт, 11 переможців всеукраїнських студентських олімпіад (зокрема

5 дипломів першого, 3 – другого, 2 – третього ступеня). Результатами публікаційної активності студентів кафедри протягом 2010–2021 років стали 145 наукових статей і понад 550 тез конференцій.

Переможниці національного фіналу Міжнародного конкурсу маркетингових проєктів "Л'Ореаль Брендсторм", 2013
(зліва направо А. Дзюба, К. Удовиця, І. Спіріна)

Презентація результатів наукових досліджень кафедри (її співробітників, студентів і аспірантів) – важлива умова закріплення і посилення позицій в освітньо-науковому середовищі України та інтеграції Київського університету в міжнародну спільноту. Протягом 2010–2021 років викладачі й аспіранти кафедри взяли участь у 622 міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, семінарах, круглих столах; виступили з 1133 доповідями на цих заходах. Загальна кількість наукових заходів за участю викладачів і аспірантів кафедри за роками (2016–2021): 29 – 2016 року; 51 – 2017; 57 – 2018; 54 – 2019; 49 – 2020; 53 – 2021 року.

Кафедра 2021 року провела в межах II Міжнародного форуму EFBM 2021 дві дослідні секції: "Інноваційні механізми активізації розвитку науково-технічної діяльності в Україні" та "Розвиток менеджменту інноваційної та інвестиційної діяльності у XXI столітті". У роботі секцій брали участь учені-дослідники й практики із: США – Університет

Західної Вірджинії, ІТ-компанія "СофтСерв"; Фінляндії – школа бізнесу та економіки Університету Ювяскюля; Великої Британії – міжнародна консалтингова компанія "Оксфорд Полісі Менеджмент" ("Oxford Policy Management"); Норвегії – компанія "Інноваційна Норвегія" ("Innovation Norway"); Франції – міжнародна компанія "Л'Ореаль"; Об'єднаних Арабських Еміратів – міжнародна компанія "АйКлаб Глобал" (ICLUB Global); Швейцарії – Глобальний фонд для боротьби зі СНІДом, туберкульозом і малярією; України – Інститут досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г. М. Доброва НАН України; Міністерство освіти і науки України; Державна установа "Інститут економіки і прогнозування НАН України"; Державна навчально-наукова установа "Академія фінансового управління"; Київський національний університет будівництва і архітектури; Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського"; Національний університет "Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка"; Львівський державний університет внутрішніх справ; Національний транспортний університет; Київський національний торговельно-економічний університет; Національний університет "Запорізька політехніка"; міжнародна група компаній "Адвантер Груп" ("Advanter Group"); ПАТ "Укрнафта"; АТ "Укрпошта"; ПрАТ "ВФ Україна"; консорціум "Ентерпрайз Єуроп Нетворк Юкрейн" ("Enterprise Europe Network Ukraine"); агенція "Юджен" (UGEN); "КПМГ"; Центр економічного відновлення України; Європейська академія управління інноваціями (European Innovation Management Academy); дослідницька група "Аналітична платформа стратегічних комунікацій" проєкту "Україна 2030: Доктрина збалансованого розвитку"; товариства обмеженої відповідальності: "Байєрсдорф Україна", "Міжнародний інноваційний центр", "М.С.Л.", "Гоу Айті Едьюкейшн"; група компаній "Захід – Схід"; АТ "Імперіал Тобакко" ("Imperial Tobacco"); інтернет-магазин "Розетка".

2019 року кафедра під час Міжнародного форуму EFBM 2019 провела дослідну секцію "Інноваційний розвиток менеджменту: теоретичні та прикладні аспекти", у межах якої відбулися дві панелі: "Розвиток прикладного інструментарію менеджменту" та "Концептуальні засади підготовки майбутніх фахівців-менеджерів". У роботі дослідної секції брали участь представники закладів вищої освіти іноземних держав: факультету менеджменту Варшавського університету; школи бізнесу та економіки Університету Ювяскюля; Карагандинського економічного університету Казспоживсоюзу, а також закладів, установ і підприємств України: економічного факультету Київського університету; комітету Верховної Ради України з питань інформатизації та зв'язку; економіч-

ного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича; Національного наукового центру "Інститут аграрної економіки"; Університету державної фіскальної служби України; АТ "Універсал Банк"; ТОВ "Гоу Айті Едьюкейшн"; факультету фармацевтичних технологій та менеджменту Національного фармацевтичного університету. За результатами роботи секції налагоджено співпрацю з ученими-дослідниками з Варшавського університету і школи бізнесу та економіки Університету Ювяскюля, розглянуто план спільних наукових публікацій і навчальних видань.

Студенти й аспіранти кафедри із задоволенням долучаються до наукових досліджень і презентують свої результати на всеукраїнському (національному) і міжнародному рівнях. Традиційна Міжнародна науково-практична конференція студентів, аспірантів і молодих учених "Шевченківська весна" щороку приносить кафедрі багаті результати: в активі студентів і аспірантів – численні відзнаки, грамоти й подяки.

Кафедра має значний досвід викладання для іноземних студентів і аспірантів, зокрема з: Китайської Народної Республіки за освітніми ступенями "Бакалавр" за спеціальністю "Менеджмент" (2000–2004, 2010–2014) і "Магістр" за спеціальністю "Менеджмент" (2011–2013), наук. кер. П. В. Кухта; освітнім ступенем "Магістр" за навчальною програмою "Менеджмент інноваційної діяльності" (2018–2020), наук. кер. А. О. Полторацька; Азербайджану за освітнім ступенем "Магістр" за спеціальністю "Менеджмент" (2012–2014), наук. кер. П. В. Кухта; за спеціальністю 08.00.03 "Економіка та управління національним господарством" (2016–2019), наук. кер. О. І. Жилінська; Нігерії за освітнім ступенем "Бакалавр" за спеціальністю "Менеджмент" (2014–2018), наук. кер. Г. В. Ільїна, а також аспірантів з Алжиру за освітньо-науковою програмою підготовки докторів філософії за спеціальністю 073 "Менеджмент" (із 2019), наук. кер. В. В. Вірченко.

Кафедра бере активну участь в організації візитів іноземних освітян, науковців, представників уряду, бізнесменів. Зокрема, відбулися: лекція-зустріч від дипломата економічного відділу другого секретаря Посольства США в Україні К. Сміта для студентів магістратури на тему "Інтелектуальна власність у сучасному світі" з нагоди Всесвітнього дня інтелектуальної власності (2014); лекція М. Гінзбурга "Ключові тренди сучасних інформаційних технологій" (2018); лекція професора Нортрумбрійського університету А. Москардіні, організована Національним центром розвитку креативного підприємництва (NCCE) (2019); офіційний візит у межах Міжнародного форуму EFBM 2019 польської

делегації факультету менеджменту Варшавського університету у складі: І. Постули, Я. Пасєчного, Т. Росяка, А. Постули (2019); виступ-обговорення О. Царука (Школа де Понтс, Франція, 2019); лекції, майстер-класи, кемп, організовані Національним центром розвитку креативного підприємництва (NCCE), для тренерів від представників Нортумбрійського університету: Р. Страчан, А. Москардіні, Е. Пікард, Т. Власової (2020); зустріч-обговорення у межах Міжнародного форуму EFBM 2019 фахових компетенцій менеджерів із представниками бізнесу, академічного й державного секторів із шести країн світу: Норвегії, ОАЕ, США, Фінляндії, Франції, Швейцарії (фінансовий радник компанії "Інноваційна Норвегія" Р. Жеребко; бренд-категорійний експерт у Європі бренду "Мейбелін Нью-Йорк" міжнародної компанії "Л'Ореаль" І. Спіріна; проєктний директор міжнародної компанії "АйКлаб Глобал" Р. Хомчук, 2021).

Перспективи розвитку кафедри. Розвиток кафедри менеджменту інноваційної та інвестиційної діяльності ґрунтується на забезпеченні її вагомого внеску в реалізацію економічним факультетом "Стратегічного плану розвитку університету на 2018–2025 роки". Важливими напрямами також є:

• посилення міжфакультетської і міжкафедральної співпраці в межах чинних освітніх програм шляхом максимальної реалізації потреб студентства університету у формуванні загальних і професійних компетентностей через запровадження до навчальних планів підготовки фахівців із вищою освітою актуальних навчальних дисциплін економічного й управлінського циклів; ініціювання і створення міжфакультетських освітніх програм як із соціогуманітарними (ННІ журналістики, факультети психології, соціології, юридичний та ін.), так і природничими (ННЦ "Інститут біології та медицини", географічний факультет та ін.); ініціювання спільних міжфакультетських дослідницьких проєктів для отримання і розширення бюджетного фінансування через участь у національних конкурсах науково-дослідницьких проєктів і міжнародних програмах наукових досліджень;

• розвиток традицій класичного університету дослідницького типу на основі: створення умов для розкриття талантів і найповнішої реалізації потенціалу студентів, аспірантів, докторантів, науково-педагогічних працівників і співробітників факультету; активізації фундаментальних і прикладних досліджень з економіки й управління через створення міжкафедральних дослідницьких проєктів і різнопланову участь у національних і міжнародних наукових програмах, конкурсах; планування участі аспірантів, докторантів, молодих і досвідчених науково-педагогічних працівників у програмах академічної мобільності, наукових стажувань і підвищення кваліфікації в університетах-партнерах; дотримання най-

вищих стандартів університетської корпоративної культури й академічних свобод як інструментів самовизначення і цілеспрямування особистості фахівця та громадянина (ініціювання зустрічей студентства, викладачів і співробітників із видатними діячами культури й мистецтв, циклів публічних лекцій для популяризації економічної науки й наукових досліджень, відеоматеріалів випускників факультету про їхні професійну діяльність та історію успіху);

• започаткування нових традицій дослідницького університету через: запровадження системного аналізу й оцінювання резервів економічного факультету для підвищення позицій університету в міжнародних рейтингах і забезпечення лідерства в національних рейтингах економічної освіти; комунікації з професійними спільнотами для забезпечення якості формування професійних компетентностей фахівців з економіки й управління та поширення на факультеті кращих практик присвоєння професійних кваліфікацій; формування платформи для партнерської взаємодії "університет – студент – успішна компанія" від захисту курсових до захисту магістерських робіт на території та за участю компаній-партнерів, ініціювання і проведення студентських конкурсів бізнес-проєктів із подальшою їхньою комерціалізацією; нову інформаційну політику й медійне наповнення сайту університету, зокрема створення сторінок "Я – першокурсник", "Історії успіху випускників Університету".

Перспективи розвитку кафедри розкриваються також через послідовну реалізацію завдань, зокрема таких: активізація дослідницької діяльності молодих учених; підготовка наукових кадрів; формування дослідницької інфраструктури; розвиток інноваційної та виробничої інфраструктури; популяризація наукового напряму й науково-технічні заходи; публікаційна активність; співпраця з бізнесом і промисловістю, міжнародними закладами й організаціями, іноземними фірмами й виробниками. Перспективи розвитку кафедри безпосередньо пов'язані з удосконаленням кафедральних освітніх програм, зокрема постійним змістовним оновленням освітніх компонент згідно з розвитком предметної сфери менеджменту й результатів наукових досліджень, які системно проводять науково-педагогічні працівники випускової кафедри менеджменту інноваційної та інвестиційної діяльності та інших кафедр Київського університету, а також актуалізацією професійних компетентностей, які будуть затребувані в наступному десятилітті XXI ст.

Нині кафедра вбачає такі перспективні заходи щодо активізації розвитку освітніх програм на найближчі три роки:

• за результатами опитування випускники магістерських освітніх програм кафедри сформували пропозиції щодо актуальних у наступному

десятилітті XXI ст. професійних компетентностей менеджерів, зокрема емоційного інтелекту, роботи з базами даних, актуалізації соціально-психологічних аспектів професійної діяльності, які будуть опрацьовані у процесі розроблення новітніх вибіркових освітніх компонент, зокрема й англійською мовою, на тренінговій основі разом із фахівцями факультетів соціології, психології та психологічної служби Київського університету;

• найактуальніші вдосконалення стосуються методів викладання на освітніх програмах у дистанційному форматі, упередження проблем професійного вигорання викладачів. Серед пріоритетних заходів – проходження навчально-педагогічної практики, тренінгів із використання новітніх інтерактивних інструментів дистанційної освіти в освітньому процесі, а також програм зміцнення резильєнтності учасників освітнього процесу;

• посилення роз'яснювальної роботи зі здобувачами вищої освіти, доведення до їхнього відома інформації про зміст і структуру освітніх програм, їхні вибіркові компоненти, оскільки серед студентів є випускники інших закладів вищої освіти, які не повною мірою ознайомлені з практикою організації освітнього процесу в Київському університеті;

• активізація профорієнтаційної роботи щодо вступу випускників бакалаврської підготовки інших закладів вищої освіти на освітні програми кафедри;

• послідовне залучення випускників кафедри, які нині є роботодавцями, до викладання вибіркових навчальних дисциплін на умовах погодинної оплати;

• підтримування налагодження студентами зв'язків із майбутніми роботодавцями – підприємствами, які потенційно можуть бути базами для проходження виробничої практики й об'єктами дослідження під час написання кваліфікаційних робіт магістрів, шляхом надання студентам супутніх рекомендацій, листів-відгуків і характеристик;

• зміцнення зворотних зв'язків і співпраці зі стейкхолдерами для системного виявлення актуальних запитів щодо підготовки фахівців із менеджменту на магістерському рівні вищої освіти. Передбачається поглиблення практики залучення роботодавців до реалізації освітнього процесу за освітньою програмою, а також налагодження постійної комунікації з успішними українськими й міжнародними компаніями для проходження здобувачами вищої освіти виробничої практики й виконання кваліфікаційних робіт на здобування освітнього ступеня "Магістр";

• розвиток креативного підприємництва серед менеджерів на основі міжнародного проєкту "Креатив Спарк" – "Національний центр розвитку креативного підприємництва", що реалізується за підтримки Британської ради в Київському університеті.

РОЗДІЛ 9
ФОРМУЄМО ФІНАНСОВУ ЕЛІТУ УКРАЇНИ

Починаючи з другої половини XIX ст. розвиток фінансових досліджень в Україні зосереджується переважно в університетах, які створили необхідні умови для формування наукової спільноти й організації системи викладання.

Історія становлення кафедри фінансів тісно пов'язана з розвитком університетської фінансової науки – від часу заснування Університету св. Володимира (1834) і відкриття кафедри політичної економії і статистики (1842) до створення економічного факультету (1944), кафедри фінансів (1992) і сьогодення.

Можливість створення спеціалізованої кафедри фінансів була забезпечена діяльністю цілої когорти вчених і викладачів економічних і фінансових дисциплін, які в різні роки працювали в Київському університеті. Це М. Х. Бунге, І. В. Вернадський, Г. М. Цехановецький, Д. І. Піхно, О. Д. Білімович, Д. П. Журавський, А. Я. Антонович.

Серед учених Київського університету, які зробили значний внесок у розвиток економічної та фінансової науки, виділяється титанічна постать професора університету М. І. Тугана-Барановського, ученого-новатора, першого академіка Всеукраїнської академії наук з економічної теорії, міністра фінансів, торгівлі та промисловості у Генеральному секретаріаті (уряді) Центральної Ради (1917), праці якого відомі всьому світу. Однією з блискучих сторінок його творчості є розроблення кон'юнктурної теорії цінності грошей, сутність якої полягала в тому, що загальний рівень цін, а отже, і цінність грошей автор пов'язує із загальною кон'юнктурою товарного ринку. Ця теорія стала неоціненним внеском у розвиток світової фінансової науки. Ідеї вченого були високо оцінені Й. Шумпетером, А. Маршаллом, Дж. Кейнсом, В. Зомбартом та ін.

Послідовниками фінансових поглядів М. І. Тугана-Барановського були викладачі Університету св. Володимира: В. Я. Желєзнов, М. В. Довнар-Запольський, Є. Є. Слуцький, М. П. Яснопольський, Л. М. Яснопольський.

До різнобічно обдарованих українських учених-фінансистів належить професор Київського університету К. Г. Воблий. Його праці

"Основи економії страхування" і "Короткий нарис науки про фінанси" (1915) були широко відомі у свій час.

Загалом плідна діяльність учених Київського університету в XIX – на початку XX ст. здійснювалась у загальноцивілізаційному руслі світової і західноєвропейської економічної і фінансової думки. Однак, починаючи з 20-х років XX ст. і надалі, спадкоємність було порушено, а відтак і цілком зруйновано.

У цей період, за відсутності спеціалізованої кафедри фінансів, науковими фінансовими дослідженнями на кафедрах політичної економії плідно займався професор із понад 60-річним стажем викладання на економічному факультеті, академік А. А. Чухно. У своїх працях учений докладно аналізував різні погляди на сучасні гроші, послідовно розкриваючи їхню природу. До розв'язання теоретичних і практичних проблем заснування національної грошової системи А. А. Чухно доклав значних творчих зусиль.

Щодо становлення і розвитку фінансової науки взагалі та історії української фінансової думки зокрема значний внесок зробив професор П. М. Леоненко.

1967 року в структурі економічного факультету було створено кафедру економіки і планування народного господарства, яка забезпечувала викладання на факультеті конкретно-економічних дисциплін: економіки промисловості, економіки сільського господарства, бухгалтерського обліку, статистики, демографії. Навчальну дисципліну "Фінанси" викладали кандидати економічних наук, доценти І. П. Іваньков і В. А. Фере.

Радикальний перегляд основних теоретико-методологічних засад фінансової науки на економічному факультеті відбувся в умовах розбудови державної незалежності України та її економічного реформування, що розпочалося на початку 1990-х років. Зусилля професорсько-викладацького колективу було спрямовано на докорінну трансформацію змісту університетської економічної освіти й основних напрямів удосконалення методики викладання фінансово-економічних дисциплін.

1992 року, з набуттям Україною незалежності, було створено кафедру валютно-фінансових відносин. Колектив кафедри очолювали видатні вітчизняні вчені-фінансисти, заслужені діячі науки і техніки України, доктори економічних наук, професори А. С. Гальчинський (1992–1993 – кафедра валютно-фінансових відносин), О. Д. Василик (1993–2003 – кафедра фінансів, грошового обігу та кредиту), заслужений економіст України, доктор економічних наук, професор І. О. Лютий (з 2003 – кафедра фінансів, грошового обігу та кредиту, з 2009 і дотепер – кафедра фінансів).

А. С. Гальчинський

Професор **Анатолій Степанович Гальчинський** як учений-фінансист відомий своїми працями з теорії грошей і валютних відносин. Серед них надзвичайно популярні "Теорія грошей" (1998) і "Сучасна валютна система" (1993). Це була новітня навчальна література в незалежній Україні, на вивченні якої зростала нова генерація майбутніх фахівців-фінансистів.

Після завідування кафедрою валютно-фінансових відносин А. С. Гальчинський працював головним науковим співробітником Інституту світової економіки і міжнародних відносин НАН України, упродовж 1994–2005 років – радником Президента України, 2000–2005 – директором Національного інституту стратегічних досліджень, 2000–2005 – головою ради Національного банку України. Учений – автор понад 300 праць, серед яких 20 підручників і монографій.

Фундатором кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту та її керівником з 1993 до 2003 року був **Остап Дмитрович Василик**, а з 1994 до 1998 року – також науковим консультантом Президента України з питань фінансової політики. Основними напрямами його наукової і практичної діяльності були: фінансове планування та прогнозування, зокрема розроблення балансу фінансових ресурсів держави, територіальних фінансових балансів на рівні областей, районів, міст; бюджетно-податкова й боргова політика; розвиток теорії фінансів. Серед основних праць варто назвати такі: "Державні фінанси України" (1997); "Теорія фінансів" (2000, 2005); "Податкова система України" (2004). 1995 року О. Д. Василик заснував і став головним редактором щомісячного науково-теоретичного та інформаційно-практичного журналу "Фінанси України", який і нині є найпрестижнішим фінансовим фаховим науковим виданням України; він зареєстрований у міжнародному центрі

О. Д. Василик

періодичних видань і входить до визнаних міжнародних наукометричних баз: "Гугл Сколар" ("Google Scholar"), "Рисерч Бібл" ("Research Bible"), "Індекс Коперникус".

З 2003 року кафедру фінансів, грошового обігу та кредиту, а з 2009 – кафедру фінансів очолив професор, академік АН вищої школи України й Академії економічних наук України **Ігор Олексійович Лютий**.

І. О. Лютий

1983 року він закінчив економічний факультет Київського університету, а з 1985 року його наукове і професійне життя безпосередньо пов'язане з факультетом. 1988 року захистив кандидатську дисертацію, 2000 – докторську (науковий керівник і науковий консультант академік А. А. Чухно). З 2001 року – професор, з 2003 – завідувач кафедри, з лютого до грудня 2008 – в. о. декана економічного факультету; з 2009 до 2015 поєднував посади проректора з науково-педагогічної роботи (фінансово-економічні питання) і завідувача кафедри. Член учених рад Київського університету (2008–2015), економічного факультету, ради Національного банку України (2014–2016), науково-експертної ради при Державній службі фінансового моніторингу, спеціалізованої вченої ради із захисту докторських дисертацій Київського університету (до 2021) і Державної установи "Інститут економіки та прогнозування НАН України" (з 2022), голова журі відділення "Економіка" Малої академії наук України, член редколегії наукових фахових видань "Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка", "Фінанси України", "Банківська справа", "Науковий вісник Чернівецького університету", "Світ фінансів", "Економіка" (Литва) та ін.

Нагороджений орденом "За заслуги" ІІІ ступеня; нагрудними знаками Міністерства освіти і науки України "Відмінник освіти України" та "Петро Могила", Державної служби фінансового моніторингу України; почесними грамотами Міністерства освіти і науки України, ректора Київського університету; подяками прем'єр-міністра України та Голови Верховної Ради України; кращий викладач економічного факультету університету 2019 року.

І. О. Лютий ініціював відкриття нових, важливих для модернізації фінансової системи України спеціальностей, а також підписання і реалізацію

низки міжнародних договорів із провідними університетами країн Європи, Японії і Китаю, що сприяло зростанню міжнародного іміджу університету й факультету, а також новій якості підготовки фахівців-фінансистів.

Наукові інтереси І. О. Лютого: фінансова система та фінансова політика держави в контексті євроінтеграційних і глобалізаційних процесів; розбудова системи публічних фінансів як умова демократизації суспільства й поєднання економічних інтересів держави з інтересами кожного суб'єкта системи фінансових відносин; банківська система; проблеми теорії і практики розвитку системи грошово-кредитних відносин і особливості реалізації механізму грошово-кредитної політики в Україні.

Професор І. О. Лютий є фундатором наукової школи "Сучасна парадигма розбудови системи публічних фінансів і фінансова політика держави". У межах зазначеного наукового напряму під його керівництвом захищено 9 докторських, 38 кандидатських дисертацій і 3 – доктора філософії.

Теоретичні та прикладні дослідження І. О. Лютого знайшли відображення в більш як 300 наукових і навчально-методичних працях. Зокрема, він є науковим редактором, автором і співавтором 17 монографій, 18 підручників і навчальних посібників.

Колектив кафедри фінансів, 2017

На сьогодні викладацький колектив кафедри налічує 20 висококваліфікованих фахівців-фінансистів, з них 7 докторів наук, професорів і 13 кандидатів наук, доцентів, робота яких націлена на підготовку фахівців якісно нового типу, що поєднує принципи патріотизму й загальноєвропейських цінностей із належною професійною підготов-

кою як умовою їхньої конкурентоспроможності на вітчизняному й міжнародному фінансовому просторі. Серед них:

С. Я. Боринець, канд. екон. наук, проф., заслужений працівник освіти України;

З. С. Варналій, д-р екон. наук, проф., заслужений діяч науки і техніки України, академік Академії економічних наук України й Академії наук вищої школи України, відмінник освіти України;

О. В. Любкіна, заступниця декана з навчально-методичної роботи, д-ка екон. наук, проф;

С В. Науменкова, д-ка екон. наук, проф., заслужена працівниця освіти України, академкиня Академії наук вищої школи України;

О. Д. Рожко, д-р екон. наук, проф., заслужений економіст України;

О. О. Солодкий, д-р екон. наук, проф.;

О. В. Чеберяко, д-ка іст. наук, канд. екон. наук, проф.;

О. Б. Білявська, канд. екон. наук, проректорка з науково-педагогічної роботи (фінансово-економічні питання);

В. А. Делас, канд. екон. наук, доц.;

Л. М. Демиденко, канд. екон. наук, доц.;

Н. В. Дрозд, канд. екон. наук, доц.;

М. О. Кнір, канд. екон. наук, доц.;

Н. С. Мєдвєдкова, канд. екон. наук, доц.;

Ю. Л. Наконечна, канд. екон. наук, доц.;

Є. А. Носова, канд. екон. наук, доц.;

Ю. В. Петленко, канд. екон. наук, доц.;

Н. А. Плєшакова, канд. екон. наук, доц.;

Р. В. Рак, канд. екон. наук, доц.;

М. В. Романюк, канд. екон. наук, доц.;

О. Б. Яфінович, канд. екон. наук, доц.

У свій час на кафедрі працювали доктори економічних наук, професори М. Д. Білик, З. М. Васильченко, Н. І. Версаль, В. І. Грушко, О. Б. Денис, О. Д. Заруба, Т. Т. Ковальчук, Н. І. Костіна, Р. Кулієв, Л. Л. Лазебник, М. Й. Малік, В. І. Міщенко, К. В. Павлюк, О. І. Пилипченко, Н. В. Приказюк, В. С. Стельмах, В. Б. Тропіна; кандидатка економічних наук, професорка Р. В. Пікус; кандидати економічних наук, доценти О. П. Білик, Є. М. Бойко, О. Д. Гордей, Д. О. Грицута, Т. В. Грищенко, Л. Ю. Гудзинська, Л. І. Данілова, Т. В. Дорошенко, В. В. Зайчикова, І. С. Івахненко, Т. В. Каленська, Т. А. Коляда, В. І. Мазур, Т. П. Моташко, Т. В. Нічосова, А. І. Ротов, А. Ю. Тлуста, Д. Д. Третяк,

О. В. Тригуб, В. М. Шелудько, І. Є. Януль; асистенти А. Ю. Карпич, А. С. Морозов.

Колектив кафедри фінансів, 2019

На сьогодні кафедра здійснює наукові дослідження з таких напрямів:

• модернізація фінансової системи й формування системи публічних фінансів в Україні;

• фінансова політика й забезпечення макрофінансової стабільності в умовах війни;

• фінансування повоєнного відновлення національної економіки;

• фінансова безпека держави, суб'єктів підприємництва та фінансових інститутів;

• фінансування оборони в умовах нових викликів;

• бюджетування, державний фінансовий контроль;

• податкова, митно-тарифна політика та її вплив на суб'єктів фінансової системи;

• фінансовий менеджмент і контролінг у сфері бізнесу;

• фінансовий ринок і його сегментація, інструменти та інфраструктура ринку цінних паперів;

• ринок похідних фінансових інструментів;

• біхевіористичні корпоративні фінанси.

Кафедра забезпечує підготовку висококваліфікованих, конкуренто спроможних, інтегрованих у світовий економічний простір фахівців на всіх рівнях вищої освіти (бакалаврів, магістрів, докторів філософії та

докторів наук) за освітньою програмою 072 "Фінанси, банківська справа та страхування", які володіють фундаментальними знаннями і практичними навичками у сфері фінансів і кредиту, здатні розв'язувати складні проблеми й суперечності прикладного характеру за зазначеним напрямом, завдяки чому отримують широкий доступ до працевлаштування в органах державного управління, на підприємствах різних форм власності, у банківських установах, аудиторських, страхових компаніях, інвестиційних фондах, можуть створювати й розвивати власний бізнес.

Спеціалізація кафедри містить такі напрями:

- фінансова система та інститути системи публічних фінансів держави;
- фінансова та грошово-кредитна політика;
- бюджетування і фінансовий контроль;
- фінансові ринки;
- корпоративні фінанси;
- фінансова безпека держави.

День першокурсника, 2022

Навчальні програми, що реалізуються на кафедрі, ураховують досвід аналогічних програм провідних закладів вищої освіти України, які здійснюють підготовку в межах спеціальності, а також стан і тенденції розвитку вищої школи в інших країнах, зокрема Норвегії (Університет Норд), зміни на ринку праці й бачення потенційних роботодавців щодо підготовки фахівців у фінансовій сфері. Під час формулювання цілей і програмних результатів беруть до уваги інтереси здобувачів вищої освіти, представників академічної спільноти та інших груп стейк-

холдерів. Підготовка фахівців реалізується за навчальними планами, що за змістом відповідають вимогам Міністерства освіти і науки України та світових університетів.

Кафедра здійснює підготовку фахівців:

• першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 07 "Управління та адміністрування" освітньо-професійної програми "Фінанси і кредит" денної і заочної форм навчання, термін навчання чотири–п'ять років. Програма акредитована Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти 2022 року (гарантка Р. В. Пікус) і спрямована на надання фундаментальних знань і практичних навичок у сфері фінансів, страхування, банківської справи та ризик-менеджменту із широким доступом до працевлаштування, а також на формування комплексного професійного світогляду студентів у межах обраних кластерів ("Публічні фінанси та фінансові інститути держави", "Фінанси підприємств");

• першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 07 "Управління та адміністрування" освітньо-професійної програми "Фінанси" денної форми навчання, термін навчання чотири роки (гарантка Є. А. Носова). Програму започатковано 2022 року як результат реакції на сучасні виклики й реалії розбудови фінансової системи України, вона спрямована на підготовку всебічно розвинених особистостей із класичною університетською освітою, які здатні працювати та розв'язувати складні проблеми в умовах мінливого ринкового середовища у сфері публічних, приватних фінансів і фінансових ринків і володіють усіма необхідними для сучасного фінансиста хард, софт, диджитал скілз. Опанування цієї програми дозволяє студентам отримати високооплачувану роботу на підприємствах, які здійснюють діяльність у реальному й фінансовому секторах економіки, державних установах, органах місцевого самоврядування, дає можливість започатковувати власний бізнес як в Україні, так і за кордоном;

• другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 07 "Управління та адміністрування" освітньо-наукової програми "Фінанси публічного сектору / Public Sector Finance" з можливістю подвійного дипломування з Університетом Норд денної форми навчання, термін навчання два роки. Програма акредитована Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти 2022 року (гарант І. О. Лютий) і ґрунтується на новітньому підході до управління державними фінансами в межах нового менеджменту публічного сектору – Нового державного управління (New Public Management), що передбачає набуття студентами компетентностей у сфері надання послуг аутсорсингу, ведення конкурс-

них торгів, фінансування проєктів державно-приватного партнерства, альтернативних форм фінансування активів, стратегій управління ризиками тощо. Здобувачі цієї програми мають можливість отримати два дипломи (українського та європейського зразків), а також прослухати курси провідних професорів економіки з Австралії, Естонії, Норвегії, Швеції та інших країн. Студенти, що зараховані на програму подвійного диплому, проходять навчання в одному чи більше семестрах в Університеті Норд. Навчання в університеті-партнері здійснюється за рахунок програми "Ерасмус+" та інших грантів українсько-норвезького співробітництва;

• другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 07 "Управління та адміністрування" освітньо-наукової та освітньо-професійної програм "Корпоративні фінанси" денної (гарантка О. В. Любкіна) і заочної (гарантка О. Б. Яфінович) форм навчання, термін навчання два роки. Вони акредитовані 2022 року Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти, а 2012 року першими в Україні набули визнання з боку Міжнародної асоціації професіоналів у галузі фінансових інвестицій і мають статус програм приєднання до Інституту сертифікованого фінансового аналітика (University Affiliation Program CFA Institute) – міжнародної організації, що присвоює одне з найпрестижніших звань у галузі фінансових інвестицій і фінансової аналітики – "Сертифікований фінансовий аналітик"("Chartered Financial Analyst", CFA). Програми забезпечують підготовку фахівців у сфері корпоративного фінансового управління і базуються на глибокому вивченні основних сфер фінансового менеджменту, фінансової звітності, управління інвестиційним портфелем, інформаційних систем і фінансової політики й характеризуються тим, що на більш ніж 70 % відповідають розділам навчальної програми "Знання кандидатів за програмою сертифікованого фінансового аналітика" (CFA Program Candidate Body of Knowledge), яку вважають світовим "золотим стандартом" у підготовці фахівців із фінансів. Здобувачі програм мають можливість скористатися стипендіями від Інституту сертифікованого фінансового аналітика для проходження всіх трьох рівнів іспитів за програмою сертифікованого фінансового аналітика, взяти участь у престижних міжнародних конкурсах з інвестиційних досліджень "Рисерч Челендж" та з розв'язання професійних етичних дилем "Етикс Челендж"; усебічно опановувати теоретичні та практичні аспекти дисциплін предметної сфери за допомогою сучасних інформаційних систем і програмних продуктів, зокрема лабораторії "Блумберг". Серед викладачів програми професіонали, що мають міжнародні сертифікати Інституту сертифікованого фінансового аналітика й Асоціації присяжних сертифікованих бухгалтерів;

Магістри освітньо-наукових програм " Фінанси публічного сектору / Public Sector Finance" та "Корпоративні фінанси", 2022

• другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 07 "Управління та адміністрування" освітньо-наукової програми "Менеджмент державних фінансів" денної форми навчання, термін навчання два роки (діяла до 2021, гарант С. Я. Боринець). Програму було спрямовано на набуття здобувачами компетенцій щодо розроблення і впровадження стратегії управління у галузі державних фінансів, аналізу інвестиційних проєктів, співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями, можливостей державно-приватного партнерства тощо. За програмою здійснювалася підготовка фахівців, які успішно працюють у державних і місцевих органах влади; установах суспільного сектору; некомерційних і комерційних організаціях, що співпрацюють із державними органами; благодійних фондах; консалтингових, аналітичних, наукових і освітніх закладах;

• третього (доктор філософії) рівня вищої освіти галузі знань 07 "Управління та адміністрування" освітньо-наукової програми "Фінанси, банківська справа та страхування" денної і заочної форм навчання, термін навчання чотири роки. Програма акредитована Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти у 2020 році (гарантка З. М. Васильченко) і спрямована на підготовку висококваліфікованих фахівців ступеня доктора філософії, здатних розв'язувати фундаментальні й прикладні проблеми у сфері фінансів, банківської справи та страхування, проводити наукові дослідження, які вимагають глибоких теоретичних

і практичних знань, творчого мислення, організаційних навичок, після завершення якої можлива подальша наукова та/або викладацька кар'єра;

• третього (доктор філософії) рівня вищої освіти галузі знань 07 "Управління та адміністрування" освітньо-наукової програми подвійного дипломування "Фінансовий менеджмент" денної і заочної форм навчання, термін навчання чотири роки. Програму започатковано 2020 року (гарант О. Д. Рожко) і спрямовано на підготовку висококваліфікованого, конкурентоспроможного, інтегрованого в європейський і світовий науково-освітній простір фахівця ступеня доктора філософії, що володіє інноваційним способом мислення і здатний до самостійної науково-дослідницької, науково-організаційної, педагогічно-організаційної і практичної діяльності в галузі економічної науки, управління публічними, корпоративними та особистими фінансами, а також викладацької роботи в закладах вищої освіти.

Високий рівень підготовки бакалаврів, магістрів, аспірантів і докторів наук у галузі публічних і корпоративних фінансів і сфері фінансового ринку забезпечується високим фаховим рівнем науково-педагогічних працівників, які викладають на програмах, здійснюють наукове керівництво аспірантами й докторантами, а також здатністю надати всі умови формування і розвитку індивідуальних освітніх траєкторій, які досягаються налагодженими зв'язками із закордонними закладами вищої освіти та розвитком міждисциплінарних досліджень.

Вручення подвійних дипломів першому випуску магістрів освітньо-наукової програми "Фінанси публічного сектору", 2019

Підготовку фахівців спрямовано на отримання компетентностей із фінансів у таких сферах: грошово-кредитна система; фінансова діяльність підприємств і організацій різних форм власності та їхнє оподаткування; діяльність фінансових посередників на фінансовому ринку; ринок цінних паперів, валютні й фондові біржі; фінансова безпека; фінансове управління і планування у фінансових органах; міжнародні фінанси й міжнародні фінансові організації; державне й недержавне пенсійне забезпечення та інші сфери фінансової системи.

Основні спеціальні навчальні дисципліни, які викладаються за навчально-професійною програмою кафедри:

• для бакалаврів освітньої програми "Фінанси і кредит": "Фінанси"; "Гроші та кредит"; "Фінанси підприємств"; "Фінансовий ринок"; "Ринок фінансових послуг"; "Державні фінанси"; "Податкова система та податкова політика"; "Міжнародні фінанси"; "Фінансовий менеджмент";

• для бакалаврів освітньої програми "Фінанси": "Теорія грошей та фінансів"; "Державні та місцеві фінанси"; "Фінансовий ринок"; "Фондовий ринок та біржова діяльність"; "Податкова система та податкова політика"; "Міжнародні фінанси"; "Фінанси та фінансово-господарська діяльність підприємств"; "Фінансовий менеджмент";

• для магістрів освітньо-наукової програми "Фінанси публічного сектору / Public Sector Finance": "Теорія та методи наукових досліджень / Research Theory and Methods"; "Оцінка вартості та аналіз прибутковості / Valuation and Profitability Analysis"; "Публічні фінанси / Public Finance"; "Державний внутрішній фінансовий контроль / State internal financial control"; "Облік у публічному секторі та фінансова звітність за IPSAS / Public Accounting & Financial Reporting according to IPSAS"; "Митно-тарифна політика держави / Customs and tariff policy of the state"; "Діяльність центрального банку / Activities of the central bank"; "Глобалізація і національні фінансові системи / Globalization and National Financial Systems";

• для магістрів освітньо-наукової та освітньо-професійної програм "Корпоративні фінанси": "Міжнародні фінансові ринки"; "Управління корпоративними фінансами"; "Фінансова політика в умовах глобалізації"; "Актуальні проблеми теорії та практики фінансів"; "Інвестиції в акції / Equity Investments"; "Проєктне фінансування"; науково-дослідні семінари "Корпоративні фінанси"; "Методологія наукових досліджень фінансів і кредиту"; "Етичні та професійні стандарти у фінансовому бізнесі"; "Фінансова звітність і аналіз корпоративних фінансів / Financial Reporting and Analysis in Corporate Finance"; "Економічна та фінансова безпека підприємства";

• для докторів філософії: "Студії з фінансового менеджменту у публічних, корпоративних і персональних фінансах"; "Методологія та організація наукових економічних досліджень / Scientific methods and organization of economic research"; "Ринок цінних паперів".

Організація освітнього процесу базується на традиційному й проблемно-орієнтованому підходах і реалізується із застосуванням різних форм і методів, серед яких: лекції, семінарські / практичні заняття, консультації викладачів, самостійна робота студентів, контрольні заходи. Оптимально обрані форми й методи навчання і викладання формують передумови для досягнення високих результатів. Зокрема, лекції (проблемні, з візуалізацією, елементами бесіди) спрямовано на формування системних знань у предметній сфері й усвідомленого професійного досвіду на основі сучасних знань і передових наукових досліджень із метою їхнього подальшого використання у професійній діяльності. Семінарські (практичні) заняття (диспут, тренінг тощо) орієнтовано на розвиток аналітичних навичок, здатності до аргументації власної думки, уміння формулювати завдання і визначати шляхи їх реалізації. Вони є основою для самостійної роботи студентів і підвищують рівень розвитку персональних навичок до самостійної роботи, а також роботи в команді.

Особливістю програм є:

• забезпечення якісної практичної підготовки з використанням технологій дистанційного навчання під час Covid-19 і російсько-української війни за допомогою власних віртуальних навчальних ресурсів і налагоджених зв'язків із закордонними університетами, що дає можливість студентам і аспірантам адаптуватися до швидких змін вітчизняного й міжнародного ринків праці й забезпечує їхню конкурентоспроможність;

• широкий спектр предметної сфери освітньої програми, яка охоплює фінансові знання з функціонування та взаємозв'язку між усіма основними суб'єктами фінансових відносин (державою, підприємствами, домогосподарствами, фінансовими посередниками), а не зосереджена лише на одній сфері фінансових відносин. В умовах Covid-19 і війни використовуються такі програмні продукти для дистанційного навчання: "Гугл Міт", "Гугл Класрум", "Гугл Форм", "МС Офіс", "Зум", "Скайп", "Падлет". Логічне поєднання зазначених форм і технологій дозволяє повною мірою досягти програмних результатів навчання, що засвідчують успіхи випускників освітніх програм.

Практична підготовка студентів кафедри – важливий складник навчального процесу, що містить проходження виробничої (відповідальна В. А. Делас) і науково-дослідної (відповідальна О. В. Чеберяко) практик. Студенти освітньо-професійних програм освітніх ступенів "Бакалавр"

і "Магістр" проходять практику в різних структурах, діяльність яких відповідає профілю кафедри: це органи державної влади й місцевого самоврядування, приватні структури різних організаційно-правових форм і форм власності.

Традиційно виробнича практика проходить у Міністерстві фінансів, Державній казначейській службі України, Національному банку України, фінансових відділах органів місцевого самоврядування, провідних аудиторських компаніях ("Делойт", "ПрайсвотерхаусКуперс", "Ернст енд Янг", "КПМГ"), а також фінансових відділах вітчизняних і міжнародних підприємств і організацій.

Кафедра підтримує тісні зв'язки з роботодавцями, які, зі свого боку, радо приймають студентів на практику з можливістю подальшого працевлаштування. Наприклад, давно і плідно співпрацює з групою аудиторських компаній "Нексія ДК" ("Nexia DK") (партнер-керівник М. В. Романюк, за сумісництвом доцент кафедри), ІТ-компанією "Веббілаб" ("WebbyLab") (співзасновник А. Морозов, випускник кафедри фінансів), групою будівельних компаній "Севен Сі Ай груп" ("7CI GROUP") (співзасновники О. Гавура та Н. Дерен, випускниці кафедри) і багато інших великих і малих підприємств, які так чи інакше пов'язані з кафедрою.

Вручення сертифікатів норвезьким студентам
під час бізнес-практики, 2018

У межах гранту CPEA-2015/10005 "Норвезько-українська співпраця в освіті державного сектору економіки: бухгалтерський облік, бюджету-

вання та фінанси" з 2016 до 2019 року відбувалися бізнес-практики для українських студентів на базі Університету Норд і для норвезьких – в Україні на базі кафедри фінансів Київського університету. За період дії програми стажування пройшли 41 норвезький і 37 українських студентів.

Бізнес-практику в Норвегії акредитовано як магістерський курс школи бізнесу Університету Норд тривалістю один робочий тиждень, що традиційно проходить у другий тиждень серпня. Програма бізнес-практики містить: ознайомчі лекції викладачів зазначеного університету щодо побудови міжнародних бізнес-стратегій, реалізації проєктів публічно-приватного партнерства, практичних питань реалізації публічного менеджменту і запровадження управлінського контролю, особливостей ведення бізнесу в умовах крайньої півночі, напрямів можливої взаємодії норвезьких і українських підприємств. Важливий складник бізнес-практики – ознайомлення з особливостями діяльності реальних норвезьких підприємств, що відбувається під час екскурсій. У різні роки українські студенти відвідали такі норвезькі підприємства, як "Салмон центр" ("Salmon Center"), "Пелагія АС" ("Pelagia AS"), "Гломфьорд Індастріпарк АС" ("Glomfjord Industripark AS"), "Яра Гломфьорд" ("Yara Glomfjord"), "Білфінгер індастріал сервіс" ("Bilfinger Industrial Services"), "Пошта Норвегії" ("Post Norway"), "Земельна рада Нурланда" ("Nordland county council"), "IPIC Солтен"("IRIS Salten"). В останній день практиканти доповідають про результат виконаних завдань щодо діяльності запропонованих для дослідження компаній.

Бізнес-практика для студентів Університету Норд триває один робочий тиждень у кінці вересня в Києві; спершу вони мають ознайомитися з економічним факультетом і Київським університетом, потім слухають лекції щодо особливостей навчання, ведення бізнесу в Україні, відвідують Музей історії університету, Зоологічний музей і Ботанічний сад ім. акад. О. В. Фоміна, українські підприємства, як-от: ПАТ "Фармак", "Київський ювелірний завод", "АйХаб Київ" ("iHUB Kyiv"), Інститут садівництва Національної академії аграрних наук України, ПАТ "Оболонь", Державне підприємство "Антонов", будівельний гіпермаркет "Епіцентр", ТОВ "Нова пошта", IT-компанія "Ітера" ("Itera"), компанія "Егерзунд Сіфуд" ("Egersund Seafood"), Громадська спілка "Реанімаційний пакет реформ".

Науково-дослідна практика магістрів є обов'язковим складником освітніх програм для здобуття освітнього ступеня "Магістр" і проводиться з метою набуття студентами професійних навичок і вмінь здійснювати самостійну науково-дослідну роботу в академічних і спеціалізованих інститутах

і базується на основних концептуальних засадах проведення науково-дослідної практики студентів економічного факультету університету.

Місцем проходження науково-дослідної практики є кафедра фінансів, а за додаткової потреби вона може проводитися на базі науково-дослідних закладів – Науково-дослідного фінансового інституту при Міністерстві фінансів України, Державного науково-дослідного інституту інформатизації та моделювання економіки, Державної установи "Інститут економіки та прогнозування НАН України", відповідних профільних кафедр закладів вищої освіти, наукових і аналітичних підрозділів підприємств, установ, організацій, відомств, бібліотек тощо, які проводять науково-дослідні роботи чи здійснюють розробки й мають наукові здобутки у сфері наукової проблематики здобувачів вищої освіти.

Викладачі кафедри реалізують свій потенціал за різними напрямами дослідження фінансової науки. Загалом на кафедрі опубліковано понад 1200 наукових і навчальних праць, серед яких монографії, підручники й навчальні посібники, наукові статті в провідних фахових українських і міжнародних виданнях, зокрема понад 70 статей, що входять до міжнародних наукометричних баз даних "Скопус" і "Веб оф Сайнс".

Навчальний процес забезпечується необхідними навчально-методичними й науковими публікаціями викладачів кафедри, серед яких варто виокремити такі:

• підручники: Василик О. Д. Теорія фінансів, 2000; Василик О. Д. Податкова система України, 2004; Боринець С. Я. Міжнародні фінанси, 2006; Шелудько В. М. Фінансовий ринок, 2006; Шелудько В. М. Фінансовий менеджмент, 2013; Боринець С. Я. Міжнародні валютно-фінансові відносини, 2008; Банківська справа / за ред. І. О. Лютого, 2009; Гроші та кредит / за ред. І. О. Лютого, 2010; Лютий І. О., Солодка О. О. Банківський маркетинг, 2010; Боринець С. Я. Теорія та практика світових фінансів, 2016; Варналій З. С., Романюк М. В. Податкова система, 2019; Фінанси / за ред. І. О. Лютого, 2023;

• навчальні посібники: Податкова система / за ред. І. О. Лютого, 2009; Іпотека / за ред. І. О. Лютого, 2010; Науменкова С. В. Ринок фінансових послуг, 2010; Науменкова С. В. Недержавне пенсійне забезпечення, 2010; Науменкова С. В. Банківський нагляд (у співавт.), 2010; Варналій З. С., Романюк М. В. Податкова політика України (у співавт.), 2011; Фінансова безпека підприємства / за ред. З. С. Варналія, 2018; Погрібна Н. В. Професійна та корпоративна етика (у співавт.), 2019; Науменкова С. В. Проєктне фінансування, 2022; Фінанси / за ред. І. О. Лютого, 2020;

Підручники й навчальні посібники,
опубліковані колективом кафедри

• монографії: Гальчинський А. С. Теорія грошей, 1998; Лютий І. О. Грошово-кредитна політика в умовах перехідної економіки, 1999; Чеберяко О. В. Міжбюджетні відносини в умовах державного унітаризму України, 2004; Лютий І. О. Податки на споживання в економіці України, (у співавт.), 2005; Національні фінансові системи в умовах глобалізації / за ред. Лютого, 2008; Державний кредит та боргова політика України / за ред. І. О. Лютого, 2008; Ринок боргових цінних паперів в Україні: суперечності та тенденції розвитку / за ред. І. О. Лютого, 2008; Варналій З. С. та ін. Стійкість фінансових ринків України та механізми її забезпечення, 2010; Лютий І. О., Юрчук О. М. Банківські інститути в умовах глобалізації ринку фінансових послуг; Чеберяко О. В. Бюджетна система в УРСР 1920-х рр.: організаційно-правові та соціально-економічні основи функціонування, 2012; Варналій З. С. та ін.

Бюджетний процес в Україні: стан та проблеми інституційного забезпечення, 2014; Рожко О. Д. Державні фінанси у забезпеченні макроекономічної стабільності в Україні, 2016; Державне бюджетування в Україні: сутність та основні детермінанти / за ред. З. С. Варналія, 2016; Солодка О. О. Похідні фінансові інструменти: функціональні механізми та суперечності використання в Україні, 2016; Варналій З. С. та ін. Фінансування державних вищих навчальних закладів України, 2017; Лютий І. О., Карпич А. Ю. Цифрові токени у фінансуванні приватного бізнесу, 2019; Любкіна О. В. Теоретичні засади та практика функціонування ринку фінансових активів, 2019; Модернізація державних фінансів України в контексті європейського вибору / за ред. І. О. Лютого, В. Б. Тропіної, 2019; Лютий І. О., Спасів Н. Я. Фінанси об'єднаних територіальних громад: сучасна парадигма та практика функціонування в Україні, 2020; Варналій З. С. Економічна та фінансова безпека України в умовах глобалізації, 2020; Лютий І. О., Курищук К. К. Внутрішні запозичення у формуванні державного бюджету України, 2021; Варналій З. С. та ін. Трансфертне ціноутворення: сутність та методи застосування, 2021; Фінансова система України: реалії, виклики, перспективи / за ред. І. О. Лютого, 2023.

Науково-дослідна робота викладачів, докторантів, аспірантів і студентів відіграє важливу роль у підвищенні їхньої кваліфікації, а також доступності для студентів досягнень сучасної фінансової науки й формуванні у здобувачів навичок самостійної аналітичної роботи.

Викладачі кафедри:

• підвищують рівень наукового потенціалу за рахунок підготовки й захисту дисертацій (докторських і доктора філософії), а також створення і функціонування наукової школи;

• отримують гранти, беруть участь у міжкафедральних, міжфакультетських дослідженнях і конкурсах Національного фонду досліджень України, Міністерства освіти і науки України, інших установ державної і приватної форм власності, а також на здобуття премій за кращі наукові роботи;

• укладають договірні теми на виконання науково-дослідних робіт;

• публікують праці у високорейтингових фахових вітчизняних і закордонних виданнях, зокрема й тих, які входять до наукометричних баз "Скопус" або "Веб оф Сайнс", що забезпечує зростання їхнього рейтингу та індексу цитування;

• випускають одноосібні й колективні монографії з актуальних проблем фінансів;

• беруть участь у вітчизняних і міжнародних наукових і науково-практичних заходах (форумах, конференціях, семінарах тощо);

• проводять на базі кафедри щорічні міжнародні науково-практичні конференції, беруть участь в організації та проведенні Міжнародних форумів (EFBM 2019, EFBM 2021);

• продовжують науково-дослідницьке співробітництво з Університетом Норд та іншими міжнародними академічними партнерами (наприклад, Азербайджанським державним економічним університетом), а також здійснюють пошук інших закордонних партнерів для спільних наукових досліджень;

• збільшують кількість стажувань викладачів, студентів і аспірантів у провідних закордонних і вітчизняних закладах вищої освіти, інших професійних установах державної і приватної форм власності, зокрема за програмами наукової та освітньої мобільності;

• активізують роботи студентських наукових гуртків і підготовку їхніх наукових публікацій;

• готують студентів до всеукраїнських студентських олімпіад і всеукраїнських конкурсів студентських наукових робіт і міжнародних дослідницьких конкурсів ("Рисерч Челендж", "Етикс Челендж"), що відповідають профілю кафедри;

• беруть участь у виборюванні права стати базовим закладом вищої освіти з проведення Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт із галузей знань і спеціальностей (за профілем кафедри) і другого туру зазначеного конкурсу на базі Київського університету;

• розширюють наукові зв'язки з вітчизняними й закордонними закладами вищої освіти й науково-дослідними установами через рецензування випускних кваліфікаційних робіт магістрів і дисертаційних робіт і продовжують діяльність викладачів кафедри як членів різноманітних наукових і експертних рад, журі наукових конкурсів і олімпіад (зокрема ІІІ етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів – членів Малої академії наук України), комісій підсумкової атестації тощо.

Високий рівень кваліфікації професорсько-викладацького колективу, доступність для студентів і аспірантів досягнень сучасної фінансової науки й формування у студентів навичок самостійної аналітичної роботи сприяє формуванню ефективної організації науково-дослідної роботи викладачів, докторантів¸ аспірантів і студентів кафедри.

За роки свого функціонування кафедра підготувала 4200 висококваліфікованих і конкурентоспроможних фахівців для фінансової системи України, а також понад 110 фахівців вищої категорії.

На кафедрі були підготовлені й захищені докторські дисертації представників факультету та інших установ:

• першого заступника директора Науково-дослідного фінансового інституту при Міністерстві фінансів України, заслуженого економіста України В. І. Кравченка (наук. консультант проф. О. Д. Василик, 1998);

• завідувачки кафедри фінансів Тернопільського національного економічного університету ім. С. І. Юрія, заслуженої діячки науки і техніки України О. П. Кириленко (наук. консультант проф. О. Д. Василик, 2002);

• завідувача кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту Львівського національного університету імені Івана Франка, заслуженого діяча науки і техніки України М. І. Крупки (наук. консультант проф. О. Д. Василик, 2003);

• завідувачки кафедри обліку та фінансів Івано-Франківського навчально-наукового інституту менеджменту Тернопільського національного економічного університету Л. М. Алексеєнко (наук. консультант проф. І. О. Лютий, 2006);

• завідувачки кафедри страхування, банківської справи та ризик-менеджменту З. М. Васильченко Київського університету (наук. консультант – проф. О. Д. Василик, 2006);

• голови правління банку "Аркада", заслуженого економіста України К. В. Паливоди (наук. консультант проф. Т. Т. Ковальчук, 2010);

• директора Інституту післядипломної освіти, заслуженого економіста України О. Д. Рожка (наук. консультант проф. І. О. Лютий, 2017);

• професорки кафедри фінансів, банківського бізнесу та оподаткування Національного університету "Полтавська політехніка" С. В. Онищенко (наук. консультант проф. З. С. Варналій, 2017);

• професорки кафедри фінансів Київського університету О. О. Солодкої (наук. консультант проф. І. О. Лютий, 2018);

• професора кафедри аналітичної економії та міжнародної економіки Львівського національного університету імені Івана Франка І. М. Крупки (наук. консультант проф. І. О. Лютий, 2021);

• заступника декана економічного факультету Київського університету О. В. Любкіної (наук. консультант проф. І. О. Лютий, 2021).

Професори кафедри брали участь у роботі спеціалізованої вченої ради Д.26.001.12 (функціонувала до грудня 2021) з правом прийняття до захисту дисертаційних робіт за спеціальностями 08.00.08 "Гроші, фінанси і кредит" та 08.00.09 "Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)". І. О. Лютий, З. С. Варналій, С. В. Науменкова і О. О. Солодкий були членами ради, О. Д. Рожко очолював її з березня 2020 до грудня 2021 року.

2021 року в Київському університеті було засновано наукову школу "Сучасна парадигма розбудови системи публічних фінансів і фінансова політика держави", фундатором якої є І. О. Лютий. Колектив школи об'єднує понад 30 науковців, серед яких 6 докторів, професорів і 13 кандидатів наук, доцентів, а також викладачів, аспірантів і студентів кафедри фінансів та інших кафедр.

За останні роки представники наукової школи взяли участь у реалізації 7 міжнародних проєктів; було здійснено підготовку 2 докторів наук, 8 кандидатів наук, 1 доктора філософії; отримано 2 авторські свідоцтва; опубліковано 12 монографій, 4 підручники й 3 навчальні посібники, 104 статті у виданнях, рекомендованих Міністерством освіти і науки України, українських і закордонних рецензованих журналах; ініційовано і проведено 10 конференцій.

За ініціативи та під керівництвом керівника наукової школи І. О. Лютого було реалізовано кілька міжнародних проєктів і конференцій. З 2003 року щорічно проводиться Міжнародна науково-практична конференція "Світові тенденції та перспективи розвитку фінансової системи України" з актуальних питань розбудови фінансової системи України в умовах посилення глобалізаційних процесів і здійснення фінансової відбудови країни у повоєнний період.

З 2013 року І. О. Лютий – координатор і керівник від Київського університету таких проєктів за грантовими угодами від Норвезького центру міжнародного співробітництва у сфері вищої освіти (The Norwegian Centre for International Cooperation in Higher Education) між бізнес-школою Університету Норд та Київським університетом: "Норвезько-українське співробітництво в галузі економіки публічного сектору; фінанси, бюджетування і бухгалтерський облік" (2016–2019); "Норвезько-українське співробітництво в галузі бухгалтерського обліку, бюджетування та фінансування державного сектору" (2018–2021). Результатом реалізації цих проектів є чинні програми подвійного дипломування з можливістю отримання двох дипломів (магістра й доктора філософії) – Київського університету та Університету Норд (відповідальна Н. С. Мєдвєдкова).

Міжнародне наукове співробітництво завжди було одним із ключових елементів довготермінової стратегії Київського університету, яка зосереджується на розширенні присутності нашого університету в Європі, розробленні нових спільних програм підготовки докторів філософії, збільшенні проєктів академічної наукової мобільності студентів, аспірантів, викладачів. Ця стратегія активно реалізується у співпраці кафедри фінансів із провідними університетами Франції, Норвегії, Німеччини.

Упродовж 2007–2009 років на базі й у співпраці з Університетом Ніцци – Софія Антиполіс (Франція) проводились міжнародні конференції з проблем розвитку національних фінансових систем в умовах глобалізації.

Норвезько-український бізнес-форум, 2019

Під час Норвезько-українського бізнес-форуму, який проходив у м. Осло, Університет Норд і Київський університет уклали угоду про створення спільної освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії (угода котютель). Із цього розпочався новий проєкт "Норвезько-українське співробітництво в галузі державного сектору бухгалтерського обліку, бюджетування та фінансування науково-дослідної освіти (NUPRE)", спрямований на зміцнення українсько-норвезької співпраці у сфері освіти й наукових досліджень. Завдяки спільній програмі щорічно, починаючи з 2020 року, українські аспіранти матимуть можливість протягом семестру навчатися в Університеті Норд, писати дисертаційні роботи під науковим керівництвом іноземних професорів-супервайзерів і отримати подвійні дипломи доктора філософії – Київського університету та Університету Норд, а молоді вчені – проводити довготривалі дослідження в Норвегії.

До співпраці в межах проєкту залучають визнаних на міжнародному рівні науковців і викладачів, органи влади й міжнародні організації; навчання ґрунтується на принципах актуальності, спільних інтересів і здатності позитивно впливати на довкілля.

Головні ініціатори та координатори проєкту з норвежської сторони – професор Ф. Меленвік, директор Вищого північного центру бізнесу та управління Університету Норд, професор А. Бурмістров, завідувач кафедри економічного аналізу та бухгалтерського обліку школи бізнесу Університету Норд; координатор проєкту з української сторони – завідувач кафедри фінансів І. О. Лютий.

У межах проєкту "Норвезько-українське співробітництво у сфері бухгалтерського обліку, бюджетування та фінансування державного сектору (NUPRE)" між Київським університетом та Університетом Норд на постійній основі відбуваються науково-методологічні семінари "Видання для молодих дослідників" ("Publishing for young researchers").

Викладачі кафедри фінансів незмінно беруть участь у спільних наукових грантових програмах і виконанні науково-дослідних робіт. Серед них:

• CPEA-ST/10022 "Внутрішній контроль і структура COSO: застосування на університетський сектор" ("Internal Control and the COSO framework: Application to the university sector");

• "Трансфер технологій у постсоціалістичні економіки від Фонду «Фольксваген фаундейшн»" ("Technology Transfer in Post-Socialist Economies from the «Volkswagen Foundation»");

• "Фінансова стабілізація класичних університетів в умовах вияву глобальних наслідків пандемії COVID-19" (проєкт від Національного фонду досліджень України);

• SG53708 "Розвиток міждисциплінарного аналітичного центру соціально-економічного добробуту та психічного здоров'я" (проєкт від Міжнародного фонду "Відродження");

• CPEA-LT-2017/10004 "Норвезько-українське співробітництво у сфері бухгалтерського обліку, бюджетування та фінансування державного сектору (NUPRE)" ("Norwegian-Ukrainian cooperation in a field of Public sector accounting, budgeting and finance Research Education (NUPRE)");

• CPEA-2015/10005 "Норвезько-українське співробітництво в галузі економічної освіти державного сектору: бухгалтерський облік, бюджетування і фінанси (NUPSEE)" ("Norwegian-Ukrainian cooperation in Public Sector Economy Education: Accounting, Budgeting and Finance (NUPSEE)");

• "Ознайомча поїздка з делимітації, демаркації, децентралізації кордону" "Study Visit on Border Delimitation, Demarcation, Decentralization" (міжурядовий проєкт "Технічна допомога та обмін інформацією (TAIEX)", Україна – Франція);

• "Нові геостратегічні загрози соціальної безпеки людини в умовах гібридної війни та шляхи їхнього запобігання" (проєкт Національного фонду досліджень України).

На 2023–2026 роки заплановано виконання кафедральної теми "Модернізація публічних фінансів в умовах посилення глобалізаційних процесів".

Наукові праці викладачів, докторантів і аспірантів публікуються в провідних вітчизняних фахових виданнях: "Економіка України", "Фінанси України", "Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка", "Вісник НБУ", "Актуальні проблеми економіки", "Світ фінансів" тощо, а також в авторитетних міжнародних виданнях: "The Journal of Economic Sciences: Theory and Practice", "The Advanced Science Journal", "European Journal of Economics and Management Sciences", "Baltic Journal of Economic Studies" та ін.

Професори кафедри І. О. Лютий, З. С. Варналій, С. В. Наумєнкова, О. Д. Рожко, О. В. Чеберяко – члени редакційних колегій багатьох вітчизняних і міжнародних журналів ("Фінанси України", "Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка", "Банківська справа", "Фінансовий контроль", "Фінансові послуги", "Світ фінансів", "Економіка" (Литва), Вісник Чернівецького університету", "Глобалізація і бізнес" ("Globalization and bussines") (Грузія) тощо.

Викладачі, докторанти та аспіранти мають значний досвід щодо наукового співробітництва з Міністерством фінансів України, Міністерством економіки України, Національним банком України, Радою національної безпеки і оборони України, органами місцевого самоврядування, суб'єктами підприємництва з виконання бюджетних і договірних тем і підготовки аналітичних доповідей.

Наукові розробки й практичні пропозиції викладачів кафедри знайшли віддзеркалення в низці важливих для України державних програм і законопроектів, зокрема в підготовці Податкового кодексу України, законопроєктів "Про банки та банківську діяльність", "Про державний борг", концепції розвитку банківської системи України, пропозицій щодо вдосконалення бюджетного законодавства, матеріалів засідання Ради національної безпеки і оборони України, основних засад грошово-кредитної політики Національного банку України тощо.

Викладачі – члени спеціалізованих учених рад в інших провідних закладах вищої освіти – постійно виступають опонентами із захисту докторських і кандидатських дисертацій, беруть участь у роботі Наукової ради Міністерства освіти і науки України, Міністерства фінансів України, Асоціації платників податків України, Рахункової палати України, Державної аудиторської служби України тощо.

Наукову позицію кафедри з актуальних питань розвитку фінансово-бюджетної системи викладачі репрезентують на всеукраїнських і між-

народних науково-практичних конференціях, симпозіумах, круглих столах. З 2003 року під її егідою щорічно проводиться Міжнародна науково-практична конференція з актуальних питань сучасного розвитку світової фінансової системи й визначення напрямів розбудови і модернізації фінансової системи України "Світові тенденції та перспективи розвитку фінансової системи України". До цієї роботи залучено вчених і практиків з майже всіх регіонів України, а також іноземних країн (США, Норвегії, Німеччини, Франції, Швеції, Азербайджану, Естонії, Литви, Грузії, Молдови, Казахстану, Туркменістану та ін.). Особливістю конференції є проведення в її межах студентських секцій, у яких беруть участь здобувачі освіти із закладів вищої освіти України та зарубіжжя; за результатами конференції виходить друком збірник студентських статей. 25 і 26 травня 2023 року відбулася шістнадцята конференція з нагоди 30-ї річниці від дня заснування кафедри фінансів.

XVI Міжнародна науково-практична конференція "Світові тенденції та перспективи розвитку фінансової системи України", 2023

У пленарному засіданні взяли участь представники закладів вищої освіти, наукових і державних установ і організацій України та інших держав (Норвегії, Німеччини, Азербайджану, Данії та ін.). Ректор Київського університету В. А. Бугров привітав ювілярів, вручивши подяку колективу кафедри, відзначивши кропітку освітянську роботу й плідну наукову діяльність, вагомий внесок у розвиток вітчизняної галузі економіки та фінансів, якісну підготовку фахівців для фінансової системи України.

Вручення подяки ректора колективу кафедри фінансів, 2023

Також із вітальним словом до наукової спільноти звернулися деканка економічного факультету А. І. Ігнатюк і завідувач кафедри фінансів І. О. Лютий.

Деканка економічного факультету А. І. Ігнатюк на конференції з нагоди 30-річчя від дня заснування кафедри фінансів, 2023

Основними тематичними напрямами роботи конференції є:

• фінансова політика та ефективність функціонування бюджетної системи України;

• публічні фінанси й державний фінансовий контроль;

• корпоративні фінанси й конкурентоспроможність національної економіки;

• світові тенденції і розвиток національного фінансово-кредитного ринку.

Засідання студентської секції XVI
Міжнародної науково-практичної конференції "Світові тенденції
та перспективи розвитку фінансової системи України", 2023

Кафедра фінансів також бере активну участь у роботі Міжнародних форумів EFBM, які проводить економічний факультет. У межах панелі "Світові тенденції та перспективи розвитку фінансової системи України" вона провела дві дослідницькі секції у змішаному форматі, у роботі яких взяли участь 73 учасники: "Реалії розбудови системи публічних фінансів України" (модератор І. О. Лютий) та "Цифровізація економіки України: перспективи та виклики для фінансової системи" (модератор З. С. Варналій).

Студенти кафедри демонструють результати своїх професійних і творчих здобутків, виборюючи перемоги та стаючи лауреатами всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конкурсів та олімпіад. Зокрема, переможцями та лауреатами всеукраїнських конкурсів студентських наукових робіт за профілем кафедри стали студенти, науковими керівниками яких були професори І. О. Лютий, З. С. Варналій,

С. В. Науменкова, О. В. Чеберяко, доцентка Н. А. Плєшакова. Студентські команди неодноразово були переможцями національного та фінального етапів таких відомих міжнародних конкурсів, як чемпіонат зі стратегічного менеджменту "Глобал Менеджмент Челендж" (наук. кер. проф. О. В. Любкіна) і Міжнародний конкурс з інвестиційних досліджень сертифікованого фінансового аналітика "Рисерч Челендж" (наук. кер. доц. М. О. Кнір), а також конкурс із розв'язання професійних етичних дилем "Етикс Челендж".

Регіональні фіналісти з країн європейського регіону та Африки (EMEA) Міжнародного конкурсу з інвестиційних досліджень Інституту сертифікованого фінансового аналітика "Рисерч Челендж" (CFA Institute Research Challenge), 2011/12 н. р., Велика Британія

Протягом 2017–2021 років студенти кафедри неодноразово ставали переможцями: Всеукраїнської олімпіади з дисциплін "Фінанси", "Державні фінанси"; Всеукраїнської олімпіади з дисципліни "Податкова система України"; Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт із природничих, технічних і гуманітарних наук за спеціальністю "Фінанси і кредит"; Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт із природничих, технічних і гуманітарних наук зі спеціалізації "Фінансова безпека"; Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт із природничих, технічних і гуманітарних наук за напрямом "Управління фінансово-економічною безпекою".

Переможці ІІ етапу Всеукраїнської студентської олімпіади з дисциплін "Фінанси і кредит" та "Державні фінанси", 2019

Переможці ІІ етапу Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт 2019/20 н. р.

На базі кафедри працюють три наукові гуртки, які є майданчиками для обміну думками й формування навичок наукових досліджень у студентів і аспірантів: "Формування системи публічних фінансів і фінансова політика України" (наук. кер. І. О. Лютий), "Фінансова безпека України в умовах глобалізації" (наук. кер. З. С. Варналій), "Податкова система України" (наук. кер. М. В. Романюк).

Учасники першого наукового гуртка – викладачі, аспіранти і студенти – надають основну увагу ролі трансформаційних процесів у світовій і вітчизняній економіці в розвитку системи публічних фінансів України. Його роботу спрямовано на необхідність удосконалення функціонування публічних фінансів в Україні й популяризацію вітчизняної фінансової науки.

Члени другого гуртка розглядають цікаві, актуальні питання фінансової безпеки України в умовах ендогенних і екзогенних, реальних і потенційних загроз. З науковими доповідями й повідомленнями виступають студенти й провідні фахівці у сфері фінансової безпеки України.

Засідання наукового гуртка "Фінансова безпека України
в умовах глобалізації", 2018

Під час роботи третього гуртка його члени дискутують щодо змін у податковій системі й податковій політиці України, податковому законодавстві й нормативній базі, що регулює процеси адміністрування податків, виступають із доповідями й презентаціями.

Студенти мають можливість зустрітися з провідними фахівцями України в галузі податків, представниками аудиторських і консалтингових компаній, працівниками податкових органів. Наприклад, у травні

2021 року відбулася зустріч із представниками відомих аудиторських компаній, зокрема "Нексія ДК. Аудиторс енд Консалтентс" ("Nexia DK. Auditors & Consultants") (група компаній, що є частиною провідної глобальної мережі незалежних аудиторських і консалтингових компаній "Нексія інтернешнл" ("Nexia International")), які є визнаними спеціалістами в податковому і корпоративному праві, злитті та поглинанні, корпоративній реорганізації.

Професори І. О. Лютий (керівник відділення економіки Малої академії наук України) та О. Д. Рожко (керівник секції), доценти В. А. Делас і Н. А. Плєшакова (члени журі) входять до складу журі ІІІ етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів – членів Малої академії наук України, що дає можливість забезпечити функціонування безперервної системи відбору обдарованої молоді.

Випуск магістрів, 2021

Викладачі кафедри постійно стажуються у відомих закордонних і вітчизняних закладах вищої освіти і наукових установах. Упродовж вересня 2020 – червня 2021 року чотири представниці кафедри – О. В. Чеберяко, Н. С. Мєдвєдкова, Н. А. Плєшакова, О. Б. Яфінович – підвищували свій фаховий і професійний рівень завдяки участі в навчальній програмі "Управління публічними фінансами" від Київської школи економіки. В Україні зазначену освітню програму було розроблено з урахуванням закордонних управлінських тенденцій;

її реалізовувано завдяки підтримці урядів Швеції і Німеччини. Після закінчення стажування викладачки одержали сертифікати Київської школи економіки й Української школи урядування про успішне завершення навчання і підвищення кваліфікації за загальною професійною (сертифікованою) програмою "Управління публічними фінансами". 2021 року професорка С. В. Науменкова стажувалася в Університеті прикладних наук Дойче Бундесбанку ("Банки завтрашнього дня – економічні рамки, сервіси й регулювання") (University of Applied Science – Deutsche Bundesbank ("Banks of Tomorrow – Economic Framework, Services and Regulation")).

Професія фінансиста є однією з найпрестижніших і високооплачуваних у світі та вимагає системного застосування управлінських і аналітичних навичок для оцінювання фінансового стану підприємств і організацій, бюджетування і прогнозування, контролю над витрачанням грошових коштів і розроблення заходів з мінімізації ризиків.

Фінанси, банківська справа та страхування – єдина економічна спеціальність, яка цілеспрямовано готує фахівців для роботи у фінансових установах (органи державної влади й місцевого самоврядування), фінансових службах підприємств та організацій різних форм власності.

Випускники за спеціальністю 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" можуть працювати:

• у державному секторі на посадах керівників і спеціалістів різних відділів в Офісі Президента, Міністерстві фінансів України, Рахунковій палаті України, Національному банку України, Державній податковій службі України, Державній аудиторській службі Україні, Державній службі фінансового моніторингу України, Державній казначейській службі України, Державній митній службі України, Пенсійному фонді України та інших позабюджетних фондах, а також районних і обласних державних адміністраціях, органах місцевого самоврядування;

• у корпоративному секторі на посадах фінансових директорів, головних бухгалтерів, керівників і спеціалістів фінансових та економічних підрозділів, фінансових аналітиків, аудиторів і бухгалтерів, економістів, фінансистів;

• у фінансовому секторі на посадах керівників і спеціалістів різних відділів аудиторських компаній, банківських установ, страхових компаній, інвестиційних фондів, представництв міжнародних фінансових організацій;

• займатися науково-дослідною і педагогічною діяльністю в науково-дослідних установах і закладах вищої освіти.

Кафедра фінансів підготувала багато висококваліфікованих фахівців для установ державної і місцевої влади та управління, освітніх установ,

підприємств реального сектору економіки, а також сфери ринку фінансових послуг. Наші випускники очолювали провідні керівні посади у фінансовій системі Україні й сприяли її соціально-економічному розвитку. Зазначимо лише кілька відомих прізвищ: Г. Анзіна – виконавча директорка Асоціації інвестиційних професіоналів сертифікованого фінансового аналітика суспільства (CFA Society Ukraine); О. Балануца – посол України в Кувейті; Т. Богдан – директорка з наукової роботи Інституту Гроуфорд "Growford Institute"; М. Василенко – начальник відділу з маркетингових комунікацій та зв'язків із громадкістю у "Ясно"; Д. Головчук – керівник департаменту "Гостя" відділу електронної комерції "Сільпо"; І. Горова – співзасновниця продюсерського центру "Мізки Інтертейнмент" ("Mozgi Entertainment"), головна виконавча директорка та генеральна продюсерка групи компаній "Мізки Груп" Mozgi Group; Д. Грицута – голова правління СК "Княжа VIG"; Р. Іллічов – генеральний директор Федерації роботодавців України; В. Криклій – міністр інфраструктури України протягом 2019–2021 років; А. Морозов – генеральний директор і співзасновник "Веббілаб"; П. Мороз – керівник відділу аналізу та адміністрування агроіндустріального холдингу "Миронівський хлібопродукт"; А. Нагаєвський – народний депутат України дев'ятого скликання; О. Опанасенко – народний депутат України восьмого скликання; О. Перцовський – керівник пасажирського напрямку АТ "Укрзалізниця"; А. Ротов – ексгенеральний директор СК "АКСОР", радник із фінансової безпеки в IA Groupe financier у Квебезі; М. Шелемба – генеральний директор компанії "Датагруп" та ін.

Для врахування тенденцій ринку праці викладачами кафедри здійснюється його моніторинг, проводяться опитування і професійні дискусії з роботодавцями – державними установами й соціальними інститутами (Міністерством фінансів, Міністерством цифрової трансформації, Державною казначейською службою, Державною податковою службою, Рахунковою палатою, Національним банком України, Інститутом демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи), а також фірмами, що надають аудиторські й фінансові консультаційні послуги, зокрема "КПМГ", "Ернст енд Янг", "ПрайсвотерхаусКуперс", "Бейкер Тіллі", "Роланд Бергер", учасниками фінансового ринку "Блекшилд кепітал груп", банківськими установами ПроКредит Банк, Райффайзен Банк Аваль, страховими компаніями, а саме "Княжа VIG", IT-компаніями, зокрема "Генезіс", стаффінговою групою "АНКОР Україна", компаніями-виробниками продуктів харчування і напоїв "Нестле", "Кока-Кола".

День вишиванки, 2017

Здобутки кафедри у сфері міжнародної діяльності ґрунтуються на укріпленні зв'язків і посиленні наукового співробітництва з університетами, громадськими організаціями, державними інституціями у галузі вищої освіти іноземних країн як умови прискорення інтеграції України в європейське та світове товариство. Основними напрямами міжнародної діяльності кафедри є:

• інтернаціоналізація освітніх програм та їхня легалізація на основі партнерства із закордонними університетами через реалізацію на різних рівнях вищої освіти програм із можливістю отримання подвійного диплома;

• залучення до навчального процесу іноземних лекторів, професорів і закордонних практиків-професіоналів;

• участь викладачів, студентів і аспірантів кафедри в міжнародних конференціях;

• збільшення контингенту іноземних студентів і аспірантів;

• сприяння участі співробітників, студентів і аспірантів кафедри в міжнародних програмах академічної мобільності й наукових стажуваннях, бізнес-практиці;

• підготовка і видання спільних з іноземними науковцями навчальних і наукових праць (монографій, глосаріїв, підручників) шляхом створення інтернаціональних колективів, які будуть сприяти якості та актуальності фінансової освіти, зокрема в межах напрямів співпраці в проєктах українсько-норвезького й українсько-азербайджанського співробітництва;

• продовження практики надання стипендій у межах кооперації з Інститутом сертифікованого фінансового аналітика для складання міжнародного іспиту за його програмою.

Професорсько-викладацький колектив кафедри фінансів понад двадцять років залучений до освітнього процесу у Військовому інституті Київського університету, активно співпрацює з кафедрою фінансового забезпечення військ. Зокрема, у межах зазначеної співпраці здійснюється підготовка здобувачів освітнього ступеня "Бакалавр" за спеціальністю 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" за програмами "Фінанси та військова економіка" (денна), "Фінанси і кредит" (заочна), де викладаються такі дисципліни: "Фінанси", "Ринок державної та муніципальної позики", "Місцеві фінанси", "Фінанси бюджетних організацій", "Державний фінансовий контроль та аудит", "Фінансовий ринок". З лютого 2022 року випускники цього закладу освіти мужньо боронять нашу Батьківщину від російських окупантів.

Викладачі кафедри фінансів не могли стояти осторонь подій, пов'язаних із військовою агресією. Деякі з них долучилися до лав територіальної оборони, інші регулярно здійснюють фінансову допомогу ЗСУ та беруть участь у благодійних проєктах, що наближають Перемогу в Україні.

Концепція функціонування та розвитку кафедри фінансів – здійснення підготовки фахівців нового типу відповідно до сучасних орієнтирів розвитку освіти і науки України, інтеграції України до європейського простору, здатного здійснити глибокий аналіз економічних та соціальних процесів, і на цій основі сформувати та реалізувати фінансову стратегію забезпечення розвитку як держави, так і окремої компанії. Кафедра фінансів економічного факультету Київського університету формує майбутню фінансову еліту незалежної України – рівноправного суб'єкта європейського простору.

РОЗДІЛ 10
ПІДГОТОВКА ПРОФЕСІОНАЛІВ З УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ І МІЖНАРОДНИМ БІЗНЕСОМ: НАВЧАННЯ ДЛЯ УСПІХУ

У кінці 1990-х років перед Україною постали виклики щодо незалежного й повноцінного входження у світогосподарські процеси, формування стійкого міжнародного іміджу; виникла нагальна потреба підготовки нового покоління фахівців, здатних розв'язувати складні теоретичні проблеми аналізу тенденцій світової економіки, міжнародних економічних відносин і приймати складні управлінські рішення в умовах турбулентного ринкового середовища. Для реалізації цих складних історичних вимог на економічному факультеті Київського університету в травні 1998 року було створено кафедру міжнародної економіки (з 2013 кафедра міжнародної економіки та маркетингу, з 2023 – кафедра маркетингу і бізнес-адміністрування).

Мета кафедри – підвищення якості професійної освіти, усебічний гармонійний розвиток особистості; формування нової генерації патріотичної інтелігенції; підготовка фахівців, які володіють унікальними знаннями, уміннями й навичками виявляти тенденції та аналізувати закономірності функціонування міжнародної економіки, генерувати й перевіряти гіпотези для розроблення стратегій і прийняття проактивних управлінських рішень, здійснювати діагностику ринкового стану суб'єктів господарювання в умовах турбулентності національного й міжнародного бізнес-середовища, планувати й проводити маркетингові дослідження на основі виявлених управлінських проблем; збирати первинну інформацію; виявляти моделі ринкової поведінки споживачів; розробляти стратегії ринкової і продуктової діяльності; приймати гнучкі екстрені управлінські рішення.

Унікальність кафедри визначалася тим, що викладали фахові дисципліни представники однієї з перших наукових шкіл, автори сучасних

концепцій міжнародної економіки й маркетингу, оригінальних методик, наукових, навчальних і методичних праць, перших кейсів, розроблених за матеріалами української бізнес-практики. Викладання дисциплін із загальноекономічної, гуманітарної, математичної підготовки також здійснювали представники наукових шкіл інших факультетів Київського університету.

З перших днів підготовку фахівців було зорієнтовано на поєднання теоретичних проблем із бізнес-практикою, дослідження перших господарських ситуацій, які відбивали наявну економічну дійсність, глибоке вивчення іноземних мов, співпрацю з вітчизняними й закордонними партнерами університету, залучення студентської молоді до наукової і проєктної роботи. Завдяки опануванню авторських методик аналізу й прийняття практичних господарських рішень у синергетичному поєднанні з фундаментальною методологічною підготовкою студенти кафедри є конкурентоспроможними на національному й міжнародному рівнях.

Кафедра завжди вирізнялася високим науковим потенціалом. Її перший колектив налічував 7 осіб, серед яких були 3 доктори економічних наук, професори, і 4 кандидати економічних наук, а за 24 роки її існування кількість педагогічних працівників зросла майже втричі – до 20 фахівців, серед яких 5 докторів і 15 кандидатів наук, зокрема 4 професори, 12 доцентів, 4 асистенти.

Першим завідувачем кафедри міжнародної економіки став випускник економічного факультету Київського університету, відомий учений-економіст, доктор економічних наук, професор, лауреат нагороди Ярослава Мудрого Академії наук вищої школи України **Анатолій Павлович Румянцев** (1998–2002), відомий своїми науковими працями з міжнародної економіки, бізнесу, зовнішньоекономічної діяльності.

А. О. Старостіна

З 2002 року кафедру очолила вчена-економістка, докторка економічних наук, професорка **Алла Олексіївна Старостіна**.

1976 року вона закінчила з відзнакою економічний факультет Київського університету. Достроково завершивши навчання в аспірантурі, 1980 року захистила кандидатську дисертацію, 1999 – докторську дисертацію на тему "Методологія і практика маркетингових досліджень в Україні", що фактично стала фундаментом, на якому базува-

лася вітчизняна школа маркетингових досліджень. Упродовж 1976–2002 років працювала в Київському політехнічному інституті, у якому протягом 1993–2002 років завідувала кафедрою промислового маркетингу, 2002–2013 – кафедрою міжнародної економіки, 2013–2022 – кафедрою міжнародної економіки та маркетингу Київського університету.

А. О. Старостіна – авторка понад 318 наукових і навчальних праць, серед яких 13 монографій, що видані в країнах Європейського Союзу, 27 підручників і навчальних посібників, зокрема й таких, що очолюють авторитетні рейтинги навчальної літератури, а також 154 статті у фахових і наукометричних виданнях. Здійснювала наукове редагування понад 25 іноземних видань із маркетингу, маркетингових досліджень, економіки, менеджменту, фінансів та інвестицій; членкиня редколегій наукових фахових журналів: "Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка", "Теоретичні та прикладні питання економіки", "Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки", "Маркетинг в Україні", "Конкуренція". Підготувала 3 докторів і 23 кандидатів наук.

Протягом 2006–2020 років була головчинею спеціалізованої вченої ради Д.01.0012; упродовж 2006–2021 років очолювала спеціалізовану вчену раду Д 26.001.12 при Київському університеті, на якій було захищено понад 150 кандидатських і докторських дисертацій, проведено близько 10 додаткових розглядів і нострифікацій; з 1997 – засновниця й віцепрезидентка Всеукраїнської громадської організації "Українська асоціація маркетингу". Нині більше 8000 її учнів обіймають керівні посади в українських і міжнародних компаніях, десятки послідовників викладають маркетинг в університетах і бізнес-школах і розвивають започатковані нею підходи в галузі маркетингу, міжнародного бізнесу, маркетингових досліджень національних і міжнародних ринків.

Вона вперше в Україні розробила концепцію сутності маркетингу, методики дослідження національних і міжнародних ринків, впливу змінного бізнес-середовища на діяльність ринкових суб'єктів господарювання, конструювання авторського понятійно-категоріального апарату. Є керівницею наукової школи "Формування інноваційно-інвестиційної політики та системи менеджменту її реалізації", що визнана в Україні й за її межами, членкинею експертної ради Державної акредитаційної комісії з економіки, засновницею і членкинею правління Громадської організації "Об'єднання маркетологів України".

Безперечною заслугою Алли Олексіївни є робота щодо впровадження в навчальний процес сучасних інтерактивних технологій, яку вона

однією з перших розпочала в Україні. Зокрема, стала авторкою перших українських описів господарських ситуацій, які давали змогу готувати національні кадри з урахуванням специфіки економічної ситуації в Україні. З її ініціативи й під її керівництвом на базі авторської концепції і методики з 1994 року було розпочато підготовку фахівців через систему паралельного отримання другої вищої освіти в галузі маркетингу на базі інженерної підготовки. Це уможливило розв'язання проблеми поповнення ринку праці професійними фахівцями з управління в короткі терміни.

Вона є керівницею програми подвійного дипломування "Бізнес-адміністрування та консалтинг / Глобальна політика та міжнародні відносини" ("Business Administration and Consulting / Global Politics and International Relations") між Київським університетом і Університетом Мачерата – одним із найстаріших закладів вищої освіти Європи (1290); керівницею і учасницею міжнародних дослідницьких проєктів і бізнес-школи Київського університету. Протягом багатьох років є членкинею науково-методичної комісії з маркетингу Міністерства освіти і науки України, методичної комісії класичних університетів і експертної комісії з економіки та менеджменту Міністерства освіти і науки України; тренеркою-лекторкою "Центру економічної освіти" (провела десятки відкритих і корпоративних тренінгів із питань маркетингового управління, дослідження ринків, діагностики ринкового стану компаній, оцінювання експортних можливостей, реклами, стратегії підбору й аудиту персоналу тощо). За її участю здійснено десятки проєктів із дослідження різноманітних ринків, реструктуризації діяльності за замовленням українських та іноземних компаній.

За активну діяльність А. О. Старостіна отримала звання заслуженої діячки науки і техніки України (2009), а також відмінниці освіти; має нагрудний знак "За наукові та освітні досягнення" Міністерства освіти і науки України (2019), почесну грамоту Київського університету "За особливо видатні заслуги в розвитку університету" (2022), численні грамоти Міністерства освіти і науки України та економічного факультету, університетів-партнерів (зокрема й іноземних) і громадських організацій, почесні грамоти Міністерства освіти і науки України, голови Київської міської державної адміністрації, ректора Київського університету. Вона краща викладачка Київського університету (2020/21 н. р.) і лауреатка Державної премії України в галузі науки і техніки за комплекс підручників із маркетингу (2011).

Якісно новий етап в розвитку кафедри почався з 2002 року. У його основу був покладений міждисциплінарний підхід, який поєднував

фахівців із міжнародної економіки та управління міжнародним бізнесом. Це дало змогу побудувати модель підготовки фахівців за спеціалізацією "Дослідження міжнародних ринків та управління міжнародним бізнесом". Випускники кафедри почали отримувати високі рейтинги на ринку праці.

Колектив кафедри міжнародної економіки та маркетингу, 2019

Питання реорганізації кафедри міжнародної економіки та маркетингу вперше постало у вересні 2019 року, оскільки в розвитку кафедри тоді виявилася чітка тенденція до збільшення кількості студентів. Однак у той період кафедра першою на факультеті та в університеті розпочинала

Колектив кафедри маркетингу і бізнес-адміністрування, 2023

акредитаційний процес, який вимагав спільних зусиль усіх її членів із вивчення сильних і слабких сторін і перспектив її подальшого розвитку, а також концентрації уваги на внесенні змін в освітні програми, що стосувалися розвитку теорії і практики маркетингу. Отже, спільними зусиллями впродовж 2019–2022 років було акредитовано практично всі освітні програми кафедри (дві докторів філософії, чотири магістерські й одна бакалаврська). Реорганізацію кафедри було здійснено у квітні 2023 року. Її поділили на дві кафедри: міжнародної економіки й маркетингу і бізнес-адміністрування.

Нині колектив кафедри маркетингу і бізнес-адміністрування налічує 12 осіб, зокрема 4 доктори наук, 8 кандидатів наук, серед яких 3 професори, 7 доцентів, 2 асистенти. Обов'язки завідувачки кафедри покладено на Н. В. Руденко.

Наталя Валентинівна Руденко з квітня 2023 року виконувала обов'язки завідувачки кафедри маркетингу і бізнес-адміністрування, а із січня 2024 обійняла посаду завідувачки кафедри. 1997 року вона закінчила з відзнакою економічний факультет Київського університету, потім навчалася в аспірантурі на кафедрі економічної теорії. 2008 року захистила кандидатську дисертацію на тему "Вплив міжнародних тенденцій зайнятості на регулювання ринків праці у відкритій економіці" за спеціальністю 08.00.02 "Світове господарство і міжнародні економічні відносини в Інституті світової економіки і міжнародних відносин НАН України". З 2009 року працювала на посаді доцентки кафедри міжнародних економічних відносин і бізнесу Інституту міжнародних відносин Національного авіаційного університету. 2011 року Н. В. Руденко рішенням Атестаційної колегії Міністерства освіти і науки України було присвоєне вчене звання доцентки кафедри міжнародних економічних відносин і бізнесу. З 2012 року вона працювала на посаді доцентки кафедри міжнародної економіки та економічної дипломатії Дипломатичної академії України при Міністерстві закордонних справ України. З 2018 року продовжила діяльність на посаді доцентки кафедри міжнародної економіки та маркетингу Київського університету.

Н. В. Руденко

Із жовтня 2022 до квітня 2023 року виконувала обов'язки завідувачки кафедри міжнародної економіки та маркетингу.

Наукові здобутки Н. В. Руденко: понад 100 публікацій, зокрема колективні монографії, підручники, науково-методичні комплекси; більше 40 статей – у вітчизняних рецензованих фахових виданнях, а також англійською мовою у виданнях, що входять до наукометричних баз даних "Скопус" і "Веб оф Сайнс". Вона активно підвищує рівень кваліфікації на тренінгах і стажуваннях в Україні й за кордоном. Займається громадською роботою: працює у профспілковому бюро економічного факультету, є членкинею Громадської організації "Об'єднання маркетологів України".

Незважаючи на складний воєнний час, науково-педагогічний колектив кафедри потужно працює у складі групи експертів у галузі освіти України, редакційних колегій наукових видань, видавництв, оргкомітетів всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференцій і наукових конкурсів. Зокрема, за редакцією А. О. Старостіної у видавництвах "Вільямс" і "Діалектика" вийшло чотири підручники з економіки та фінансів (у перекладі).

Професорки А. О. Старостіна, О. Л. Каніщенко, О. А. Біловодська, доцентка Н. Ю. Кочкіна – членкині редакційних колегій численних вітчизняних та іноземних періодичних видань. А. О. Старостіна й О. Л. Каніщенко – членкині організаційних комітетів багатьох міжнародних науково-практичних конференцій. О. Л. Каніщенко й О. А. Біловодська працюють у складі галузевих конкурсних комісій всеукраїнських конкурсів студентських наукових робіт. Професор А. О. Длігач – координатор і провідний економіст зі створення Національної економічної стратегії 2030, яка прийнята урядом України 17 березня 2021 року. Н. Ю. Кочкіна – наукова керівниця Міжнародного дослідницького проєкту "X-Культура" ("X-Culture") (США). О. А. Біловодська, Н. Ю. Кочкіна – експертки Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти. О. А. Біловодська – експертка з питань акредитаційної експертизи освітньо-професійних програм фахової передвищої освіти Державної служби якості освіти України. О. Л. Каніщенко – членкиня науково-методичної комісії Міністерства освіти і науки України за спеціальністю 075 "Маркетинг". Члени кафедри неодноразово виступали опонентами на захисті дисертацій, брали участь у рецензуванні підручників, посібників, монографій.

О. А. Біловодська значну частину своїх праць присвятила дослідженню проблем маркетингу інновацій та управління інноваційним розвитком

в умовах інтернаціоналізації бізнес-процесів; вона стипендіатка Міністерства освіти і науки України й лауреатка гранту Президента України для молодих учених; має подяки й грамоти Міністерства освіти і науки України.

Особливостям розвитку концепції системно-рефлексивного управління, моделей бренд-менеджменту присвячено роботи А. О. Длігача, який неодноразово визнавався найкращим фахівцем із маркетингу (за рейтингом Ukrainian Marketing Awards) та управлінського консалтингу (за рейтингом Trade Master); він – голова ради Коаліції бізнес-спільнот за модернізацію України, співзасновник Центру економічного відновлення.

О. Л. Каніщенко – провідна фахівчиня у сфері маркетингу. Спеціалізується на проблемах розвитку міжнародного маркетингу як елементу системи управління інтернаціоналізованою підприємницькою діяльністю економічних суб'єктів, систематизації концептуальних підходів до його визначення; виявленні закономірностей інтенсифікації міжнародної маркетингової діяльності українських підприємств в умовах глобалізації світової економіки; висвітленні технологій міжнародних ринкових досліджень і механізмів порівняльного аналізу умов міжнародного підприємництва. Вона розробила методику застосування стратегічних альтернатив і оперативно-тактичних інструментів міжнародного маркетингу для посилення ринкових позицій вітчизняних компаній у конкурентно напруженому світовому економічному просторі.

Значну увагу кафедра надає розробленню наукової проблематики дослідження тенденцій розвитку міжнародної економіки, євроінтеграційного розвитку, ефективного приєднання України до глобальної економіки, актуальних питань міжнародного трансферу технологій і міжнародної торгівлі, особливостей упровадження принципів сталого розвитку в міжнародному економічному середовищі; проблемам регіональної економічної інтеграції і дезінтеграційних процесів, міжнародного руху капіталу, міжнародної трудової міграції. Ці проблеми висвітлюються в наукових працях кандидаток економічних наук Н. В. Руденко, Я. В. Дербеньової.

Актуальні проблеми маркетингового забезпечення ринкової діяльності суб'єктів господарювання, дослідження механізму розроблення стратегій сегментування і позиціонування брендів, моделювання купівельної поведінки покупців, маркетингових інструментів керування споживчою поведінкою, механізму розроблення і реалізації ринкових стратегій українських суб'єктів господарювання на міжнародних ринках розробляються кандидатами економічних наук В. В. Журило та О. Ю. Пригарою.

Питання соціокультурних особливостей бізнес-середовища України, Європи та світу, формування блакитних океанів і просування продуктів у соціальних мережах висвітлює Н. Ю. Кочкіна.

Дослідженню актуальних проблем становлення маркетингу в Україні та світі, важливим аспектам розвитку маркетингової діяльності в міжнародному ринковому середовищі, формуванню міжнародних конкурентних переваг українських виробників на світовому ринку присвячено наукові праці кандидатів економічних наук О. М. Дьоміної, Л. О. Ярош-Дмитренко, Д. П. Коваленко.

Науково-дослідна робота й творчі зусилля кафедри спрямовані на розв'язання широкого спектра проблем, що дозволило отримати важливі наукові результати, рівень яких свідчить про високий потенціал кафедри. Зокрема, розроблено оригінальні методики аналізу міжнародного ринкового середовища й посилення конкурентних позицій вітчизняних підприємств на міжнародних ринках товарів і послуг; визначено засади й пріоритети маркетингової діяльності українських підприємств, які виходять на зовнішні ринки; обґрунтовано комплекси оперативно-тактичних заходів для реалізації маркетингових стратегій українських підприємств на міжнародних ринках; узагальнено й поглиблено принципи аналізу ефективності управлінської діяльності в інтернаціоналізованому ринковому середовищі й запропоновано механізми використання системи показників для оцінювання економічних ефектів регіональної економічної інтеграції; виявлено особливості позиціювання і формування ринкових стратегій вітчизняних підприємств на ринках Європейського Союзу та інших країн; розроблено підходи до вдосконалення конкурентних стратегій в умовах невизначеності й контроверсійності міжнародного ринкового середовища.

Колектив кафедри протягом багатьох років працює над виконанням науково-дослідних тем. У межах теми "Формування конкурентних стратегій українських підприємств на міжнародних ринках товарів" (наук. кер. А. О. Старостіна) проаналізовано передумови посилення конкурентних позицій вітчизняних підприємств на міжнародних ринках товарів і послуг, макроекономічні чинники для їхнього формування, засади розвитку економічної дипломатії; розроблено рекомендації для формування конкурентних переваг із використанням фінансових важелів державної зовнішньоекономічної політики. Підготовлено пропозиції щодо забезпечення конкурентоспроможності на основі системно-рефлексивного стратегічного маркетингу й запровадження маркетингового управління. Проаналізовано основні тенденції формування міжнародних ринків послуг і розроблено рекомендації щодо посилення конкурентних позицій банківських установ на міжнародному ринку банківських послуг.

У межах наукової теми "Маркетингові технології в зовнішньоекономічній діяльності українських підприємств" узагальнено теоре-

тичні підходи до формування стратегічної маркетингової діяльності на міжнародних ринках, виокремлено особливості стратегії стандартизованого й адаптивного підходів у зовнішньоекономічній діяльності підприємств. Визначено характер викликів, які вимагають удосконалення маркетингової діяльності українських підприємств, що виходять на зовнішні ринки. Розроблено комплекси оперативно-тактичних заходів для реалізації маркетингових стратегій українських підприємств на міжнародних ринках. Адаптовано методику дослідження ринкового середовища діяльності вітчизняних підприємств на міжнародних ринках за умов регіональної інтеграції; визначено особливості позиціювання і формування ринкових стратегій вітчизняних підприємства на ринках Європейського Союзу в межах наукової теми "Стратегії міжнародного співробітництва за умов поглиблення регіональної економічної співпраці" (наук. кер. А. О. Старостіна). Визначено особливості інтеграції учасників ринку освітніх послуг у європейський освітній простір; розроблено: заходи з підвищення інвестиційної привабливості національної економіки й суб'єктів господарювання за умов імплементації досвіду європейських країн; заходи з реалізації ринкових стратегій промислових підприємств і підприємств сфери послуг на європейському ринку; підходи до вдосконалення конкурентних стратегій на фінансовому ринку в умовах європейської інтеграції. Отримані результати можуть бути використані для обґрунтування цілей інтеграційної стратегії країни, заходів досягнення і вибору інструментів економічної політики, спрямованої на підвищення ефектів економічної інтеграції; цілей і заходів ринкових стратегій підприємств, які здійснюють економічну діяльність на регіональних ринках інтеграційних об'єднань країн; удосконалення державної економічної і регуляторної політики за умов поглиблення інтеграційного співробітництва.

Велика увага надається розвитку науково-педагогічного потенціалу кафедри, а саме: активізації науково-дослідницької діяльності студентів, аспірантів і молодих викладачів із метою пошуку обдарованої молоді для підготовки й удосконалення висококваліфікованих фахівців із сучасним мисленням – когорти науковців майбутнього.

Дослідницька діяльність молодих учених спрямована на розроблення рекомендацій із формування економічних стратегій міжнародного бізнесу на регіональних ринках і створення сприятливого бізнес-середовища для поглиблення міжнародного наукового співробітництва. Результатом активної наукової роботи зі студентами й аспірантами є успішне проведення кафедральної секції щорічних конференцій "Шевченківська весна".

Особливість і вагомий здобуток кафедри – активне залучення студентів до наукової роботи, підготовки фахових публікацій, участі в національних і міжнародних конкурсах і науково-дослідницьких проєктах із таких галузей знань і спеціальностей: "Міжнародні економічні відносини", "Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності", "Економіка та економічна політика", "Актуальні питання співробітництва з Європейським Союзом", "Маркетинг". Протягом 2015–2022 років студенти кафедри посіли 25 призових місць на всеукраїнських конкурсах студентських наукових робіт, 11 – на всеукраїнських студентських олімпіадах; ставали неодноразовими переможцями багатьох міжнародних наукових і творчих конкурсів, зокрема Міжнародного студентського конкурсу рекламних та PR-проєктів "Золотий компас", "Сі еф ей Рисерч Челендж" ("CFA Institute Research Challenge"), кейс-чемпіонату МакКінзі (Mckinsey Business Diving), кейс-чемпіонату Київської школи економіки (KSE Case Champ), міжнародного дослідницького проєкту "Х-Калчер Глобал Колаборейшн Проджект" ("X-Culture Global Collaboration Project"), турніру "ПрайсвотерхаузКуперс". Упродовж 2015–2021 років студенти здобули 30 призових місць у зазначених конкурсах.

Нагороди студентів, що стали переможцями всеукраїнських студентських олімпіад і конкурсів наукових робіт

Результат енергійної наукової роботи кафедри – успішна підготовка фахівців вищої кваліфікації через аспірантуру й докторантуру. Лише впродовж 2014–2022 років здобувачі захистили 2 докторські та 10 кандидатських дисертацій на актуальні теми міжнародної економіки й маркетингу (серед них іноземні аспіранти Я. О. Фен (КНР) і Карло Адамі (Італія)).

Працівники кафедри публікують монографії, підручники, навчальні посібники, наукові статті у вітчизняних і закордонних виданнях, присвячені актуальним проблемам розвитку економіки, тексти лекцій і методичні матеріали до всіх навчальних дисциплін. Упродовж 2014–2022 років під керівництвом А. О. Старостіної було опубліковано 54 монографії, 3 підручники, 30 навчальних посібників і довідників, понад 45 статей у виданнях, що входять до наукометричних баз даних "Скопус" і "Веб оф Сайнс".

Видатною подією щодо становлення маркетингу в Україні став вихід друком першого міжуніверситетського підручника з маркетингу за редакцією А. О. Старостіної. Автори підручника отримали премію Всеукраїнського конкурсу видань "Університетська книга-2010" у номінації "Краще навчальне видання з менеджменту та маркетингу".

ДИПЛОМ

ПЕРШИЙ ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ КОНКУРС ВИДАНЬ
ДЛЯ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ
«УНІВЕРСИТЕТСЬКА КНИГА – 2010»

НАГОРОДЖУЄТЬСЯ

авторський колектив викладачів економічного факультету
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

ЗА ВИДАННЯ ЗА РЕДАКЦІЄЮ А. О. СТАРОСТІНОЇ
«МАРКЕТИНГ»
(ВИДАВНИЦТВО «ЗНАННЯ», м. Київ),

ЩО ПОСІЛО ДРУГЕ МІСЦЕ
У НОМІНАЦІЇ

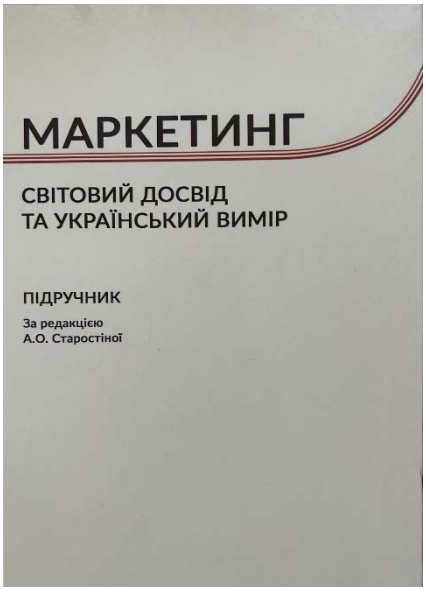
«КРАЩЕ НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ
З МЕНЕДЖМЕНТУ ТА МАРКЕТИНГУ»

Президент
Української асоціації видавців
та книгорозповсюджувачів О. Афонін

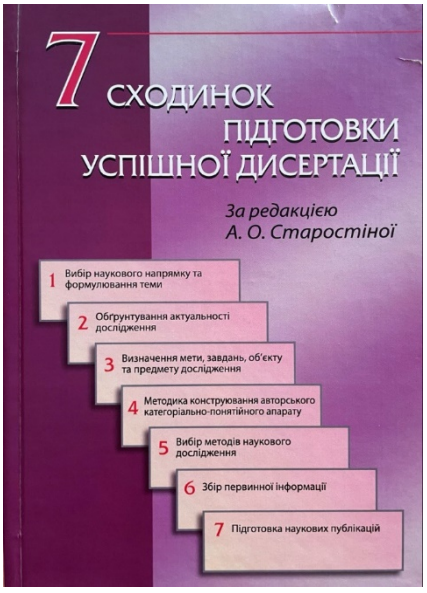
Підручник із маркетингу й диплом за краще навчальне видання з менеджменту та маркетингу, 2010

Підручник є результатом спільної праці викладачів із різних закладів вищої освіти й став базовим для вивчення студентами дисципліни

"Маркетинг". Його авторський колектив – доктори економічних наук, професори А. О. Старостіна, Н. П. Гончарова, В. Я. Заруба, О. Л. Каніщенко, Є. В. Крикавський, О. Є. Кузьмін, В. Є. Момот, П. Г. Перерва, В. А. Полторак, І. Л. Решетнікова, О. І. Черняк, Н. І. Чухрай; кандидати економічних наук, доценти А. О. Длігач, Й. А. Корнелюк, Н. Ю. Кочкіна, В. А. Кравченко, Л. А. Мороз, В. В. Журило. Видання містить розділи із сучасної теорії маркетингу, маркетингових досліджень, їхньої еволюції, змісту та етапів; специфіки проведення і методів некомерційних маркетингових досліджень; статистичного оброблення маркетингової інформації; методів проведення соціально-економічних вибіркових досліджень; методів прогнозування рівня попиту; сутності й форм ринкових стратегій підприємства; формування конкурентних стратегій підприємства та стратегії позиціонування; товарної та інноваційної стратегій; аналізу господарського портфеля підприємства; управління брендами; маркетингової цінової, комунікаційної і збутової політики; обслуговування споживачів, логістики, міжнародного маркетингу й маркетингових ризиків.

Оновлене видання підручника з маркетингу, 2024

Монографія "7 сходинок підготовки успішної дисертації"

У березні 2024 року відбулась презентація оновленого підручника з маркетингу, який об'єднав наукові школи з маркетингу 10 українських

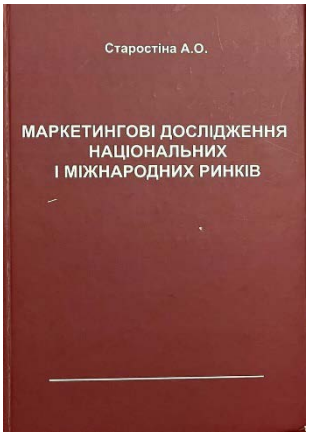
університетів і 31 науковця, а також представників консалтингових компаній. У підручнику вперше розкриваються модель і етапи становлення маркетингу в Україні, які ввібрали в себе прогресивний світовий досвід і мають унікальну специфіку.

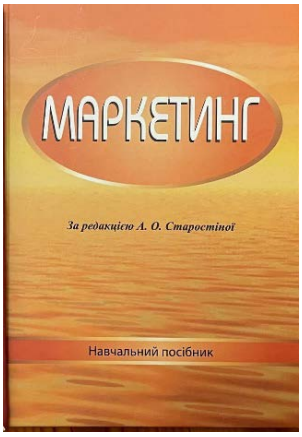
За редакцією А. О. Старостіної опубліковано унікальну монографію "7 сходинок підготовки успішної дисертації" (Старостіна А. О., Кравченко В. А., Нагачевська Т. В., 2019).

Видання містить авторські напрацювання щодо методології і методики наукових досліджень, воно широко використовується вченими, докторантами, аспірантами й студентами в плануванні, організації і виконанні наукових досліджень. Монографія є базовою для вивчення аспірантами й студентами дисципліни "Методологія та організація економічних наукових досліджень (з основами інтелектуальної власності)", яку викладає А. О. Старостіна. Виконання окремих завдань науково-дослідної практики й написання магістерських досліджень студентами кафедри відбуваються на базі вивчення і застосування авторських методик, що викладені в зазначеній монографії.

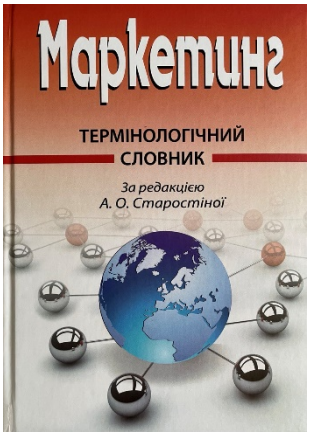
Це видання містить методику конструювання авторського категоріально-понятійного апарату; підходи до визначення: наукової проблеми, теми, об'єкта і предмета наукового дослідження, мети й завдань; методичні підходи до обґрунтування актуальності (у трьох аспектах); методичні рекомендації щодо підготовки й рецензування різного виду наукових публікацій; методичні підходи до побудови архітектоніки наукового дослідження і дисертацій, а також до вибору методів наукового дослідження; методику і практичні рекомендації щодо збирання та оброблення первинної інформації; методику складання анкет для опитування респондентів (експертів, споживачів). Монографія також містить матеріал щодо інтерактивних технологій у підготовці магістрів і докторів філософії; рекомендації з підготовки заявок на наукові гранти; підходи до оцінювання результатів наукової діяльності в підприємницьких університетах; особливості й кращі практики світового досвіду організації і фінансування науки та освіти.

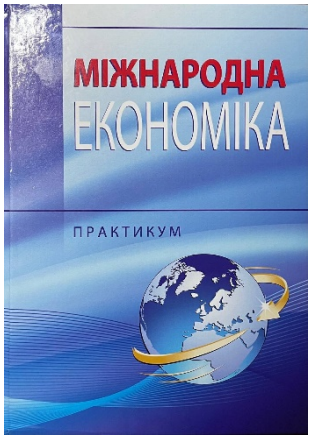
Відповідно до вимоги підготовки висококваліфікованих фахівців і забезпечення здобувачів освіти якісними методичними матеріалами для освоєння навчальних дисциплін кафедра видала термінологічні словники й навчальні посібники з міжнародної економіки й маркетингу, які мають на меті формування у студентів ґрунтовних знань і навичок із зазначених дисциплін, містять категоріальний апарат базових навчальних дисциплін і пропонують структуровано викладені навчальні матеріали.

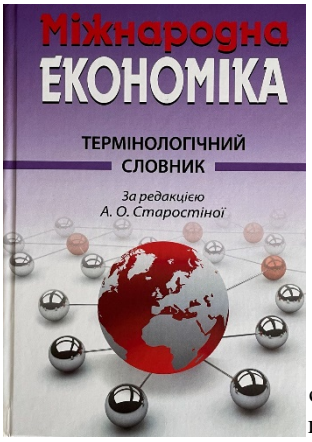

Навчальні посібники, словники, практикуми, підготовлені кафедрою

Попри всі труднощі розвитку й еволюції кафедри всі освітні програми стабільно користувалися і користуються підвищеним попитом. Кафедра міжнародної економіки та маркетингу до квітня 2023 року здійснювала підготовку за двома спеціальностями на освітньо-кваліфікаційному рівні "Бакалавр": "Міжнародна економіка" та "Маркетинг". З 2012 року було відкрито магістерську програму "Бізнес-адміністрування", а 2013 – магістерську програму подвійного дипломування з Університетом Мачерата "Міжнародні економічні та торговельні відносини" ("International Economic and Trade Relations"). 2018 року відкрито магістерську освітньо-наукову програму за спеціальністю "Маркетинг", а з 2013 за напрямом "Бізнес-освіта" успішно працює "МБА програма – Бізнес-школа", яка дала змогу об'єднати досвід високопрофесійних практиків бізнесу найвищої ланки з найновішими досягненнями наукової школи.

Освітньо-професійна програма "Маркетинг" передбачає підготовку фахівців із маркетингу, які володіють знаннями та практичними навичками, необхідними для провадження ефективної маркетингової діяльності на підприємствах різних форм власності, у неприбуткових організаціях чи державних установах. Під час навчання студенти опановують теоретичний матеріал і набувають практичних вмінь із розроблення стратегічних планів розвитку бізнесу, стратегічного управління ринковою діяльністю компанії, діагностики й аналізу бізнес-середовища, розроблення ринково-продуктових стратегій.

Здатність випускників програми виконувати складні професійні завдання і розв'язувати практичні проблеми у сфері маркетингової діяльності забезпечується сучасними методиками дослідження ринків і маркетингового управління. Після завершення навчання вони вміють проводити маркетингові дослідження, ефективно застосовувати інструменти стратегічного аналізу ринкового середовища, здійснювати сегментування ринку, розробляти стратегію позиціонування бренду, формувати комплекс маркетингових комунікацій компанії і рекламну стратегію.

Гарантка освітньо-професійної програми "Маркетинг" – доцентка В. В. Журило. 2010 року вона захистила кандидатську дисертацію на тему "Формування споживчої поведінки на українському ринку високотехнологічних товарів" за спеціальністю "Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)". На освітній програмі "Маркетинг" викладає базову дисципліну "Маркетинг", авторські курси "Ринкова поведінка споживачів", "Техніка прямих продажів". В. В. Журило – авторка понад 100 наукових, навчальних і навчально-методичних праць із маркетингу, серед яких 6 монографій, що видані в країнах Європейського Союзу, 15 підручників і навчальних

посібників, 52 статті у фахових і наукометричних закордонних виданнях. За наукове керівництво студенткою у процесі підготовки її роботи до Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт, яка посіла призове місце, В. В. Журило було відзначено подякою ректора Київського університету, а за сумлінну працю, високий професіоналізм нагороджено грамотами економічного факультету. Вона пройшла понад 15 стажувань в Україні й за кордоном, є членкинею редколегії наукового фахового журналу "Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка" і Громадської організації "Об'єднання маркетологів України".

З метою посилення практичного складника кафедра постійно залучає роботодавців-практиків до навчального процесу, організовує виїзні семінарські заняття і захист звітів із виробничої практики на підприємствах. Представники бізнес-спільноти проводять лекційні й практичні заняття, на яких діляться власним досвідом організації маркетингової діяльності, реалізації маркетингових стратегій, упровадження успішних бізнес-проєктів, обговорюють зі студентами сучасні тренди й проблеми маркетингового управління.

Підготовка фахівців у магістратурі на освітньо-науковій програмі "Маркетинг" (гарантка А. О. Старостіна) органічно доповнює освітній процес бакалаврату та сприяє формуванню професіоналів, які володіють сучасним економічним мисленням, знаннями, прикладними навичками, здатні генерувати інновації і розв'язувати проблеми розвитку міжнародних економічних відносин та інтернаціоналізованого бізнесу, що дає можливість широкого вибору кар'єрних траєкторій. Високий рівень володіння іноземними мовами, зокрема завдяки вивченню низки дисциплін англійською, самостійна робота з англомовними джерелами економічної інформації, розширення фахових знань на основі академічної мобільності в провідних закордонних університетах і проходження виробничої практики в українських та іноземних компаніях, державних установах створюють особливу атмосферу професіоналізму й конкурентоспроможності випускників магістерських програм із багаторічною історією. Вони працюють на посадах головних виконавчих директорів (CEO), топменеджерів, менеджерів, аналітиків, експертів тощо в банках, державних установах, міжнародних і вітчизняних компаніях різних галузей і секторів, організаціях, консалтингових і аудиторських компаніях, а також є засновниками стартапів і власного бізнесу.

Освітньо-наукова програма "Бізнес-адміністрування і консультування" (мова навчання англійська / українська) з можливістю подвійного дипломування з Університетом Мачерата (гарантка Н. Ю. Кочкіна)

дає змогу отримати подвійний диплом з Університетом Мачерата шляхом безкоштовного навчання протягом одного–двох семестрів в університеті-партнері, написати й захистити випускну роботу магістра англійською мовою перед спільною українсько-італійською комісією. Ця програма є результатом еволюції програм з управління бізнесом Київського університету з 2012 року, основою якої є перша ліцензована в класичному університеті України магістерська програма з бізнес-адміністрування. Її розробляли кафедра міжнародної економіки та маркетингу та інші кафедри й факультети Київського університету та Університету Мачерата, а процес навчання передбачає оптимальне поєднання фундаментальної і практичної підготовки магістрів в освітньому середовищі класичного дослідницького університету виключно на засадах академічної доброчесності.

Магістерська програма подвійного дипломування здійснює підготовку високопрофесійних керівників і консультантів із бізнесу з компетентностями діагностування внутрішнього й зовнішнього ринкового середовища компаній, виявлення маркетингових проблем і можливостей, збирання об'єктивної інформації, прийняття ефективних управлінських рішень щодо внутрішнього маркетингу й ринково-продуктової стратегії діяльності в різних сферах на національних і міжнародних ринках в умовах мінливого бізнес-середовища. Програма – складник портфеля програм "Освіта протягом життя" ("Lifelong learning") у галузі управління та адміністрування за рівнями бакалаврату, магістратури, аспірантури й післядипломної освіти в бізнес-школі Київського університету, до розроблення та реалізації якої залучено широке коло стейкхолдерів як в Україні, так і за кордоном: роботодавці, студенти, випускники, громадські організації, академічна спільнота тощо.

Програма ступеневої мобільності стала однією із чотирьох перших програм подвійного диплому в Україні. Перший випуск відбувся 2015 року. 2019 року вперше в історії України іноземні (італійські) випускники отримали дипломи українського закладу вищої освіти саме за цією програмою. Фактично створено прецедент, який наслідують інші освітні програми. 2021 року програма отримала акредитацію Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти як зразкова.

Н. Ю. Кочкіна працює на економічному факультеті з 2003 року. 2004 року захистила кандидатську дисертацію, упродовж 2006–2020 років очолювала навчально-методичну роботу кафедри й робочу групу з Болонського процесу. Має 25 років наукового й педагогічного стажу, консультувала національні й міжнародні бізнеси, була співвласницею компанії. Є експерткою Національного агентства із забезпечення

якості вищої освіти, членкинею Громадської організації "Об'єднання маркетологів України" і редколегій видань у міжнародних наукометричних базах даних. Координує подвійний диплом і програму Еразмус+ з Університетом Мачерата й міжнародне співробітництво з університетами Кассіно та Кальярі (Італія), керує міжнародним дослідницьким проєктом "Х-Культура" (США). За останні роки пройшла більше 30 тренінгів і наукових стажувань, зокрема в Італії за програмою "Запрошений професор"("Visiting professor"); є авторкою понад 100 наукових публікацій. Вільно володіє англійською та італійською мовами. Нагороджена грамотами й відзнаками економічного факультету і ректора Київського університету.

2022 року знову створено унікальний прецедент. Освітня програма подвійного дипломування розширилась удвічі. З української сторони у програмі ступеневої мобільності нині беруть участь студенти магістратури Київського університету освітньо-наукової програми "Бізнес-адміністрування і консультування", з італійської – магістранти Університету Мачерата програм "Міжнародна політика та економічні відносини" і "Міжнародні економічні відносини" ("International Politics and Economic Relations" та "International Economic Relations"). Отже, українські учасники можуть сформувати індивідуальну освітню траєкторію в Італії, обираючи поміж двох програм.

Урочистий випуск програми подвійного диплому:
італійські пергаменти розписані вручну, 2018

Висока якість підготовки магістрів за освітньою програмою забезпечується науково-педагогічними працівниками з фундаментальною маркетинговою освітою і практичним досвідом роботи, що вільно володіють англійською та іншими мовами Європейського Союзу, пройшли стажування або навчання за кордоном, використовують сучасні інтерактивні методики викладання, мають високу публікаційну активність, зокрема у міжнародних наукометричних базах даних, є авторами підручників і навчальних посібників.

Випускники програми набувають унікальних прикладних компетентностей управління та/або консультування бізнесу, які дозволяють бачити бізнес-процеси як ззовні, так і зсередини шляхом відпрацювання навичок розроблення стратегій ринкової діяльності суб'єктів господарювання та оптимізації системи внутрішнього маркетингу (бізнес-планування, управлінський аудит, створення оргструктур і підбір персоналу).

Процедура вручення італійських дипломів
Університету Мачерата випускникам освітньої програми
"Бізнес-адміністрування і консультування", 2016

Процедура вручення італійських дипломів
Університету Мачерата випускникам освітньої програми
""Бізнес-адміністрування і консультування", 2016

На кафедрі здійснюється наукове керівництво підготовкою фахівців третього освітнього рівня – докторів філософії – за двома спеціальностями: 051 "Міжнародна економіка" та 075 "Маркетинг". Програми передбачають підготовку фахівців, здатних успішно втілювати в життя науково-педагогічну й, водночас, ефективну підприємницьку діяльність, а саме: виявляти й теоретично обґрунтовувати нові реальні економічні процеси та явища в Україні й світі, знаходити шляхи практичного розв'язання економічних проблем і реалізації управлінських рішень в умовах невизначеності ринкового середовища, керувати різними ланками організаційних структур у сфері економіки, освіти, державного управління, у громадських організаціях. Особливість програми підготовки докторів філософії із зазначених спеціальностей під науковим керівництвом А. О. Старостіної, О. А. Біловодської, О. Л. Каніщенко полягає в синергетичному поєднанні фундаментальної методологічної і теоретичної підготовки у високопрофесійному науковому середовищі класичного університету з навичками генерувати практичні варіанти розв'язання економічних проблем. Такий підхід формує високу конкуренто-

спроможність майбутніх докторів філософії і можливість їхньої інтеграції в європейський і світовий науково-освітній та економічний простір.

Інавгурація нового академічного року
в Університеті Мачерата, Італія, 2013

Випускники бізнес-школи Київського університету, 2019

Науково-педагогічний колектив кафедри невтомно працює над удосконаленням методичного забезпечення навчальних дисциплін. На кафедрі щорічно оновлюються та впроваджуються нові навчальні дисципліни (усього викладається більше 105 авторських дисциплін). Уперше в Україні започатковано авторську дисципліну "Дослідження міжнародних ринків". Розроблено тексти (презентації) лекцій і методичні матеріали для проведення семінарських занять з усіх навчальних дисциплін, які викладаються, ситуаційні вправи, тестові завдання.

Активно використовуючи інтерактивні та інноваційні форми й методи викладання, колектив кафедри застосовує студентоцентрований підхід, який базується на врахуванні як прав здобувачів, так і підвищенні їхньої мотивації до навчання в атмосфері взаємоповаги; стимулюванні самостійності, рефлексивного і критичного мислення, незалежності, бізнес-ініціативності. Викладачі сприяють розвитку адаптивності й креативності студентів, створюють умови для спільного професійного розвитку, використовуючи: інноваційні способи подання матеріалу (тренінгові заняття з дисциплін "Стратегічне управління", "Креативні рекламні технології", "Міжнародна економіка", "Маркетингові дослідження", "Маркетингове консультування" "Стратегічний аналіз міжна-

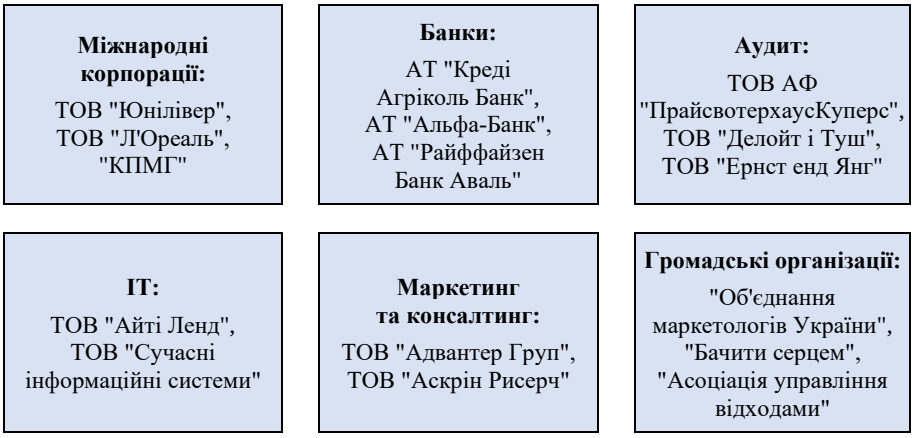
родних ринків"); тьюторство і менторство у викладанні (індивідуальні й групові проєкти для реальних суб'єктів господарювання з дисциплін "Міжнародний менеджмент", "Стратегічний аналіз міжнародних ринків", "Міжнародні бізнес-комунікації", керівництво курсовими й випускними роботами, науково-дослідною практикою); інтерактивні педагогічні прийоми ("Ринкова поведінка споживачів"); кейс-стаді (case study), ділові ігри, майстер-класи, які сприяють формуванню аналітичних, творчих і комунікативних навичок, пошуку оптимальних бізнес-рішень ("Маркетинг", "Бізнес маркетинг", "Маркетингові дослідження" "Бренд-менеджмент", "Маркетингова політика комунікацій"); метод симуляцій, брейнстормінгів і ділових ігор ("Дослідження міжнародних ринків").

Кафедра бере активну участь у реформуванні процесу підготовки фахівців усіх рівнів на основі Болонської декларації, спрямованої на синхронізацію системи підготовки фахівців із міжнародної економіки й маркетингу з принципами вищої освіти в Європі. Перед робочою групою, до якої увійшли викладачі кафедри, постало непросте завдання: зберегти напрацьовані традиції підготовки висококваліфікованих фахівців і одночасно забезпечити їхню відповідність до новітніх позитивних освітніх тенденцій європейської освіти. Результатом цієї роботи стало розроблення "Концепції вдосконалення освітнього процесу на економічних факультетах класичних університетів України в контексті Болонського процесу".

Логічним продовженням і закріпленням фахових знань, отриманих завдяки як обов'язковим навчальним, так і вибірковим, новітнім дисциплінам, є виробнича практика. Розроблення робочих програм здійснюється на основі постійного аналізу потреб ринку та співпраці кафедри з випускниками й роботодавцями. Виробнича практика формує навички прийняття самостійних рішень у реальних ринкових умовах, застосування знань у практичній діяльності, виконання прикладних завдань. Усе це закріплено в освітніх програмах у частині щодо формування загальних і фахових компетентностей.

Зі свого боку, компанії також мають користь від залучення креативної і зацікавленої молоді до функціональних бізнес-процесів. Генерування нових ідей і нестандартних рішень практикантами дозволяє компаніям по-новому побачити способи подолання викликів ринку й реалізації можливостей бізнесу.

Випускники освітньої програми "Маркетинг" високо оцінюють значення виробничої практики й здобутий досвід, який для них є унікальною можливістю подальшого працевлаштування і дозволяє структурувати знання, виявляти творчість у пошуку шляхів розв'язання проблем задля успішнішого функціонування компанії.

Приклади об'єктів практики,
обраних здобувачами вищої освіти у 2021/22 н. р.

Відповідно до навчального плану студенти магістратури проходять науково-дослідну практику, яка є обов'язковим компонентом освітньої програми для здобуття освітнього ступеня "Магістр". Мета практики – набуття студентами досвіду самостійної науково-дослідної роботи й опрацювання методики її проведення, поглиблення теоретичних знань у сфері економічних відносин і стратегічного управління, підбір фактичного матеріалу для написання кваліфікаційної магістерської роботи, формування вмінь і навичок опрацювання наукових та інформаційних джерел. Одним із завдань науково-дослідної практики є пошук, збирання і вивчення первинної інформації, аналітичних і фактологічних матеріалів, які характеризують діяльність економічних суб'єктів на національному рівні й у сфері міжнародного бізнесу щодо проблематики кваліфікаційної роботи магістра.

Об'єктами практики є урядові й неурядові організації, приватні вітчизняні та іноземні підприємства, громадські й міжнародні громадські організації, як-от: Міністерство економіки України, Національний банк України, Торгово-промислова палата України, Українська асоціація підприємств легкої промисловості, Товариство Україна – Чорногорія, Об'єднання маркетологів України, Інститут стратегічних оцінок.

Студенти проходять стажування в підрозділах міжнародних організацій – представництві Міжнародної організації праці в Україні, Програмі розвитку Організації Об'єднаних Націй в Україні. Також у процесі проведення досліджень для розроблення рекомендацій щодо формування стратегій на міжнародних ринках студенти проходять практику на

провідних вітчизняних підприємствах різних секторів економіки й у підрозділах іноземних корпорацій, зокрема таких, як ПАТ "Укрнафта", ПрАТ "Новоселівський гірничо-збагачувальний комбінат", "Філіп Морріс", НПГ "Інтерпайп", ТОВ "Ернст енд Янг", "КПМГ", "Нестле", "Сучасні інформаційні системи", "Юнілівер", "Л'Ореаль".

За результатами співпраці з роботодавцями під час проходження практики студенти мають можливість підготувати випускну кваліфікаційну роботу на високому рівні, отримати професійні навички розв'язання управлінських проблем і можливість працевлаштування за спеціальністю.

Сучасні практики й наукові досягнення знаходять відображення у змістовній зміні освітніх програм навчальних дисциплін за результатами проведення конференцій і круглих столів. Наприклад, у межах програми Міжнародного форуму EFBM 2019 кафедра провела круглий стіл, учасниками якого були представники бізнесу, наукової та освітянської спільноти Італії, Китаю, Казахстану й України. Вони виступили з доповідями з проблем розвитку міжнародного бізнесу за умов цифрової трансформації, зокрема у сфері міжнародних фінансів, процесів кібербезпеки, глобалізації освіти. Дискусію круглого столу було присвячено сучасним тенденціям розвитку міжнародного бізнесу, глобальним ризикам і перспективам економічного розвитку. Обговорювалися особливості розвитку національної економіки й конкурентоспроможності, ризики й виклики банківського сектору України, економічна безпека та глобальні кібервиклики.

Обговорення актуальних питань досвіду ведення міжнародного бізнесу сприяє вдосконаленню аналітичного інструментарію наукових і прикладних економічних досліджень щодо розроблення навчального матеріалу, програм навчальних дисциплін і прикладних завдань, що пропонуються кафедрою для забезпечення якості навчального процесу за освітніми програмами.

У межах програми II Міжнародного форуму EFBM 2021 кафедра провела Міжнародну науково-практичну конференцію "Сучасні тенденції та суперечності розвитку світової економіки та міжнародного бізнесу", учасниками якої були представники бізнесу, наукової та освітянської спільноти Італії, Польщі, Грузії та України. На конференції проведено дві панельні дискусії з обговорення актуальних питань структурних трансформацій світової економіки, стратегій міжнародного бізнесу й розвитку маркетингу в сучасних умовах. Окрему увагу надано актуальному питанню підвищення якості вищої освіти в умовах інтеграції в міжнародний і європейський освітній простір, новітнім вимогам ринку праці, розширенню форм співробітництва. У роботі конференції

взяли участь 59 учасників (зокрема 5 іноземних), серед яких 11 представників українського й міжнародного бізнесу та 23 представники Громадської організації "Об'єднання маркетологів України". Серед учасників були представники бізнесу вітчизняних і закордонних компаній: О. Кравченко, старший інженер з оброблення даних (Senior Data Science Engineer), компанія "Лохіка/Капджеміні" ("Lohika/Capgemini"); Р. Ужва, директор маркетингової агенції "IMPEB" ("IMREV"); А. Баглаєв, керівник відділу роботи з мультинаціональними клієнтами ("Правекс банк"); К. Адамі, експерт із проблем економічної розвідки та фінансових ризиків; Ф. Россі, віцепрезидент компанії "Джой Комм с. р. л." ("Joy Comm s. r. l.").

Міжнародна освітня та наукова співпраця є важливим фактором постійного вдосконалення підготовки фахівців за освітніми програмами на рівні сучасних міжнародних вимог. Міжнародні зв'язки є стабільним напрямом стратегії розвитку кафедри, оскільки дають змогу забезпечувати якісну підготовку затребуваних на ринку праці сучасних фахівців.

Колектив кафедри підтримує тісні наукові зв'язки з національними й зарубіжними закладами й установами. Викладачі кафедри проходили стажування, читали лекції, брали участь у наукових конференціях в університетах США, Німеччини, Канади, Італії, Чехії, Південної Кореї, Китаю, Австрії, Фінляндії, Італії, зокрема у Торонтському університеті, Бірмінгемському університеті, Політехнічному інституті Ренсселера (США), Університеті Каліфорнії в Сан-Дієго, Університеті Південної Флориди в Тампі, Університеті Алабами в Хантсвіллі, Техаському університеті в Далласі, Віденському університеті, Гельсінському університеті, Університеті Мачерата, Університеті Кальярі, Новому Лісабонському університеті, Університеті Томаша Баті в Зліні та багатьох інших.

Викладачі кафедри підтримують зв'язки з міжнародними громадськими фондами: "Фулбрайт" ("Fulbright", київський офіс), "Айрекс" ("Irex", київський офіс), "Німецька служба академічних обмінів" ("ДААД", київський офіс); Фонд "Фольксваген" ("Volkswagen Stiftung", Німеччина), Фонд Фрідріха Еберта (Fridrich Ebert Stiftung, київський офіс), Міжнародний американсько-польсько-український консорціум з удосконалення бізнес-освіти (CEUME) – Агентство США з міжнародного розвитку (USAID), Фонд "Відродження", Фонд "Євразія", Європейський фонд Південно-Східної Європи (EFSE).

А. О. Старостіна встановила партнерські відносини з польськими закладами вищої освіти, зокрема Краківським економічним університетом (факультетом менеджменту, відділом торгівлі та ринкових інститутів, професором А. Шромніком) і Краківською академією ім. Анджея Фрича Моджевського.

Міжнародні зв'язки кафедри здійснюються системно, згідно з визначеними напрямами міжнародного співробітництва, зокрема: навчання і підвищення кваліфікації викладачів; стажування та обмін викладачами; участь у міжнародних конференціях, круглих столах і семінарах; співпраця у спільних наукових дослідженнях; підготовка спільних наукових і навчально-методичних видань; співробітництво в міжнародних програмах і проєктах; забезпечення участі студентів у міжуніверситетських програмах обміну, грантах тощо.

Викладачі кафедри – учасники широкого спектра грантових проєктів із закордонними партнерами, зокрема таких, як: "Виробництво сільськогосподарської техніки на підприємствах України, Білорусі та Казахстану" в межах програми Tacic/92/0001; Українська програма обміну науковцями (Університет Торонто, факультет менеджменту); Центр підприємництва технологічних підприємств Політехнічного інституту Ренсселера "Навчання стратегії бізнесу за допомогою кейс-методу" (м. Трой, штат Нью-Йорк); програма підвищення кваліфікації для країн Центральної та Східної Європи у сфері управління якістю, організована Шведським агентством міжнародного розвитку (м. Стокгольм); програма наукового обміну Варвікської бізнес-школи (Велика Британія); програма "Жінки – бізнес-лідери" (Німеччина).

Мета міжнародного співробітництва – стандартизація деяких видів наукової і викладацької діяльності згідно з міжнародними правилами й вимогами (стандарти маркетингових досліджень міжнародних ринків, оцінки факторів міжнародного економічного співробітництва й показників розвитку) та організація викладання дисциплін відповідно до сучасних вимог і технологій, що застосовуються провідними закладами вищої освіти світу.

На кафедрі розроблено й активно впроваджено програму "Запрошений професор", яка передбачає підготовку коротких курсів лекцій і викладання в закордонних університетах, а також запрошення іноземних викладачів, які є провідними фахівцями в галузі міжнародної економіки, бізнесу й маркетингу.

Отже, у різні роки на кафедрі студенти слухали лекції запрошених іноземних спікерів, як-от: Я. Фенг, керівник китайської компанії "Су Джоу Фенікс Медіа Компані" ("Su Zhou Phenixcity Media Company"); Ф. Россі, віцепрезидент "Джой Комм Айті Секьюріті Компані" ("Joy Comm IT Security Company"), Італія; В. Феррара, менеджер по країні, компанія "Кубік" ("Cuebiq"), Італія; Й. К. Дірар, професор з історії Африки, координатор програм подвійного диплому, Університет Мачерата, Італія; Кіу Хонгджоу, лектор Хенанського інституту науки і технологій, Китай.

Високий рівень наукових досліджень викладачів кафедри визнано за кордоном: вони мають понад 100 публікацій у закордонних професійних виданнях, регулярно виступають із доповідями на міжнародних наукових конференціях (США, Велика Британія, Італія, Чехія тощо).

До міжнародного співробітництва широко залучаються студенти, які виконують курсові й випускні роботи англійською мовою з урахуванням останніх закордонних наукових досліджень, беруть участь у міжнародних студентських конференціях і програмах академічної мобільності. Викладачі кафедри надають студентам інформацію про міжнародні студентські програми, допомагають у оформленні документів для участі в міжнародних студентських освітніх заходах.

Кафедра також активно сприяє міжнародній кооперації щодо навчання іноземних студентів, серед яких є громадяни Італії, Казахстану, Азербайджану, Грузії, Нігерії, Китаю, Туркменістану, Вірменії тощо; надає можливість вивчати низку дисциплін англійською мовою для студентів, що відвідують економічний факультет у межах міжнародних програм академічної мобільності, наприклад Еразмус+.

Викладачі кафедри постійно підвищують кваліфікацію за кордоном, беруть участь у міжнародних конференціях. За останні шість років вони здійснили понад 30 стажувань за кордоном і отримали відповідні сертифікати про підвищення кваліфікації. Наприклад, А. О. Старостіна успішно пройшла стажування в Академічному товаристві Міхала Балудянського (Словаччина, 2016) з інноваційних методів і підходів в освіті, а також у Британській раді в Україні (British Council Ukraine, 2016), О. Л. Каніщенко – у Вищій школі менеджменту інформаційних систем (Латвія, 2019) і стажування "Професійні навички за фахом" (Міжнародний зимовий університет імені Ауезова, 2022), В. В. Журило – у Духовній академії Університету кардинала Стефана Вишинського (Польща, 2018), Н. Ю. Кочкіна – в Університеті Кальярі (Італія, 2022), О. Ю. Пригара – у програмі "Академічна доброчесність у навчанні – курс англійської мови як засобу навчання" ("Academic Teaching Excellence – English as the Medium of Instruction Course") в Університеті Масарика (Чехія, 2022), Н. В. Руденко – у програмі "Навчання і дослідження в сучасному університеті: виклики, рішення та перспективи" (Польща, 2023).

Крім цього, викладачі кафедри активно працюють у міжнародних освітніх проєктах Еразмус+ і Темпус (партнери – університети Великої Британії, Чехії, Іспанії, Греції, Румунії та ін.). Зокрема, Н. Ю. Кочкіна взяла участь у програмі Еразмус+ в Університеті Мачерата (Італія, 2017).

Кафедра встановила й підтримує зв'язки з міжнародними організаціями: Європейською асоціацією дослідників громадської думки і маркетингу

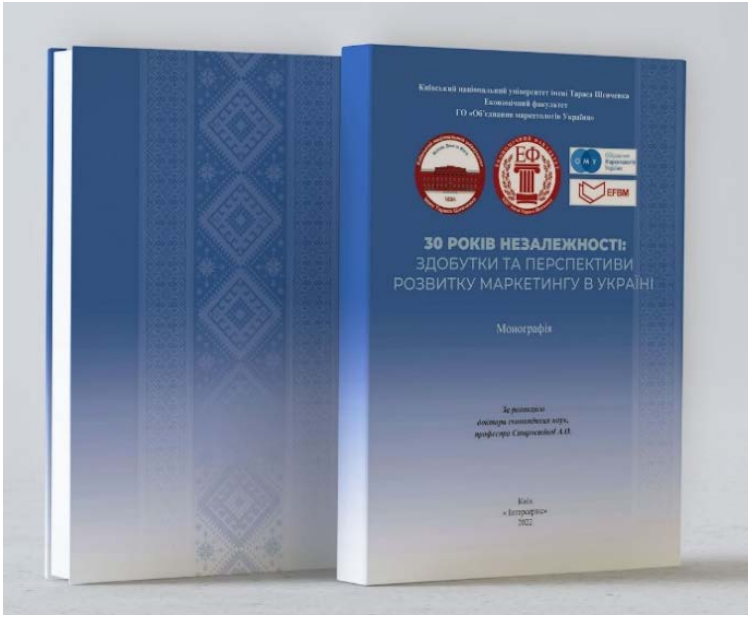
(ESOMAR), Європейською конфедерацією маркетингу й національними професійними асоціаціями у сфері бізнесу (маркетингу) багатьох країн світу.

Саме у відповідь на нові виклики сучасності та реального рівня розвитку теорії і практики маркетингу за ініціативи й участі А. О. Старостіної і викладачів кафедри в листопаді 2019 року було засновано нову Громадську організацію "Об'єднання маркетологів України", яка охоплює 14 територіальних осередків, налічує близько 400 членів – представників науки й бізнесу. Її ініціаторами й засновниками стали А. О. Старостіна, О. Л. Каніщенко, О. М. Дьоміна, Є. В. Ромат (Київський університет), І. Л. Решетнікова (Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана), І. Л. Литовченко (Одеський національний економічний університет).

Варто зазначити, що на той час усі члени кафедри ввійшли до складу зазначеної організації і взяли активну участь у її розбудові та становленні. Її мета – сприяння розвитку й популяризації маркетингу в Україні, об'єднання зусиль її членів для захисту професійних, соціально-економічних, наукових та інших інтересів. Спільні зусилля професійних маркетологів-практиків і фахової наукової спільноти направлено на формування тривалих партнерських відносин і якісний розвиток теорії і практики маркетингу в Україні. Для досягнення своєї мети організація зосереджується на таких напрямах діяльності: сприяння підвищенню рівня маркетингової професійної діяльності в Україні; підтримка розвитку національного маркетингу в усіх його виявах; допомога організації професійних конкурсів, фестивалів тощо, спрямованих на розвиток діяльності організації; сприяння зміцненню громадянського миру й національній консолідації в державі; підтримка розвитку й реалізації громадянської свідомості, що ґрунтується на національних інтересах держави й загальнолюдських цінностях; дослідження, моніторинг і аналіз суспільних процесів, явищ і подій, пов'язаних з основною метою діяльності організації; допомога захисту професійних, творчих, наукових, правових, соціальних, економічних та інших інтересів членів організації; захист законних прав та інтересів членів організації та інших громадян тощо.

Ставши членом Громадської організації "Об'єднання маркетологів України", наукова спільнота й бізнес долучаються до таких ініціатив: можливість міжособистісного спілкування з професіоналами й колегами з питань управління сучасним бізнесом; стратегії розвитку компанії та інших аспектів маркетингової діяльності (бізнес-форуми, науково-практичні конференції, круглі столи, онлайн-дискусії); розроблення професійних стандартів; створення інформаційної бази наукових шкіл із маркетингу; посередництво в підбиранні рецензентів, опонентів; участь

у бізнес-тренінгах і проєктах (міжнародні гранти), що проводить організація; спільна підготовка статей до публікації у журналах, що входять до міжнародних наукометричних баз даних "Скопус" і "Веб оф Сайнс"; написання нового міжнародного підручника з маркетингу для уніфікації підготовки фахівців; участь в управлінському консультуванні компаній із виявлення управлінських, ринкових проблем і можливостей, внутрішньофірмових резервів і розроблення рекомендацій щодо їхнього розв'язання; участь у конференціях, круглих столах; стажування на провідних кафедрах; обмін досвідом, моделями підготовки фахівців із маркетингу; рецензування наукових статей, дисертацій, наукових, навчальних і методичних видань; участь у спільному лобіюванні інтересів сучасного бізнесу в органах державної влади й засобах масової інформації.

Монографія "30 років Незалежності: здобутки
та перспективи розвитку маркетингу в Україні"

З перших днів російського вторгнення на територію України Громадська організація "Об'єднання маркетологів України" не зупинила, а навпаки, активізувала свою діяльність на науковому фронті, продовживши роботу в надскладних умовах. Знаковим у цей період став вихід колективної монографії "30 років Незалежності: здобутки та перспективи розвитку маркетингу в Україні". Видання – результат

обговорення актуальних проблем розвитку маркетингу в Україні, що стали предметом науково-практичної конференції, яку було проведено в межах II Міжнародного форуму EFBM 2021, який відбувся на економічному факультеті. У книзі вперше розглянуто питання етапів і специфіки становлення маркетингу в Україні, актуальні напрями подальшого розвитку теорії і практики маркетингу, галузеві аспекти маркетингу, практичні аспекти реалізації маркетингу в бізнесі, питання специфіки ринкової поведінки споживачів в умовах пандемії COVID-19, використання новітніх диджитал-інструментів у маркетингу, а також сучасні тенденції розвитку міжнародного бізнесу.

Нині становлення маркетингу в Україні вже має свою історію: від організації перших кафедр і популяризації знань щодо сутності маркетингу серед викладачів і представників бізнесу до створення наукових шкіл, прогресивних сучасних методик, інструментів маркетингу, формування потужного сегмента ринку праці професійно підготовленими маркетологами.

РОЗДІЛ 11
ПІДГОТОВКА ВИСОКОКВАЛІФІКОВАНИХ ФАХІВЦІВ У ГАЛУЗІ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ

Від самого початку свого заснування 1998 року кафедра міжнародної економіки здійснює підготовку фахівців, здатних проводити комплексний теоретико-прикладний аналіз тенденцій розвитку світової економіки та закономірностей функціонування системи міжнародних економічних відносин, приймати ефективні управлінські рішення в умовах інтернаціоналізації господарських зв'язків. Місія кафедри – підготовка висококваліфікованих фахівців у галузі міжнародної економіки, що володіють сучасними знаннями і практичними навичками аналізу закордонних ринків і стратегічного управління розвитком міжнародного бізнесу в глобальному середовищі. Колектив кафедри основні зусилля спрямовує на формування у здобувачів освіти сучасних знань і прикладних компетентностей щодо вибору й реалізації ефективної бізнес-моделі та стратегії суб'єктів міжнародного бізнес-середовища, умінь і навичок аналізу тенденцій і закономірностей функціонування міжнародної економіки, системи знань щодо організації та проведення міжнародних ринкових досліджень, ухвалення ефективних управлінських рішень в умовах волатильності міжнародних ринків.

Від початку заснування кафедри підготовку фахівців було зорієнтовано на поєднання глибинних теоретичних проблем із бізнес-практикою, використання сучасних господарських ситуацій і прикладних методів аналізу міжнародних ринків, ґрунтовне вивчення англійської мови, що є беззаперечним світовим стандартом міжнародних бізнес-комунікацій, поглиблення співпраці з провідними вітчизняними й закордонними компаніями, залучення студентської молоді до наукової і проєктної роботи. Здобувачі опановують авторські методики аналізу ринкового середовища та прийняття оптимальних управлінських рішень, що разом із фундаментальною

теоретичною підготовкою забезпечує випускникам високу конкурентоспроможність на національному й міжнародному ринках праці.

Колектив кафедри міжнародної економіки, що згодом була перейменована на кафедру міжнародної економіки та маркетингу, завжди вирізнявся своїм високим науковим потенціалом. До першого складу кафедри ввійшли сім осіб, серед яких були три доктори економічних наук, професори, і чотири кандидати економічних наук, а впродовж наступних 24 років кількість педагогічних працівників постійно зростала.

Першим завідувачем кафедри міжнародної економіки став відомий учений-економіст у галузі міжнародної економіки та бізнесу, зовнішньоекономічної діяльності, доктор економічних наук, професор, академік Академії наук вищої школи України (з 2007), лауреат нагороди Ярослава Мудрого Академії наук вищої школи України (2010) **Анатолій Павлович Румянцев**.

А. П. Румянцев

1970 року він закінчив економічний факультет Київського університету, упродовж 1970–1973 років навчався в аспірантурі; 1973 року захистив кандидатську дисертацію на тему "Використання досягнень НТР в умовах міжнародної інтеграції (на прикладі НДР)", 1987 – докторську дисертацію на тему "Система економічних інтересів світового господарства та удосконалення механізму їх реалізації". Протягом 1988–1992 років – завідувач кафедри економіки Інституту підвищення кваліфікації; 1998–2002 – завідувач кафедри міжнародної

економіки економічного факультету; упродовж 2002–2014 – професор кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин Інституту міжнародних відносин Київського університету.

Член спеціалізованих учених рад із захисту кандидатських і докторських дисертацій. Працював заступником голови експертної комісії Вищої атестаційної комісії України. Член редколегій низки наукових видань, як-от: "Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка", "Економічний часопис", "Стратегія міжнародного економічного співробітництва", "Питання політичної економії" тощо.

До сфери його наукових інтересів увійшли: міжнародний менеджмент, міжнародна економіка, міжнародні економічні відносини, методологія наукових економічних досліджень, пріоритетні напрями управління зовнішньоекономічною діяльністю України в умовах глобалізації.

Автор понад 200 праць, зокрема 11 індивідуальних і колективних монографій, понад 20 підручників і навчальних посібників.

До 2006 року на кафедрі працював відомий учений, економіст-міжнародник, доктор економічних наук, професор, академік Академії наук вищої школи України (з 1994) **Григорій Никифорович Климко.** 1956 року він закінчив факультет міжнародних відносин Київського університету і був прийнятий на роботу в Інститут сходознавства АН СРСР, де закінчив аспірантуру й захистив кандидатську дисертацію (1963) за спеціальністю "Світова економіка". Протягом 1958–1959 та 1961–1962 років працював за кордоном у складі групи АН СРСР. Докторську дисертацію захистив за спеціальністю "Політекономія – світова економіка". 1970 року був запрошений до Київського університету й зарахований на економічний факультет, а впродовж 1980–1983 завідував кафедрою світового господарства і міжнародних відносин Інституту міжнародних відносин.

Має нагороди: медаль "В пам'ять 1500-річчя Києва" (1982); почесний знак "Відмінник вищої школи" (1984); почесну грамоту міністра вищої освіти СРСР (1985); почесну грамоту Комітету захисту миру СРСР (1986); почесні грамоти й дипломи Міністерства освіти і науки України за керівництво студентськими науковими роботами – переможцями конкурсів; звання "Заслужений працівник освіти України" (2002); почесний знак "За розбудову освіти" (2003); почесну грамоту за особливо видатні заслуги перед Київським університетом (2006); диплом лауреата нагороди Ярослава Мудрого Академії наук вищої школи України (2007); грамоту за перемогу в номінації "Майбутнє економіки України" (2009).

Автор понад 500 праць, серед яких 15 монографій, 21 підручник і навчальний посібник, 19 брошур, зокрема й публікації за кордоном.

З 2002 року кафедру очолила вчена-економістка, професорка **Алла Олексіївна Старостіна**. 1976 року вона закінчила з відзнакою економічний факультет Київського університету, 1980 здобула науковий ступінь кандидатки, а 1999 – докторки економічних наук. Упродовж 1976–2002 років працювала в Київському політехнічному інституті, у якому протягом 1993–2002 років була завідувачкою кафедри промислового маркетингу.

2013 року кафедру міжнародної економіки було перейменовано на кафедру міжнародної економіки та маркетингу. Професорка А. О. Старостіна очолювала кафедру до її реорганізації 2023 року. Вона заснувала українську школу маркетингу й маркетингових досліджень, уперше в Україні розробила авторську методику дослідження національних і міжнародних ринків, впливу змінного бізнес-середовища на діяльність ринкових суб'єктів господарювання.

А. О. Старостіна – керівниця програми подвійного дипломування "Бізнес-адміністрування та консалтинг / Глобальна політика та міжнародні відносини" між Київським університетом та Університетом Мачерата (Італія), керівниця і учасниця міжнародних дослідницьких проєктів, керівниця бізнес-школи МБА, засновниця і віцепрезидентка Всеукраїнської громадської організації "Українська асоціація маркетингу", засновниця та членкиня правління Громадської організації "Об'єднання маркетологів України".

Професорка А. О. Старостіна – членкиня редколегії наукових фахових журналів: "Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка", "Теоретичні та прикладні питання економіки", "Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки", "Маркетинг в Україні", "Конкуренція".

Вона авторка 318 наукових, навчальних і методичних праць, серед яких 13 монографій, 27 підручників і навчально-методичних посібників, 154 статті у фахових вітчизняних і провідних іноземних наукових виданнях. Підготувала 3 докторів і 23 кандидатів наук.

Має такі нагороди: почесне звання заслуженої діячки науки і техніки України (2009); Державну премію України в галузі науки і техніки (2011); нагрудні знаки відмінниці освіти, "За наукові та освітні досягнення" Міністерства освіти і науки України (2019); вона краща викладачка Київського університету (2020/21 н. р.); має почесну грамоту Київського університету (2022) тощо.

Реорганізація кафедри міжнародної економіки та маркетингу у квітні 2023 року відкрила новий етап у її розвитку та створила умови для повноцінної реалізації акумульованого під керівництвом А. О. Старостіної навчально-методичного й наукового потенціалу з підготовки фахівців у галузі міжнародного бізнесу. Реорганізована кафедра міжнародної економіки об'єднала вісім висококваліфікованих фахівців, кандидатів економічних наук, доцентів під керівництвом її завідувача, доктора економічних наук, професора **Володимира Віталійовича Вірченка**.

В. В. Вірченко – випускник економічного факультету Київського університету, де навчався упродовж 2018–2004 років і здобув кваліфікацію "Магістр економічних наук". З 1 жовтня 2004 року був зарахований на навчання до аспірантури при кафедрі економічної теорії без відриву від виробництва. У жовтні 2007 року достроково завершив навчання в аспірантурі й захистив кандидатську дисертацію на тему "Формування інституційної структури фінансового ринку в умовах транзитивної економіки".

В. В. Вірченко під час презентації результатів реалізації міжнародного грантового проєкту, 2022

З вересня 2005 року він почав працювати на посаді асистента кафедри економічної теорії (2014 перейменовано на кафедру економічної теорії,

макро-і мікроекономіки) Київського університету, у червні 2010 – доцента вищезазначеної кафедри.

У червні 2019 року В. В. Вірченко захистив докторську дисертацію на тему "Розвиток інтелектуальної власності в глобальному економічному середовищі", а у січні 2022 за результатами конкурсного відбору був зарахований на посаду професора кафедри економічної теорії, макро- і мікроекономіки. З 20 квітня 2023 року був переведений на посаду професора кафедри міжнародної економіки і призначений виконувачем обов'язків завідувача кафедри. У січні 2024 року обраний на посаду завідувача кафедри міжнародної економіки за конкурсом.

В. В. Вірченко – знаний в Україні фахівець у галузі економіки інтелектуальної власності та поведінкової економіки. Він викладає низку англомовних дисциплін, серед яких "Economics / Економіка", "Consumer Behavior / Споживча поведінка", "Economics of Intellectual Property / Економіка інтелектуальної власності", "Behavioral Economics / Поведінкова економіка", "Intellectual Property Policy-making / Політика у сфері інтелектуальної власності", "Commercialization of Intellectual Property Rights / Комерціалізація інтелектуальної власності" та ін.

Його наукові дослідження присвячені комплексному аналізу сучасних трендів розвитку міжнародного ринку об'єктів інтелектуальної власності, вивченню сутності та внеску комерціалізації інтелектуальної власності в забезпечення глобальної конкурентоспроможності національної економіки, міждисциплінарному аналізу впливу ментального здоров'я на відтворення людського капіталу й соціально-економічного добробуту населення.

В. В. Вірченко опублікував понад 140 наукових, навчальних і методичних праць, зокрема 3 підручники, 2 навчальні посібники у співавторстві, 1 одноосібну монографію, 2 монографії у співавторстві, 11 навчально-методичних комплексів, з яких 6 одноосібних; 73 статті в наукових фахових виданнях.

Має нагороди, як-от: відзнака НАН України для молодих учених (2009); премія імені Тараса Шевченка Київського університету (2013); подяка Міністерства освіти і науки України (2018); грамоти: ректора Київського університету (2021, 2022), Міністерства освіти і науки України (2021); премія Президента України для молодих вчених (2021); почесна грамота Міністерства освіти і науки України (2024).

Кафедра здійснює підготовку фахівців за освітньою програмою "Міжнародна економіка" за спеціальністю 051 "Економіка" за освітніми ступенями "Бакалавр", "Магістр", "Доктор філософії".

Підготовка бакалаврів і магістрів за освітньою програмою "Міжнародна економіка" має багаторічну історію становлення, розвитку й удосконалення на шляху забезпечення високої якості освітніх послуг.

Бакалаври освітньої програми "Міжнародна економіка"
після урочистої церемонії посвяти й вручення залікових книжок, 2018

Освітньо-професійну програму "Міжнародна економіка" (гарантка О. Ю. Кузьома, канд. екон. наук, доц.) спрямовано на підготовку здобувачів за освітнім ступенем "Бакалавр", що володіють сучасним економічним мисленням, здатні виявляти тенденції і аналізувати закономірності функціонування міжнародної економічної системи, генерувати й перевіряти гіпотези для розроблення стратегій і прийняття проактивних управлінських рішень для суб'єктів міжнародного бізнесу. Перевагами цієї програми є: набуття здобувачами освіти практичних навичок ідентифікації проблем у сфері міжнародного бізнесу та прийняття управлінських рішень для їхнього розв'язання на різних рівнях міжнародної економічної системи; оволодіння сучасними методами дослідження міжнародних ринків; формування професійних компетенцій для розроблення заходів державного регулювання в різних сферах міжнародної економіки; інтерактивні та інноваційні методики викладання: авторські кейси, тренінги, рольові ігри, бізнес-симуляції, групові роботи, здійснення реальних ринкових досліджень; можливість вивчати англомовні дисципліни й невпинно підвищувати рівень володіння основною мовою міжнародного бізнес-спілкування. Унікальна

риса програми – випуск фахівців на основі фундаментальної міждисциплінарної підготовки, що супроводжується опануванням авторських методик аналізу й ухвалення практичних господарських рішень для суб'єктів міжнародного бізнесу.

Підготовка здобувачів освітнього ступеня "Магістр" відбувається за освітньо-науковою програмою "Міжнародна економіка" (гарантка Т. В. Нагачевська, канд. екон. наук, доц.) на денній формі навчання та освітньо-професійною програмою "Міжнародна економіка" (гарантка І. Я. Софіщенко, канд. екон. наук, доц.) на заочній формі навчання.

Магістерські програми мають міждисциплінарний характер і спрямовані на підготовку висококваліфікованих професіоналів із міжнародної економіки, які володіють сучасним економічним мисленням, теоретичними знаннями і прикладними навичками, здатні розв'язувати дослідницькі й управлінські проблеми функціонування міжнародної економічної системи, що дає можливість широкого вибору кар'єрних траєкторій. Набуті під час навчання на магістерських програмах знання та компетентності дозволяють здобувачам освіти здійснювати ефективну міжнародну економічну діяльність, залучати міжнародні інвестиції, генерувати інновації, просувати Україну на шляху євроінтеграції та досягати стійкої міжнародної конкурентоспроможності.

Магістри освітньої програми "Міжнародна економіка"
під час урочистої церемонії випуску та вручення дипломів, 2023

Перевагами магістерських освітніх програми є: набуття професійних компетентностей у сфері стратегічного управління міжнародним бізнесом, аналізу глобальних трендів і міжнародних ринків, розроблення міжнародних стратегій та оцінювання їхньої ефективності на базі авторських методик; опанування сучасного інструментарію бізнес-аналітики й консалтингу; застосування у викладанні дисциплін проєктного підходу, виконання здобувачами освіти дослідницьких і практично орієнтованих міжнародних проєктів; викладання третини дисциплін англійською мовою і формування навичок комунікації в міжнародному бізнес-середовищі; залучення до викладання дисциплін професіоналів-практиків для формування практичних компетентностей здобувачів; застосування інтерактивних методів навчання, що орієнтовані на вимоги сучасного вітчизняного й міжнародного ринків праці; широкі можливості участі у програмах міжнародної академічної мобільності.

Характерною особливістю освітніх програм магістерського рівня є формування компетентностей у галузі аналізу глобального економічного бізнес-середовища в контексті впливу процесів глобалізації, інтеграції, конкуренції, транскордонного руху капіталу й технологій; використання інноваційних авторських методик діагностики стану суб'єктів міжнародної економічної діяльності й досліджень міжнародних ринків; планування та оцінювання ефективності стратегічного розвитку міжнародного бізнесу на основі збирання первинної інформації та широкого застосування диджитал-інструментів.

Підготовка кафедрою міжнародної економіки магістрів на заочній формі навчання дозволяє здобувачам освіти набувати компетентностей аналітичного рівня, поєднувати навчання з роботою і відразу застосовувати отримані знання і навички на практиці. Крім того, здобувачам вищої освіти, які вже мають практичний досвід роботи, освітньо-професійна програма "Міжнародна економіка" забезпечує умови для формування індивідуальної освітньої траєкторії на основі професійних уподобань і актуальних кар'єрних перспектив. Специфікою підготовки здобувачів освіти за бакалаврським і магістерським рівнями на кафедрі міжнародної економіки є побудова блоків вибіркових дисциплін за спеціалізаціями "Міжнародна інвестиційна діяльність" і "Міжнародна торгівля" (денна форма) та "Комерційна діяльність на міжнародних ринках" (заочна форма).

Стратегічний пріоритет кафедри – поєднання фундаментальної теоретичної підготовки з формуванням широкого спектра сучасних прикладних навичок і аналітичних компетентностей. Задля цього до навчального

процесу кафедра залучає професіоналів-практиків, представників роботодавців, організовує проведення виїзних навчальних занять, захист магістерських кваліфікаційних робіт із залученням компаній-роботодавців, здійснює захист звітів із практики.

Лідери міжнародного бізнесу, топменеджери міжнародних компаній, фахівці державних регуляторних органів залучаються до проведення лекційних і семінарських занять, участі в конференціях, форумах, днях кар'єри й діляться зі здобувачами освіти власним успішним досвідом організації та управління міжнародною економічною діяльністю, побудови й реалізації міжнародних бізнес-моделей, стратегій і проєктів, передають знання кращих практик прийняття управлінських рішень в умовах високої конкуренції та турбулентності міжнародного бізнес-середовища, орієнтують майбутніх фахівців щодо сучасних тенденцій на ринку праці й вимог бізнес-середовища до знань і компетентностей фахівців при працевлаштуванні.

Випускники освітніх програм "Міжнародна економіка" працюють на посадах директорів, менеджерів, аналітиків у міжнародних і вітчизняних компаніях різних галузей і секторів, державних установах, є засновниками стартапів і власного бізнесу. Серед випускників кафедри міжнародної економіки – О. Хорошун, професор Університету прикладних наук Фрезеніуса (Німеччина); О. Ступак, доктор філософії Оксфордського університету (Велика Британія); В. Ліщук, керівниця департаменту НЕК "Укренерго"; Є. Кудрявець, заступник міністра освіти і науки України, віцепрезидент Міжнародного руху за науково-технологічне дозвілля; О. Кравченко, старший інженер з аналізу даних у міжнародній ІТ-компанії "Логіка / Цапґеміні"; О. Гвоздьова, радниця директора Державної установи України "Офіс з розвитку підприємництва та експорту"; М. Опрощенко, аналітикиня групи сталої інфраструктури Європейського банку реконструкції та розвитку, аспірантка Оксфордського університету; Яо Фен, генеральний директор "Су Джоу Фенікс Медіа Компані" (Китай); Н. Пластовець, керівниця групи з комерційних систем у "Філіп Морріс Інтернешнл"; І. Падалка, керівник київського регіонального центру "ПУМБ"; В. Варський, старший консультант у "Сімон-Кучер & Партнерс" (Люксембург).

Висока якість підготовки бакалаврів і магістрів із міжнародної економіки забезпечується професійним колективом кафедри, до якого належать досвідчені науково-педагогічні працівники з профільною економічною освітою, високою публікаційною активністю, практичним досвідом роботи в міжнародних компаніях, а також практикою управлінського консалтингу у вітчизняному й міжнародному бізнесі. Викла-

дачі кафедри є розробниками авторських дисциплін, авторами підручників і навчальних посібників, практикумів, термінологічних словників, монографій, наукових праць у виданнях, що індексуються в міжнародних наукометричних базах даних. Працівники кафедри вільно володіють англійською мовою, систематично беруть участь у міжнародних стажуваннях, застосовують сучасні інтерактивні методи викладання. Важливо відзначити, що завідувач кафедри В. В. Вірченко, а також значна частина досвідчених викладачів, є експертами Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, що беруть участь в акредитаційних експертизах освітніх програм за спеціальністю 051 "Економіка".

Представники кафедри міжнародної економіки
у головному корпусі Київського університету, 2023
(зліва направо: І. Я. Софіщенко, О. Ю. Кузьома,
В. В. Вірченко, Т. В. Нагачевська)

На кафедрі здійснюється підготовка фахівців третього освітнього рівня "Доктор філософії" за спеціальністю 051 "Економіка" за освітньо-науковою програмою "Міжнародна економіка". Програма передбачає підготовку висококваліфікованих, конкурентоспроможних, інтегрованих у європейський і світовий науково-освітній простір фахівців, здатних до самостійної науково-дослідницької, науково-організаційної, педагогічно-організаційної і практичної діяльності в галузі економічної науки, управління багаторівневими господарськими системами, а також

викладацької роботи у закладах вищої освіти. Унікальною особливістю програми є те, що підготовка докторів філософії відбувається на базі синергетичного поєднання фундаментальної теоретичної, методологічної та практичної підготовки в науковому середовищі класичного дослідницького університету під керівництвом високопрофесійних учених, що є засновниками наукових шкіл і напрямів наукових досліджень.

Викладачі постійно працюють над удосконаленням навчально-методичного забезпечення дисциплін. На кафедрі здійснюється викладання більше 60 дисциплін, щорічно розробляються нові навчальні дисципліни, які враховують сучасні тенденції розвитку світового господарства, а також економічні й політичні чинники, що їх обумовлюють. З кожної дисципліни підготовлено методичні матеріали для проведення семінарських занять (проблемні питання для обговорення, задачі, тести, ситуаційні завдання, завдання практичного й науково-дослідницького характеру), а також презентації лекцій.

Колектив кафедри міжнародної економіки, 2024

Кафедрою реалізується студентоцентрований підхід до навчання на засадах взаємоповаги й урахування прав здобувачів вищої освіти, що посилює мотивацію до навчання і стимулює професійне зростання здобувачів, спрямований на розвиток критичного мислення, активності, а також самостійності в подальшій реалізації професійних компетентностей студентів. Значну роль у цьому процесі відіграє використання інтерактивних та інноваційних форм і методів викладання дисциплін, а саме:

• інтерактивні педагогічні прийоми, що інтенсивно використовуються в дисциплінах "Міжнародні фінансові ринки" (англ.), "Управління інвестиційним портфелем" (англ.), "Міжнародний менеджмент" тощо;

• інноваційні способи подання матеріалу, які активно застосовуються у дисциплінах: "Зовнішньоекономічна діяльність України", "Міжнародна економіка", "Міжнародна торгівля", "Диджиталізація міжнародної економіки", "Європейська інтеграція" тощо;

• кейси (case study) і ділові ігри, які сприяють формуванню аналітичних, творчих і комунікативних навичок, пошуку оптимальних бізнес-рішень та управлінських рішень на макрорівні, використовуються у процесі вивчення таких дисциплін: "Міжнародні інвестиції", "Міжнародна торгівля та економічний розвиток", "Міжнародні фінанси", "Валютна та податкова політика країн світу", "Міжнародний фінансовий менеджмент", "Фінансування ЗЕД" та ін.;

• метод симуляцій, брейнстормінгів і ділових ігор застосовується у викладанні дисциплін: "Фінансування інвестиційних проєктів", "Інвестиційні стратегії ТНК", "Глобальні стратегії ТНК", "Економічне обґрунтування маркетингових стратегій" тощо;

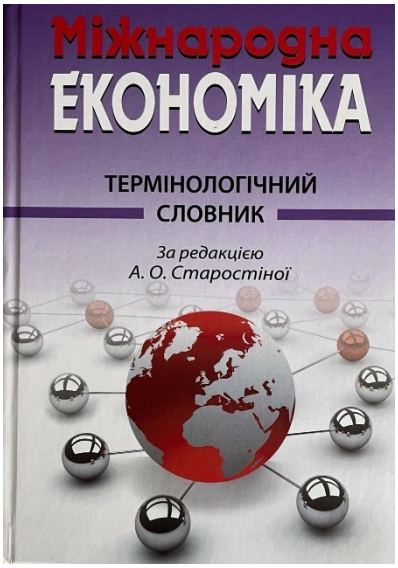
• європейську методику "Вивчення проблеми" (problem learning) упроваджено у викладання дисципліни "Диджиталізація міжнародної економіки";

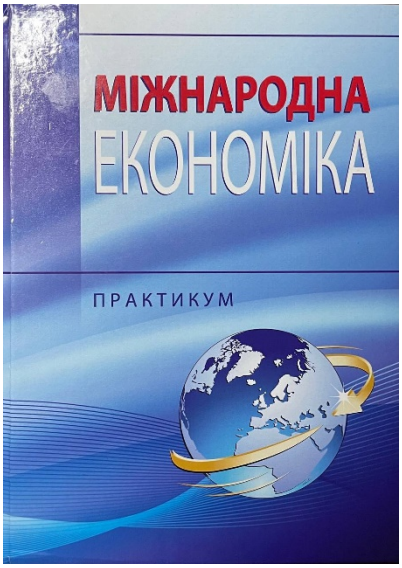
• метод групової роботи (team working), рольові ігри для відпрацювання навичок бізнес-комунікацій у міжкультурному середовищі активно застосовуються в дисциплінах "Професійна та корпоративна етика", "Поглиблена ділова англійська мова / Advanced Business English";

• тьюторство й менторинг інтенсивно використовуються під час виконання індивідуальних і групових проєктів з усіх дисциплін, а також у керівництві курсовими й випускними кваліфікаційними роботами, виробничою і науково-дослідною практиками.

Кафедра міжнародної економіки постійно надає увагу забезпеченню здобувачів вищої освіти якісними методичними матеріалами. Акумульований колективом кафедри значний досвід викладання профільних дисциплін втілюється у виданні підручників і навчальних посібників, зокрема: Румянцев А. П., Климко Г. Н., Рокочая В. В. та ін. (за ред. А. П. Румянцева). Міжнародна економіка, 2006; Старостіна А. О., Каніщенко О. Л., Софіщенко І. Я. та ін. (за заг. ред. А. О. Старостіної). Міжнародна економіка, 2015; Старостіна А. О., Каніщенко О. Л., Кузьома О. Ю. та ін. (за заг. ред. А. О. Старостіної). Міжнародна економіка: термінологічний словник, 2017.

Пандемія COVID-19 і масове запровадження карантинних обмежувальних заходів стали каталізатором упровадження в навчальний процес дистанційних форм і методів навчання з використанням таких сучасних цифрових платформ, як "Гугл Класрум", "Гугл Міт", "Зум", "Кахут", "Квізлет" та ін.

Навчально-методичні видання, підготовлені колективом кафедри міжнародної економіки за редакцією професорки А. О. Старостіної

Кафедра постійно проводить моніторинг рівня якості освіти через опитування здобувачів, що є складником трирівневої системи опитування студентів в університеті (на рівні університету, факультету й кафедри) щодо змісту освітніх програм, проєктування навчального процесу й викладання. Результати опитування, а також пропозиції здобувачів вищої освіти, що надаються через скриньки пропозицій на сайті, неформальні зустрічі стають підґрунтям для внесення змін і вдосконалення освітніх програм.

Важливе значення для набуття відповідних компетентностей і засвоєння програмних результатів здобувачами освіти має практична підготовка, яка забезпечується виробничою і науково-дослідною практиками, що є обов'язковими компонентами освітньо-професійних і освітньо-наукових програм кафедри міжнародної економіки.

Практична підготовка проходить на підприємствах і в установах різних галузей економіки й форм власності – національних і спільних підприємствах, компаніях і корпораціях, філіях транснаціональних корпорацій, банківських та інших фінансово-кредитних установах за участю національного та іноземного капіталу, міністерствах і відомствах, представництвах міжнародних організацій в Україні, громадських організаціях, як-от: "Укрнафта", "Новоселівський гірничозбагачуваль-

ний комбінат", "Інтерпайп", "Ернст енд Янг", "КПМГ", "Нестле", "Сучасні інформаційні системи", "Філіп Морріс Інтернешнл", "Юнілівер", "Л'Ореаль", "Миронівський хлібопродукт", "Кредi Агріколь банк", "Альфа-Банк", "Райффайзен Банк Аваль", Міністерство економіки України, Національний банк України, Торгово-промислова палата України, Українська асоціація підприємств легкої промисловості, Громадська організація "Інститут стратегічних оцінок", представництво Міжнародної організації праці в Україні, Програма розвитку ООН в Україні тощо.

Мета виробничої практики – закріплення і поглиблення набутих під час теоретичного навчання знань і здобуття навичок і вмінь практичної діяльності у сфері міжнародного бізнесу й міжнародних економічних відносин у процесі виконання індивідуальних завдань і надання практичних рекомендацій об'єкту практики.

Мета науково-дослідної практики – отримання досвіду самостійної науково-дослідної роботи, опрацювання фактичного матеріалу для подальшої підготовки магістерської роботи. Серед завдань науково-дослідної практики важливу роль відіграють аналіз окремих міжнародних ринків чи сфери міжнародних економічних відносин, апробація основних теоретичних і практичних рекомендацій дослідження.

Формування завдань практичної підготовки відбувається за участю роботодавців, зокрема й випускників освітніх програм кафедри, через участь у бізнес-форумах, опитуваннях, центр кар'єри та працевлаштування факультету.

Студенти кафедри міжнародної економіки на Дні кар'єри
на економічному факультеті, 2023

Практична направленість навчання забезпечується також виконанням курсових робіт, індивідуальних проєктів практичного спрямування, залученням професіоналів-практиків до освітнього процесу як під час викладання певних тем із дисциплін, так і окремих дисциплін.

Випускники освітніх програм кафедри мають змогу здобувати широкий перелік прикладних компетентностей, зокрема навички: збирання первинної інформації; опрацювання фактологічних і аналітичних матеріалів, які відображають діяльність суб'єктів господарювання в обраній сфері міжнародної економіки; самостійного розроблення стратегії виходу компаній на міжнародні ринки; ділових і особистих міжнародних комунікацій; адаптації до особливостей корпоративної культури суб'єкта господарювання; роботи в команді; підготовки й презентації результатів власних досліджень; дотримання принципів академічної доброчесності.

Отримані компетентності суттєво підвищують конкурентоспроможність випускників кафедри на українському й міжнародному ринках праці. Випускники кафедри працюють на посадах головних виконавчих директорів (CEO), директорів, топменеджерів, менеджерів, аналітиків, експертів у міжнародних і вітчизняних компаніях різних галузей і секторів економіки, міжнародних організаціях, державних установах, міжнародних консалтингових і аудиторських компаніях, є засновниками стартапів і власного бізнесу.

Науково-дослідницька діяльність колективу кафедри присвячена вивченню теоретико-методологічних і прикладних аспектів функціонування міжнародної економіки в умовах постіндустріальної трансформації та глобалізації господарських зв'язків, а також валютно-фінансових інструментів міжнародної економічної інтеграції. Викладачі кафедри беруть участь у розробленні сучасних концептуальних підходів до стратегічного управління міжнародною економічною діяльністю на різних рівнях економічної системи, механізмів міжнародного торговельного та інвестиційного співробітництва України, стратегій залучення іноземного капіталу до її економіки.

Творчі зусилля науково-педагогічних працівників спрямовані на розв'язання широкого спектра наукових проблем, як-от:

• міжнародна економічна діяльність України в умовах кризи світового порядку, розвиток інтеграційних процесів між Україною та країнами ЄС, механізми торговельного, інвестиційного й секторального співробітництва України та ЄС;

• валютно-фінансові аспекти міжнародної економічної інтеграції;

• трансформація глобальної інституційної архітектури та стратегії співробітництва України з міжнародними організаціями;

• роль транснаціональних корпорацій у сучасній міжнародній економіці;
• стратегічне управління та економічна ефективність експортно-імпортної діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання;
• механізми підвищення інвестиційної привабливості національної економіки й суб'єктів господарювання;
• управління ризиками в міжнародному бізнесі в умовах геополітичних конфронтацій;
• механізми й ефекти застосування міжнародних економічних санкцій;
• економічна дипломатія в умовах євроінтеграційних трансформацій.

Важливим складником наукової роботи фахівців кафедри є участь у виконанні науково-дослідних тем "Формування конкурентних стратегій українських підприємств на міжнародних ринках товарів і послуг", "Стратегії міжнародного співробітництва за умов поглиблення регіональної економічної співпраці" за науковим керівництвом професорки А. О. Старостіної. Завідувач кафедри міжнародної економіки В. В. Вірченко керує науково-дослідною темою Центру комплексних досліджень із питань антимонопольної політики при Антимонопольному комітеті України "Дослідження особливостей дотримання зареєстрованого права інтелектуальної власності під час розгляду справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції"; упродовж 2020–2021 років він виконував обов'язки старшого наукового співробітника науково-дослідної роботи "Інноваційно-підприємницькі моделі сучасних університетів: світові тенденції, основні ризики та нові можливості для України", а 2021 керував науково-дослідною темою "Ситуаційний аналіз стану прав людини для осіб із психосоціальними розладами та права на психічне здоров'я громад під час пандемії COVID-19 в Україні".

Кафедра надає значну увагу ефективній організації науково-дослідної роботи аспірантів і студентів, залученню їх до написання і публікацій наукових праць, участі в науково-практичних конференціях, форумах, круглих столах, міжнародних і всеукраїнських конкурсах наукових робіт, олімпіадах, творчих конкурсах. Результати наукової роботи студентів і аспірантів щорічно проходять апробацію на Міжнародній науково-практичній конференції "Шевченківська весна", що проводиться на базі Київського університету й економічного факультету. Щорічно у збірнику тез за результатами роботи зазначеної конференції публікуються наукові здобутки понад 40 студентів освітньої програми "Міжнародна економіка".

Дослідницьку діяльність молодих учених кафедри спрямовано на: виявлення особливостей функціонування міжнародних ринків і аналіз ключових тенденцій розвитку глобального економічного середовища й

усієї системи міжнародних економічних відносин; розроблення практичних рекомендацій щодо формування ефективних стратегій виходу вітчизняних компаній на міжнародні ринки, стратегій залучення іноземного капіталу для розвитку пріоритетних галузей економіки України, стратегічного управління ризиками зовнішньоекономічної діяльності українських виробників на міжнародних ринках; формування міжнародної портфельної стратегії українських інвестиційних компаній і фондів; вивчення особливостей організації міжнародних злиттів і поглинань на українському ринку, економічних наслідків міжнародної трудової міграції, впливу міжнародного руху капіталу на фінансовий сектор України; удосконалення механізмів міжнародного стратегічного економічного партнерства; розроблення напрямів і механізмів поглиблення економічної інтеграції України в європейський і світовий простір, а також обґрунтування рекомендацій щодо ефективних механізмів інтернаціоналізації діяльності вітчизняних компаній і підприємницьких університетів у період повоєнного відновлення України.

Виступ професора В. В. Вірченка на пресконференції, присвяченій результатам виконання міжнародного грантового проєкту, 2023
(зліва направо: підполковник А. С. Сичевський, професори Г. М. Толстанова, В. В. Вірченко, І. Я. Пінчук)

За результатами спільної науково-дослідної роботи наукових керівників і студентів освітньої програми "Міжнародна економіка" упродовж 2014–2021 років було опубліковано 14 статей у співавторстві у фахових виданнях, що індексуються в міжнародних наукометричних базах

"Скопус", "Веб оф Сайнс" та "Індекс Коперникус". Безпрецедентним здобутком є публікація монографії з проблематики формування міжнародних інноваційних кластерів в Україні студентом другого курсу магістратури освітньо-наукової програми "Міжнародна економіка" Є. Кудрявцем за рекомендацією вченої ради факультету.

Студенти кафедри неодноразово ставали переможцями всеукраїнських олімпіад і конкурсів студентських наукових робіт з економіки й міжнародної економіки, міжнародних економічних відносин, менеджменту зовнішньоекономічної діяльності, міжнародного маркетингу, актуальних питань співробітництва з Європейським Союзом. Зокрема, упродовж 2015–2022 років студенти освітньої програми "Міжнародна економіка" здобули 18 призових місць на всеукраїнських конкурсах студентських наукових робіт і 12 призових місць на всеукраїнських студентських олімпіадах із фаху.

Дипломи студентів кафедри міжнародної економіки,
що стали переможцями всеукраїнських студентських олімпіад
і конкурсів наукових робіт

Здобувачі освітньої програми "Міжнародна економіка" активно брали участь і ставали переможцями міжнародних наукових і творчих конкурсів, у яких вибороли 25 призових місць упродовж 2015–2021 років, як-от: міжнародні студентські конкурси "Сі еф ей Етикс Челендж" ("CFA Ethics challenge"), "Сі еф ей Рисерч Челендж"; кейс-чемпіонати "МакКінзі" та Київської школи економіки; олімпіади з кількісних методів в економіці Київської школи економіки "Брейншемп" ("KSE Brainchamp"), "Генезис Стартап Стьюдент Контест" ("Genesis Startup Student Contest"), "ПрайсвотерхаузКуперс"; турнір із Міжнародних стандартів фінансової звітності; студентська олімпіада з трансфертного ціноутворення "Трансфер Прицинг Контест" ("Transfer Pricing

Contest"), "КПМГ"; міжнародні конкурси "Х-Калчер Глобал Колаборейшн Проджект", "Х-Калчер Інтернешнл Бізнес Кейс Контест" ("X-Culture International Business Case Contest"); Міжнародний конкурс студентських маркетингових, PR-проєктів і стартапів "Золотий Компас"; конкурс "Завтра.ua"; Міжнародний конкурс для студентів та аспірантів "Майбутня Україна 2030" та ін.

Студенти й аспіранти кафедри неодноразово були нагороджені: стипендіями Президента України, преміями НАН України для молодих учених, відзнаками Київської міської державної адміністрації та Київського міського голови за досягнення в розбудові столиці, подяками Міністерства освіти і науки України та ін.

Важливий складник наукової діяльності кафедри – підготовка докторів наук і докторів філософії за напрямом "Міжнародна економіка". Протягом 2014–2022 років на кафедрі було захищено 2 докторські й 10 кандидатських дисертацій; сьогодні здійснюється підготовка 6 докторів філософії.

Наукова діяльність кафедри характеризується великою публікаційною активністю. Викладачі видають монографії, підручники, навчальні посібники, наукові статті у вітчизняних і закордонних журналах, що індексуються в міжнародних наукометричних базах даних "Скопус", "Веб оф Сайнс" та "Індекс Коперникус". Їхні роботи висвітлюють актуальні теоретичні та практичні аспекти розвитку міжнародних економічних відносин і міжнародного бізнесу.

Дослідженню сучасних трендів розвитку міжнародного ринку об'єктів інтелектуальної власності, сутності та внеску комерціалізації інтелектуальної власності в забезпечення глобальної конкурентоспроможності національної економіки присвячені наукові праці В. В. Вірченка, що опубліковані в межах новітнього наукового напряму, який було вперше започатковано в Київському університеті професором В. Д. Базилевичем.

В. В. Вірченко є експертом Національного фонду досліджень України, асоційованим членом ради молодих учених при Міністерстві освіти і науки України, із жовтня 2020 року за сумісництвом здійснює керівництво Міждисциплінарним аналітичним центром соціально-економічного добробуту та психічного здоров'я Київського університету. Результати його наукових досліджень було апробовано в підготовці рекомендацій у сфері публічної політики для органів державної влади й місцевого самоврядування, а саме: Державної служби України з надзвичайних ситуацій (2022), Міністерства освіти і науки України (2021), Міністерства охорони здоров'я України (2021), Комітету з питань молоді і спорту Верховної Ради України (2020), апарату Ради націо-

нальної безпеки і оборони України (2018), департаменту економіки та інвестицій Київської міської державної адміністрації (2018).

Одним із провідних фахівців із міжнародної економіки, що спеціалізується на дослідженні сучасних механізмів і факторів міжнародного руху капіталу, глобальної економічної та фінансової нестабільності, кризових процесів, посилених впливом російської військової агресії в Україні, валютно-фінансових аспектів міжнародної економічної інтеграції, динаміки валютних ринків, проблем розвитку міжнародної банківської діяльності, фінансової стійкості міжнародних банків і транснаціональних корпорацій, механізмів сучасних процесів диджиталізації міжнародної економіки, є В. Ю. Шевченко, канд. екон. наук, доц.

Питаннями розвитку підприємницьких екосистем, аналізу міжнародного досвіду створення стартапів, сучасних підходів до управління міжнародним бізнесом, управління персоналом, дослідження національних і міжнародних ринків, а також діяльності міжнародних організацій присвячено наукові праці Л. В. Пащук, д-ки екон. наук, доц.

Значна увага на кафедрі надається дослідженню сучасних тенденцій розвитку міжнародної економіки, євроінтеграції та ефективного входження України до системи міжнародних економічних відносин, актуальних питань міжнародного трансферу технологій і міжнародної торгівлі, особливостей міжнародних стратегій економічного розвитку й упровадження принципів сталого розвитку в міжнародному економічному середовищі, проблем регіональної економічної інтеграції, міжнародного руху капіталу, глобальної конкурентоспроможності галузей економіки України й вітчизняних підприємств, міжнародної трудової міграції та особливостей її державного регулювання, оцінювання впливу трудової міграції на конкурентоспроможність національної економіки. Ці проблеми широко висвітлюються у наукових працях доцентів О. Ю. Кузьоми, В. І. Середи, Є. О. Черняка.

Дослідженню стратегій залучення іноземного капіталу в економіку України, методичних підходів до оцінювання інвестиційної привабливості країн, галузей і суб'єктів господарювання, інвестиційних факторів конкурентоспроможності економіки України, тенденцій і форм міжнародного трансферу технологій, формування конкурентних переваг та інноваційних стратегій вітчизняних компаній на міжнародних ринках, механізмів інституційного забезпечення розвитку експортного бізнесу України, міжнародних аспектів розвитку телекомунікацій та ІТ-сектору України, методології економічного аналізу й оцінювання ефективності експортно-імпортних операцій, прикладних аспектів стратегічного бізнес-планування присвячено наукові праці Т. В. Нагачевської.

Вивченню проблем розвитку процесів регіональної економічної інтеграції, її механізмів та ефектів, факторів і перспектив європейської інтеграції української економіки, напрямів підвищення її ефективності, розроблення заходів інвестиційної політики й державного управління у сфері міжнародного руху капіталу, регулювання міжнародної інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання, удосконалення інструментів фінансування зовнішньоторговельних операцій вітчизняних суб'єктів господарювання присвячено наукові праці І. Я. Софіщенко.

Проблеми функціонування міжнародних фінансових та інвестиційних ринків і діяльності транснаціональних корпорацій у світовій економіці, зокрема формування та імплементації глобальних та інвестиційних стратегій транснаціональних корпорацій, а також національних інвестиційних екосистем, розроблення національної інвестиційної стратегії розглянуто в працях О. В. Булкот, канд. екон. наук, доц.

Ефективна виховна робота – пріоритетне завдання діяльності кафедри міжнародної економіки, що спрямовується на забезпечення формування цілісної особистості, здатної до самоосвіти й гармонійного саморозвитку та життєдіяльності на основі співпраці викладацького колективу з батьками і залучення виховного потенціалу студентського самоврядування. На кафедрі виховну роботу спрямовано на утвердження загальнолюдських і гуманістичних цінностей, створення умов для формування патріотичних почуттів, здорового способу життя, виховання правової, професійної культури, підтримку художньо-естетичного й фізичного розвитку студентів. Куратори академічних груп організовують участь студентів у факультетських та університетських виховних заходах, проводять тематичні вечори й культурно-просвітницькі зустрічі студентів із представниками творчої інтелігенції, науковцями, організовують відвідування студентами музеїв, театрів, концертів та інших культурно-просвітницьких заходів.

В усьому різноманітті форм і методів виховної роботи величезне значення має комунікація викладачів-кураторів зі студентами, останніх із представниками студентського самоврядування – студентського парламенту, профбюро студентів, студентської ради гуртожитку, що допомагає формуванню важливих софт скілз у здобувачів вищої освіти.

В умовах карантинних обмежень і викликів, пов'язаних із повномасштабним російським вторгненням в Україну, виховна робота здійснюється в гібридних формах. Куратори працюють у тісному контакті зі студентами, надають посильну допомогу в разі виникнення проблемних ситуацій в особистому житті та навчанні, забезпечуючи єдність навчання і виховання студентів. Важливим компонентом виховної роботи

є залучення студентів до участі у Ярмарку вакансій та онлайн-заходах, які організовує Центр кар'єри факультету, днях відкритих дверей, "КНУ Expo", днях першокурсника, різних спортивно-патріотичних заходах.

Зважаючи на профіль діяльності кафедри, міжнародне співробітництво в науковій і освітній сферах є одним із стратегічних пріоритетів її розвитку. Освітня та наукова співпраця – важливий фактор постійного вдосконалення програм підготовки фахівців на рівні сучасних міжнародних стандартів.

Колектив кафедри підтримує тісні наукові зв'язки з національними й закордонними установами та закладами. Викладачі проходили стажування, читали лекції, брали участь у наукових конференціях в університетах США, Німеччини, Канади, Італії, Чехії, Китаю, Австрії, Фінляндії, зокрема в Університеті Торонто, Університеті Бірмінгема, Політехнічному інституті Ренсселера, Каліфорнійському університеті в Сан-Дієго, Університеті Південної Флориди в Тампі, Університеті Далласа, Віденському економічному університеті, Університеті Гельсінкі, Новому Лісабонському університеті, Університеті Томаша Баті у Зліні та ін.

Тільки за останні п'ять років викладачі кафедри здійснили понад 25 стажувань за кордоном і отримали відповідні сертифікати про підвищення кваліфікації. Наприклад, завідувач кафедри В. В. Вірченко вивчав сучасну практику організації освітнього процесу й наукової роботи в європейських університетах під час стажування в Білостоцькому університеті (Польща, 2021), Краківському економічному університеті (Польща, 2022), Університеті Колегіум Сівітас (Польща, 2023); О. В. Булкот стажувалася в Зальцбурзькому університеті (Австрія, 2023); Т. В. Нагачевська й О. Ю. Кузьома проходили стажування в Балтійському науково-дослідному інституті проблем трансформації економічного простору (Латвія, 2023); В. В. Середа стажувалася в Білостоцькому університеті (2023).

Формуванню тривалих зв'язків з іноземними дослідниками й представниками академічної спільноти сприяє активна участь кафедри в проведенні міжнародних конференцій і круглих столів. У межах Міжнародного Форуму EFBM 2019 кафедра провела круглий стіл, учасниками якого стали представники бізнесу, наукової та освітянської спільноти Італії, Китаю, Казахстану й України. Учасники круглого столу виступили з доповідями з проблем розвитку міжнародного бізнесу за умов цифрової трансформації. У межах II Міжнародного форуму EFBM 2021 кафедра провела Міжнародну науково-практичну конференцію "Сучасні тенденції та суперечності розвитку світової економіки та міжнародного бізнесу", учасниками якої були представники Італії, Польщі, Грузії та інших країн

світу. У роботі конференції взяли участь представники закордонних компаній "Логіка / Цапґеміні", "ІМРЕВ", "Джой Комм с. р. л." та ін.

Студенти кафедри міжнародної економіки
на ІІ Міжнародному форумі EFBM 2021

Викладачі кафедри підтримують зв'язки з міжнародними громадськими фондами, як-от: Фулбрайта (київський офіс), "Фольксваген" (Німеччина), Фрідріха Еберта (київський офіс), "Відродження", "Євразія", Європейський фонд для Південно-Східної Європи (EFSE), а також Радою міжнародних наукових досліджень та обмінів (IREX), Німецькою службою академічних обмінів (DAAD), Міжнародним американсько-польсько-українським консорціумом з удосконалення бізнес-освіти (CEUME) – Агентством США з міжнародного розвитку (USAID). Це дає змогу кафедрі залучати міжнародні гранти для розвитку дослідницької діяльності. Зокрема, В. В. Вірченко – керівник чотирьох грантових проєктів Міжнародного фонду "Відродження" за фінансової підтримки Посольства Швеції в Україні:

- "Інституційний розвиток університетських аналітичних центрів" (2020);
- "Аналіз медіадискурсу проблеми запобігання насильству щодо жінок у контексті ратифікації Україною Стамбульської конвенції" (2021);
- "Дослідження потреб та надання послуг пацієнтам, які довготривало перебувають у закладах із надання психіатричної допомоги в контексті трансформації системи охорони здоров'я України" (2021);
- "Забезпечення стратегічної стійкості та розвитку Міждисциплінарного аналітичного центру соціально-економічного добробуту та психічного здоров'я в умовах невизначеності" (2022).

• Важливим аспектом співпраці кафедри із закордонними партнерами є участь у широкому спектрі міжнародних програм, як-от:

• обміну науковцями (Університет Торонто, факультет менеджменту);

• Центру підприємництва для технологічних стартапів при Політехнічному інституті Ренсселера;

• поглибленого міжнародного навчання для країн Центральної та Східної Європи в галузі управління якістю Шведського агентства з міжнародного співробітництва у сфері розвитку;

• обміну науковцями і викладачами (бізнес-школа при Ворицькому університеті, Велика Британія).

У межах розвитку міжнародного співробітництва й пошуку нових джерел фінансування актуальних прикладних досліджень кафедра активно залучається до підготовки й подання грантових заявок у складі міжнародних консорціумів. Зокрема, 2022 року В. В. Вірченко у проєкті "Стійкість – Україна"("Resilience-Ukraine") працював над підготовкою заявки на участь у програмі фінансування "Горизонт Європа" ("Horizon Europe") у потужному міжнародному консорціумі за лідерством Університету Сорбонни (Франція).

Розбудова системи міжнародних зв'язків кафедри створює умови для підвищення кваліфікації та стажування викладачів, участі у міжнародних конференціях, спільних наукових дослідженнях, міжнародних програмах і проєктах, підготовки спільних наукових і навчально-методичних праць, залучення студентів до програм академічної мобільності.

На кафедрі активно впроваджується програма "Запрошений професор", яка передбачає підготовку коротких курсів лекцій і викладання в закордонних університетах, а також запрошення для викладання лекцій провідних фахівців- практиків у галузі міжнародної економіки. Зокрема, у різні роки на кафедрі проводилися лекції іноземними фахівцями-практиками, як-от: Яо Фенг, керівник компанії "Су Джоу Фенікс Медіа Компані", Філіппо Россі, віцепрезидент "Джой Комм Айті Секьюрити Компані" (Італія), Кіу Хонгджоу, викладач Хенанського інституту науки і технологій (Китай).

Одним із ключових напрямів розвитку міжнародної діяльності кафедри є публікація статей в іноземних періодичних виданнях. Професори й доценти кафедри мають понад 100 публікацій у закордонних професійних виданнях, які індексуються в наукометричних базах даних "Скопус" та "Веб оф Сайнс", регулярно виступають із доповідями на міжнародних наукових конференціях за кордоном (США, Велика Британія, Італія, Чехія тощо). 2023 року В. В. Вірченка як фахівця із соціально-економічного добробуту та розвитку людського капіталу було

включено до складу комісії з питань дослідження проблем ментального здоров'я в Україні, що є ініціативою одного з найвідоміших і найавторитетніших у науковому середовищі журналів у галузі медицини "The Lancet", який об'єднав провідних експертів із багатьох країн світу для вивчення найактуальніших проблем розвитку української системи охорони психічного здоров'я під час війни й у період повоєнної відбудови.

Сьогодні В. В. Вірченко є офіційним рецензентом провідних міжнародних економічних видань: "Regional Science", "Policy and Practice" (США, індексується у "Скопус", Q2); "IEEE Transactions on Engineering Management" (США, індексується у "Скопус", Q1); "Technology Analysis & Strategic Management" (Велика Британія, індексується у "Скопус", Q2); "Journal of Economic Issues" (Велика Британія, індексується у "Скопус", Q2).

До міжнародного співробітництва широко залучаються студенти, які виконують курсові й випускні роботи англійською мовою, беруть участь у міжнародних студентських конференціях і програмах академічної мобільності. Викладачі кафедри надають студентам інформацію про міжнародні студентські програми, допомагають в оформленні документів для участі в міжнародних студентських освітніх заходах.

Серед здобувачів освіти й випускників кафедри є іноземні студенти, зокрема громадяни таких країн, як Грузія, Нігерія, Китай тощо. Кафедра також надає можливість опановувати низку дисциплін англійською мовою для студентів, що відвідують економічний факультет Київського університету в межах міжнародних програм академічної мобільності, зокрема Еразмус+. Партнерами кафедри за проєктами Еразмус+ і Темпус були відповідні підрозділи університетів Великої Британії, Чехії, Греції, Румунії та інших країн Європи.

Розвитку міжнародної співпраці сприяє участь кафедри в реалізації міжкафедральної англомовної магістерської освітньої програми "Economics and Politics" (гарант В. В. Вірченко). За зазначеною програмою успішно пройшли підготовку й отримали кваліфікацію магістра 16 іноземних студентів.

Незважаючи на макроекономічну нестабільність, кризу світового порядку та глобальні виклики, зумовлені повномасштабною військовою агресією Росії проти України, кафедра міжнародної економіки зберегла свій науково-педагогічний потенціал, продовжує розвиватися і впевнено дивиться у майбутнє, докладаючи всіх зусиль для підготовки нової генерації фахівців у галузі міжнародного бізнесу, здатних розробляти й реалізовувати ефективні бізнес-моделі й конкурентні стратегії суб'єктів міжнародної діяльності як в умовах війни, так і у період повоєнної відбудови України.

РОЗДІЛ 12

ЕКОНОМІКО-ЕКОЛОГІЧНА ОСВІТА НА ЕКОНОМІЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТІ – ПОГЛЯД У МАЙБУТНЄ

На економічному факультеті для здійснення актуальних запитів роботодавців розроблено й упроваджено концепцію сучасної екологічно орієнтованої освіти, яку успішно реалізує кафедра екологічного менеджменту та підприємництва (зі статусом українсько-німецької). Таку кафедру вперше створено в Україні в листопаді 2009 року. Стратегічна мета – задоволення щораз більших потреб ринку праці у фахівцях нової формації, здатних інтегрувати Україну до європейського економічного простору, сприяти її переходу на засади сталого розвитку.

Відкриття кафедри відбулося завдяки успішній співпраці провідних українських учених і німецького бізнесу. Ініціаторами її створення були віцепрезидент НАН України, академік НАН України В. М. Геєць, доктор Д. Вальтер і декан економічного факультету В. Д. Базилевич.

Урочисте відкриття українсько-німецької кафедри екологічного менеджменту та підприємництва за участю Надзвичайного і Повноважного Посла Федеративної Республіки Німеччини в Україні Г.-Ю. Гаймзьота, 2009

Подальший розвиток міжнародного науково-освітнього співробітництва економіко-екологічної освіти реалізовувався у співпраці двох завідувачів кафедр – з української та німецької сторін.

Д. Вальтер

Упродовж 2009–2017 років завідувачем кафедри з німецької сторони був доктор Дитріх Вальтер (на добровільних засадах), а з української – докторка економічних наук, професорка Галина Іванівна Купалова.

Дитріх Вальтер (1943–2017) – відомий і успішний бізнесмен, учений, меценат із широким колом наукових інтересів, що охоплювали проблеми бізнесу, фінансового ринку, туризму, лізингу, інвестицій, архітектури. І в бізнесі, і в наукових дослідженнях, і в освіті Д. Вальтер завжди був новатором, застосовував нетрадиційні, інноваційні методи й підходи. Він був консультантом урядових і підприємницьких структур у сфері менеджменту, лізингу, біржового й фінансового бізнесу, а також членом десяти наглядових рад. Своїм багатим досвідом охоче ділився на численних міжнародних конференціях, семінарах, нарадах.

Д. Вальтер – почесний професор Київського університету, 2009

З початку 2000 року особливу увагу Д. Вальтер надавав питанням розвитку зеленої економіки, зелених інвестицій та інновацій, екологізації бізнесу. 2000 року він заснував Школу бізнесу та інформаційних технологій (BITS) у м. Ізерлоні (Німеччина), де викладалися такі дисципліни, як зелений бізнес-менеджмент, управління бізнес-процесами на засадах сталого розвитку, екологічний бізнес і журналістика. 2008 року Школу бізнесу та інформаційних технологій було об'єднано з найбільшим у світі навчальним закладом Лоріет Едьюкейшн, Інк. (США) (Laureate Education, Inc., США).

Д. Вальтер активно сприяв реформуванню вищої школи для забезпечення сталого економічного розвитку суспільства, поширенню передового досвіду у сфері зелених інновацій, упровадженню нових, екологічно чистих виробничих технологій у Центральній і Південній Америці, а також Східній Європі, зокрема Україні.

2009 року Д. Вальтеру присвоєно звання почесного професора Київського університету.

2010 року Д. Вальтер став президентом Школи бізнесу та інформаційних технологій і дійсним членом Європейської академії наук і мистецтв. Його книги "Євробачення", "Євроекспансія", "Євроконкуренція після брекситу" ("The Euro Vision", "The Euro Expansion" і "The Euro Competition after Brexit") донині популярні серед підприємців і науковців.

З української сторони завідувачкою кафедри екологічного менеджменту та підприємництва стала докторка економічних наук, професорка **Галина Іванівна Купалова**.

Г. І. Купалова

Під її керівництвом було сформовано концепцію, стратегічні напрями, пріоритетні цілі й завдання розвитку економіко-екологічної освіти на економічному факультеті Київського університету. Вона відома науковиця, опублікувала понад 340 праць, зокрема 23 монографії, 19 підручників і навчальних посібників, глосарії, а також більше 180 статей у наукових журналах. Має свідоцтва про реєстрацію авторських прав на твори.

Г. І. Купалова підготувала молоду генерацію науковців. Під її керівництвом захищено 27 кандидатських і 1 докторську дисертацію з проблем управління, конкурентоспроможності, ефективності виробництва, обліку й аналізу біологічних активів, використання енергетичних ресурсів, рециклінгу відходів, оптимізації логістичних товаротранспортних потоків підприємств провідних галузей економіки на еколого-економічних засадах.

Вона є закордонною науковою консультанткою докторантів філософії, що дозволяє поширювати провідний вітчизняний досвід за межі країни. Під її керівництвом студенти й аспіранти одними з перших

в Україні почали проводити дослідження щодо застосування екологічних інструментів у бізнесі та стали переможцями міжнародних і всеукраїнських конкурсів наукових робіт у цій сфері.

За важливі наукові й освітянські досягнення з екологічного виховання економістів, формування базису економіко-екологічної освіти в Україні Г. І. Купаловій присвоєно почесне звання кращої викладачки року (2009), заслуженої працівниці освіти України (2021), присуджено премію імені Тараса Шевченка Київського університету (2016), а 2012 року рішенням вченої ради Карагандинського університету Казспоживспілки – звання почесної професорки Карагандинського університету. Вона має медаль Міністерства оборони України "За сприяння Збройним силам України"; почесні грамоти Верховної Ради України, Президії НАН України і Центрального комітету профспілки працівників НАН України, Київського університету, Міністерства освіти і науки України та ін.

Активний внесок у формування навчально-методичного й наукового базису економіко-екологічної освіти на факультеті та розвиток кафедри зробили її викладачі й аспіранти. У рік заснування на кафедрі працювали 8 викладачів, зокрема 2 доктори економічних наук, професори, і 6 кандидатів економічних наук, доцентів.

Викладачі й аспіранти першого складу кафедри екологічного менеджменту та підприємництва, 2009

У формуванні й розвитку кадрового потенціалу було застосовано інтернаціональний підхід. Упродовж 2011–2017 років на кафедрі працю-

вав запрошений професор із Німеччини Вільфрід Нойманн, д-р екон. наук, проф. Маючи багаторічний практичний досвід заснування і розвитку екологічно орієнтованих підприємств, застосування математичних методів в еколого-економічних дослідженнях, В. Нойманн долучився до розроблення навчально-методичного забезпечення кафедри, проведення наукових досліджень. Розробив і викладав авторські дисципліни, опанування яких забезпечувало студентам знання і навички з екологічної економіки, екологічного менеджменту, сучасних технологій зеленого бізнесу з урахуванням кращих світових практик. Здійснював наукове керівництво кваліфікаційними роботами студентів, забезпечував комунікацію і співпрацю з Посольством Федеративної Республіки Німеччини в Україні, закордонними партнерами.

Важливу роль у формуванні матеріально-технічного й методичного забезпечення освітнього процесу, налагодженні міжнародних зв'язків кафедри, організації закордонного навчання і стажування студентів та аспірантів відіграв президент Інституту інноваційного менеджменту (Німеччина) Вольф Хартманн, д-р екон. наук, проф. Він постійно надавав професійні консультації і допомогу щодо формування концепції, стратегії розвитку кафедри, розроблення робочих програм дисциплін; проводив зустрічі зі студентами, читав відкриті лекції з актуальних проблем зеленої, циркулярної економіки; залучав іноземних викладачів, підприємців, консультантів і меценатів. Усе це сприяло впровадженню на кафедрі новітніх методів навчання на рівні європейських стандартів освіти, проведенню спільних наукових досліджень, обміну досвідом.

Професори В. Хартманн і В. Нойманн, 2009

Перший набір студентів на кафедрі відбувся 2010 року. Розпочалось навчання магістрів на спеціалізованій освітній програмі "Екологічне підприємництво" за спеціальністю 8.03050401 "Економіка підприємства". Її унікальність полягала в тому, що програму було розроблено в межах проєкту з підготовки фахівців еколого-економічного профілю на грантовій основі внаслідок конкурсного відбору, виходячи із запиту й за безпосередньою участю закордонних роботодавців – німецьких компаній і фахівців зі специфічними знаннями у сфері зеленої економіки, конкурентоспроможних на вітчизняному й міжнародному ринках праці.

Перший набір студентів освітнього ступеня "Магістр"
освітньої програми "Екологічне підприємництво", 2010

Мета навчання за програмою "Екологічне підприємництво" – підготовка конкурентоспроможних і кваліфікованих фахівців-економістів, здатних ефективно й на професійному рівні здійснювати екологічно обґрунтоване управління бізнесом, поєднуючи організаційно-управлінські якості та еколого-економічні знання і вміння; розв'язувати актуальні проблеми екологізації бізнесу з урахуванням нагальних запитів стейкхолдерів (споживачі, працівники, регулювальні органи тощо).

Для забезпечення освітнього процесу розроблено авторські навчальні дисципліни "Економіка сталого розвитку", "Екологічна економіка", "Екологічний менеджмент", "Екологічний маркетинг", "Екологічне підприємництво", "Екологічна політика підприємства", "Сучасні технології зеленого бізнесу", "Екологічний облік, оподаткування і звітність", "Екологічне право", "Екологічний аудит і моніторинг", "Екоконтролінг",

"Економіко-екологічна політика ціноутворення", "Міжнародний бізнес", "Методологія економічних наукових досліджень", "Еколого-економічний аналіз" та ін.

Перший набір бакалаврів відбувся 2017 року.

Перший набір здобувачів освітнього ступеня "Бакалавр"
освітньої програми "Екологічне підприємництво", 2017

Для поглиблення і ширшого охоплення студентської аудиторії з 2019 року економіко-екологічну освіту поширено серед здобувачів у сфері підприємництва, торгівлі й біржової діяльності. Нині кафедра екологічного менеджменту та підприємництва є науково-освітнім підрозділом факультету, що здійснює свою діяльність на всіх рівнях вищої освіти за галуззю знань 07 "Управління та адміністрування", за спеціальністю 076 "Підприємництво, торгівля та біржова діяльність". Основна мета освітніх програм кафедри – надання студентам загальних і професійних знань, навичок і компетентностей у сфері підприємництва, торгівлі й біржової діяльності з поглибленим вивченням управлінських інструментів екологізації бізнесу.

Особливості підготовки бакалаврів і магістрів такі:

• підготовка фахівців, готових здійснювати власну підприємницьку діяльність, керівників сучасного бізнесу різних ланок управління, які мають високий рівень соціальної та екологічної відповідальності й орієнтовані на виконання інфраструктурних завдань у сфері підприємництва, торгівлі, логістики, біржової діяльності;

• багатопрофільний характер підготовки, із чітким спрямуванням на екологізацію торгівлі, логістики й бізнесу (уміщує вибірковий блок "Екологічне підприємництво", що є особливо актуальним в умовах приєднання України до європейського зеленого курсу).

Нині кафедра готує фахівців за:

• освітньо-професійною програмою "Торгівля, логістика та екологічне підприємництво", освітній ступінь "Бакалавр" (денна форма навчання);

• освітньо-професійною програмою "Підприємництво та біржова діяльність", освітній ступінь "Бакалавр" (денна форма навчання);

• освітньо-науковою програмою "Підприємництво, торгівля та біржова діяльність", освітній ступінь "Магістр" (денна форма навчання);

• освітньо-професійною програмою "Економічна безпека підприємництва" (заочна форма навчання);

• освітньо-науковою програмою "Підприємництво, торгівля та біржова діяльність", освітній ступінь "Доктор філософії" (денна форма навчання).

Освітньо-професійну програму "Торгівля, логістика та екологічне підприємництво" спрямовано на теоретичну і практичну підготовку фахівців за освітнім ступенем "Бакалавр" у галузі торгівлі, логістики й екологічного підприємництва на рівні сучасної європейської та світової університетської освіти. Програма забезпечує отримання загальних і професійних знань, розумінь, навичок і компетентностей у сфері підприємництва, торгівлі й біржової діяльності, які мають універсальний характер (гарантка Т. Б. Харченко, канд. екон. наук, доц.). Вона опублікувала більше 100 наукових, навчальних і методичних праць. Відзначена подяками Міністерства освіти і науки України за високий професіоналізм і значний внесок у розвиток творчих, інтелектуальних здібностей студентів. Є експерткою Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти за спеціальністю 076 "Підприємництво, торгівля та біржова діяльність".

З 2016 року за зазначеною програмою підготовлено 160 бакалаврів. Випускники програми працевлаштовуються на підприємствах різних організаційно-правових форм (комерційна, некомерційна, державна, муніципальна), створюють і розвивають власну справу. Нині вони працюють у провідних міжнародних і вітчизняних компаніях: "Асстра Україна", "ПрайсвотерхаусКуперс", "Сільпо-Фуд", "Інтертоп", "Птахівник", "Укрпошта", "Велт Пластік", "МакДональдс", "Енселко Агро", "Ашан", "Л'Ореаль", "ЕлДжі Електронік" та ін.

Освітньо-професійну програму "Підприємництво та біржова діяльність" спрямовано на теоретичну і практичну підготовку фахівців за освітнім ступенем "Бакалавр" у галузі підприємництва та біржової

діяльності (гарантка Н. В. Бутенко, д-ка екон. наук, проф.). Вона опублікувала понад 100 наукових, навчальних і методичних праць, підготувала трьох кандидатів економічних наук. Була керівницею наукових робіт студентів, які посіли призові місця на всеукраїнських конкурсах наукових робіт із маркетингу та підприємництва.

Мета програми – підготовка висококваліфікованих фахівців із підприємництва та біржової діяльності, здатних на високому професійному рівні розв'язувати практичні проблеми і виконувати складні спеціалізовані завдання у зазначеній сфері.

Акцент програми зроблено на формуванні багатопрофільних теоретичних знань і практичних навичок у сфері підприємництва, управління торговельною і біржовою діяльністю суб'єктів господарювання, екологічного та інноваційного підприємництва, логістики. Це забезпечує випускникам широкий вибір кар'єрних траєкторій: відкриття власного бізнесу, працевлаштування в аналітичних і логістичних підрозділах компаній, на біржах. За програмою підготовлено майже 100 магістрів.

Після завершення навчання на освітній програмі "Підприємництво та біржова діяльність" 230 випускників отримали дипломи бакалаврів. Вони працюють на керівних посадах в успішних компаніях: "ЕлДжі Електронік", "КПМГ", "Медіа Дирекшн"; корпорації "Оболонь", "Північній екологічній фінансовій корпорації"; агрохолдингу "Мрія", а також у науковій сфері, державному управлінні. Випускники магістратури можуть вступати до аспірантури економічного факультету, деякі відкрили й розвивають власний бізнес (виробництво пелет, вирощування сільськогосподарських культур, торгівлю тощо).

Освітньо-професійну програму "Підприємництво, торгівля та біржова діяльність" спрямовано на підготовку фахівців за освітнім ступенем "Магістр", які володіють методологією й інструментальним апаратом в управлінській, науково-дослідній, навчальній, експертній та консалтинговій сферах, необхідними для ефективного управління бізнесом, розв'язання управлінських і науково-дослідних проблем у сфері підприємництва, управління торговельною і біржовою діяльністю суб'єктів господарювання, екологічного та інноваційного підприємництва, логістики. Це забезпечує випускникам широкий вибір кар'єрних траєкторій, включаючи відкриття власного бізнесу, працевлаштування в аналітичних і логістичних підрозділах компаній, на біржах.

Гарантка програми – Н. В. Гончаренко, канд. екон. наук, доц. Вона опублікувала понад 75 наукових праць, зокрема й 5 навчальних посібників, понад 30 статей у наукових журналах, 40 навчальних і методичних праць тощо. Має свідоцтва про реєстрацію авторських прав на твори.

Підготувала двох студентів-переможців Всеукраїнських творчих конкурсів наукових робіт і проєктів (дипломи І ступеня). Нагороджена грамотою Національної академії наук України (2011), дипломом І ступеня за перемогу в конкурсі "Молодий учений Alltech" (2011). Має подяку декана економічного факультету (2017). Нагороджена дипломами Академії наук вищої освіти України за такі праці:

• "Стратегія "зеленого" розвитку підприємства (навчально-методичний комплекс)" – перша премія журі конкурсу Академії наук вищої освіти України за номінацією "Навчальний посібник" (2017);

• "Облік і аналіз біологічних активів: проблеми та шляхи вирішення" – третя премія журі конкурсу за номінацією "Монографії" (2017),

• "Облік і звітність та оподаткування суб'єктів екологічного підприємництва. Навчальний комп'ютерний практикум" – друга премія журі конкурсу за номінацією "Електронне видання" (2017).

Освітньо-професійну програму "Економічна безпека підприємництва" спрямовано на теоретичну і практичну підготовку фахівців за освітнім ступенем "Магістр" у галузі експортного контролю товарів і технологій подвійного використання на рівні сучасної європейської та світової університетської освіти. Усього дипломи отримали 35 випускників. Гарантка програми В. Л. Гура, канд. екон. наук, доц. В її науковому доробку понад 90 наукових праць і 15 навчально-методичних комплексів і навчальних посібників. З 2019 року очолює освітній проєкт Українського науково-технологічного центру (УНТЦ, міжнародна організація) 9606, який реалізується в Київському університеті. Переможниця проєкту "Інноваційний університет і лідерство". Участь у проєкті передбачала курс тренінгів на базі Варшавського та Ягеллонського університетів у Кракові (2019). Переможниця у складі команди Київського університету в проєкті "Програма вдосконалення викладання у вищій освіті України" від Британської ради в Україні в партнерстві з Інститутом вищої освіти НАПН України, Advance HE (Велика Британія) за підтримки Міністерства освіти і науки України та Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти.

Освітньо-наукову програму "Підприємництво, торгівля та біржова діяльність" за освітнім ступенем "Доктор філософії" спрямовано на підготовку конкурентоспроможних, інтегрованих у світовий науково-освітній простір фахівців у галузі управління та адміністрування, сталого розвитку економіки і підприємництва, здатних проводити самостійно інноваційні дослідження та розв'язувати важливі проблеми світового значення. Унікальність програми полягає у можливості створення сприятливого науково-дослідницького середовища шляхом прове-

дення міждисциплінарних інноваційних досліджень у професійній галузі, спрямованих на формування світоглядних цінностей у контексті європейського зеленого курсу й безпеки підприємництва.

Гарантка програми – Т. М. Артюх, д-ка техн. наук, проф. Вона має більше 300 публікацій, зокрема 1 монографію, 3 підручники, 11 навчальних посібників. Під її керівництвом захищені 3 кандидатські дисертації.

Випуск магістрів кафедри екологічного менеджменту
та підприємництва, 2018

На початок 2023/24 н. р. на кафедрі працювали 15 штатних викладачів, як-от: доктори економічних наук, професори Г. І. Купалова, М. М. Бердар, Н. В. Бутенко, І. І. Мазур; докторка технічних наук, професорка Т. М. Артюх; кандидати економічних наук, доценти Н. В. Гончаренко, Л. П. Гацька, О. В. Богуславський, Н. О. Коренєва, Л. Л. Кот, Ю. А. Сагайдак, Т. Б. Харченко; кандидати економічних наук, асистенти Є. Ю. Забашта, Д. К. Маліновська; кандидатка фізико-математичних наук, доцентка Л. А. Анісімова.

Викладачі кафедри поширюють економіко-екологічні знання і навички серед студентів інших факультетів університету, зокрема на факультетах: філософському, юридичному, історичному, географічному, хімічному, кібернетики, соціології; у Навчально-науковому центрі "Інститут біології та медицини", Військовому інституті, Навчально-науковому інституті міжнародних відносин, Навчально-науковому інституті публічного управління та державної служби та в інших підрозділах Київського університету.

Професорсько-викладацький колектив кафедри екологічного менеджменту та підприємництва, 2023

Викладачі кафедри здобули низку перемог на вітчизняних і міжнародних наукових конкурсах (зокрема екологічних напрямів), стали лауреатами премій Всеукраїнського конкурсу на кращі освітньо-наукові роботи молодих учених Громадської організації "Академія наук вищої освіти України"; Всеукраїнського конкурсу "Молодий учений Alltech"; Всеукраїнського конкурсу з розроблення державного логотипу для органічної продукції в Україні; Міжнародного конкурсу "Зелені таланти"; премій Президента України для молодих учених, київського міського голови за особливі досягнення молоді у розбудові столиці України тощо.

За досягнуті суттєві освітні й наукові результати викладачів кафедри нагороджено медалями "За сприяння Збройним силам України", "Срібна зірка"; почесними знаками "Відмінник освіти України"; почесними грамотами Верховної Ради України, Президії НАН України і Центрального комітету профспілки працівників НАН України, Міністерства освіти і науки України, Київського міського голови, Київського університету; деяким присвоєні звання кращих викладачів економічного факультету.

Працівники кафедри постійно підвищують свою кваліфікацію в Україні й за кордоном, проходять міжнародні стажування, отримують сертифікати. Серед них є: сертифікований тренер зі стратегічного еко-менеджменту при Німецько-українській промислово-торговельній

палаті; сертифіковані аудитори із систем менеджменту зі стандартів ISO; експерт міжнародного класу з оцінювання коштовностей, культурних цінностей; оцінювач Фонду державного майна; фахівці з програми SAP; експерти Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти тощо. Високий рівень науково-педагогічного потенціалу дозволяє викладачам кафедри читати лекції англійською мовою, проводити міжнародні конференції і тематичні зустрічі з іноземними науковцями й спеціалістами, надавати бізнес-консультації; їх запрошують до викладання у закордонних закладах вищої освіти.

Невід'ємним складником економіко-екологічної підготовки за спеціальністю 076 "Підприємництво, торгівля та біржова діяльність" є участь студентів у міжнародних літніх школах (літній університет м. Дессау-Рослау (Німеччина), літній університет БІТС м. Ізерлон (Німеччина), літня школа Університету Кайзерслаутерн (Німеччина)), Науково-дослідному центрі біомаси в м. Лейпциг (Німеччина), академічній мобільності в Університеті ім. Яна Коменського (Словаччина), Університеті Акурейрі (Ісландія), зокрема в межах міжнародних проєктів Еразмус+, Мевлана, МІТАКС, ДААД.

Аспіранти й магістри економічного факультету
на навчанні в літній школі Університету Кайзерслаутерн, 2011

Важливим завданням кафедри є формування у бакалаврів і магістрів практичних професійних навичок і вмінь екологічного менеджменту. Здобувачі освіти проходять виробничу й науково-дослідну практику

у провідних вітчизняних і закордонних компаніях, які працюють у харчовій, логістичній, хімічній, аграрній та інших сферах, а також торгівлі, на біржах. Базами практики студентів є: "Асстра Україна", "Київ Атлантік Україна", "ПП Будсервіс", "ПрайсвотерхаусКуперс", "Інтерхім-БТВ", "Сільпо-Фуд", "Інтертоп", "Птахівник", "Марлоу навігейшн", "Укрпошта", "Велт Пластік", "МакДональдс", "Енселко Агро", "Ашан", "Системи реального часу – Україна", "Ніксел", "Адмірал Холл" тощо.

Студенти третього курсу на виробничій практиці в "Сільпо-Фуд", 2023

Кафедра налагодила тісну співпрацю з роботодавцями. Для рецензування і оновлення освітніх програм вона залучає фахівців із Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України, Торгово-промислової палати України, Управління з питань економічного розвитку та регуляторної політики Кабінету Міністрів України; компаній "ДеЛаМарк", "Метро Кеш енд Кері", "Ельфа лабораторія", "Будінжсервіс", "Оріон Груп", "Град інвестмент"; товарних бірж "Всеукраїнська лісова біржа" і "Житомирські торги"; Хмельницької торгово-промислової палати.

Відкриті практичні лекції, майстеркласи, тренінги для студентів провели представники Української асоціації відновлюваної енергетики України, дочірнього підприємства "Сіменс", акціонерного банку "Укргазбанк"; компаній "Фондекс", "Метро", "Карлсберг", "Фрідом Фінанс", "Ашан", "Уклон", "Рошен"; Центру біржових технологій та ін. Студенти мали можливість ознайомитись із практичними аспектами біржової торгівлі, використанням криптовалюти у сфері фінансових інновацій, підвищенням операційної ефективності в торгових підприємствах, особливостями набуття софт скілз тощо.

Відкрите лекційне заняття голови Асоціації відновлюваної енергетики України О. А. Оржеля для студентів освітньої програми "Екологічне підприємництво, торгівля та біржова діяльність", 2016

Виїзні практичні заняття для здобувачів освіти були проведені на комунальному підприємстві "Броварітепловоденергія", заводах "Пеллет", "Кока-кола", пивзаводі компанії "САН ІнБев".

Виїзне практичне заняття викладачів і студентів кафедри на заводі "Пеллет", смт. Ємільчине Житомирської обл., 2018

Виїзне практичне заняття викладачів і студентів кафедри
на завод компанії "САН ІнБев" у м. Чернігів, 2018

Виїзне практичне заняття викладачів і студентів кафедри
на заводі компанії "Кока-кола" у м. Бровари, 2015

Здобувачі освіти також постійно поглиблюють науково-практичні знання в Німецько-українському центрі екологічної освіти, науки, підприємництва та культури, Центрі підтримки підприємців "Дія. Бізнес у КНУ імені Тараса Шевченка", лабораторії товарознавчої експертизи.

Заняття в лабораторії товарознавчої експертизи, 2023

Студенти спеціальності 076 "Підприємництво, торгівля та біржова діяльність" отримують фундаментальну освіту у сфері економіки, підприємництва, торгівлі та біржової діяльності. Навчальну діяльність кафедра здійснює на основі власного науково-педагогічного досвіду й міжнародних інноваційних освітніх технологій, шляхом поєднання традиційних і новітніх методів навчання, застосування інтерактивних, проблемних лекцій і семінарів, ділових ігор, сучасних мультимедійних, аудіовізуальних і кейс-технологій.

Викладачі кафедри одними з перших в Україні розробили авторське навчально-методичне забезпечення для таких навчальних дисциплін: "Економіка торговельних підприємств", "Екологічна економіка", "Основи зеленої економіки", "Стратегія зеленого розвитку підприємства", "Екологічний менеджмент", "Стартап", "Екологічний маркетинг", "Екологічне підприємництво", "Екологічна політика підприємства",

"Сучасні технології зеленого бізнесу", "Аудит в торгівлі та логістиці", "Ресурсне забезпечення підприємництва", "Екологічний облік, оподаткування і звітність", "Екологічний аудит", "Економіко-екологічна політика ціноутворення", "Біржовий маркетинг", "Трейдерство на біржових ринках", "Комерціалізація підприємницької ідеї" та ін. Деякі навчальні дисципліни викладаються англійською мовою, зокрема: "International Green Business", "Economic and Ecological Policy of Pricing", "Startup", "Customer Orientation", "Ecological Accounting", "Taxation and Reporting", "Innovation Entrepreneurship" та ін.

На кафедрі виконується постійна робота з оновлення освітніх навчальних програм і дисциплін, розробляються авторські дисципліни. Зокрема, 2020–2023 було створено навчально-методичні комплекси для нових дисциплін: "Data Science в електронній комерції", "Управління біржовою діяльністю", "Розвиток підприємництва в контексті Європейського зеленого курсу", "М'які навички (soft skills) у підприємництві", "Контроль якості сировини в товарах подвійного використання", "Хіміко-аналітичний контроль товарів і технологій подвійного використання".

Презентація "Глосарію зеленого бізнесу"
на Міжнародній книжковій виставці у Франкфурті, 2011

З 2010 року викладачі опублікували більше 200 навчальних і методичних праць: підручники, навчальні посібники, практикуми, робочі

зошити, навчально-методичні комплекси тощо. Важливе значення для поширення ідей зеленого бізнесу, практичної імплементації принципів зеленої економіки мав розроблений і виданий авторським колективом кафедри "Глосарій зеленого бізнесу" (2010). У ньому еколого-економічні категорії наведено чотирма мовами: українською, німецькою, російською та англійською. 2011 року глосарій був успішно представлений на Міжнародній книжковій виставці у Франкфурті.

Видано підручники й навчальні посібники з основних навчальних дисциплін: "Теорія економічного аналізу", "Підприємництво", "Екологічна економіка", "Стратегія зеленого розвитку підприємства", "Екологічний аудит", "Міжнародний зелений бізнес", "Облік, оподаткування і звітність суб'єктів екологічного підприємництва", "Логістика", "Еко-контролінг", "Міжнародне технічне регулювання", "Митна справа", "Економіка торговельного підприємства" та ін.

На кафедрі проводяться наукові дослідження тенденцій і проблем розвитку підприємницької, торговельної і біржової діяльності в межах комплексної наукової програми економічного факультету "Макроекономічна стратегія реалізації європейського вектора економічного розвитку України: концептуальні засади, виклики та протиріччя".

Напрями наукової діяльності кафедри:

- сучасні тренди і перспективи розвитку підприємництва в Україні та світі;
- зелена відбудова України;
- інноваційні технології та інструменти розвитку торгівлі;
- управління логістичною діяльністю підприємства в умовах сучасних викликів;
- оцінювання і тенденції розвитку біржової діяльності в Україні;
- формування та реалізація організаційно-економічного механізму екологічного підприємництва;
- диджиталізація як фактор посилення конкурентоспроможності бізнесу;
- розроблення і впровадження ефективної бізнес-моделі в умовах безпекових викликів;
- суперечності й тенденції розвитку інноваційного підприємництва;
- актуальність і особливості розвитку соціального підприємництва в умовах відновлення України.

Науково-педагогічні працівники кафедри беруть активну участь у підготовці наукових кадрів, роботі вченої ради, спеціалізованих учених рад із захисту дисертацій економічного факультету. З 2010 року під їхнім науковим керівництвом захищено 14 кандидатських та 1 докторську дисертації.

Викладачі широко практикують наукові дослідження з господарсько-договірної тематики, грантів, упровадження їхніх результатів у вироб-

ництво у складі міжкафедральних, міжфакультетських колективів із проблем підприємництва, торгівлі, логістики й біржової діяльності. З 2013 року були реалізовані:

• науково-дослідна робота на замовлення Київської міської державної адміністрації за комплексною темою "Розроблення київської міської стратегії попередження й адаптації до зміни клімату";

• українсько-швейцарський проєкт із розроблення імітаційної комп'ютерної програми "Стратегія «зеленого» розвитку підприємства" (Київський університет);

• господарсько-договірна тема "Розробити практичні рекомендації щодо удосконалення обліку розрахунків з податків, зокрема екологічних" на замовлення ПРАТ "Максимко", м. Лохвиця Полтавської обл.;

• відкриття магістерської програми "Економічна безпека підприємництва" за підтримки Українського міжнародного центру та Європейської комісії;

• клієнтська угода між економічним факультетом Київського університету та "Swisscontact" – Швейцарським фондом технічної співпраці, м. Цюріх, Швейцарія;

• господарсько-договірна тема "Дослідження змін споживних та екологічних властивостей косметичної продукції при впровадженні науково обґрунтованої процедури міжнародного стандарту GMP у виробництво косметичної продукції" на замовлення ТОВ "ДеЛаМарк".

Кафедра неодноразово виступала ініціатором і організатором міжнародних форумів, науково-практичних конференцій, симпозіумів, круглих столів для апробації і популяризації результатів наукових досліджень, активізації наукової діяльності студентів та аспірантів. Викладачі організували й провели 17 міжнародних науково-практичних конференцій, симпозіумів з еколого-економічної тематики, а саме: Міжнародний форум EFBM 2019, II Міжнародний форум EFBM 2021 (панельна дискусія, круглий стіл); Міжнародну науково-практичну конференцію "Розвиток екологічної економіки й освіти в Україні і у світі", Міжнародну науково-практичну конференцію з питань запобігання кліматичним змінам "Клімат і місто" (на прикладі м. Києва); Міжнародний симпозіум "Практика впровадження зелених технологій: досвід Німеччини"; круглі столи "Перспективи розвитку зеленого бізнесу та освіти в Україні: досвід Німеччини", "Удосконалення економічного механізму природокористування".

Кафедра є фундатором Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених "Зелений бізнес: життя заради майбутнього", яка проводиться щорічно з 2011 року. Конференцію присвячено актуальним питанням розвитку зеленого бізнесу як рушійної сили зеленої модернізації економіки України на локальному, регіональному й міжнарод-

ному рівнях. У конференції щорічно беруть участь більше 100 учасників – визнані вчені й молоді дослідники з провідних закладів вищої освіти, а також представники бізнесу, державних органів влади і громадських організацій України та іноземних країн (Азербайджану, Молдови, Казахстану, Німеччини, Польщі, США, Швейцарії та ін.).

Учасники пленарного засідання конференції
"Зелений бізнес: життя заради майбутнього", 2019

Студенти – учасники конференції
"Зелений бізнес: життя заради майбутнього", 2019

Круглий стіл "Зелений бізнес: життя заради майбутнього",
який проходив у межах Міжнародного форуму EFBM 2019

Традиційно в межах конференції функціонують секції:

- "Проблеми сталого розвитку України";
- "Облік, моніторинг та аудит екологічної діяльності підприємств";
- "Механізм функціонування та управління зеленим бізнесом".

На секційних засіданнях аспіранти й студенти аналізують і обговорюють питання практичного застосування інструментів екологічного управління – екологічного обліку, моніторингу, аналізу й аудиту. Цікавими для практичного впровадження є пропозиції молодих учених у сфері залучення інвестицій для реалізації екологічних стартапів. Учасники конференції розглядають досвід функціонування зеленого бізнесу за кордоном і моделюють шляхи його застосування на вітчизняних підприємствах. Отримані теоретичні та практичні знання вони зможуть використовувати у своїй подальшій науковій і професійній діяльності, а також в організації студентських круглих столів.

У межах конференції періодично організовуються виставки "Стале споживання – запорука майбутнього" та ярмарки екологічно чистих продуктів і товарів. Мета організації виставок – популяризація, інформування студентів, аспірантів, викладачів та інших учасників конференції про базові принципи й методи сталого споживання ресурсів і поводження з відходами. Особливий інтерес учасників становлять представлені на ярмарку екологічно чисті товари: косметичні засоби й продукти харчування, предмети декору, органічна сільськогосподарська продукція і добрива для рослин, блокноти, зошити багаторазового використан-

ня тощо. Усі охочі мають можливість придбати їх. На думку учасників, проведення Міжнародної науково-практичної конференції "Зелений бізнес: життя заради майбутнього" сприяє поширенню передового міжнародного й вітчизняного досвіду щодо формування і реалізації політики сталого розвитку, збереження довкілля, функціонування зеленого, соціально відповідального бізнесу, розвитку економіко-екологічної освіти, екологічної культури й свідомості молоді.

За ініціативи кафедри впродовж 2017–2018 років уперше в Україні проведено конкурс наукових робіт серед школярів "Молодь Київщини за зелену економіку" за підтримки департаменту освіти і науки, молоді та спорту Київської міської державної адміністрації, департаменту освіти і науки Київської обласної державної адміністрації, а також Німецького товариства міжнародного співробітництва (GIZ), проєкту "Гармонізація системи державних закупівель в Україні зі стандартами ЄС", партнерської мережі "Освіта в інтересах сталого розвитку в Україні".

Нагородження переможців Всеукраїнського конкурсу творчих робіт учнів 10–11 класів м. Києва та Київської обл. "Молодь Київщини за зелену економіку" в Торгово-промисловій палаті України, 2018

Серед основних наукових напрямів, які стали предметом вивчення юних учених, – удосконалення системи збирання і перероблення твердих побутових відходів, підвищення енергоефективності об'єктів соціальної інфраструктури й житлового фонду, розвиток зеленого будівництва. Школярі сформулювали пропозиції щодо розвитку органічного аграрного виробництва й зеленого туризму як основних напрямів

забезпечення сталого розвитку економіки сільських територій, а також необхідності використання зеленого транспорту.

Нагородження переможців Всеукраїнського конкурсу творчих робіт учнів 10–11 класів м. Києва та Київської обл. "Молодь Київщини за зелену економіку" на економічному факультеті Київського університету, 2018

Нагородження Ю. С. Копецької, переможниці Всеукраїнського студентського професійного творчого конкурсу проєктів з екологічного та енергетичного менеджменту, 2019

Студенти й аспіранти кафедри є переможцями міжнародних і всеукраїнських конкурсів. Протягом 2015–2023 років більше 20 бакалаврів, магістрів та аспірантів здобули перемоги у всеукраїнських конкурсах студентських робіт за напрямами "Підприємництво", "Економіка бізнесу", "Економіка"; Всеукраїнському конкурсі дипломних робіт за спеціальністю "Підприємництво, торгівля та біржова діяльність"; Всеукраїнському конкурсі студентських команд "SDG in Ukraine: Look of New Generation" ("Цілі сталого розвитку в Україні: погляд нового покоління"); Всеукраїнському кейс-чемпіонаті з вирішення кейсових завдань (KSE Case Champ).

Нагородження В. В. Вергелеса, переможця
Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт
зі спеціалізації "Підприємство", 2019

За сприяння європейських партнерів і спонсорів кафедра сформувала сучасну навчальну базу економіко-екологічної освіти: комп'ютерний клас, лабораторію товарознавчої експертизи, тренінговий центр "Безпека підприємництва".

Комп'ютерний клас

Лабораторія товарознавчої експертизи

Тренінговий центр "Безпека підприємництва"

Оригінальним підходом і дизайном вирізняється "Екологічний острів", створений із використанням тільки природних матеріалів, зокрема: деревини, кори, листя; квітів і плодів липи, берези, верби, сосни, клена, дуба, пальми, ротанга, кориці, лавра благородного, граната, апельсина, лимона, фікуса, водного гіацинта; лози винограду; кореня монстери; африканського горіха; льону; моху; трави; заліза; шкіри; чаги березової; каміння; соломи; пір'я фазана. "Екологічний острів" – чудове місце для позааудиторної

роботи й відпочинку студентів і викладачів. На економічному факультеті кафедра реалізувала також пілотний проєкт із роздільного збирання сміття. Це сприяє розвитку в молоді екологічного світогляду й культури.

"Екологічний острів" на економічному факультеті

З метою поглиблення міжнародної співпраці, популяризації економіко-екологічної освіти 2011 року на економічному факультету було відкрито Німецько-український центр економіко-екологічної освіти, науки, підприємництва і культури. Завдання центру – навчання, наукові дослідження, упровадження наукових і практичних досягнень, культурних надбань економіко-екологічного спрямування. Результати його роботи – навчання студентів за програмою SAP – інтеграція бізнес-процесів, стажування магістрів із Казахстану. Дотепер для вивчення українського

досвіду розвитку зеленого бізнесу на кафедрі пройшли навчання і стажування понад 50 осіб, переважно з Німеччини й Казахстану.

Магістри Карагандинського економічного університету,
що стажувалися на економічному факультеті

Діяльність кафедри й Німецько-українського центру економіко-екологічної освіти, науки, підприємництва і культури спрямовано на подолання утилітарно-прагматичного ставлення до знань як способу оволодіння силами й багатствами природи заради їхнього споживання і запровадження принципово нових підходів до організації наукових досліджень і навчального процесу для формування в майбутніх фахівців практичної здатності й готовності застосовувати набуті компетенції на основі екологічно орієнтованої системи світоглядних орієнтирів і цінностей.

Ураховуючи потреби економіки України, зусилля кафедри екологічного менеджменту та підприємництва спрямовано на підготовку конкурентоспроможних і кваліфікованих фахівців-економістів, здатних ефективно й на високому професійному рівні здійснювати науково-обґрунтоване управління бізнесом, поєднуючи організаційно-управлінські якості та еколого-економічні знання і вміння. Основний акцент освітніх програм зроблено на отриманні загальних і професійних знань, навичок і компетентностей у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності з поглибленням вивчення управлінських інструментів екологізації бізнесу. Це особливо актуально в умовах приєднання України до європейського зеленого курсу, необхідності розв'язання нагальних екологічних проблем.

РОЗДІЛ 13

СТРАХУВАННЯ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТ НА ЕКОНОМІЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТІ КИЇВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Одним із найактуальніших і найскладніших завдань щодо розвитку економіки держави та зростання добробуту громадян у сучасному світі є підвищення фінансової культури й фінансової грамотності населення. Будь-які реформи в економіці загалом і фінансовій сфері зокрема не можна реалізувати без належного кадрового забезпечення, отже, значні виклики постають перед закладами вищої освіти. З огляду на зазначене важливу роль відіграє кафедра страхування, банківської справи та ризик-менеджменту на економічному факультеті Київського університету, яку було створено 14 грудня 2009 року у відповідь на потреби ринку фінансових послуг України. Проте саме таку назву вона одержала лише в грудні 2016 року внаслідок реорганізації кафедри банківської справи, грошового обігу та кредиту і розширення колективу кафедри страхування та ризик-менеджменту за ініціативи В. Д. Базилевича, який на той час був деканом факультету. Це був подвійний ювілей: 175 років Київського університету й 65 років економічного факультету.

Колектив кафедри страхування, банківської справи та ризик-менеджменту, 2019

Кафедра страхування, банківської справи та ризик-менеджменту об'єднала талановитих викладачів, учених і дослідників, сформувала потужну навчально-методичну базу, підготувала для ринку фінансових послуг фахівців найвищої кваліфікації.

Історія кафедри пройшла два етапи: перший (грудень 2009 – грудень 2016) –становлення кафедри страхування та ризик-менеджменту. Понад 10 років наукових і освітніх пошуків, плідної співпраці викладачів, науковців, представників національної страхової спільноти передували цій події. Саме тоді вперше серед кафедр економічних факультетів України з'явилася спеціалізована кафедра з такою назвою, яку очолила професорка Р. В. Пікус і була її керівницею впродовж шести років.

Р. В. Пікус, 2012

Руслана Володимирівна Пікус – фундаторка й перша завідувачка кафедри (2009–2015), кандидатка економічних наук, професорка, відмінниця освіти й заслужена працівниця освіти України. Вона випускниця механіко-математичного факультету Київського університету.

Р. В. Пікус – знана фахівчиня у галузі фінансів, страхування, ризик-менеджменту; авторка понад 200 наукових, навчальних і методичних праць; гарантка освітньої програми "Фінанси і кредит" за спеціальністю 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" освітнього ступеня "Бакалавр"; фундаторка й керівниця першого в Україні Навчально-виробничого центру страхового бізнесу.

Найвищий рівень підготовки фахівців під керівництвом Р. В. Пікус в Україні й за її межами засвідчено перемогами підготовлених нею студентів у міжнародних, всеукраїнських олімпіадах зі страхування та ризик-менеджменту, конкурсах наукових студентських робіт, інтелектуальних бізнес-змаганнях. Під її керівництвом захищено 13 дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

Р. В. Пікус – членкиня редколегій наукового фахового видання "Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка", журналу "Страхова справа", заступниця головного редактора видання "Фінансові послуги" (2017–2019); постійна членкиня оргкомітетів всеукраїнських науково-практичних конференцій із проблем фінансів. З 2005 року є однією з організаторок щорічної Міжнародної науково-

практичної конференції "Грудневі читання", яка стала відомим науковим брендом як в Україні, так і за кордоном; однією зі співавторок концепції інтегрованої підготовки фахівців економічного фаху класичних університетів, розробницею освітніх стандартів підготовки бакалаврів і магістрів, що дозволяє використовувати новітні технології і потужний науково-педагогічний потенціал класичних університетів в освітньому процесі.

За успіхи в науковій і викладацькій діяльності Р. В. Пікус відзначено нагородами: Верховної Ради України (почесна грамота), Міністерства освіти і науки України (грамота), ректора Київського університету (почесна грамота і грамота). За підготовку обдарованої і талановитої молоді вона неодноразово отримувала подяки Міністерства освіти і науки України, Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, Ліги страхових організацій України, президента Українського союзу промисловців і підприємців. За внесок у розвиток страхової науки України отримала грант Всеукраїнської благодійної організації "Фонд Олександра Сосіса".

Н. В. Приказюк, 2024

Із січня 2016 року завідувачкою кафедри страхування, банківської справи та ризик-менеджменту стала **Наталія Валентинівна Приказюк**, випускниця економічного факультету Київського університету, докторка економічних наук, професорка. Н. В. Приказюк – авторка й співавторка понад 200 наукових, навчальних і методичних праць; одна з організаторок щорічної Міжнародної науково-практичної конференції з проблем розвитку ринку фінансових послуг "Грудневі читання"; засновниця та перша гарантка магістерської освітньо-наукової програми "Фінансові інститути та ризик-менеджмент" (денна форма навчання), гарантка бакалаврської освітньої програми "Фінансовий бізнес"; експертка з акредитації освітніх програм Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти; членкиня редколегій журналів "Теоретичні та прикладні питання економіки", "Фінансові послуги" (2017–2019), "Інновації та сталий розвиток". Підготувала чотирьох аспірантів, два з яких уже успішно захистили кандидатські дисертації; членкиня спеціалізованих рад; керівниця наукових робіт студентів, які отримують перемоги в міжнародних і всеукраїнських конкурсах наукових робіт;

тренерка з фінансової і соціальної грамотності; головчиня журі секції "Фінанси, банківська справа і страхування" ІІІ етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів – членів Малої академії наук України.

Н. В. Приказюк відзначено подяками Міністерства освіти і науки України, НАН України, Національного центру "Мала академія наук України" (2013), а також ректора Київського університету (2014, 2019); грамотами Міністерства освіти і науки України (2018), ректора Київського університету (2021); вона лауреатка премії імені Тараса Шевченка Київського університету (2014).

Другий етап історії кафедри розпочався у грудні 2016 року і триває дотепер. Реорганізація кафедри банківської справи й приєднання її до колективу кафедри страхування та ризик-менеджменту розширило коло наукових інтересів і спонукало до перейменування кафедри страхування та ризик-менеджменту на кафедру страхування, банківської справи та ризик-менеджменту.

Поява об'єднаної кафедри мала на меті реалізацію нової парадигми підготовки фахівців на економічному факультеті, що ґрунтується на поєднанні сучасних освітніх технологій із найкращими традиціями класичного університету.

Колектив кафедри страхування, банківської справи
та ризик-менеджменту, 2024

За роки роботи кафедри її колектив збільшився майже в п'ять разів. Зростання кількості викладачів зумовлено потребою у збільшенні підготовки фахівців зі страхування та банківництва, запровадженням нових бакалаврських і магістерських програм. Зросла частка захистів дисертаційних робіт на здобування ступеня доктора філософії.

Діяльність кафедри орієнтовано на підготовку висококваліфікованих фахівців – економістів і менеджерів, що мають глибокі знання в галузі

страхування, банківництва й ризик-менеджменту. Цієї мети можна досягти лише шляхом посилення науково-дослідної спрямованості навчання і поглиблення змісту магістерських програм на рівні кращих світових стандартів.

На кафедрі працюють висококваліфіковані викладачі з розгорнутою географією підготовки. Серед штатних співробітників є випускники економічного факультету Київського університету, а також Київського національного університету імені Вадима Гетьмана, Національного університету харчових технологій, Національного університету біоресурсів і природокористування України, Приватного вищого навчального закладу "Європейський університет".

Викладачі кафедри мають багаторічний досвід науково-практичної діяльності як у провідних закладах вищої освіти, так і у фінансово-кредитних установах. Набутий ними досвід, науковий світогляд, висока професійність знайшли віддзеркалення в авторських методиках викладання дисциплін кафедри й підготовки молодих освічених фахівців для фінансової системи країни. Професійне кредо кафедри – поєднання науки з практикою, заохочення студентів до активної участі в конкурсах і змаганнях, що проводяться представниками фінансового сектору, зокрема Національним банком України.

Високий рівень професіоналізму викладацького колективу було відзначено багатьма державними нагородами й преміями.

За весь час діяльності кафедри було захищено 21 дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора (кандидата) наук; 9 працівників отримали вчені звання; 23 викладачі – сертифікати зі знання іноземних мов на рівні B2 та C1, 4 – додаткову кваліфікацію.

Свою діяльність колектив кафедри спрямовує на підготовку висококваліфікованих фахівців-економістів, банкірів і менеджерів, що мають глибокі знання у галузі фінансів, банківської справи, страхування та ризик-менеджменту.

Випускники кафедри обіймають провідні посади в керівних державних установах (Національний банк України, Фонд гарантування вкладів фізичних осіб), а також у фінансових і нефінансових корпораціях (АТ "Ощадбанк", СК "Княжа VIG", АТ "Піреус Банк МКБ", консалтингові компанії "Великої четвірки" тощо), а її викладачі незмінно демонструють високий рівень фаховості у процесі розроблення актуальних дисциплін, написанні підручників і посібників, які не поступаються кращим світовим аналогам.

Заслуговують на увагу й підтримку просвітницькі проєкти, що ініціюють і здійснюють викладачі кафедри, зокрема започаткування лекторію для школярів "Фінансова гільдія" і майданчику з фінансової просвіти "ФінЕд".

У жовтні 2022 року кафедра успішно провела воркшоп і конкурс із фінансової грамотності "ФінХакатон", який охопив понад 340 учасників віком від 16 до 20+. Як спікерів заходу поряд із викладачами кафедри було залучено найкращих фахівців у сфері фінансової грамотності з Національного банку України, Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, компаній "айПлен" і "Генезіс". Учасники мали можливість перевірити свої знання і потренувати навички. Фіналістами конкурсу стали 30 учасників, що здолали всі вимоги і отримали можливість працювати над цікавим кейсом.

Викладачі й аспіранти кафедри ведуть активну публікаційну роботу у вітчизняних і закордонних виданнях, зокрема тих, що належать до міжнародних наукометричних баз даних.

Кафедра здобула визнання в Україні та стала відомою за кордоном завдяки передовим навчальним, методичним і науковим виданням викладачів, численним випускам здобувачів освіти – бакалаврів і магістрів – за спеціальністю "Фінанси, банківська справа та страхування", професійному керівництву підготовкою науково-педагогічних кадрів; численним перемогам студентів у всеукраїнських і міжнародних олімпіадах і конкурсах наукових робіт; успішно організованим і проведеним міжнародним науково-практичним конференціям із питань розвитку ринку фінансових послуг "Грудневі читання"; спільним навчально-виховним проєктам і благодійним акціям студентів і викладачів тощо.

Реалізація принципів автономності класичного університету, наукового й кадрового потенціалу економічного факультету передбачає постійне інноваційне вдосконалення змісту, структури й технології організації навчального процесу для підвищення якості підготовки молодих спеціалістів і науковців, сприяє формуванню єдиної системи забезпечення якості навчального процесу.

Кафедра здійснює освітню діяльність на всіх рівнях вищої освіти за спеціальністю 072 "Фінанси, банківська справа та страхування". Особливу увагу при цьому надано питанням фінансового ризик-менеджменту (макрой мікрорівень), сучасної практики інвестиційного ризик-менеджменту, ринків фінансових послуг, банківської справи, страхування, страхового й банківського менеджменту, сучасних бізнес-процесів фінансових установ.

Розроблення бакалаврської освітньої програми "Фінанси і кредит" (2016) за зазначеною спеціальністю здійснювалося на основі напряму підготовки 6.030508 "Фінанси і кредит" галузі знань 0305 "Економіка та підприємництво". Кафедра страхування, банківської справи та ризик-менеджменту разом із кафедрою фінансів готують фахівців за цією програмою, що має багато переваг.

З 2022/23 н. р. кафедра здійснює набір студентів на нову освітню програму "Фінансовий бізнес" освітнього ступеня "Бакалавр", яка покликана сформувати специфічні компетентності випускників відповідно до вимог сучасних трендів. Новостворена програма перебуває в тренді сучасних процесів і таких, які відбуватимуться на ринку праці в подальші роки як на національному, так і на міжнародному рівнях. На національному рівні продовжується трансформація фінансового сектору, яка має кілька вимірів. По-перше, це інституційний вимір, на якому відбувається створення нових правил гри (оновлення законодавства, що стосується фінансової індустрії), очищення від неплатоспроможних, непрозорих і недоброчесних фінансових інститутів, створення нових фінансових майданчиків, як-от: Національної біржі з торгівлі капіталом і товарами тощо. По-друге, технологічний вимір – це впровадження нових технологій у фінансову індустрію і бурхливий розвиток фінансово-технологічних компаній. На міжнародному рівні палітра вимірів є набагато більшою: від питань фінансової стабільності, впливу кліматичних викликів до запровадження штучного інтелекту у Функціонування фінансових інститутів. Отже, стратегічна мета програми полягає в підготовці проактивних і готових до змін фахівців, які відповідатимуть найвищим професійним стандартам фінансової індустрії на національному й міжнародному рівнях.

Ключовими завданнями підготовки бакалаврів за програмою "Фінансовий бізнес" є:

• формування фундаментальних знань із класичних економічних і базових фінансових дисциплін;

• набуття практичних навичок із: застосування математичного й аналітичного інструментарію для оцінювання процесів на макрой мікрорівні (діяльності фінансових інститутів, вартості цінних паперів тощо); стратегічного управління фінансовими процесами на макрорівні й ухвалення рішень на рівні фінансових регуляторів (Національного банку України, Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, Національної комісії із цінних паперів та фондового ринку); управління бізнес-процесами у фінансових інститутах; ухвалення рішень щодо інвестування на фінансових ринках;

• розвинення поглиблених знань і практичних навичок із: ризик-менеджменту у фінансовому бізнесі з акцентом на ухваленні ефективних рішень; особливостей функціонування фінансових ринків та їхнього аналізу; застосування інноваційних фінансових технологій.

У межах підготовки за освітньо-професійною програмою "Фінансовий бізнес" з'явилась можливість зосередитися на тіснішій співпраці кафедри

з фінансовими регуляторами та інститутами, а також професійними асоціаціями (Національною асоціацією банків України, Глобальною *асоціацією* професіоналів ризик-менеджменту тощо).

Варто зазначити, що успіх упровадження багатьох прогресивних методів викладання залежить від рівня інформатизації навчального процесу, тому його важливий складник – належне забезпечення сучасними інноваційними засобами й технологіями. З метою підвищення ефективності поєднання у навчальному процесі теоретичних і практичних складників і підготовки висококваліфікованих фахівців у сфері страхування і ризик-менеджменту студенти виконують практичні й лабораторні завдання у навчально-виробничому центрі "Страховий бізнес" і фінансовій лабораторії "Блумберг", які оснащені сучасними інформаційними й телекомунікаційними технологіями та потужними матеріально-технічними засобами.

Постійне зростання вимог до випускників університетів із боку роботодавців вимагає запровадження нових програм підготовки фахівців-економістів, орієнтованих на формування системи фундаментальних знань, прикладних умінь і навичок, а також інноваційних здібностей, необхідних в умовах сучасного мінливого господарського середовища. З урахуванням цього ще 2017 року на кафедрі було розроблено нову інноваційну освітню програму подвійного дипломування "Фінансові ринки та ризик-менеджмент" у співпраці з Університетом Масарика. Студенти після її успішного завершення отримують два дипломи магістра економічних наук, оскільки перший рік вони навчаються в Київському університеті, а другий – в Університеті Масарика. Мета програми – формування високопрофесійних фахівців, які володітимуть глибокими знаннями, базовими й професійними компетенціями щодо прийняття рішень із ризик-менеджменту в різних сферах економіки й умітимуть розробляти й реалізовувати стратегії діяльності на фінансовому ринку в умовах європейської інтеграції.

З 2011 року на кафедрі почала функціонувати магістерська освітня програма "Управління ризиками та страхування", а з 2016 – ще й "Банківська справа". Однак у зв'язку зі зміною попиту на ринку праці й щораз більшою потребою в підготовці висококваліфікованих фахівців для фінансового сектору України, зокрема з такого конкурентоспроможного напряму, як ризик-менеджмент, 2019 року вищезазначені програми було трансформовано в програми "Ризик-менеджмент та страховий бізнес" і "Фінансові послуги та фінансові інститути", відповідно. Уже 2020 року відбулося редагування чинних на той час програм, зумовлене затвердженням стандарту вищої освіти за спеціальністю 072 "Фінанси, бан-

ківська справа та страхування" для другого рівня вищої освіти. Зокрема, зведено відповідно до стандарту програмні компетентності, програмні результати навчання, удосконалено вибіркові блоки й внесено зміни у форму атестації здобувачів. 2020 року, із врахуванням змін, що відбулися у вітчизняній законодавчій базі, тенденцій розвитку фінансової сфери в Україні й за кордоном, було розроблено, затверджено та здійснено перший набір на принципово нову освітню програму "Фінансові інститути та ризик-менеджмент" за денною і заочною формами навчання, що стала наступницею попередніх програм.

Університет Масарика та диплом, який отримали випускники програми подвійного дипломування "Фінансові ринки та ризик-менеджмент"

Зазначені магістерські програми спрямовано на підготовку економістів нового типу й засновано на компетентнісній моделі, яка стає універсальною щодо побудови вищої освіти в європейських країнах. Навчальний план освітніх програм сформовано з дисциплін, направлених на асиміляцію світового досвіду у сфері стратегічних і прикладних аспектів діяльності фінансових інститутів, адаптацію його до специфічних умов дедалі більших ринків капіталу. Поряд із загальновизнаними у світовій освітній практиці підготовки магістрів спеціальності "Фінанси, банківська справа та страхування" дисциплінами в навчальний план магістерської програми "Фінансові інститути та ризик-менеджмент" включено "Фінансові інститути та ринки", "Ризик-менеджмент фінансових ринків та інститутів", "Стратегічний менеджмент" тощо.

Магістерська програма "Фінансові інститути та ризик-менеджмент" – це потужна платформа для розбудови кар'єри в динамічному світі еко-

номіки й фінансів. Програма об'єднує студентів різних спеціальностей, має модель, що дозволяє поєднувати навчання і роботу; створює можливість присвоєння професійної кваліфікації; формує у студентів такі підходи: стратегічний, організаційний і такий, який орієнтований на ухвалення рішень, опираючись на дані; надає доступ до лабораторій "Страхового бізнесу" і "Блумберг"; містить близько 40 % дисциплін англійською мовою, серед яких "Financial Stability and Financial Shocks" ("Фінансова стабільність та фінансові шоки"), "Business Intelligence in Finance" ("Аналіз бізнес-процесів у фінансовій сфері"), "Financial Data Visualization" ("Візуалізація фінансових даних"), "Wealth Management and Asset Allocation" ("Управління приватним капіталом"), "Social risk-management" ("Управління соціальними ризиками"), "Portfolio optimization and management" ("Управління та оптимізація фінансового портфеля"), "Creativity and change management" ("Управління змінами"), "M&A" ("Злиття та поглинання") та ін.

Практичний аспект навчального процесу забезпечується плідною співпрацею кафедри з Національним банком України, Лігою страхових організацій України, Центром бізнес-стратегій "Перспектива", Фондом гарантування вкладів фізичних осіб і провідними фінансовими установами, на базі яких студенти проходять стажування.

Посвята студентів у магістри, 2016

На третьому освітньому рівні навчання кафедра забезпечує підготовку за освітньо-науковою програмою "Фінанси, банківська справа та страхування" освітнього ступеня "Доктор філософії", що реалізується на факультеті з 2017 року й отримала зразкову акредитацію 2020 року. Мета

програми – підготовка висококваліфікованих, конкурентоспроможних, інтегрованих у європейський і світовий науково-освітній простір фахівців у галузі управління та адміністрування за спеціальністю 072 "Фінанси, банківська справа та страхування", що здатні до самостійної науково-дослідницької, науково-організаційної, педагогічно-організаційної і практичної діяльності у сфері економічної науки, державного управління та бізнесу, а також викладацької роботи у закладах вищої освіти.

Усі випускники кафедри успішно працевлаштовані в провідних фінансових і нефінансових корпораціях, консалтингових компаніях, фінансових регуляторах і державних установах.

Важливим складником, який визначає соціально-економічний рівень країни, є розвиненість науки, тому економічний факультет у структурі університету всіляко сприяє розвитку різноманітних наукових напрямів досліджень, що закріплені за різними кафедрами.

Нині науковими напрямами кафедри є:

- фінансовий ризик-менеджмент;
- сучасні практики інвестиційного ризик-менеджменту;
- ринки фінансових послуг;
- банківська справа;
- страхування;
- страховий і банківський менеджмент;
- сучасні бізнес-процеси фінансових установ.

За період функціонування кафедри можна виокремити певні трансформації у напрямах наукових досліджень, пов'язаних зі структурними змінами. До об'єднання кафедри страхування та ризик-менеджменту з кафедрою банківської справи основними напрямами досліджень першої були: управління фінансовими ризиками; розвиток страхової системи; модернізація страхового ринку та його інфраструктури (ринок ризикових і соціально-орієнтованих видів страхування, ринок перестрахування).

У межах науково-дослідної тематики кафедри протягом цього періоду було розроблено: пропозиції щодо підвищення рівня конкурентоспроможності страхового ринку України в умовах глобалізаційних процесів; комплекс пропозицій щодо посилення конкурентних позицій українських страхових компаній в умовах глобалізації та визначення перспективи розвитку надання конкурентоспроможних послуг зі страхового захисту суб'єктам підприємницької діяльності й соціально-орієнтованих страхових послуг громадянам України з урахуванням світових тенденцій; комплекс пропозицій щодо удосконалення стратегій

страхових компаній України на внутрішньому і зовнішніх страхових ринках; запропоновано: інноваційні напрями розвитку страхування в системі суспільного страхового захисту держави; комплекс пропозицій щодо запровадження нових технологій у діяльності вітчизняних страхових компаній для забезпечення їхніх конкурентних позицій; узагальнено й поглиблено теоретико-методологічні засади здійснення особистого й ризикового страхування страховими компаніями України в сучасних соціально-економічних умовах.

Після об'єднання вищезазначених кафедр у кафедру страхування, банківської справи та ризик-менеджменту (з 2017) напрями досліджень останньої значно розширилися, а саме додалися: розвиток страхової і банківської систем; трансформація ринку фінансових послуг в умовах диджиталізації (ринок банківських і небанківських фінансових послуг); ризик-менеджмент фінансових ринків і фінансових установ.

У межах науково-дослідної роботи кафедри протягом указаного періоду її науково-педагогічним колективом узагальнено основні положення у сфері регулювання страхового посередництва в Україні та Європейському Союзі, а також розроблено пропозиції щодо: адаптації вітчизняного законодавства у цій сфері до європейського; напрямів реалізації європейського вектора розвитку страхового ринку України з урахуванням об'єктивної необхідності запровадження інновацій в умовах диджиталізації; забезпечення платоспроможності страхових компаній і розвитку соціально-орієнтованих і ризикових видів страхування в Україні на основі врахування європейського досвіду; визначено стратегічні вектори розвитку ринку фінансових послуг України.

Зазначені розробки впливають на тематику: міжнародних науково-практичних конференцій "Грудневі читання", круглих столів і панельних дискусій, зокрема в межах Міжнародного форуму "Економіка. Фінанси. Бізнес. Управління"; докторських і кандидатських дисертацій (дисертацій доктора філософії), курсових і кваліфікаційних магістерських робіт; студентських наукових робіт на міжнародних і всеукраїнських конкурсах за напрямами "Страхування" і "Банківська справа"; наукових і навчальних видань кафедри, а також публікацій її викладачів у наукових періодичних вітчизняних і закордонних виданнях.

Кафедра є базовою для проведення Міжнародної науково-практичної конференції з проблем розвитку ринку фінансових послуг "Грудневі читання" (незмінна секретарка оргкомітету протягом семи років поспіль – відповідальна за наукову роботу кафедри доцентка А. С. Шолойко).

Афіша традиційних "Грудневих читань", 2011

З 2005 (протягом чотирнадцяти років) на факультеті проводилися такі міжнародні науково-практичні конференції:

- "Формування нової парадигми страхування";
- "Формування конкурентоспроможного страхового ринку України в умовах глобалізації";
- "Світові тенденції формування та функціонування ринку страхових послуг: національний аспект";
- "Страховий ринок України в умовах глобалізації: досвід та пріоритети розвитку";
- "Суперечності та перспективи розвитку страхового ринку в умовах глобальної економічної кризи";
- "Міжнародні фінансові та страхові ринки в нових економічних умовах";
- "Страховий ринок у нових економічних умовах: виклики й перспективи розвитку";
- "Страховий ринок: потенціал розвитку в умовах економічної нестабільності";
- "Тенденції і стратегії забезпечення сталого розвитку страхового ринку України";
- "Інноваційний ресурс страхового ринку в сучасних умовах";
- "Європейський вектор розвитку страхового ринку України";
- "Ринок фінансових послуг України в умовах євроінтеграції";
- "Ринок фінансових послуг в епоху диджиталізації";

• "Стійкість бізнесу і добробут домогосподарств: фінансові та соціальні аспекти";

• Міжнародна науково-практична конференція студентів, аспірантів і молодих учених "Грудневі читання".

Представниці кафедри на IX "Грудневих читаннях", 2013

Десятиріччя кафедри і XIII "Грудневі читання", 2019

У роботі конференцій брали участь науково-педагогічні працівники вищої школи, науково-дослідних інститутів, провідні фахівці фінансового бізнесу як з України, так і з інших країн (Польща, Угорщина,

Франція, Іспанія, Австрія, Чехія, Туреччина, Швейцарія, Німеччина). За результатами роботи конференцій вийшли у світ 13 випусків видань "Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка", 2 науково-аналітичні журнали "Фінансові послуги", що містять 303 публікації, 14 збірників, у яких опубліковано 2353 наукові статті, і колективна монографія.

На Міжнародному форумі EFBM 2019 у межах дослідної секції "Світові тенденції та перспективи розвитку фінансової системи України" кафедра провела панельну дискусію "Медичне страхування та медична реформа". За її результатами рекомендували активізувати співпрацю з органами державної влади, представниками страхового бізнесу, роботодавцями щодо розвитку медичного страхування і започаткувати підготовку щорічного звіту про реалізацію медичної реформи в Україні.

Представники кафедри на Міжнародному форумі EFBM, 2019

Під час II Міжнародного форуму EFBM 2021, інформаційно-технічний супровід якого забезпечували викладачі кафедри В. І. Ерастов і Г. О. Гудзь, кафедра провела в онлайн-форматі круглий стіл "Диджиталізація ринку фінансових послуг: нові можливості та подолання бар'єрів", за результатами якого вирішили активізувати співпрацю представників фінансового бізнесу, органів державної влади, освіти й науки щодо підвищення рівня фінансової грамотності в умовах диджиталізації ринку фінансових послуг України.

Оскільки з липня 2020 року регулятором небанківського ринку фінансових послуг став Національний банк України, то ще тривають про-

цеси трансформації інституційно-правового забезпечення функціонування ринків як банківських, так і небанківських фінансових послуг. Важливим кроком на шляху вдосконалення вітчизняного законодавства у сфері регулювання ринку страхових послуг стало прийняття 18 листопада 2021 року нової редакції Закону України "Про страхування" (№ 1909-IX), який набув чинності 1 січня 2024 року. У зв'язку із цим 2022 року кафедра провела в онлайн-форматі круглий стіл, присвячений темі "Новації регулювання страхового бізнесу в Україні: можливості й виклики".

Здійснення зазначених наукових заходів сприяє обміну досвідом та ідеями між учасниками й поширенню результатів наукових досліджень серед економічної спільноти.

Важливі наукові результати, які визначено як дослідницькі напрями кафедри, опубліковано в докторських і кандидатських дисертаціях. За період функціонування кафедри було захищено 16 кандидатських дисертацій за спеціальністю 08.00.08 "Гроші, фінанси і кредит" та 1 дисертацію доктора філософії за спеціальністю 072 "Фінанси, банківська справа та страхування".

Належний рівень результатів наукових досліджень кафедри підтверджується високим рівнем підготовки студентів до участі в міжнародних і всеукраїнських олімпіадах і конкурсах. Упродовж 2010–2022 років студенти кафедри посіли 21 призове місце в олімпіадах (на всеукраїнському рівні 5 студентів – перше місце, 8 – друге, 7 – третє, а також одне перше місце на міжнародному рівні) і 19 призових місць у конкурсах наукових студентських робіт (на всеукраїнському рівні 4 студенти – перше місце, 4 – друге, 3 – третє; на міжнародному рівні 3 – перше місце, 2 – друге, 3 – третє). Не менш важливими є 9 призових місць студентів у конкурсах, кейс-чемпіонатах і олімпіадах від роботодавців, серед яких Національний банк України, Укрсоцбанк, Холдинг "Агро-Союз Україна" тощо (5 студентів – перше призове місце, 1 – друге, 3 – третє).

Кращі студенти кафедри також є стипендіатами програми "Завтра.ua" та іменної академічної стипендії Христофора Барановського.

Основні результати досліджень за науковими напрямами кафедри висвітлено в наукових, навчальних виданнях та наукових статтях викладачів, як-от: 5 підручниках; 36 навчальних посібниках; 4 словниках і довідниках; 34 монографіях; 27 навчально-методичних комплексах; 566 статтях у вітчизняних і закордонних наукових періодичних виданнях, з яких 362 належать до міжнародних наукометричних баз даних, з них 36 статей у міжнародних наукометричних базах даних "Скопус" і "Веб оф сайнс"; 639 доповідях, що презентовані на 374 міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Серед основних видань варто виокремити монографії: Н. В. Приказюк. "Страхова система України: теорія, методологія, практика", 2017; Н. В. Приказюк. "Ринок фінансових послуг: погляд у майбутнє", 2019; А. С. Шолойко. "Інфраструктура страхового ринку України", 2019; Н. І. Версаль. "Фінансові шоки в банківській системі України: теорія, практика та шляхи адаптації", 2019; Р. В. Пікус, Н. В. Кудрявська. "Страхове посередництво в забезпеченні сталого розвитку ринку фінансових послуг", 2020; Н. В. Приказюк, А. С. Ткаченко. "Накопичувальне страхування життя у забезпеченні соціально-економічного розвитку держави та зростання добробуту громадян", 2022; підручники: за редакцією В. Д. Базилевича: "Страхування", 2008, "Страхові послуги", 2014; за редакцією Н. В. Приказюк: "Ринок фінансових послуг", 2019, "Центральний банк і монетарна політика", 2021; навчальний посібник Р. В. Пікус. "Управління фінансовими ризиками", 2011.

Супроводом усіх видань кафедри до друку опікується О. В. Прокоф'єва, канд. екон. наук, доц.

Основні навчальні видання кафедри

Співпраця з основними стейкхолдерами реалізується під час загальноуніверситетських, загальнофакультетських і кафедральних заходів: днів Київського університету, новорічних благодійних балів та інших акцій, Шевченківських читань, Міжнародних науково-практичних конференцій студентів, аспірантів і молодих учених "Шевченківська весна" (роботу кафедральної секції на конференціях координує Л. Ю. Гудзинська, канд. екон. наук, доц.), Міжнародних науково-практичних конференцій "Грудневі читання"; посвят у студенти, артфестивалей "Я – першокурсник", містерій економічного факультету, днів вишиванки; ярмарків вакансій, кар'єрних фестивалів, екскурсій, профільних олімпіад, конкурсів, челенджів, бізнес-ігор, кейс-чемпіонатів, наукових гуртків, лекторіїв від представників бізнес-спільноти тощо. Указані та багато інших заходів висвітлює в соціальних мережах кафедри Т. П. Моташко, канд. екон. наук, доц.

За участю відповідального за профорієнтаційну роботу кафедри В. М. Юхименка, канд. екон. наук, асист., та відповідальної за виховну роботу Д. Д. Третяк, канд. екон. наук, доц., кафедра постійно запрошує читати лекції, проводити майстер-класи державних діячів, лідерів ринку фінансових послуг, керівників фінансових регуляторів тощо. Спікерами таких заходів, зокрема, є: М. Авдєєва, співвласниця СК "Арсенал Страхування"; Л. Білошицька, заступниця генерального директора Моторного (транспортного) страхового бюро України; О. Бурбель, керівниця управління методології регулювання страхового ринку департаменту методології регулювання діяльності небанківських фінансових установ Національного банку України; І. Габідулін, директор страхового брокера "Дедал"; Д. Грицута, голова правління ПрАТ СК "Княжа VIG"; О. Гурбич, директорка департаменту методології регулювання діяльності небанківських фінансових установ Національного банку України; М. Дем'янюк, радник міністра цифрової трансформації України; О. Залєтов, керівник управління нагляду за фінансовими компаніями департаменту нагляду за ринком небанківських фінансових послуг Національного банку України, віцепрезидент Ліги страхових організацій України; А. Ігнатюк, компанія "Фрактал аналітикс"; Сергій Кулик, компанія "Делойт"; В. Лепушинський, заступник директора департаменту монетарної політики та економічного аналізу Національного банку України; В. Нечипоренко, директор Центру бізнес-стратегій "Перспектива"; С. Ніколайчук, директор департаменту монетарної політики та економічного аналізу Національного банку України; І. Серветник, керівниця управління зв'язків із громадськістю та міжнародними організаціями Фонду гарантування вкладів фізичних осіб; В. Стецюк, голова правління ПАТ "Страхова компанія «Скайд»"; О. Стрекаль,

директор департаменту з роботи з партнерами фінансового сектору АТ "Таскомбанк"; Р. Струць, аналітик "Форекс клаб"; В. Суксін, керівник-партнер проєкту "Всеукраїнські страхові історії"; Т. Хромаєв, голова Національної комісії із цінних паперів і фондового ринку; М. Шелемба, головний виконавчий директор "Датагруп".

Студенти-переможці інтелектуальної гри "Що? Де? Скільки?", організованої Національним банком України, 2019

Студенти-переможці кейс-чемпіонату "Банк майбутнього", організованого Національним банком України, 2019

Студенти й викладачі під час круглого столу, 2019

Кафедра підтримує тісні зв'язки з фінансовими організаціями й підприємствами з різних галузей. Систематично організовує зустрічі студентів із випускниками університету й потенційними роботодавцями, співпрацю з якими налагоджує О. М. Лобова, канд. екон. наук, доц. Це дає можливість забезпечити випускників гідним першим робочим місцем для реалізації набутих ними знань і адаптації до практичної діяльності.

Кафедра бере активну участь у діяльності Асоціації випускників економічного факультету Київського університету, яка займається налагодженням зв'язків факультету з випускниками під керівництвом М. В. Балицької. Зокрема, було реалізовано проєкт "Нетворкінг із випускниками".

Крім того, у межах роботи Асоціації випускників економічного факультету Київського університету кафедра залучається до організації зустрічей, нетворкінгів, лекцій і майстеркласів із випускниками в межах роботи конференцій, які проходять на економічному факультеті, і популяризації відповідних заходів.

Така діяльність забезпечує підтримку тісних зв'язків із випускниками, що в перспективі дає можливість успішним роботодавцям, які закінчили економічний факультет Київського університету, передавати досвід студентам, що посилює практичний складник навчання на факультеті.

За участю відповідальної за міжнародну співпрацю Н. І. Версаль, канд. екон. наук, доц., кафедра підтримує наукові зв'язки із закордонними установами й закладами, як-от: Федерація підприємств Бельгії; Корпорація Ллойда, Інститут сертифікованих фінансових аналітиків,

Регентська школа (Велика Британія); Опольський університет, Варшавський університет, Інститут регіонального страхування "Делойт Туш Томацу Лімітед" (Польща); Університет Масарика, Університет Менделя (Чехія); Університет Нурланда; Вища школа бізнесу при Академії державного і громадського будівництва при Президенті Республіки Узбекистан; страхові компанії "Алском", "Ішонч", "Капитал Сугурта" (Узбекистан); "ПЗУ Україна" (Польща); "Ейгон" (Нідерланди); "Мюнхенська перестрахувальна компанія" (Німеччина); ТОВ "Вілліс страхові брокери" (Велика Британія).

Студенти відвідують Фонд гарантування вкладів фізичних осіб, 2019

Фахівці кафедри стажувалися, читали лекції, брали участь у наукових конференціях в університетах Великої Британії, Чехії, Німеччини, Польщі, Норвегії, Туреччини, Узбекистану, Латвії, зокрема в Опольському університеті, Крайовому інституті страхування, Варшавському університеті, Малопольській школі публічного адміністрування Краківського економічного університету, Університеті Нурланда, Лейпцизькому університеті, Балтійському науково-дослідному інституті проблем економічного простору трансформації, Університеті Авейру (Португалія), Університеті Менделя, Університеті Ла-Коруньї (Іспанія),

Вищій школі бізнесу при Академії державного і громадського будівництва при Президенті Республіки Узбекистан тощо.

Активну участь у міжнародній співпраці кафедри беруть студенти й аспіранти, зокрема в міжнародних конференціях, олімпіадах, конкурсах, програмах академічної мобільності.

У межах міжнародної співпраці кафедра запрошує відомих закордонних учених, діячів і фахівців ринку, зокрема: В. Андрійко, генерального директора представництва в Україні ТОВ "Вілліс страхові брокери", М. Шишко, генерального директора СК "ПЗУ Україна", Н. Гузей, членкиню правління СК "Ейгон", П. Смутні, проректора з міжнародних зв'язків Університету Масарика, Я. Несвадьбову, керівницю міжнародних програм Університету Масарика, Р. Холлі, професора Варшавської вищої школи економіки, Б. ван Рузебеке, очільника департаменту досліджень Міжнародної асоціації страхування депозитів (Бельгія).

Мета міжнародного співробітництва в галузі освіти і науки, участі в обговоренні й розв'язанні актуальних проблем – це обмін освітніми, науковими та інформаційними технологіями між студентами й викладачами, створення програм подвійного дипломування та освітніх програм, а також спільне використання наявних інтелектуальних і матеріальних ресурсів для підвищення якості освіти вищої школи.

Отже, кафедра страхування, банківської справи та ризик-менеджменту готує плеяду висококваліфікованих фахівців із фінансів, банківської справи та страхування, активно розвиває фінансову науку й посилює співпрацю з роботодавцями й міжнародними партнерами в процесі реалізації спільних проєктів.

РОЗДІЛ 14

ІНОЗЕМНІ МОВИ В РЕАЛІЗАЦІЇ КУРСУ УКРАЇНИ НА ІНТЕГРАЦІЮ У СВІТОВИЙ НАУКОВИЙ І КУЛЬТУРНИЙ ПРОСТІР

Київський університет розглядає володіння іноземними мовами як один з основних механізмів реалізації процесів інтеграції України у світовий науковий, освітянський і культурний простір.

Як відповідь на виклики динамічних освітніх перетворень учена рада Київського університету 21 травня 2012 року ухвалила рішення про створення кафедри іноземних мов у складі економічного факультету. До нової структурної одиниці ввійшли викладачі з різних кафедр Інституту філології, які на той момент забезпечували викладання англійської, французької, німецької та іспанської мов саме на цьому факультеті.

Зустріч з абітурієнтами (декан економічного факультету В. Д. Базилевич і завідувач кафедри іноземних мов економічного факультету М. В. Петровський), 2014

Ідея створення кафедри, інтегрованої в навчальну, наукову, методичну й виховну роботу факультету, який є визнаним лідером із підготовки фахівців економічної науки, фінансів, менеджменту й маркетингу в Україні, належала деканові факультету В. Д. Базилевичу.

Нова кафедра задекларувала низку концептуальних засад своєї роботи: безперервне самовдосконалення і саморозвиток, науковість, гуманізм, демократизм, наступність, персональна й колективна відповідальність, колегіальність і гласність у розв'язанні питань, що віднесені до компетенції кафедри.

Багато років стратегічна координація навчальної і методичної діяльності викладачів іноземних мов від різних підрозділів Інституту філології на природничих факультетах університету, а також економічному, здійснювалася на кафедрі англійської мови природничих факультетів під керівництвом її завідувача – кандидата філологічних наук, доцента **Миколи Васильовича Петровського.** Саме ця кафедра у травні 2012 року стала основою для оформлення вже усталеного колективу викладачів чотирьох іноземних мов – англійської, іспанської, німецької та французької – у новий академічний підрозділ факультету.

Завідувач кафедри (2012–2023), доцент М. В. Петровський, 2012

Нову кафедру було залучено до загальноосвітньої підготовки фахівців з усіх спеціальностей економічного факультету. Кафедра розробила відповідні робочі програми навчальних дисциплін і підготовила належне науково-методичне й навчальне забезпечення для таких спеціальностей студентів і аспірантів: 051 "Економіка"; 071 "Облік і оподаткування"; 072 "Фінанси, банківська справа та страхування"; 073 "Менеджмент"; 075 "Маркетинг"; 076 "Підприємництво, торгівля та біржова діяльність".

У липні 2023 року кафедру очолила досвідчена викладачка, сертифікована тренерка Британської ради, кандидатка педагогічних наук, доцентка **Ірина Олексіївна Діденко** (з 1 липня 2023 – в. о. завідувача кафедри, з 1 січня 2024 – завідувачка кафедри).

З початку заснування кафедри іноземних мов перед молодим підрозділом постало завдання забезпечити студентам бакалаврату викладання іноземних мов базового рівня "Іноземна мова професійного спрямування"

Завідувачка кафедри
І. О. Діденко, 2024

і спеціальних дисциплін: "Ділова англійська мова в міжнародній торгівлі, рівень – вище середнього" ("Upper Intermediate Business English in International Trade"), "Ділова англійська в стратегічному маркетинговому управлінні, рівень – вище середнього" ("Upper-Intermediate Business English in Strategic Marketing Management"), "Ділова англійська мова в міжнародних інвестиціях, рівень – вище середнього" ("Upper-Intermediate Business English in International Investment"), "Ділова англійська мова в маркетингових комунікаціях, рівень – вище середнього" ("Upper-Intermediate Business English in Marketing Communication"), "Ділова англійська мова, рівень – просунутий" ("Advanced Business English").

Студентам магістратури почали викладати спецдисципліни: "Ділова англійська мова, рівень – просунутий" ("Advanced Business English"), "Ділова англійська мова в міжнародній торгівлі, рівень – просунутий" ("Advanced Business English in International Trade") та "Ділова англійська мова в міжнародних інвестиціях, рівень – просунутий" ("Advanced Business English in International Investment").

Методичний семінар кафедри іноземних мов, 2012

Здобувачам освітньо-наукового ступеня "Доктор філософії" запропонували дисципліну "Академічне письмо" ("Academic Writing").

В останні роки кафедра запровадила низку нових дисциплін спеціальної лінгвістичної підготовки для студентів факультету:

• "Сучасні проблеми маркетингових досліджень і стратегічного планування" ("Contemporary Issues in Marketing Research and Strategic Planning");

• "Інноваційний менеджмент" ("Innovation Management");

• "Теорія і практика диджиталізованого перекладу для економістів" ("Theory and Practice of Digitilized Translation for Economists");

• "Англійська мова на робочому місці економіста й менеджера" ("English at the Economist's and Manager's Workplace").

На першому етапі розробили й упровадили науково-методичні комплекси для творчого доповнення відомих британських підручників "Market Leader" та "Business Advantage" прикладними матеріалами, необхідними для підготовки студентів за освітніми програмами спеціальних кафедр економічного факультету.

Перші навчально-методичні комплекси кафедри іноземних мов, 2012, 2013

Новостворена кафедра відразу взяла курс на тісну міжкафедральну співпрацю в організації і навчально-методичному забезпеченні фахової підготовки студентів усіх спеціальностей факультету з урахуванням поставлених завдань. Творчі зусилля філологів і економістів почали давати вагомі результати: після 2012 року формувалася скарбниця наукових видань кафедри – підручники, словники, переклади англійською мовою, наприклад у таких фундаментальних економічних виданнях, як книги серії "Славетні постаті": "І. Вернадський. Витоки", "Є. Слуцький. Визнання".

Фахівці кафедри стали активними співавторами, перекладачами й редакторами навчальних матеріалів, посібників, підручників і наукових статей з економіки. М. В. Петровський мав честь підготувати українською мовою окремий розділ "Страхування у Великий Британії" для класичного підручника "Страхування", який вийшов за редакцією професора В. Д. Базилевича.

Видання економічного факультету за участю викладачів
кафедри іноземних мов і перші підручники кафедри, 2013, 2014

Кафедра іноземних мов швидко ввійшла до дружної сім'ї кафедр економічного факультету й отримала визнання як підрозділ, що забезпечує важливу багатомовну комунікативну підготовку студентів, без якої неможлива економічна діяльність в умовах глобалізації і реалізації планів України щодо інтеграції до світового співтовариства.

Крім спільної навчальної, методичної і наукової роботи з усіма підрозділами факультету, співробітництва у розробленні й упровадженні інноваційних дисциплін, кафедра стала гостинною домівкою для колег із факультету, які із задоволенням підвищують свої мовленнєві навички.

Заняття з англійської мови для викладачів кафедр
економічного факультету, 2016

На момент створення (2012) до складу кафедри ввійшли 24 штатні викладачі Інституту філології, з яких 13 були кандидатами наук, 8 – доцентами.

За період з 2012 до 2024 року відбулися помітні структурні й кадрові зміни на факультеті, а також на кафедрі іноземних мов. З 2022 року на кафедрі працюють 16 викладачів, 15 з яких – кандидати наук, 1 – доктор філософії, 13 мають вчене звання доцента.

Науково-педагогічні спеціальності викладачів кафедри відповідають дисциплінам, які вони викладають. Деякі викладачі отримати додаткові кваліфікації. Наприклад, С. В. Романчук, асист., здобула другу вищу освіту за спеціальністю 071 "Облік і оподаткування", Р. А. Мельник, асист., отримала диплом магістра за спеціальністю 072 "Фінанси, банківська справа та страхування", завідувачка кафедри І. О. Діденко стала магістром за спеціальністю 073 "Менеджмент", Л. М. Рубан, канд. пед. наук, доц., здобула вищу освіту за спеціальністю 081 "Право", а А. С. Сизенко, канд. філол. наук, доц., стала магістром із спеціальності 281 "Публічне управління та адміністрування".

Викладачки І. О. Діденко й А. С. Сизенко – сертифіковані тренерки Британської ради для викладачів англійської мови у закладах вищої та середньої освіти.

Викладачки – учасниці літньої школи розвитку педагогічної майстерності від Британської ради, 2018
(зліва направо: О. С. Марусина, А. С. Сизенко, Я. О. Дьячкова, І. О. Діденко)

З 2019 до 2021 року чотири викладачки кафедри пройшли відбір, навчання та сертифікацію як експертки з акредитації освітніх програм Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти: І. О. Діденко – зі спеціальностей 011 "Освітні, педагогічні науки" та 035 "Філологія", І. В. Олійник – за спеціальністю 035 "Філологія", Л. О. Загоруйко та Я. О. Дьячкова – за спеціальностями 011 "Освітні, педагогічні науки", 014 "Середня освіта (за предметними спеціальностями)" та 035 "Філологія".

За середнім віком викладачів колективів кафедри – один із наймолодших на економічному факультеті, а за відсотком викладачів із науковими ступенями – один із перших серед неспеціальних кафедр іноземних мов в Україні. Молодість викладачів не завадила досягти помітних наукових і творчих здобутків у таких царинах сучасної германської і романської філології, як граматика, лексикологія, лексикографія, стилістика, лінгвопрагматика, етнолінгвістика, перекладознавство, а також у методиці викладання іноземних мов і педагогіці вищої школи.

Київський університет і економічний факультет створюють усі умови викладачам немовних факультетів щодо розвитку й удосконалення загальних і професійних мовних навичок для здійснення ефективної міжкультурної комунікації, академічної мобільності й міжнародного співробітництва.

І. О. Діденко проводить науково-методичний семінар із використання новітніх диджиталізованих засобів викладання англійської мови, 2020

Кафедра сповідує принцип безперервного самовдосконалення, що відповідає відомій концепції навчання протягом усього життя, яку учасники Болонського процесу декларують як основний елемент європейського простору вищої освіти.

Викладач Кембриджського університету Верри Проссер проводить семінар з актуальних проблем викладання англійської мови для колективу кафедри, 2013

Ефективна форма безперервної мовної підготовки викладачів та її удосконалення – регулярні кафедральні методичні семінари, на які запрошують носіїв мов – викладачів з університетів Великої Британії та інших країн Європи, працівників посольств, закордонних економічних представництв і компаній, що розміщуються в Києві, а також аспірантів факультетів іноземної мови, зокрема англійської, які приїжджають в Україну на педагогічну практику. Викладачі кафедри, завдяки високій професійній кваліфікації, відомі як тонкі знавці іноземної мови і грамотні перекладачі. Поважні компанії, банки й організації столиці постійно запрошують їх для викладання або перекладацької роботи. Студенти економічного факультету отримують міцні комунікативні навички в межах своєї майбутньої спеціальності, а хороша підготовка дає їм можливість легко вчитися, оскільки мову в аудиторії викладають її носії.

Аспірант кафедри перекладу Університету Суррея
зі студентами освітньої програми "Міжнародна економіка", 2016

Для реалізації принципу вивчення мов протягом усього життя і надання цієї можливості професорсько-викладацькому колективу не тільки економічного, але й інших факультетів, викладачі кафедри іноземних мов долучилися до діяльності Центру іноземних мов Київського університету.

Центр іноземних мов при Київському університеті було створено 2010 року на базі Інституту філології. Багато років діяльність філії центру очолював завідувач кафедри іноземних мов (2012–2023) М. В. Петровський. Центр надає послуги з викладання сучасних іноземних мов

студентам і викладачам задля підвищення їхнього рівня володіння сучасними іноземними мовами, підтримки міжнародної мобільності й опанування ними нових мов, а також здійснює підготовку професорсько-викладацького складу до мовного іспиту на рівень B2.

Сторінка Центру іноземних мов
на сайті Київського університету

Основні види роботи центру:

• навчання студентів і викладачів іноземних мов для академічної мобільності;

• викладання іноземних мов із наданням сертифікатів;

• підготовка до міжнародних іспитів;

• підготовка з іноземних мов до вступних випробувань у магістратуру й аспірантуру.

У центрі пропонуються для вивчення англійська, німецька, іспанська, французька, арабська, гінді, болгарська, італійська, китайська, корейська, кримськотатарська, турецька, українська як іноземна, новогрецька, перська, чеська, хорватська, шведська та японська мови.

Стратегії розвитку кафедри визначено згідно із Законом України "Про вищу освіту", статутом Київського університету, Стратегічним планом розвитку університету впродовж 2018–2025 років, програмою розвитку економічного факультету, які передбачають участь в реалізації такої діяльності:

• інтернаціоналізації навчального процесу – забезпеченні викладання іноземних мов на рівні міжнародних стандартів із запровадженням

практики врахування результатів міжнародних іспитів в оцінюванні мовленнєвих компетенцій студентів;

• розширенні онлайнового складника у викладанні іноземних мов;

• створенні на базі інформаційних технологій сучасної навчальної і методичної літератури, а саме електронних підручників і посібників;

• організації міжнародного обміну фахівцями для проведення лекцій і практичних робіт;

• створенні відеокурсів;

• розробленні на основі онлайнового контенту завдань для самостійної роботи студентів з урахуванням цілей нових програм дисциплін;

• удосконаленні організації внутрішнього контролю якості викладання, зокрема шляхом взаємовідвідувань і проведення системних контрольних робіт.

Методичний семінар. Доповідачка О. О. Філатова, 2020

Пріоритетне завдання кафедри – щорічне оновлення робочих програм мовної підготовки і науково-методичних комплексів задля реалізації освітніх програм спеціальних кафедр економічного факультету та імплементації сучасних вимог до спеціальностей, поліпшення перспектив працевлаштування випускників, можливостей їхнього подальшого професійного навчання та удосконалення.

Кафедра фокусує увагу на використанні викладачами активних і креативних методів навчання навичок комунікації іноземними мовами в діловій і академічній сферах, проведенні тренінгових семінарів із запро-

шенням штатних працівників закордонних культурно-просвітницьких мовних центрів у Києві, партнерів із закордонних вищих навчальних закладів, потенційних роботодавців.

Важливим напрямом діяльності кафедри залишається співпраця зі спеціальними кафедрами економічного факультету із проведення спільних наукових досліджень, написання іноземними мовами підручників і навчальних посібників, а також формування і підготовки команд студентів різних спеціальностей для участі в міжнародних академічних конкурсах і олімпіадах.

Доцентка Я. О. Дьячкова та студенти освітньої програми "Економічна теорія" на англомовній Всеукраїнській науково-практичній конференції в Університеті державної фіскальної служби України, 2016

Кафедра продовжує розширювати міжнародну співпрацю із закладами вищої освіти інших країн із метою проведення спільних наукових досліджень, семінарів, круглих столів і конференцій, обміну досвідом викладання, організації стажування викладачів і студентів. У центрі уваги також залишається удосконалення існуючої практики організації професійно-орієнтованої роботи в середніх навчальних закладах, проведення для школярів всеукраїнських конкурсів з англійської мови.

Важливою ділянкою є оперативне оновлення інформації про кафедру на сайті економічного факультету й на сторінці кафедри у "Фейсбук".

Наукова робота здійснюється у межах кафедральної теми 16КФ040-14 "Дослідження та викладання іноземних мов для реалізації макроекономічної стратегії європейського вектора економічного розвитку України: концептуальні засади, виклики та протиріччя" (наук. кер. М. В. Петровський).

2014 і 2016 року кафедра організувала і провела наукові конференції "Дослідження і викладання іноземних мов у глобалізованому економічному просторі".

Наукова конференція "Дослідження і викладання іноземних мов у глобалізованому економічному просторі", 2014
(зліва направо: на першому плані – асист. С. В. Романчук, канд. філол. наук, доц. Л. О. Шевченко, асист. Ю. Ю. Грищенко, асист. І. А. Білошапка; на другому плані – асист, Н. М. Семеніхіна, канд. філол. наук, доц. Ю. В. Святюк)

6 жовтня 2016 року економічний факультет гостинно вітав філологів з України та інших країн світу, які приїхали на ІІ Міжнародну конференцію "Дослідження і викладання іноземних мов у глобалізованому економічному просторі". Фахівці з дослідження і викладання мов, технічного й художнього перекладу, філософії і педагогіки обговорили динаміку розвитку мов в останні десятиліття внаслідок потужного впливу глобальних економічних процесів.

Кафедра іноземних мов, ініціатор конференції, запросила вчених із Європи, Азії, Північної Америки та Австралії. Учасники представляли: Університет Суррея (Велика Британія), Альбертський університет (Канада), Університет Мічигану, Університет Каліфорнії (Берклі) (США),

Австралійський національний університет, Університет Мехмета Акіфа Ерсоя (Туреччина). Україну репрезентували науковці із 16 закладів вищої освіти Києва, Львова, Полтави. Серед учасників конференції були: 11 провідних учених (члени-кореспонденти та професори), 23 доктори і кандидати наук, 18 аспірантів і здобувачів, а також 27 викладачів закладів вищої освіти.

Відкриття ІІ Міжнародної конференції "Дослідження і викладання іноземних мов у глобалізованому економічному просторі". З вітальним словом виступає професорка А. І. Ігнатюк, 2014

Ефективність наукової роботи кафедри підтверджується безперервним підвищенням професійного рівня і кваліфікації її членів. За період з 2012 до 2024 року дев'ять викладачів захистили кандидатські дисертації, один отримав ступінь доктора філософії, а п'ятеро здобули вчене звання доцента.

Визначною науковою подією став ІІ Міжнародний форум EFBM 2021, який проходив 28 вересня – 1 жовтня 2021 року на економічному факультеті Київського університету.

Кафедра взяла на себе організацію роботи лінгвістичної секції зазначеного форуму для розгляду низки актуальних питань масштабного переходу на дистанційне навчання у закладах вищої освіти, аналізу й вибору ефективних технологій. Результати наукових досліджень викладачі доповідали на численних наукових конференціях в Україні та за її кордонами. Співробітниками кафедри опубліковано більше 200 наукових статей, зокрема й у співавторстві з викладачами спеціальних кафедр економічного факультету.

Головчиня оргкомітету II Міжнародного форуму EFBM 2021
А. І. Ігнатюк і учасники секційного засідання "Викладання англійської мови в закладах вищої освіти: постпандемічні проблеми та їх розв'язання"

У ході науково-дослідної роботи розроблено стратегії формування іншомовних комунікативних компетентностей у студентів і фахівців економічних спеціальностей, запропоновано науково-практичні рекомендації щодо створення та успішної реалізації програм викладання і вивчення іноземних мов професійного спрямування на економічному факультеті.

Викладачі кафедри надають допомогу студентам і молодим дослідникам економічного факультету в підготовці ними англійською мовою інноваційних робіт і бізнес-проєктів для участі в національних і міжнародних олімпіадах, конкурсах, наукових конференціях і форумах.

Викладачі кафедри іноземних мов, 2024

Кафедра іноземних мов бере активну участь у реалізації стратегічного плану розвитку Київського університету на 2018–2025 роки, зосереджуючи зусилля на забезпеченні інтернаціоналізації і розвитку в умовах реформування і модернізації системи вищої освіти України, поглиблення співробітництва і конкуренції між закладами вищої освіти, активізації мобільності студентів, наукових, науково-педагогічних, педагогічних працівників, зокрема в умовах воєнного стану.

Викладачі кафедри усвідомлюють поставлені завдання щодо реалізації Київським університетом принципу мультилінгвізму, задекларованого Радою Європи в галузі мовної освіти, і свою роль як знавців іноземних мов у сприянні розвитку його потенціалу на міжнародному ринку освітніх послуг через використання моделі інтернаціоналізації освіти й освітньої дипломатії і розвиток англомовних програм для іноземних здобувачів вищої освіти.

Кафедра послідовно розширює географію своїх наукових контактів і долучається до роботи міжнародних наукових і науково-практичних конференцій.

Учасниці конференції "DisCo 2018: Подолання проблем і бар'єрів у відкритій освіті" ("DisCo 2018: Overcoming the Challenges and the Barriers in Open Education") викладачки А. С. Сизенко, Я. О. Дьячкова та І. О. Діденко в Чехії

Наукові інтереси викладачів не обмежуються сферами методики й педагогіки у викладанні іноземних мов професійного спрямування, для них надзвичайно важливі дослідження з філології і перекладознавства. Проблеми

методики викладання, термінознавства й перекладання регулярно розглядаються на міжнародних наукових конференціях в Україні та за кордоном.

Викладачки Т. В. Свиридюк і Л. М. Рубан на XI Міжнародній науковій конференції "Актуальні проблеми перекладознавства та романо-германської філології" у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича, 2018

Л. М. Рубан була доповідачкою та членкинею наукового комітету на I Міжнародній науковій конференції "Глобальні та регіональні контексти в початковій освіті" ("Globalne i regionalne konteksty w edukacji wczesnoszkolnej") у Польщі. Організатор конференції – кафедра дошкільної та ранньої педагогіки і методології соціальних досліджень факультету суспільних наук філії Інституту педагогічних наук Університету ім. Яна Кохановського.

Питання доцільності й ефективності Болонської системи не втратили гостроти за майже два десятиліття її імплементації в різних країнах світу. Кафедра іноземних мов економічного факультету впритул стикається з проблемами забезпечення мобільності студентів і фахівців, підготовки студентів до єдиного ринку праці. Тестова система оцінювання комунікативних навичок викликає багато дискусійних моментів. Із цими та іншими питаннями частіше за всіх зустрічаються експерти акредитації. Експертка Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти І. О. Діденко брала участь в обговоренні перспектив Болонської системи, яке відбулося в столиці Азербайджану.

Л. М. Рубан
на науковій конференції
в Польщі, 2018

Виступ І. О. Діденко
на міжнародному
симпозіумі
в Азербайджані, 2019

А. С. Сизенко підвищувала кваліфікацію у славетному Тартуському університеті. Літня школа "Освітні зміни в часи стрімких технологічних змін" дозволила ознайомитись із сучасними підходами до використання новітніх інформаційних технологій у навчальному процесі.

А. С. Сизенко в Тартуському університеті, 2018

Кафедра використовує можливості міжнародних проєктів і програм для наукового співробітництва, підвищення кваліфікації, опанування сучасного досвіду й упровадження його в навчальний процес на економічному факультеті. В останні роки викладачі кафедри задіяні в реалізації кількох міжнародних проєктів. Наприклад, Л. О. Загоруйко бере участь у чотирьох проєктах:

• "Європейська якість освітянських досліджень для розширення прав і можливостей викладачів в Україні" ("European Quality of Educational Research for Empowering Educators in Ukraine") (2017–2020). Проєкт Еразмус+ напряму Жан Моне спрямовано на підтримку освітніх досліджень українських науковців із використанням позитивного досвіду країн Європейського Союзу;

• "Коли наука – це жінка" ("When science is a woman") (2020–2021). Проєкт фінансується Університетом Париж-Дофін у партнерстві з Інститутом державної політики за підтримки фонду "Л'Ореаль" (L'oréal Foundation) і спрямовано на виявлення гендерного дисбалансу у STEM-науках;

• "Навчання через гру" ("Learning Through Play") (2021–2023). Спільний проєкт Української асоціації дослідників освіти, Австралійської ради наукових досліджень і фонду "Лего" в Україні, спрямований на впровадження діяльнісних та ігрових методів навчання в освітній процес нової української школи;

• "Гендерні дослідження і воєнні проблеми стійкості університетів в Україні: нетворкінг для викладацької майстерності та інституційного розвитку" ("Gender Studies and War Challenges in Resilience of Universities in Ukraine: Networking for Excellence in Teaching and Institutional Development") (2023–2024) за підтримки Шведського інституту. Проєкт спрямовано на розвиток стійкої платформи навчання і викладання гендерних студій, а також імплементацію цифрової інтернаціоналізації в академічне середовище.

Л. О. Загоруйко проводить онлайн-лекцію
в Університеті Ноттінгем Трент (Велика Британія), 2023

І. О. Діденко – учасниця науково-дослідницького проєкту "Сталий університет: модель розвитку в повоєнний період" (2022–2023), який має підтримку Європейської асоціації дослідників освіти та Української асоціації дослідників освіти і спрямований на вивчення теоретико-прикладних засад сталого розвитку університетів Європейського Союзу для формування концептуальної моделі розвитку університетів України в повоєнний період.

Профорієнтаційна робота зі старшокласниками є однією з найважливіших ділянок організаційно-виховної роботи кафедри, яка багато років поспіль організовує заходи, що стимулюють обрання школярами май-

бутньої професії в економічній сфері. Обрана спеціальність має стати найефективнішим засобом розвитку людини як фахівця, громадянина, що виявляє соціально-економічну ініціативу, учиться досягати цілей в інтелектуальному й соціальному становленні.

Реєстрацію учасників
Всеукраїнського конкурсу есе англійською мовою на економічну тематику
проводить доцентка М. Ю. Антонова, 2017

Завдання профорієнтаційної роботи кафедри – сприяти всіма доступними методами посиленню конкурентоспроможності студентів усіх спеціальностей, а також визначенню здібностей майбутніх абітурієнтів; інформувати про особливості й переваги професії, нові професійні можливості в кар'єрному зростанні.

Основними напрямами профорієнтаційної роботи кафедри є:

• організація щорічних всеукраїнських конкурсів есе англійською мовою на економічну тематику для учнів загальноосвітніх навчальних закладів, що популяризує економічний факультет;

• чергування в Центрі факультету для роботи з абітурієнтами щодо інформування старшокласників про спеціальності, які пропонуються випусковими кафедрами;

• сприяння розповсюдженню інформації профорієнтаційного змісту на сторінці кафедри й факультетському сайті, розміщення її на сторінках кафедри у соціальних мережах, залучення студентів до профорієнтаційної роботи (виступи у школах, у яких вони навчалися).

Професор В. Д. Базилевич вручає грамоти переможцям
Всеукраїнського конкурсу есе англійською мовою
на економічну тематику, 2017

Зазначений конкурс – приклад плідної співпраці кафедри іноземних мов і спеціальних кафедр економічного факультету з розповсюдження профорієнтаційної інформації, зокрема й англійською мовою.

Колектив кафедри плідно працює над організацією профорієнтаційних заходів для майбутніх абітурієнтів, оскільки переконаний, що вибір професії – одна з головних подій у житті кожної людини. Прямі контакти кафедри зі школами, середніми навчальними закладами дозволяють допомогти молоді з віддалених сіл і міст держави зробити вибір.

Підведення результатів конкурсу й заохочення його учасників стало традиційним урочистим заходом у дні відкритих дверей економічного факультету.

Місія кафедри полягає в тому, щоб допомагати студентам розвивати особистість, пізнавальні здібності й реалізовувати творчий потенціал. Драматичні гуртки дають молодим людям нагоду спробувати себе в нових соціальних ситуаціях, що стає можливістю для студентів дослі-

дити власні прагнення і розвинути позитивну самооцінку. У діяльності театрального гуртка одночасно досягаються три основні аспекти розвитку особистості: навчання через гру, мистецьке виховання, соціалізація особистості через спілкування. Важлива частина цього процесу – творча командна робота.

Деканка економічного факультету А. І. Ігнатюк
і членкині оргкомітету Т. В. Свиридюк і Я. О. Дьячкова вручають грамоту
переможцю Всеукраїнського конкурсу есе англійською мовою
на економічну тематику, 2020

Студентський англомовний театр "Драма Клаб" ("Drama Club") розпочав свою роботу на економічному факультеті в жовтні 2017 року. Художньою керівницею і режисеркою театру стала Н. М. Семініхина, д-ка філософії, асист.

Головна ідея англомовного театрального гуртка – реалізація творчого потенціалу студентів, формування комунікативних навичок, розширення словникового запасу, розвиток навичок монологічного й діалогічного мовлення під час інсценізації творів, знайомство з основами акторської майстерності, а саме: використання інтонації, тону, темпу, пауз, логічного наголосу, міміки, жестів, дикції.

Художня керівниця Н. М. Семініхина
і студентки-акторки театру, 2017

Перші актори театру – студенти другого курсу спеціальності "Маркетинг" Ю. Панасюк, Д. Дзюман, М. Домбровська, К. Гнотовська та О. Москальов – виступали з виставою-комедією "Стильні волоцюги" ("Hipster Hobos") Д. Ларсона, яка висміює залежність сучасних людей від гаджетів. Також актори прочитали захопливі й проникливі монологи про страх, довіру, надію і мрію, чим розчулили глядачів.

Співробітництво кафедри іноземних мов із спеціальними кафедрами економічного факультету виявилося досить плідним. Викладачі не тільки колективно працюють над компонентами відповідних освітніх програм, до викладання на яких залучена кафедра іноземних мов, а також розробляють методичне забезпечення англомовних дисциплін на фахових кафедрах і проводять спільні наукові дослідження. Одним із результатів співпраці кафедри іноземних мов із кафедрою економічної кібернетики стала перемога завідувачки кафедри іноземних мов І. О. Діденко та професорки кафедри економічної кібернетики Г. О. Чорноус в номінації "Викладачам та науковим співробітникам за підручники, навчальні посібники", які стали лауреатками премії імені Тараса Шевченка Київського університету за навчальний посібник "Data Mining for Economists".

Лауреатки премії імені Тараса Шевченка Київського університету
професорка кафедри економічної кібернетики Г. О. Чорноус
та завідувачка кафедри іноземних мов І. О. Діденко, 2024

Методи навчання, які використовує кафедра, спрямовані на набуття студентами навичок їхнього майбутнього професійного середовища. Особливу увагу надано розвитку софт скілз, роботі в команді, конфлікт-менеджменту, тайм-менеджменту, лідерству, медіаграмотності, веденню переговорів, участі в засіданнях, проведенню презентацій, стресостійкості, креативності, критичному мисленню тощо. Розвиток таких якостей неможливий без застосування інтерактивних методів навчання: дискусій, кейсів, проєктів, бесід, рольових ігор, симуляцій, мозкового штурму.

На кафедрі активно використовують онлайн-технології: платформи "Тед-Ед", "Гугл Клас" від "Гугл" та "Едмодо" від "Майкрософт", генератори тестів Сократів і Кахут (Socrative і Kahoot) тощо.

Викладання базової дисципліни "Іноземна мова професійного спрямування" на першому–другому курсах економічного факультету базується на сучасних методиках, з якими викладачі кафедри знайомляться під час методичних семінарів від провідних методистів світу. Для навчального процесу використовуються аутентичні підручники від британських видавництв:

"Кембридж Юніверсіті Прес": Koester A., Pitt A., Handford M. and Lisboa M. (2013). Business Advantage: Intermediate; Koester A., Pitt A., Handford M. and Lisboa M. (2013). Business Advantage: Upper-intermediate; Evans V. (2008). FCE: Use of English;

"Пірсон": Cotton D., Falvey D., Kent S. (2018). Market Leader. Intermediate Business English.; Cotton D., Falvey D., Kent S. (2011) Market Leader. Upper Intermediate Business English;

"Оксфорд "Oxford University Press": Naunton J. (2005). Profile 2 та Profile 3.

Викладання спецдисциплін базується на таких підручниках:

Dubicka I., O'Keeffe M. (2006). Leade Market. Advanced Business English; Strutt P. (2006). Market Leader. Business Grammar and Usage; Ellman P. (2004). English Grammar for Economics and Business; Sylee G. (2007). English for Marketing and Advertising; Farral C., Lindsley M. (2008). Professional English in Use. Marketing; Bodie, Z., Kane, A., & Marcus, A. J. (2014). Investments.

Широко використовуються доступні інтернет-ресурси, як-от www.collinsdictionary.com, macmillandictionary.com, www.pearson.com, onlineenglish.pearson.com , www.marketing-ua.com, www.management.com.ua.

Навчальний процес забезпечується необхідними навчально-методичними й науковими виданнями викладачів кафедри, серед яких варто виокремити такі:

• підручники та навчальні посібники:

Антонова М. Ю. English for Specific Purposes: Business Environment, 2020; Діденко І. О., Філатова О. О. Business Advantage Intermediate. Supplementary exercises. P. 1, 2, 2020, 2021; Олійник І. В., Діденко І. О., Мунька Л. М. Англійська мова для працевлаштування, 2006; Melnyk R. A., Sandyha L. O., Semenikhina N. M., Romanchuk S. V. The Impact of Globalization on the Financial System of Ukraine (Linguistic aspect), 2021; Олійник І. В., Петровський М. В., Святюк Ю. В. Підручник з англійської мови для студентів III IV курсів економічного факультету за фахом "Економіка", 2019; Петровський М. В. Страхування у Великій Британії / за ред. В. Д. Базилевича, 2008; Петровський М. В. Глосарій зеленого бізнесу: українсько-німецько-російсько-англійський / наук. ред. В. Д. Базилевич, Д. Вальтер, Г. І. Купалова, 2010; Петровський М. В. Міждисциплінарний словник з менеджменту / за ред. Д. М. Черваньова, 2011;

Petrovsky M. V., Starostina A. O., Prygara O. Yu. Innovations in International Business: course learning and teaching materials, 2018; Petrovsky M. V., Zhylinska O. I., Bilorus T. V., Horbas I. M., Vikulova A. O. Management: Teaching and Learning Handbook for Students of Economics, 2019; Petrovsky M. V., Murovana T. O. Environmental Accounting. Methodological and learning handbook for students of Environmental Entrepreneurship majoring in business, trade and exchange activities, 2020; Petrovsky M. V., Kharchenko T. B., Sahaidak Yu. A. Environmental and Economic Pricing Policy, 2020; Petrovsky M. V., Starostina A. O., Prygara O. Yu., Yarosh-Dmytrenko L. O. Innovation Strategies in International Business. Methodological and learning handbook for Master's degree students of International Economics, 2022; Полонська І. П. Functions of bank, 2021; Полонська І. П. English Grammar Pittfalls, 2021; Сандига Л. О., Романчук С. Modern business solutions: Teaching and Learning Handbook for Students of Economics, 2020; Семініхина Н. М., Свиридюк Т. В., Рубан Л. М., Грищенко Ю. Ю. Move forward. Teaching and learning handbook, 2020; Сизенко А. С., Петровський М. В., Дьячкова Я. О. Academic Writing in Economics, 2019; Шевченко Л. О. Finance: teaching and learning handbook, 2020; Антонова М. Ю. English for Specific Purposes: Business Communication, 2023; Чорноус Г. О., Фаренюк Я. В., Діденко І. О. Data Mining for Economists, 2023;

• монографії:

Antonova M., Drożdż M., Gryshchenko Yu. et al. Transformations in Contemporary Society: Humanitarian Aspects, 2017; Ruban L. Rozwój talentów wybitnych skandynawskich bajkopisarzy. Dziecko wybitnie uzdolnione w domu i szkole, 2018; Ruban L. Teaching English as a foreign language through fairy tale narratives in Higher Educational Establishments. Globalne i regionalne konteksty wedukacji wczesnoszkolnej, 2019; Didenko I., Filatova O. Tertiary education under pandemic: new highs or new lows, 2020; Zagoruiko L., Zabolotna O., Kapeluszna T. Reforma szkolnictwa średniego na Ukrainie w warunkach radykalnych zmian społecznych, 2021; Sereda, V., Kuzioma O., Didenko I. Ukrainian IT sector: trends and prospects for export promotion, 2023;

• переклади:

Є. Слуцький. Визнання (E. Slutsky. Acknowledgement). Творча спадщина з погляду сучасності / за ред. В. Д. Базилевича, 2007; І. Вернадський. Витоки (Vernadsky. Roots). Творча спадщина у контексті історії економічної думки в Україні / за ред. В. Д. Базилевича, 2009.

Авторський колектив:

Бугров Володимир Анатолійович, проф. (передмова)
Ігнатюк Анжела Іванівна, д-ка екон. наук, проф. (розд. 1, 2)
Базилевич Віктор Дмитрович, д-р екон. наук, проф.,
чл.-кор. НАН України (розд. 1, 2)
Анісімова Людмила Анатоліївна, канд. фіз.-мат. наук, доц. (розд. 1, 2)
Боринець Станіслав Якович, канд. екон. наук, проф. (розд. 9)
Вірченко Володимир Віталійович, д-р екон. наук, проф. (розд. 11)
Гайдай Тетяна Вікторівна, д-ка екон. наук, проф. (розд. 1)
Галицька Елеонора Вікторівна, канд. екон. наук, доц. (розд. 4)
Гацька Людмила Павлівна, канд. екон. наук, доц. (розд. 12)
Гончаренко Наталія Володимирівна, канд. екон. наук, доц. (розд. 12)
Гражевська Надія Іванівна, д-ка екон. наук, проф. (розд. 1, 2, 3)
Грішнова Олена Антонівна, д-ка екон. наук, проф. (розд. 5)
Діденко Ірина Олександрівна, канд. пед. наук, доц. (розд. 14)
Жилінська Оксана Іванівна, д-ка екон. наук, проф. (розд. 8)
Засадний Богдан Андрійович, д-р екон. наук, проф. (розд. 7)
Камінський Андрій Борисович, д-р екон. наук, проф. (розд. 6)
Каніщенко Олена Леонідівна, д-ка екон. наук, проф. (розд. 10)
Коваленко Оксана Ярославівна, канд. екон. наук, доц. (розд. 1)
Ковтун Наталія Василівна, д-ка екон. наук, проф. (розд. 4)
Купалова Галина Іванівна, д-ка екон. наук, проф. (розд. 12)
Кухта Павло Володимирович, канд. екон. наук, доц. (розд. 8)
Любкіна Олена Вікторівна, д-ка екон. наук, проф. (розд. 1)
Лютий Ігор Олексійович, д-р екон. наук, проф.,
чл.-кор. НАН України (розд. 9)
Ляшенко Олена Ігорівна, д-ка екон. наук, проф. (розд. 6)
Мартинюк Людмила Анатоліївна, канд. екон. наук, доц. (розд. 5)
Мельник Тетяна Григорівна, канд. екон. наук, доц. (розд. 7)
Мірошниченко Ольга Юріївна, канд. екон. наук, доц. (розд. 5)
Нагачевська Тетяна Володимирівна, канд. екон. наук, доц. (розд. 11)
Назаров Ілля Владиславович, канд. екон. наук, доц. (розд. 2)

Нестеренко Олена Петрівна, д-ка екон. наук, проф. (розд. 3)
Олійник Ірина Валентинівна, канд. філол. наук, доц. (розд. 14)
Пальян Зінаїда Оганесівна, канд. екон. наук, доц. (розд. 4)
Петровський Микола Васильович, канд. філол. наук, доц. (розд. 14)
Пригара Ольга Юріївна, канд. екон. наук, доц. (розд. 10)
Приказюк Наталія Валентинівна, д-ка екон. наук, проф. (розд. 13)
Руденко Наталія Валентинівна, канд. екон. наук, доц. (розд. 10)
Свиридюк Тетяна Володимирівна, канд. філол. наук, доц. (розд. 14)
Святюк Юлія Вікторівна, канд філол. наук, доц. (розд. 14)
Середа Валентина Іванівна, канд. екон. наук, доц. (розд. 11)
Ситницький Максим Васильович, д-р екон. наук, проф. (розд. 8)
Склярук Ірина Петрівна, канд. екон. наук, доц. (розд. 7)
Старостіна Алла Олексіївна, д-ка екон. наук, проф. (розд. 10, 11)
Третяк Діана Дмитрівна, канд. екон. наук, доц. (розд. 13)
Федоренко Ірина Костянтинівна, канд. екон. наук, доц. (розд. 6)
Филюк Галина Михайлівна, д-ка екон. наук, проф. (розд. 5)
Чеберяко Оксана Вікторівна, д-ка екон. наук, проф. (розд. 9)
Чорноус Галина Олександрівна, д-ка екон. наук, проф. (розд. 6)
Шибіріна Світлана Олександрівна, канд. екон. наук, доц. (розд. 4)
Шолойко Антоніна Сергіївна, д-ка екон. наук, доц. (розд. 13)

Наукове видання

Бугров Володимир Анатолійович
Ігнатюк Анжела Іванівна
Базилевич Віктор Дмитрович та ін.

ЕКОНОМІЧНА ОСВІТА І НАУКА В ШЕВЧЕНКОВОМУ УНІВЕРСИТЕТІ В ДИСКУРСІ МИНУВШИНИ, СУЧАСНОСТІ ТА МАЙБУТТЯ

Монографія

Автори несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, галузевої термінології, власних імен та інших відомостей

Оригінал-макет виготовлено ВПЦ "Київський університет"

**Формат 70x100$^{1/16}$. Ум. друк. арк. 38,7. Наклад 100. Зам. № 224-10872.
Гарнітура Times New Roman. Папір офсетний. Друк офсетний. Вид. № Е3.
Підписано до друку 17.05.24**

**Видавець і виготовлювач
ВПЦ "Київський університет"
Б-р Тараса Шевченка, 14, м. Київ, 01601, Україна
☎ (38044) 239 32 22; (38044) 239 31 58; (38044) 239 31 28
e-mail: vpc@knu.ua; vpc_div.chief@univ.net.ua; redaktor@univ.net.ua
http: vpc.knu.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1103 від 31.10.02**